

Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšų
bendrai finansuojamas projektas Nr. 09.2.1-ESFA-V-726-03-0001
„Skaitmeninio ugdymo turinio kūrimas ir diegimas“

Projektas, 2021-03-31

Tekstas neredaguotas

*Pakoreguotas gavus savivaldybių tautinės mažumos gimtosios kalbos ir literatūros mokytojų metodinių būrelių,
mokslininkų, asociacijų pastabas ir pasiūlymus*

TAUTINĖS MAŽUMOS (BALTARUSIŲ, LENKŲ, RUSŲ, VOKIEČIŲ) GIMTOSIOS KALBOS IR LITERATŪROS BENDROJI PROGRAMA

Pradinis ir pagrindinis ugdymas

Rengėjai: V. Černigovska, M. Einars, A. Jasinska, S. Gedgaudas, doc. dr. I. Masoit, D. Miciuvienė, N. Petkevich, J. Rukovich, doc. dr. H. Sokolovska, J. Szczygłowska, D. Szejnicka, J. Šikšnien, I. Tarasova

Pastabas ir pasiūlymus teikė: A. Balčiūnienė, doc. dr. A. Belovodskaja, T. Chruščiova, doc. dr. B. Dvilevič, doc. dr. K. Geben, doc. dr. I. Fedorovič, L. Jaglinska, E. Klimaševskaja, L. Kutys, prof. dr. G. Michailova, doc. dr. R. Narunec, A. Rosovska, S. Pankova, A. Shuverova, R. Slavinskienė, J. Snarska, B. Zinkevič

Pastabas ir pasiūlymus teikė socialiniai partneriai: Lietuvos moksleivių sąjunga, Vilniaus miesto rusų gimtosios kalbos mokytojų metodinis būrelis, Vilniaus miesto lenkų gimtosios kalbos mokytojų metodinis būrelis, Vilniaus rajono lenkų gimtosios kalbos mokytojų metodinis būrelis, Šalčininkų rajono lenkų gimtosios kalbos mokytojų metodinis būrelis, Vilniaus Aleksandro Puškino gimnazijos Gimtosios kalbos mokytojų metodinės grupės, Tautinių mažumų švietimo komisija prie LR ŠMSM.

Redakcinė grupė: doc. dr. A. Diomidova, doc. dr. K. Geben

TURINYS

Dalyko paskirtis	3
Dalyko tikslai ir uždaviniai	3
Kompetencijų ugdymas dalyku	5
Pasiekimų sritys	7
Pasiekimų raida	8
Mokymosi turinys	22
Kalbinių veiklų temos	22
1 klasė	24
2 klasė	28
3 klasė	33
4 klasė	39
5 klasė	46
6 klasė	54
7 klasė	62
8 klasė	69
9 klasė	76
10 klasė	87
Pasiekimų vertinimas	96
Pasiekimų lygių požymiai	97
1-2 klasė	97
3-4 klasė	105
5-6 klasė	114
7-8 klasė	124
9-10 klasė	134

1. Dalyko paskirtis

Tautinės mažumos gimtosios kalbos ir literatūros programa skiriama gimtosios kalbos mokymuisi kitoje kalbinėje ir visuomeninėje aplinkoje negu mokomosios kalbos šalyje, tai reiškia, kad kultūrinis ir kalbinis kontekstas sąlygoja programos tikslus ir uždavinius bei jos turinį. Siekiama išlaikyti, tobulinti ir rūpintis gimtąja kalba ir kultūra, o taip pat integruotis į Lietuvos kultūrinį ir visuomeninį gyvenimą saugant kultūrinį ir kalbinį palikimą, įsitraukiant į bendrą kultūros vertybių kūrimą, jausti pilietinę atsakomybę. Kalbiniai gebėjimai itin reikšmingi mokinio asmenybinei, pilietinei, kultūrinei brandai, tautinės savimonės formavimuisi, socialinių, pažinimo, kūrybiškumo ir kitų kompetencijų ugdymuisi (žr. Kompetencijų ugdymas dalyku). Gimtosios kalbos paskirtis ugdymo(si) procese yra ypatinga tuo, kad ji ne tik dalykas, kurio mokoma(si), bet ir priemonė bendrauti, įgyti žinių, toliau mokytis ir tobulėti. Kalba perimamas, paveldimas, kuriamas ir perteikiamas visų dalykų turinys. Gimtosios kalbos ugdymo svarba ir veiksmingumas išryškėja mokantis visų kitų dalykų. Svarbu yra paisyti kalbinės veiklos (kalbėjimo, rašymo, skaitymo, klausymo) kokybinių reikalavimų ir kalbinės komunikacijos veiksnį (adresato, paskirties, aplinkybių) per kitų dalykų pamokas (ir gyvenime).

Kalbos vartosenos ugdymo užduotys derintinos ir su kitų dalykų tematika bei problematika. Gimtosios ir kitų kalbų reiškinių, gramatinių formų, leksikos, fonetikos gretinimas, panašumų ir skirtumų analizė atskleidžia, kaip suvokta gimtosios kalbos struktūra, kaip pažinta gramatinių formų daryba, kaityba, sinonimika ir kt. Kalbos struktūros pažinimo ir apskritai raštingumo motyvacija gali būti didinama mokantis kitų dalykų. Pvz., leksikos skyrių pažinimas (terminų, vietovardžių, kitų žodžių daryba, rašyba) sietinas su geografijos, istorijos, pilietinės visuomenės pagrindų dalykų turiniu. Sintaksės (sakinio dalių struktūrinės ir semantinės priklausomybės) suvokimas atsiskleisčių net ir analizuojant matematikos, fizikos, chemijos žodinių uždavinių formuluotes. Kalbai ugdyti ir literatūriniam lavinimui skiriamų tekstų tematika ir problematika sietina su etikos, etnokultūros, istorijos, dailės ir muzikos raidos, tikybos, filosofijos, psichologijos pagrindų ir kitų dalykų problematika. Informacijos apdorojimas, tekstų pateikimas glaudžiai sietinas su informacinėmis technologijomis. Mokiniai mokosi vertinti informacijos patikimumą, tikslumą, tinkamumą, skaityti ir suprasti interaktyviuosius tekstus, kuriuose prasmė reiškiama ne tik žodiniais ženklais. Skaitydami, sudarydami ir pildydami lenteles, braižydami diagramas ir grafikus, mokiniai gali pritaikyti matematikos, informacinių technologijų ir kalbos patirtį. Rašant ir redaguojant kompiuteriu reikia išmanymo, kaip sutvarkyti pastraipas, kokius rašmenų šriftus, stilius pasirinkti, kaip tikrinti rašybą, įterpti paveikslą, paaiškinimą.

Kalbos gebėjimų plėtojimo motyvacija gali būti didinama mokantis kitų dalykų. Siektina, kad ir per kitų dalykų pamokas (ir gyvenime) būtų laikomasi pagrindinių kalbinio raštingumo reikalavimų.

2. Dalyko tikslai ir uždaviniai

Dalyko tikslai:

- ugdyti mokinių komunikacinius gebėjimus gimtąja (baltarusių, lenkų, rusų, vokiečių) kalba, remiantis kalbos žiniomis ir sociokultūrinio konteksto suvokimu; padėti mokiniams suvokti gimtąją kalbą kaip svarbią savo tapatybės dalį daugiakultūrėje aplinkoje;
- sudaryti prielaidas mokiniams atrasti literatūrą kaip asmeniniam tobulėjimui svarbią kultūros sritį; ugdyti mokinių gebėjimus suvokti literatūros ir kultūros tekstus ir reiškinius; padėti įsisąmoninti save kaip gimtosios kalbos, literatūros ir kultūros paveldėtoją ir puoselėtoją, suvokiantį istorinius ir kultūrinius ryšius su Lietuva.

Pradinio ugdymo uždaviniai. Siekiama, kad mokydamiesi tautinės mažumos (baltarusių, lenkų, rusų, vokiečių) kalbos ir literatūros mokiniai:

ugdytųsi vertybinės nuostatos:

- suvoktų gimtąją kalbą, savosios tautos ir Lietuvos kultūrą kaip reikšmingą savo asmeninės kultūros pagrindą; siektų nuolat tobulinti savo kalbinius gebėjimus;
- domėtųsi regiono, Lietuvos ir savosios tautos kultūra, istorija ir šiuolaikiniu gyvenimu; aktyviai dalyvautų kultūriniame ir visuomeniniame gyvenime, būtų atviri kultūrų įvairovei;
- vertintų kalbos vartojimą kaip asmeniškai svarbią, prasmingą veiklą, teikiančią galimybių bendravimui, mokymuisi, saviraiškai;

remdamiesi žiniomis ugdytųsi kalbinius ir komunikacinius gebėjimus:

- įgytų ir lavintų kalbos vartojimo gebėjimus (kalbėjimo, klausymo, kalbinės sąveikos, skaitymo ir rašymo srityse) suvokdami ir kurdami nesudėtingus tekstus;
- gebėtų taisyklingai kalbėti ir rašyti, aiškiai reikšti mintis ir jausmus; plėtotų aktyvų gimtosios kalbos žodyną ir vartotų nesudėtingas gramatines konstrukcijas;
- įgytų gimtosios kalbos pažinimo pradmenis ir žinių sisteminimo pagrindus;

ugdytųsi literatūros ir kultūrinio gyvenimo reiškinių nuovoką:

- sąmoningai skaitytų grožinius tekstus, suvoktų kitus nesudėtingus meno kūrinius ir reiškinius; kauptų skaitytojo ir kultūros vartotojo patirtį;
- pažintų tautinės mažumos (baltarusių, lenkų, rusų, vokiečių) žymiausias asmenybes ir literatūros, kultūros ir istorijos elementus.

Pagrindinio ugdymo uždaviniai. Siekiama, kad mokydamiesi tautinės mažumos (baltarusių, lenkų, rusų, vokiečių) kalbos ir literatūros mokiniai ugdytųsi šiuos gebėjimus ir nuostatas

ugdytųsi vertybinės nuostatos:

- suvoktų gimtąją kalbą, savosios tautos ir Lietuvos kultūrą kaip reikšmingą savo asmeninio tobulėjimo ir tapatybės pagrindą; siektų nuolat tobulinti savo kalbinius gebėjimus;
- domėtusi regiono, Lietuvos, Europos ir savosios tautos kultūra, istorija ir šiuolaikiniu gyvenimu; aktyviai dalyvautų kultūriniame ir visuomeniniame gyvenime; gerbtų kultūrų įvairovę, išvelgtų tarpkultūrinius ryšius;
- vertintų kalbinę veiklą kaip komunikavimo, kognityvinių procesų, saviraiškos ir meninės kūrybos įrankį;

remdamiesi žiniomis ugdytusi kalbinius ir komunikacinius gebėjimus:

- lavintų kalbos vartojimo gebėjimus (kalbėjimo, klausymo, kalbinės sąveikos, skaitymo ir rašymo srityse), suvokdami, interpretuodami, vertindami ir kurdami įvairaus pobūdžio tekstus, atsižvelgdami į komunikavimo situaciją ir teksto žanrą;
- gebėtų reikšti mintis, jausmus žodžiu ir raštu taisyklinga, aiškia ir turininga kalba; plėtotų aktyvų gimtosios kalbos žodyną ir vartotų įvairias gramatines konstrukcijas;
- išmoktų pagrindines lingvistines sąvokas, padedančias mokytis kalbų, suprasti ir aptarti kalbinius reiškinius mokinio daugiakultūrėje aplinkoje, lavintų mąstymo įgūdžius; suprastų kalbą kaip sistemą;

ugdytusi literatūros ir kultūrinio gyvenimo reiškinių nuovoką:

- gebėtų suvokti, analizuoti, interpretuoti ir vertinti grožinės literatūros tekstus ir kitus nesudėtingus meno kūrinius, lavintusi estetinę pajautą; išvelgtų literatūros jungtis su kitais menais; literatūros ir kitų meno kūrinių pagrindu formuotųsi savo vertybių sistema; kauptų skaitytojo ir kultūros vartotojo patirtį;
- pažintų baltarusių, lenkų, rusų, vokiečių literatūrai ir kultūrai svarbius kūrinius istorijos ir literatūrinių bei kultūrinių epochų kontekste, iškilus literatūros ir kultūros atstovus, kultūrai reikšmingus istorinius įvykius.

3. Kompetencijų ugdymas dalyku

Gimtosios (baltarusių, lenkų, rusų, vokiečių) kalbos ir literatūros dalyko mokymosi turiniu ugdomos (1) komunikavimo, (2) kultūrinė, (3) pažinimo, (4) kūrybiškumo, (5) socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos, (6) pilietiškumo kompetencijos.

Komunikavimo kompetencija - tai viena esminių gimtosios kalbos ir literatūros dalyku ugdomų kompetencijų. Komunikavimo kompetencija apima kalbinę kompetenciją (kalbos pažinimą ir vartojimo įgūdžius), kalbos (kalbų) funkcionavimo visuomenėje dėsnių suvokimą ir paisymą. Mokiniai ugdosi pasirinkti tinkamas verbalines ir neverbalines raiškos priemones ir formas, kurti pranešimą atsižvelgiant į komunikacijos tikslą, komunikavimo situaciją ir adresatą per trijų pasiekimų sričių (kalbėjimo, klausymo ir sąveikos, skaitymo ir teksto suvokimo, rašymo ir teksto kūrimo) veiklas. Rengdami žodinius, rašytinius ir kitus pranešimus, pristatydami ir diskutuodami juos grupėse, mokiniai derina įvairius komunikavimo kanalus ir priemones, įvairias komunikavimo strategijas. Nagrinėdami įvairaus pobūdžio tekstus, mokiniai įgyja gebėjimus atpažinti įvairias komunikavimo intencijas,

informacinius ir asmenines nuostatas išreiškiančius pranešimus, manipuliacijų priemones, patikrinti pranešimo patikimumą, interpretuoti pranešimą remiantis išplėstiniu kontekstu. Komunikavimo gimtąja kalba kompetencijos ugdymas sudaro prielaidas ir mokinių savivokos, saviraiškos plėtotei.

Kultūrinė kompetencija – tai dar viena esminių gimtosios kalbos ir literatūros dalyku ugdomų kompetencijų. Kultūrinis sąmoningumas ugdomas, kai suvokiami, analizuojami, vertinami ir lyginami savo tautos, Lietuvos ir regiono, Europos ir pasaulio kultūros tradicijos bei dabartiniai reiškiniai. Mokiniai nagrinėdami literatūros ir kitų menų kūrinius, medijų tekstus, kitus kultūros reiškinius, susipažindami su kūrėjais, atsižvelgia į platesnį istorinį, kultūrinį ir sociokultūrinį kontekstą, aptaria literatūros ir kitos meninės kūrybos vertę, suvokia kultūros daugialypiškumą. Supranta kalbą kaip kultūros dalį, jos elementų sąsajas su etninės kultūros ypatumais. Mokiniai aktyviai dalyvaudami mokyklos ir visuomenės kultūriniame gyvenime įgyja nuostatą saugoti ir puoselėti tradicijas ir kultūros paveldą, gerbti kultūrų įvairovę.

Pažinimo kompetencija apima dalyko žinias ir gebėjimus, kritinio mąstymo, problemų sprendimo, mokėjimo mokytis gebėjimus. Dalyko žinias ir gebėjimus mokiniai ugdo kalbos pažinimo bei literatūros ir kultūros pažinimo procese. Nagrinėdami kalbinius ir kultūrinius reiškinius, literatūros kūrinius mokiniai remiasi pagrindinėmis kalbotyros ir literatūrologijos sąvokomis, logiškai samprotauja ir argumentuoja, sistemina žinias, sieja skirtingos raiškos informaciją. Praktinės dalyko veiklos sritys – kalbėjimas ir sąveika, teksto suvokimas ir teksto kūrimas – taip pat yra grindžiamos dalyko žiniomis ir gebėjimais, problemų formulavimo ir sprendimo įgūdžiais. Mokėjimo mokytis formavimas yra integruotas į visą dalyko ugdymo turinį – mokiniai skatinami stebėti ir reflektuoti savo mokymąsi ir pažangą, nagrinėti savo klaidas, modifikuoti savo veiksmus ir kelti naujus tikslus.

Kūrybiškumo kompetencija gimtosios kalbos ir literatūros dalyko turinyje siejama su idėjų generavimu, informacijos vertinimu, tyrinėjimu, kūrinių interpretavimu, įvairių žanrų ir tipų tekstų kūrimu. Kurdami tekstą, mokiniai ieško informacijos, vertina ją, kelia klausimus, pasirenka raiškos ir pateikimo formą, numato teksto kūrimo strategijas. Teksto suvokimas reikalauja pasitelkti įvairias mąstymo operacijas, kad galima būtų atskleisti jo tiesioginę ir netiesioginę prasmę, kalbinę raiškos elementų funkciją. Kūrybiškumo kompetencijos ugdymas reikalauja aktyvaus mokymo(si) metodų, skatinančių savarankiškų idėjų kėlimą ir sprendimų ieškojimą, naudojimo. Mokinių kūrybiškumas gali būti ugdomas taip pat aktyviai jiems dalyvaujant kultūriniame mokyklos ir visuomenės gyvenime.

Socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos kompetencija gimtosios kalbos ir literatūros pamokose yra lavinama atitinkamos skaitomų tekstų problematikos dėka. Skaitydami ir analizuodami įvairaus pobūdžio tekstus mokiniai suvokia, kaip mintys ir emocijos veikia sprendimų priėmimą ir elgesį, kaip asmeninės savybės daro įtaką pasirinkimams ir sėkmei. Įvardija ir nagrinėja bendražmogiškas vertybes, kuria individualią vertybių sistemą. Gretindami įvairių tautų literatūrą mokiniai analizuoja stereotipų ir išankstinių nusistatymų kilmę ir neigiamą poveikį, ugdo pagarbą asmenims iš skirtingų socialinių ir kultūrinių grupių, išmoksta vertinti sveikatą, kaip vieną iš esminių vertybių. Asmeninės savybės ugdomos taip pat per kalbinę veiklą ir komunikacinę sąveiką. Socialinį sąmoningumą ir teigiamų tarpusavio santykių kūrimą stiprina atitinkamų mokymo metodų, skatinančių bendradarbiavimą, lavinančių darbo grupėje ir lyderiavimo įgūdžius, naudojimas.

Pilietiškumo kompetencija gimtosios kalbos ir literatūros pamokose ugdoma skaitant ir nagrinėjant įvairių epochų grožinius ir negrožinius tekstus, susijusius su tokiais svarbiomis vertybėmis, kaip pilietinė atsakomybė, žmogaus pareigos ir teisės, žmogaus ir tautos laisvė, valstybingumo kūrimas ir stiprinimas, demokratijos principai ir kt. Nagrinėdami žmogaus ir žmonių grupių (pvz., etninių, profesinių, amžiaus grupių) santykių su visuomene, bendravimo ir bendradarbiavimo, atsakomybės problemas istoriniame ir dabartiniame sociokultūriniame kontekste, mokiniai ugdo gebėjimus atsakingai ir aktyviai dalyvauti visuomeniniame gyvenime, stiprinti pilietinį tapatumą, saugoti savo regiono, Lietuvos ir savosios tautos kultūrą,

tradicijas ir gamtą, gerbti požiūrių ir gyvenimo būdų įvairovę. Ugdomi mokinių medių ir informacijos kritiško vertinimo, atrinkimo ir panaudojimo asmeniniais ir mokymosi tikslais įgūdžiai.

4. Pasiekimų sritys

Kiekvieno koncentro turinį sudaro atskirtos, bet ugdymo procese integruojamos pasiekimų sritys:

A Kalbėjimas, klausymas ir sąveika

A 1 Klausos ir supranta įvairių tekstų turinį ir intenciją, analizuoja ir interpretuoja turinio elementus, nagrinėja tekstą kalbinės raiškos aspektu, geba analizuoti ir vertinti kalbinį elgesį.

A 2 Dalyvauja įvairiose komunikavimo situacijose, tikslingai ir tinkamai komunikuoja, atsižvelgdamas į tikslą, adresatą.

A 3 Pristato sakytinius tekstus, atsižvelgdamas į žanro reikalavimus, komunikavimo situaciją.

A 4 Taiko klausymosi ir kalbėjimo strategijas.

B Skaitymas ir teksto suvokimas

B 1 Skaito ir suvokia įvairių tipų tekstus (verbalinius ir neverbalinius), taiko įvairias skaitymo strategijas, atsižvelgdamas į skaitymo tikslą.

B 2 Įžvelgia ir aptaria skaitomų tekstų turinio ir kalbinės raiškos elementus, teksto kontekstus, intenciją.

B 3 Ieškodamas informacijos, tikslingai ir atsakingai naudojami įvairiais šaltiniais ir technologijomis, vertina šaltinių patikimumą, rūšiuoja, atsirenka ir vertina informaciją.

C Rašymas ir teksto kūrimas

C 1 Kuria įvairių tipų tekstus laikydamasis kalbos normų ir žanro reikalavimų, atsižvelgdamas į tikslą, adresatą ir komunikavimo situaciją.

C 2 Tinkamai ir estetiškai pateikia savo sukurtą tekstą, panaudoja vaizdinę medžiagą teksto elementų iliustravimui pasitelkiant technologijas.

C 3 Taiko rašymo strategijas (teksto planavimo, redagavimo, funkcionalumo, temos vientisumo, teksto rišlumo (koherencijos) išlaikymo strategijas ir kt.).

D Kalbos pažinimas

D 1 Vartoja pagrindines kalbotyros sąvokas ir terminus ir taiko juos (aptardamas gimtosios (baltarusių, lenkų, rusų, vokiečių) kalbos, kalbinės komunikacijos reiškinius ir mokantis kitų kalbų).

D 2 Taiko gimtosios (baltarusių, lenkų, rusų, vokiečių) kalbos žinias, taisyklingai ir tikslingai vartodamas kalbą.

D 3 Sąmoningai stebi kalbinius reiškinius, vykstančius daugiakalbėje aplinkoje, ir reflektuoja; gretina žinomų kalbų ar jų atmainų (pvz., gimtosios ir kitos kalbos, bendrinės kalbos ir tarmės) kalbinius elementus.

D 4 Taiko kalbos žinių kaupimo ir sisteminimo; taisyklingos kalbos vartojimo strategijas.

E Literatūrinis ir kultūrinis ugdymas

E 1 Aptaria svarbiausius baltarusių / lenkų / rusų / vokiečių ir kitų tautų literatūros kūrinius, žymiausių rašytojų kūrybą istorijos kontekste, supranta ir paaiškina jų kūrybos vertę.

E 2 Įvairiais aspektais analizuoja, interpretuoja ir vertina literatūros ir kitus meno kūrinius, remiantis literatūros, kultūros ir istorijos, kalbos žiniomis; supranta ir paaiškina meninės raiškos ypatumus ir kuriamą prasmę.

E 3 Domisi savo regiono, Lietuvos ir savosios tautos kultūra, tradicijomis, istorija ir šiuolaikiniu gyvenimu; ieško baltarusių / lenkų / rusų / vokiečių ir lietuvių literatūros ir kultūros sąsajų, tarpkultūrinių ryšių, gerbia kultūrų įvairovę, aktyviai dalyvauja kultūriniame ir visuomeniniame gyvenime.

Toks skirstymas yra sąlyginis, nes ugdymo procese visos šios dalys glaudžiai susijusios. Ypač svarbi yra dermė tarp visų pasiekimų sričių, kad mokinių įgūdžiai tobulėtų. Nepakankamas dėmesys kuriai nors sričiai (ar jos ignoravimas) palieka visą kalbinę veiklą menkavertę. Todėl labai svarbu yra ugdymo procese užtikrinti vidinę dalyko integraciją. Mokinys ugdomi kalbinius gebėjimus vartodamas kalbą, pažindamas kalbos sistemą ir literatūrą, suvokdamas įvairius grožinius ir negrožinius tekstus.

5. PASIEKIMŲ RAIDA

5 A Kalbėjimas, klausymas ir sąveika

1–2 klasės pasiekimai	3–4 klasės pasiekimai	5–6 klasės pasiekimai	7–8 klasės pasiekimai	9–10 klasės pasiekimai
A 1.1 Klausio ir supranta įvairių tekstų turinį ir intenciją, analizuoja ir interpretuoja turinio elementus, nagrinėja tekstą kalbinės raiškos aspektu, geba analizuoti ir vertinti kalbinį elgesį.				
A 1.1 Klausosi dėmesingai nesudėtingų grožinių ir negrožinių tekstų, supranta jų turinį, raiškos elementus. Nusako klausomo teksto temą.	A 1.1 Klausosi aktyviai nesudėtingų grožinių ir negrožinių tekstų, supranta jų turinį, intenciją, raiškos elementus. Nusako klausomo teksto temą ir aiškiai išreikštą pagrindinę mintį.	A 1.1 Dėmesingai klausydamasis grožinių ir negrožinių tekstų supranta ir komentuoja jų turinį, intenciją, vertina raišką, daro apibendrinančias išvadas.	A 1.1 Sąmoningai klausydamasis grožinių ir negrožinių tekstų supranta ir vertina jų turinį, intenciją, raišką, samprotauja apie keliamas problemas, geba išsakyti ir pagrįsti savo požiūrį.	A 1.1 Sąmoningai klausydamasis grožinių ir negrožinių tekstų supranta ir vertina jų turinį, intenciją, raišką, poveikį klausytojui. Samprotauja apie tekste nusakytus reiškinius ir požiūrius, geba interpretuoti ir apibendrinti.

1–2 klasės pasiekimai	3–4 klasės pasiekimai	5–6 klasės pasiekimai	7–8 klasės pasiekimai	9–10 klasės pasiekimai
A 1.2 Naudodamasis pagalba išgirstą informaciją sieja su bendro pobūdžio kasdieninėmis žiniomis ir asmenine patirtimi.	A 1.2 Išgirstą informaciją sieja su žiniomis iš kitų šaltinių ir konkrečia asmenine patirtimi.	A 1.2 Išgirstą informaciją sieja su žiniomis iš kitų šaltinių. Išsako savo nuomonę apie tekstą remdamasis konkrečia asmenine patirtimi ir viešomis žiniomis.	A 1.2 Išgirstą informaciją sieja su žiniomis iš įvairių šaltinių. Išsako ir argumentuoja savo nuomonę apie tekstą, remdamasis konkrečia asmenine patirtimi ir specifinėmis žiniomis.	A 1.2 Klausomą tekstą interpretuoja ir vertina panaudodamas savo išprusimą ir išmanymą. Aptaria teksto sociokultūrinius kontekstus. Argumentuotai išsako savo nuomonę apie nagrinėjamą tekstą, remdamasis specifinėmis ir viešomis žiniomis.
A 2 Dalyvauja įvairiose komunikavimo situacijose, tikslingai ir tinkamai komunikuoja, atsižvelgdamas į tikslą, adresatą.				
A 2.1 Dažniausiai tinkamai pasirenka neverbalines ir verbalines komunikacijos priemones, dalyvauja įvairaus pobūdžio komunikavimo situacijose. Dalyvauja dialoge, intuityviai naudojami neverbalinės kalbos priemonėmis (mimika, judesiais).	A 2.1 Dažniausiai tinkamai pasirenka verbalines ir neverbalines komunikacijos priemones. Dalyvauja įvairaus pobūdžio komunikavimo situacijose. Skatinamas tinkamai taiko pokalbio taisyklės, tinkamai palaiko ir plėtoja pokalbį.	A 2.1 Kartais pasirenka tinkamas neverbalines ir verbalines kalbos priemones, girdimai ir aiškiai kalba monologu, dalyvauja įvairaus pobūdžio komunikavimo situacijose. Taiko interviu planavimo, pasirengimo, redagavimo ir iliustravimo taisyklės, tačiau ne visada paiso jo struktūros.	A 2.1 Dažniausiai tinkamai pasirenka verbalines ir neverbalines komunikacijos priemones. Dalyvauja įvairaus pobūdžio komunikavimo situacijose, remdamasis asmenine, socialine, kultūrine patirtimi. Taiko pokalbio taisyklės. Inicijuoja, palaiko, plėtoja ir baigia pokalbį.	A 2.1 Dažniausiai tinkamai pasirenka verbalines ir neverbalines komunikacijos priemones. Dalyvauja įvairaus pobūdžio komunikavimo situacijose, remdamasis įvairių sričių žiniomis. Dažniausiai tinkamai taiko pokalbio taisyklės. Tinkamai inicijuoja, palaiko, plėtoja ir baigia pokalbį.
A 2.2 Bendraudamas dažniausiai atsižvelgia į adresatą ir nurodytą kalbėjimo tikslą.	A 2.2 Bendraudamas atsižvelgia į adresatą, komunikavimo situaciją ir kalbėjimo tikslą.	A 2.2 Užmezga, palaiko ir baigia pokalbį, sklandžiai pasakoja, išreiškia ir pagrindžia požiūrį, atsižvelgdamas į kalbėjimo tikslą, situaciją ir adresatą.	A 2.2 Bendraudamas įvairiose komunikavimo situacijose dažniausiai tinkamai atsižvelgia į adresatą, situaciją ir kalbėjimo tikslą.	A 2.2 Bendraudamas įvairiose komunikavimo situacijose atsižvelgia į adresatą, komunikavimo situaciją ir kalbėjimo tikslą.

1–2 klasės pasiekimai	3–4 klasės pasiekimai	5–6 klasės pasiekimai	7–8 klasės pasiekimai	9–10 klasės pasiekimai
A 2.3 Klausosi, dažniausiai laikosi mandagaus bendravimo susitarimų, gerbia kalbėtojo nuomonę.	A 2.3 Dažniausiai laikosi mandagaus bendravimo susitarimo, gerbia kito nuomonę.	A 2.3 Atidžiai klausosi, tačiau ne visada supranta kalbėtojo intencijas, gyvai ir tiksliai reaguoja žodinėmis ir nežodinėmis priemonėmis. Žino pagrindines kalbos etiketo ir bendradarbiavimo taisykles, analizuoja, vertina jas ir jų laikosi.	A 2.3 Klausosi, supranta tiesiogiai išreikštas kalbėtojo intencijas, reaguoja, pasirinkdamas verbalines ir neverbalines komunikacijos priemones. Laikosi kalbos etiketo.	A 2.3 Klausosi, supranta tiesiogiai ir netiesiogiai išreikštas kalbėtojo intencijas, reaguoja, pasitelkdamas verbalines ir neverbalines komunikacijos priemones. Laikosi kalbos etiketo.
A 3 Pristato sakytinius tekstus, atsižvelgdamas į žanro reikalavimus, komunikavimo situaciją.				
A 3.1 Girdimai ir iš esmės aiškiai kalba monologu. Pristato žodžiu parengtą trumpą tekstą konkrečia tema iš temų, numatytų mokymosi turinyje. Suvokia pristatymo / pranešimo situaciją ir tikslą.	A 3.1 Girdimai ir iš esmės aiškiai kalba monologu. Oficialioje situacijoje ir neoficialioje pažįstamiems adresatams pristato žodžiu parengtą tekstą konkrečia tema iš temų, numatytų mokymosi turinyje. Daugeliu atvejų atsižvelgia į pristatymo / pranešimo situaciją ir tikslą.	A 3.1 Girdimai ir aiškiai kalba monologu. Įvairiose oficialiose ir neoficialiose situacijose pažįstamiems adresatams gyvai ir virtualioje erdvėje pristato žodžiu parengtą aiškų ir iš esmės vaizdingą tekstą konkrečia tema iš temų, numatytų mokymosi turinyje. Dažniausiai suvokia ir paiso temos, komunikavimo situacijos, adresato ir tikslo. Iš esmės atsižvelgia į daromą poveikį klausytojui.	A 3.1 Girdimai, aiškiai ir sklandžiai kalba monologu. Įvairiose oficialiose situacijose ir erdvėje pažįstamiems ir nepažįstamiems adresatams pristato žodžiu iš anksto parengtą aiškų ir vaizdingą tekstą konkrečia tema, paisydamas temos, komunikavimo situacijos ir tikslo. Dažnai atsižvelgia į daromą poveikį klausytojui.	A 3.1 Kalba viešai, įvairiose oficialiose ir neoficialiose situacijose ir erdvėje pažįstamiems ir nepažįstamiems adresatams, pristato žodžiu iš anksto parengtą aiškų ir vaizdingą tekstą konkrečia tema. Skatinamas kalba spontaniškai, be pasirengimo, pristatydamas trumpą aiškų tekstą gerai žinoma tema, paisydamas temos vientisumo, komunikavimo situacijos ir tikslo. Atsižvelgia į daromą poveikį klausytojui.

1–2 klasės pasiekimai	3–4 klasės pasiekimai	5–6 klasės pasiekimai	7–8 klasės pasiekimai	9–10 klasės pasiekimai
A 3.2 Skatinamas raiškiai, pakankamai garsiai, tinkamu tempu kalba iš esmės taisyklinga bendrine kalba, daro logines pauzes, iš esmės taisyklingai taria ir kirčiuoja dažnai vartojamus žodžius. Skatinamas tinkamai intonuoja sakinius.	A 3.2 Raiškiai, pakankamai garsiai, tinkamu tempu kalba gana taisyklinga bendrine kalba, daugeliu atvejų daro pauzes, balsu pabrėžia svarbiausius žodžius. Taisyklingai taria ir kirčiuoja žodžius, tinkamai intonuoja sakinius.	A 3.2 Raiškiai, pakankamai garsiai, iš esmės įtaigiai ir sąmoningai, tinkamu tempu, kalba gana taisyklinga bendrine kalba, daugeliu atvejų pagrįstai daro pauzes, balsu pabrėžia svarbiausius žodžius. Taisyklingai taria ir kirčiuoja žodžius, tinkamai intonuoja sakinius.	A 3.2 Kalba gana įtaigiai, raiškiai ir girdimai, tinkamu tempu, iš esmės taisyklinga bendrine kalba, daro pauzes, balsu pabrėžia svarbiausią prasmę sakinio vieta. Taisyklingai taria ir kirčiuoja žodžius. Tinkamai intonuoja sakinius.	A 3.2 Kalba iš esmės raiškiai, daugeliu atvejų įtaigiai, taisyklinga bendrine kalba. Taisyklingai taria ir kirčiuoja žodžius. Siekdamas tinkamai perteikti prasmę dažnai taiko balso garsumo, tempo kaiteliojimo, intonacijos galimybes, dažnai balsu pabrėžia svarbiausias prasmines teksto vietas. Kalbėdamas daugelių atvejų tiksliai ir tinkamai pasinaudoja vaizdine medžiaga. Laikosi bendravimo etikos.
A 1.4 Taiko klausymosi ir kalbėjimo strategijas.				
A 4.1 Naudodamasis pagalba taiko klausymosi ir kalbėjimo strategijomis, atsižvelgdamas į kalbėjimo tikslą, situaciją ir adresatą.	A 4.1 Žino ir taiko pagrindines klausymosi ir kalbėjimo strategijas, atsižvelgdamas į kalbėjimo tikslą, situaciją ir adresatą.	A 4.1 Žino ir taiko įvairias aktyvaus klausymosi ir kalbėjimo strategijas, atsižvelgdamas į kalbėjimo tikslą, situaciją ir adresatą.	A 4.1 Žino įvairias aktyvaus klausymosi ir kalbėjimo strategijas, taiko jas, atsižvelgdamas į kalbėjimo tikslą, situaciją ir adresatą.	A 4.1 Žino ir parenka klausymosi ir kalbėjimo strategijas, derina ir taiko jas žinomuose kontekstuose, atsižvelgdamas į kalbėjimo tikslą, situaciją ir adresatą.

5 B Skaitymas ir teksto suvokimas

1–2 klasės pasiekimai	3–4 klasės pasiekimai	5–6 klasės pasiekimai	7–8 klasės pasiekimai	9–10 klasės pasiekimai
B 1 Skaito ir suvokia įvairių tipų tekstus (verbalinius ir neverbalinius), taiko įvairias skaitymo strategijas, atsižvelgiant į skaitymo tikslą.				

1–2 klasės pasiekimai	3–4 klasės pasiekimai	5–6 klasės pasiekimai	7–8 klasės pasiekimai	9–10 klasės pasiekimai
B 1.1 Sklandžiai ir sąmoningai skaito balsu ir tyliai trumpus ir nesudėtingus tekstus sakiniiais.	B 1.1 Skaito sklandžiai, sąmoningai, įvairiais būdais (garsiai, tyliai, peržvelgdamas akimis). Pasirenka tinkamą skaitymo tempą.	B 1.1 Sklandžiai, sąmoningai, tinkamu tempu skaito tekstą balsu, tyliai, peržvelgdamas akimis.	B 1.1 Sklandžiai, sąmoningai, tinkamu tempu skaito skirtingais būdais įvairius tekstus.	B 1.1 Sklandžiai ir sąmoningai skaito skirtingais būdais įvairius tekstus.
B 1.2 Taisyklingai taria garsus, tinkamai kirčiuoja žodžius ir intonuoja sakinius, daro loginės pauzes.	B 1.2 Raiškiai skaitydamas balsu taisyklingai taria garsus, tinkamai kirčiuoja žodžius ir intonuoja sakinius, pabrėžia svarbiausią prasminę sakinio vietą.	B 1.2 Taisyklingai taria garsus, tinkamai kirčiuoja žodžius ir intonuoja sakinius, pabrėžia svarbiausią prasminę sakinio vietą. Intonacija perteikia teksto prasmę.	B 1.2 Raiškiai skaitydamas balsu perteikia teksto prasmę ir nuotaiką.	B 1.2 Raiškiai skaitydamas balsu perteikia teksto prasmę ir nuotaiką.
B 1.3 Pagal nurodymus taiko turinio apimtyje nurodytas skaitymo strategijas derindamas jas su skaitymo tikslu.	B 1.3 Taiko mokymosi turinyje nurodytas skaitymo strategijas derindamas jas su skaitymo tikslu.	B 1.3 Taiko mokymosi turinyje nurodytas skaitymo strategijas derindamas jas su skaitymo tikslu.	B 1.3 Daugelių atvejų savarankiškai taiko mokymosi turinyje nurodytas skaitymo strategijas derindamas jas su skaitymo tikslu.	B 1.3 Savarankiškai taiko skirtingas mokymosi turinyje nurodytas skaitymo strategijas derindamas jas su skaitymo tikslu.
B 2 Įžvelgia ir aptaria skaitomų tekstų turinio ir kalbinės raiškos elementus, teksto kontekstus, intenciją.				
B 2.1 Randa tekste aiškiai pateiktą informaciją. Išskiria esminius žodžius, kuriais perteikiama informacija. Sieja skirtingos raiškos informacijos fragmentus.	B 2.1 Randa tekste tiesiogiai pateiktą informaciją, grupuoja ją. Išskiria ir aptaria esminius žodžius ir sakinius, kuriais perteikiama informacija. Sieja ir palygina skirtingos raiškos informacijos fragmentus.	B 2.1 Randa, grupuoja ir lygina tekste tiesiogiai pateiktą informaciją, aiškiai išreikštus požiūrius. Aptaria teksto kalbinės raiškos elementus. Sieja, palygina ir apibendrina skirtingos raiškos informacijos fragmentus.	B 2.1 Randa, grupuoja, lygina ir apibendrina tekste tiesiogiai pateiktą informaciją ir išreikštus požiūrius. Aptaria teksto kalbinės raiškos ir stiliaus elementus ir jų galimas alternatyvas. Sieja, palygina ir apibendrina	B 2.1 Randa tekste tiesiogiai pateiktą informaciją ir išreikštus požiūrius. Aptaria teksto stilių ir kitus kalbinės raiškos elementus, jų funkcijas ir galimas alternatyvas. Sieja, palygina, apibendrina ir kritiškai vertina skirtingos raiškos informacijos fragmentus.

1–2 klasės pasiekimai	3–4 klasės pasiekimai	5–6 klasės pasiekimai	7–8 klasės pasiekimai	9–10 klasės pasiekimai
			skirtingos raiškos informacijos fragmentus.	
B 2.2 Randa tekste netiesiogiai pateiktą informaciją, atpažįsta netiesiogiai pasakytas mintis ir jas paaiškina, kai yra suteikiama pagalba.	B 2.2 Randa tekste netiesiogiai pateiktą informaciją, atpažįsta netiesiogiai pasakytas mintis ir jas paaiškina, kai yra suteikiama pagalba.	B 2.2 Aptaria neverbalinio pranešimo raiškos elementus. Skiria grožinį ir negrožinį tekstą. Randa tekste ir paaiškina netiesiogiai pateiktą informaciją ir mintis.	B 2.2 Aptaria neverbalinio pranešimo raiškos elementus ir jų prasmę. Daugeliu atvejų randa tekste netiesiogiai pateiktą informaciją ir išvelgia teksto autoriaus intencijas.	B 2.2 Aptaria neverbalinio pranešimo raišką ir paaiškina prasmę. Randa tekste ir paaiškina netiesiogiai pateiktą informaciją, išreikštus požiūrius, išvelgia teksto autoriaus intencijas. Interpretuoja teksto atskiras mintis ir kitus elementus.
B 2.3 Nusako teksto temą. Padedamas randa tekste įvykių sekos chronologinius ryšius.	B 2.3 Nusako teksto temą, tikslą, suformuluoja aiškiai išsakytą pagrindinę mintį ir keletą minčių apie teksto visumą.	B 2.3 Suformuluoja ir aptaria teksto temą ir pagrindinę mintį ar vertybes, kelia probleminius klausimus. Išvelgia paprastus ryšius tarp teksto dalių. Interpretuojamas, taiko mąstymo operacijas: analizę ir lyginimą.	B 2.3 Suformuluoja ir aptaria teksto temą, tiesiogiai ir netiesiogiai išreikštą pagrindinę mintį, padedamas kelia hipotezes. Išvelgia ryšius tarp teksto dalių. Interpretuojamas, taiko mąstymo operacijas: analizę, sintezę, lyginimą, argumentavimą.	B 2.3 Suformuluoja ir aptaria teksto pagrindinę mintį, kelia hipotezes ir daro teksto visumą apibendrinančias išvadas. Išvelgia loginius ryšius tarp teksto dalių. Interpretuojamas, taiko mąstymo operacijas: analizę, sintezę, lyginimą, argumentavimą, abstrahavimą, apibendrinimą. Tekstą interpretuoja ir vertina panaudodamas savo išprusimą ir išmanymą, įgytą už teksto ribų.
B 2.4 Skatinamas sieja tekste esančią informaciją su bendro pobūdžio kasdieninėmis žiniomis ir asmenine patirtimi, skatinamas pasako savo nuomonę apie tekstą ir perskaitytą informaciją.	B 2.4 Skatinamas susieja ir lygina tekste esančią informaciją su žiniomis iš kitų šaltinių. Išsako ir dalinai pagrindžia savo nuomonę apie tekstą ar jo elementus remdamasis konkrečia asmenine patirtimi. Lygina tekstą su	B 2.4 Tekste esančią informaciją sieja su žiniomis iš kitų šaltinių. Išsako savo nuomonę apie tekste rašomus dalykus, remdamasis savo patirtimi ir tekstu.	B 2.4 Tekste esančią informaciją sieja su žiniomis iš įvairių šaltinių. Kitiškai vertina tekstą. Išsako savo nuomonę apie nagrinėjamą tekstą, remdamasis konkrečia asmenine patirtimi ir specifinėmis žiniomis.	B 2.4 Tekstą analizuoja, interpretuoja ir vertina panaudodamas savo išprusimą ir išmanymą, įgytą už teksto ribų. Skatinamas atpažįsta ir aptaria teksto sociokultūrinius kontekstus. Argumentuotai išsako savo nuomonę apie nagrinėjamą tekstą, remdamasis

1–2 klasės pasiekimai	3–4 klasės pasiekimai	5–6 klasės pasiekimai	7–8 klasės pasiekimai	9–10 klasės pasiekimai
	kitais tekstaais nurodytu aspektu.			specifinėmis ir viešomis žiniomis.
B 3 Ieškodamas informacijos, tikslingai ir atsakingai naudojasi įvairiais šaltiniais ir technologijomis, vertina šaltinių patikimumą, rūšiuoja, atsirenka ir vertina informaciją.				
B 3.1 Nurodytame šaltinyje padedamas ieško ir atrenka informaciją, kuri yra svarbi konkrečiam tikslui.	B 3.1 Nurodytuose įvairaus pobūdžio šaltiniuose padedamas ieško ir randa aiškiai tekste įvardytą informaciją, kuri yra svarbi konkrečiam tikslui. Sieja ir palygina informaciją iš dviejų skirtingų šaltinių.	B 3.1 Nurodytuose šaltiniuose ieško ir atrenka informaciją, kuri yra svarbi konkrečiam tikslui. Sieja, palygina ir pagal nuorodą grupuoja informaciją iš kelių skirtingų šaltinių.	B 3.1 Pasirinktuose šaltiniuose ieško ir atrenka informaciją, kuri yra svarbi konkrečiam tikslui. Palygina, grupuoja ir apibendrina informaciją iš kelių skirtingų šaltinių.	B 3.1 Pasirinktuose šaltiniuose randa ir atrenka informaciją, kuri yra svarbi konkrečiam tikslui. Palygina, klasifikuoja ir apibendrina informaciją iš kelių skirtingų šaltinių.
B 3.2 Vertina šaltinio informacinį patikimumą. Išvelgia ir padedamas paaiškina atrinktos informacijos reikalingumą užduoties įvykdymui.	B 3.2 Vertina šaltinio informacinį patikimumą. Išvelgia ir padedamas paaiškina atrinktos informacijos reikalingumą užduoties įvykdymui, pradeda taikyti jos rinkimo strategijas.	B 3.2 Vertina šaltinio informacinį patikimumą, skiria objektyvią ir subjektyvią informaciją. Išvelgia ir paaiškina atrinktos informacijos reikalingumą užduoties įvykdymui, teikia argumentus dėl reikalingos informacijos tinkamumo. Naudoja jam žinomas informacijos rinkimo ir taikymo strategijas. Perteikdamas informaciją nurodo jos šaltinį.	B 3.2 Vertina šaltinio informacinį patikimumą, skiria objektyvią ir subjektyvią informaciją, kritiškai vertina informaciją, siedamas ją su kontekstu. Išvelgia ir paaiškina atrinktos informacijos reikalingumą užduoties įvykdymui, teikia argumentus dėl reikalingos informacijos tinkamumo. Argumentuotai pasirenka informacijos rinkimo ir taikymo strategijas, numato alternatyvas. Perteikdamas informaciją nurodo jos šaltinį.	B 3.2 Vertina šaltinio informacinį patikimumą, skiria objektyvią ir subjektyvią informaciją. Kritiškai vertina informaciją ir atpažįsta manipuliacijos ir propagandos apraiškas. Išvelgia ir paaiškina atrinktos informacijos reikalingumą užduoties įvykdymui, teikia argumentus dėl reikalingos informacijos tinkamumo. Argumentuotai pasirenka informacijos rinkimo ir taikymo strategijas, numato alternatyvas, atpažįsta ir įvertina pasirinktos strategijos rizikas. Perteikdamas informaciją nurodo jos šaltinį, supranta autorių teises ir jas saugo.

5 C Rašymas ir teksto kūrimas

1–2 klasės pasiekimai	3–4 klasės pasiekimai	5–6 klasės pasiekimai	7–8 klasės pasiekimai	9–10 klasės pasiekimai
C 1 Kuria įvairių tipų tekstus laikydamasis žanro reikalavimų, atsižvelgdamas į tikslą, adresatą ir komunikavimo situaciją.				
C 1.1 Kuria trumpą tekstą laikydamasis elementarių susitarimų/ užduoties reikalavimų. Kurdamas tekstą, pagal pavyzdį arba naudodamasis pagalbine medžiaga pasirenka raišką, atitinkančią žanrų reikalavimus.	C 1.1 Kurdamas tekstą pasirenka raišką, atitinkančią teksto turinį, tikslą, adresatą ir komunikavimo situaciją, kuria tekstą atitinkantį mokymosi turinyje nurodytus teksto rišlumo, tipų ir žanrų reikalavimus.	C 1.1 Kurdamas tekstą pasirenka raišką, atitinkančią teksto turinį, tikslą, adresatą ir komunikavimo situaciją, kuria tekstą atitinkantį mokymosi turinyje nurodytus teksto tipų ir žanrų reikalavimus, taikydamas trinarę kompoziciją.	C 1.1 Atsižvelgdamas į temą, tikslą, komunikavimo situaciją ir adresatą kuria skirtingos paskirties tekstus atitinkančius mokymosi turinyje nurodytus teksto tipų ir žanrų reikalavimus.	C 1.1 Atsižvelgdamas į temą, tikslą, komunikavimo situaciją ir adresatą kuria įvairių tipų ir žanrų tekstus.
C 1.2 Kuria tekstą, siedamas sakinius su tema, nepagrįstai nekartodamas tų pačių žodžių.	C 1.2 Kuria tekstą, nuosekliai plėtodamas mintį, pagal prasmę siedamas sakinius, pastraipas, nepagrįstai nekartodamas tų pačių žodžių, dažniausiai pasirenka tinkamus siejamuosius žodžius.	C 1.2 Kurdamas tekstą plėtoja mintį ir išskiria pastraipas. Sieja sakinius pastraipoje pasirinkdamas tinkamas elementarias rišlumo priemones.	C 1.2 Kurdamas tekstą plėtoja mintį ir motyvuotai išskiria pastraipas. Laikosi teksto struktūros, pastraipos struktūros ir logikos, teksto rišlumo reikalavimų.	C 1.2 Kurdamas tekstą plėtoja mintį ir motyvuotai išskiria pastraipas. Laikosi teksto tipo ir žanro, teksto struktūros, pastraipos struktūros logikos ir rišlumo reikalavimų nurodytų mokymosi turinyje.
C 2 Tinkamai ir estetiškai pateikia savo sukurtą tekstą, panaudoja technologijas ir vaizdinę medžiagą teksto elementams iliustruoti.				

C 2.1 Rašo aiškiai žodžius, sakinius, teksto ir kitų kūrinių pavadinimus.	C 2.1 Rašo aiškiai, sklandžiai ir dailiai ranka; rašo trumpus tekstus mobiliųjų įrenginių ir kompiuterio klaviatūra	C 2.1 Rašo aiškiai, sklandžiai ranka, mobiliųjų įrenginių ir kompiuterio klaviatūra, tinkamai išdėsto tekstą ir iliustracinę medžiagą puslapyje.	C 2.1 Rašo aiškiai, sklandžiai ranka, mobiliųjų įrenginių ir kompiuterio klaviatūra, tinkamai išdėsto tekstą ir iliustracinę medžiagą puslapyje.	C 2.1 Rašo aiškiai, sklandžiai ranka, mobiliųjų įrenginių ir kompiuterio klaviatūra, tinkamai išdėsto tekstą ir iliustracinę medžiagą puslapyje ir skaidrėje.
C 2.2 Aiškiai ir taisyklingai rašo žodžius, sakinius, teksto ir kitų kūrinių pavadinimus. Paiso rašybos ir skyrybos pagrindinių taisyklių, bet daro kai kurias sistemines ir atsitiktines klaidas iš turinio apimtimi numatytų gramatikos, leksikos, rašybos ir skyrybos atvejų.	C 2.2 Rašydamas stengiasi laikytis gramatikos, leksikos, rašybos ir skyrybos pagrindinių taisyklių numatytų mokymosi turinio apimtimi, bet daro keletą sisteminių ir atsitiktinių klaidų.	C 2.2 Rašydamas daugelių atvejų taiko mokymosi turinio apimtimi numatytas gramatikos, leksikos, rašybos ir skyrybos taisykles, bet pasitaiko nedaug klaidų.	C 2.2 Rašydamas daugelių atvejų tinkamai taiko gramatikos, leksikos, rašybos ir skyrybos taisykles, numatytas mokymosi turinio apimtimi.	C 2.2 Rašydamas daugelių atvejų tinkamai taiko gramatikos, leksikos, rašybos ir skyrybos taisykles, numatytas mokymosi turinio apimtimi.
C 2.3 Panaudoja vaizdinę medžiagą teksto elementų iliustravimui.	C 2.3 Panaudoja vaizdinę medžiagą teksto elementų iliustravimui pasitelkdamas technologijas.	C 2.3 Tinkamai panaudoja vaizdinę medžiagą teksto elementų iliustravimui, pasitelkdamas technologijas.	C 2.3 Tinkamai panaudoja vaizdinę medžiagą teksto elementų iliustravimui, pasitelkdamas technologijas ir internetinius išteklius, siekdamas suderinti verbalinę ir iliustracinę medžiagą.	C 2.3 Logiškai pristato pasirinktos temos vaizdinę medžiagą skaidrėje: grupuoja ir pateikia informaciją, pavaizduoja jos elementų santykius neverbaline forma (pvz. lentelės, schemas ir pan.) pasitelkdamas informacines technologijas ir internetinius išteklius, derindamas verbalinę ir iliustracinę medžiagą.
C 3 Taiko rašymo strategijas (teksto planavimo, redagavimo, funkcionalumo, temos vientisumo, teksto rišlumo (koherencijos) išlaikymo strategijas ir kt.).				

C 3.1 Kuria tekstą pagal pateiktą planą ar paveikslėlių seką. Tobulina kuriamą tekstą: dar kartą jį skaito, taiso pagal iš anksto susitartus kriterijus ir strategijas.	C 3.1 Kuria tekstą pagal savarankiškai sudarytą planą, pateiktus esminius žodžius. Siekdamas tobulinti kuriamą tekstą dar kartą skaito jį, naudodamasis pagalba tobulina pagal iš anksto susitartus kriterijus.	C 3.1 Kurdamas tekstą taiko pagrindines kūrimo ir tobulinimo strategijas. Skatinamas naudojasi įvairiais informacijos šaltiniais, įskaitant žodynus ir elektroninius šaltinius.	C 3.1 Kurdamas tekstą taiko teksto kūrimo ir tobulinimo strategijas. Redaguoja tekstą taikydamas įgytas kalbos žinias ir naudojasi įvairiais informacijos šaltiniais, įskaitant žodynus ir elektroninius šaltinius.	C 3.1 Kurdamas tekstą taiko išmokus teksto kūrimo ir tobulinimo, rengimosi kalbai principus. Taiko įgytas kalbos žinias redaguodamas savo ir kitų tekstus, naudojasi įvairiais informacijos šaltiniais, įskaitant žodynus ir elektroninius šaltinius.
---	---	---	---	---

5 D Kalbos pažinimas

1–2 klasės pasiekimai	3–4 klasės pasiekimai	5–6 klasės pasiekimai	7–8 klasės pasiekimai	9–10 klasės pasiekimai
D 1 Vartoja pagrindines kalbotyros sąvokas ir terminus ir taiko juos (aptariant gimtosios (baltarusių, lenkų, rusų, vokiečių) kalbos, kalbinės komunikacijos reiškinius ir mokantis kitų kalbų).				
D 1.1 Atpažįsta pagrindinius kalbos elementus: raides, garsus, žodžius, sakinius.	D 1.1 Atpažįsta kalbos vienetų ir reiškinius kasdienėje aplinkoje: nusako žodžių dalis, kalbos dalis, sakinio rūšys.	D 1.1 Atpažįsta kalbos sąvokas ir terminus ir pateikia jų pavyzdžių. Apibrėžia žodžių dalis, kalbos dalis ir jų požymius, apibūdina vientisinio ir sudėtinio sakinio struktūrą, išskiria pagrindines sakinio dalis, paaiškina jų raišką.	D 1.1 Formuluoja kalbos sąvokų apibrėžimus, pateikia jų pavyzdžių, vartoja terminus. Nagrinėja vientisinių ir sudėtinių sakinių struktūrą, skiria sakinio dalis, apibūdina jų raiškos būdus.	D 1.1 Vartoja mokymosi turinio apimtimi numatytas visų kalbos lygmenų sąvokas ir terminus, nagrinėdamas kalbinę raišką. Skiria ir apibūdina kalbos dalis ir sakinio dalis, pateikia jų pavyzdžių, suvokia jų funkciją pranešime.
D 2 Taiko gimtosios (baltarusių, lenkų, rusų, vokiečių) kalbos žinias, taisyklingai ir tiksliai vartojant kalbą.				
D 2.1 Rašydamas ir kalbėdamas taiko mokymosi turinio apimtimi numatytą gramatikos,	D 2.1 Rašydamas ir kalbėdamas laikosi mokymosi turinio apimtimi numatytą gramatikos,	D 2.1 Rašydamas ir kalbėdamas laikosi mokymosi turinio apimtimi numatytą gramatikos, fonetikos, leksikos,	D 2.1 Kalbinėje veikloje taiko programoje numatytas kalbos sistemos (fonetikos, morfologijos, sintaksės,	D 2.1 Tiksliai taiko programoje numatytas kalbos sistemos (leksikos, fonetikos, kirčiavimo, žodžių darybos, morfologijos,

tarimo, rašybos ir skyrybos taisyklės.	tarimo, rašybos ir skyrybos taisyklių. Taiko taisyklingus linksniavimo ir asmenavimo modelius. Suderina žodžių formas sakinyje.	morfologijos, sintaksės, rašybos ir skyrybos taisyklių. Linksniuoja ir asmenuoja žodžius, turinčius netaisyklingų formų. Taisyklingai sieja žodžių formas derinimo ir valdymo junginiuose.	leksikos) žinias, taisyklingai ir tikslingai vartojant kalbą. Naujus žodžius priskiria atitinkamiems linksniavimo ir asmenavimo modeliams.	sintaksės) žinias. Taisyklingai kalba ir rašo, laikydamasis programoje numatyto stilistinio tikslingumo.
D 2.2 Plėtoja žodyną, vartoja įvairių rūšių vientisinius išplėstinius sakinius.	D 2.2 Plėtoja žodyną, vartoja įvairius išplėstinius ir sudėtinius sakinius, vartoja taisyklingas gramatines konstrukcijas.	D 2.2 Plėtoja žodyną, atsižvelgdamas į kalbinės veiklos temas, vartoja įvairių rūšių sakinius ir gramatines konstrukcijas.	D 2.2 Plėtoja žodyną, atsižvelgdamas į kalbinės veiklos temas, vartoja įvairių rūšių sakinius, taiko sintaksines konstrukcijas.	D 2.2 Plėtoja žodyną, atsižvelgdamas į kalbinės veiklos temas. Redaguodamas savo darbus, pasirenka tinkamas raiškos priemonės, transformuoja įvairias sintaksines konstrukcijas pagal stiliaus reikalavimus.
D 3 Sąmoningai stebi kalbinius reiškinius, vykstančius daugiakalbėje aplinkoje, ir reflektuoja; gretina žinomų kalbų ar jų atmainų (pvz., gimtosios ir kitos kalbos, bendrinės kalbos ir tarmės) kalbinius elementus.				
D 3.1 Atpažįsta savo aplinkoje skirtingas kalbas. Padedamas stebi kalbos reiškinius, vykstančius daugiakalbėje ir daugiakultūroje aplinkoje, gretina skirtingų kalbų leksikos elementus.	D 3.1 Atpažįsta savo aplinkoje skirtingas kalbas. Padedamas stebi kalbos reiškinius, vykstančius daugiakalbėje ir daugiakultūroje aplinkoje.	D 3.1 Padedamas stebi ir aptaria kalbos reiškinius, vykstančius daugiakalbėje ir daugiakultūroje aplinkoje, įžvelgia kalbų kontaktų poveikį gimtajai kalbai, nurodo jo padarinius leksikoje ir gramatikoje.	D.3.1 Stebi ir aptaria kalbos reiškinius, vykstančius daugiakalbėje ir daugiakultūroje aplinkoje, įžvelgia kalbų kontaktų poveikį gimtajai kalbai įvairiuose kalbos lygmenyse.	D.3.1 Įžvelgia kalboje istoriškai kintančius elementus. Apibūdina gimtosios kalbos giminystės ryšius. Sąmoningai stebi ir aptaria kalbos reiškinius, vykstančius daugiakalbėje ir daugiakultūroje aplinkoje, gretina skirtingų kalbų elementus.

D 3.2 Atpažįsta gimtosios kalbos bendrinį ir regioninę variantą.	D 3.2 Atpažįsta gimtosios kalbos bendrinį ir regioninę variantą, gretina jų tarimo, leksikos, gramatikos skirtumus.	D 3.2 Atpažįsta ir aptaria šnekamosios kalbos požymius, nurodo jos vartojimo sferas.	D 3.2 Atpažįsta įvairius gimtosios kalbos variantus ir atmainas, aptaria tarmių ir žargonų požymius, nurodo jų vartojimo sferas.	D 3.2 Nurodo gimtosios kalbos unikalios požymius, atpažįsta globalizacijos procesų poveikį gimtajai kalbai.
D 4 Taiko kalbos žinių kaupimo ir sisteminimo; taisyklingos kalbos vartojimo strategijas.				
D 4.1 Atlieka nesudėtingus kalbos tyrimus (pvz., grupuoja skirtingus žodžius pagal reikšmę). D.4.2. Padedamas naudojasi įvairiais elektroniniais žodynais ir elektroniniais mokymosi šaltiniais.	D 4.1 Atlieka nesudėtingus kalbos tyrimus (pvz., pastebi dėsningumus, padaro nesudėtingas išvadas). D.4.2. Naudodamasis pagalba naudojasi įvairiais elektroniniais žodynais ir elektroniniais mokymosi šaltiniais.	D 4.1 Atlieka nesudėtingus tiriamuosius kalbos darbus. Stebi kalbos reiškinius, įžvelgia kalbų kontaktų poveikį gimtosios kalbos leksikai ir gramatikai. D.4.2. Skatinamas naudojasi įvairiais elektroniniais žodynais ir elektroniniais mokymosi šaltiniais.	D 4.1 Atlieka nesudėtingus tiriamuosius kalbos darbus. Stebi kalbos reiškinius, įžvelgia kalbų kontaktų poveikį gimtajai kalbai įvairiuose kalbos lygmenyse. D.4.2. Naudojasi įvairiais elektroniniais žodynais ir elektroniniais mokymosi šaltiniais.	D.4.1. Atlieka nesudėtingus tiriamuosius kalbos darbus. Stebi kalbos reiškinius, gretina skirtingų kalbų elementus. Apibūdina gimtosios kalbos unikalumą, globalizacijos procesų poveikį. D.4.2. Tikslingai naudojasi įvairiais elektroniniais žodynais ir elektroniniais mokymosi šaltiniais.

5 E Literatūrinis ir kultūrinis ugdymas

1–2 klasės pasiekimai	3–4 klasės pasiekimai	5–6 klasės pasiekimai	7–8 klasės pasiekimai	9–10 klasės pasiekimai
E 1 Aptaria svarbiausius baltarusių / lenkų / rusų / vokiečių ir kitų tautų literatūros kūrinius, žymiausių rašytojų kūrybą istorijos kontekste, supranta ir paaiškina jų kūrybos vertę.				

E 1.1 Skaito ir aptaria nedidelės apimties baltarusių / lenkų / rusų / vokiečių ir kitų tautų svarbiausius vaikų literatūros kūrinius. Išvardija žymiausius autorius ir sieja juos su kūriniais.	E 1.1 Skaito ir aptaria tautosakos, baltarusių / lenkų / rusų / vokiečių ir kitų tautų svarbiausius vaikų literatūros kūrinius ir, sieja autorius su kūriniais.	E 1.1 Skaito ir aptaria tautosakos ir literatūros kūrinius, atpažįsta istorinio konteksto elementus, sieja juos su autoriumi ir jo biografijos elementais.	E 1.1 Skaito ir aptaria literatūros kūrinius, atpažįsta istorinio konteksto elementus. Geba pristatyti svarbiausius baltarusių / lenkų / rusų / vokiečių ir kitų tautų literatūros kūrinius ir aptaria jų vertę. Sieja perskaitytą kūrinį su autoriumi, jo biografijos elementais ir kitais kūriniais. Orientuojasi knygų įvairovėje ir pasirenka literatūros kūrinį atsižvelgdamas į tematiką, žanrą ir autorių.	E 1.1 Skaito ir aptaria baltarusių / lenkų / rusų / vokiečių ir kitų tautų literatūros kūrinius, juos vertina ir apibendrina savo įžvalgas. Sieja perskaitytą kūrinį su autoriumi, jo biografijos elementais ir kitais kūriniais. Suvokia literatūros raidą kaip istorinio proceso dalis, atpažįsta istorinio konteksto elementus. Paaškina žymiausių rašytojų kūrybos vertę.
E 2 Įvairiais aspektais analizuoja, interpretuoja ir vertina literatūros ir kitus meno kūrinius, remiantis literatūros, kultūros ir istorijos, kalbos žiniomis; supranta ir paaškina meninės raiškos ypatumus ir kuriamą prasmę.				
E 2.1 Nusako įvykių seką; trumpai apibūdina pagrindinius kūrinio veikėjus, paaškina jų veiksmus. Randa vaizdingus žodžius ir frazes. Paaškina iliustracijų sąsajas su tekstu. Formuluoja aiškiai išreikšta grožinio teksto temą; išsako įspūdį; aptaria kūrinio nuotaiką.	E 2.1 Nusako įvykių seką ir aptaria priežasties ir pasekmės ryšius; apibūdina kūrinio veikėjus, aptaria jų veiksmus, santykius, jausmus ir mintis. Randa vaizdingus žodžius ir frazes ir paaškina jų reikšmę. Paaškina iliustracijų sąsajas su tekstu. Formuluoja grožinio teksto temą, aiškiai nusakytą pagrindinę mintį ir aiškiai išreikštas vertybes; išsako	E 2.1 Aptaria vaizduojamojo pasaulio elementus: nusako įvykių seką ir aptaria priežasties ir pasekmės ryšius; aptaria veikėjus, vertina jų charakterį ir poelgius. Randa meninės kalbos priemones ir aptaria jų paskirtį / funkciją. Formuluoja grožinio teksto temą, mintį, nusako nuotaiką; aptaria svarbiausias idėjas, aiškiai išreikštas vertybes, problemas.	E 2.1 Analizuoja, interpretuoja ir vertina poezijos, epo (epikos) ir dramos kūrinius, aptaria jų elementus nurodytus mokymosi turinyje. Argumentuotai išsako savo nuomonę.	E 2.1 Analizuoja, interpretuoja, lygina ir vertina poezijos, epo (epikos) ir dramos kūrinius pasitelkdamas įvairius kontekstus Aptaria grožinio teksto elementus nurodytus mokymosi turinyje. Argumentuotai išsako savo nuomonę ir diskutuoja.

	įspūdį; aptaria kūrinio nuotaiką.			
E.2.2 Skiria poeziją nuo prozos pagal nurodytus kriterijus.	E.2.2 Skiria poeziją, prozą ir dramą.	E.2.2 Analizuoja poezijos, epo (epikos) ir dramos kūrinius arba jų fragmentus; įžvelgia sąsajas su kitais meno kūriniais.	E.2.2 Skiria ir apibūdina literatūros rūšis ir joms būdingus žanrus, išvardintus mokymosi turinyje. Aptaria grožinio teksto sąsajas su kitais meno kūriniais.	E.2.2 Skiria ir apibūdina literatūros rūšis ir joms būdingus žanrus, išvardintus mokymosi turinyje. Aptaria ir paaiškina grožinio teksto sąsajas su kitais meno kūriniais.
E 3 Domisi savo regiono, Lietuvos ir gimtosios kalbos kultūra, tradicijomis, istorija ir šiuolaikiniu gyvenimu; ieško baltarusių / lenkų / rusų / vokiečių ir lietuvių literatūros ir kultūros sąsajų, tarpkultūrinių ryšių, gerbia kultūrų įvairovę, aktyviai dalyvauja kultūriniame ir visuomeniniame gyvenime.				
E 3.1 Stebi ir aptaria savo mokyklos, regiono, Lietuvos ir savosios tautos kultūros reiškinius.	E 3.1 Stebi ir aptaria savo mokyklos, regiono, Lietuvos ir gimtosios kalbos kultūros reiškinius.	E 3.1 Stebi ir aptaria savo mokyklos, regiono, Lietuvos ir gimtosios kalbos kultūros reiškinius.	E 3.1 Stebi ir aptaria, regiono, Lietuvos ir gimtosios kalbos kultūra kaip svarbią žmonių gyvenimo dalį.	E 3.1 Stebi ir aptaria savo regiono, Lietuvos ir gimtosios kalbos kultūros reiškinių ir asmenybių daromą įtaką vertybinių nuostatų formavimui. Stebi ir aptaria šiuolaikinės kultūros tendencijas.
E 3.2 Atpažįsta tautinius simbolius, tradicijas.	E 3.2 Skiria ir apibūdina tautinius simbolius, kultūros reiškinius ir tradicijas, aptaria jų reikšmę.	E 3.2 Aptaria ir paaiškina kultūros reiškinius ir apibūdina tradicijas. Aptaria pasirinktų įžymiausių asmenybių vaidmenį bei jų darbų reikšmę.	E 3.2 Aptaria įvairių laikotarpių žymiausių mokslininkų, menininkų ir kitų kultūros kūrėjų vaidmenį bei jų darbų reikšmę.	E 3.2 Palygina reikšmingiausius baltarusių / lenkų / rusų / vokiečių kultūros reiškinius ir tradicijas su Lietuvos ir kitų tautų kultūros reiškinais ir tradicijomis.

E 3.3 Dalyvauja savo klasės ir mokyklos bendruomenės gyvenime.	E 3.3 Dalyvauja savo mokyklos bendruomenės gyvenime.	E 3.3 Dalyvauja savo mokyklos bendruomenės gyvenime.	E 3.3 Dalyvauja savo mokyklos, bendruomenės, regiono kultūriniame ir visuomeniniame gyvenime.	E 3.3 Dalyvauja savo mokyklos, bendruomenės, regiono, Lietuvos kultūriniame ir visuomeniniame gyvenime.
--	--	--	---	---

6. Mokymosi turinys (metams)

Kalbinių veiklų temos

Komunikaciniai gebėjimai ugdomi tuomet, kai mokomasi vartoti kalbą situacijose, susijusiose su realiais bendravimo poreikiais. Pateiktos kalbinės veiklos temos ir situacijos apima dvi kalbos vartojimo sritis: asmeninę ir visuomeninę. Tokiu būdu siekiama užtikrinti tarpdalykinę integraciją ir žodyno plėtojimą. Programoje temos ir situacijos pateikiamos klasėmis, t. y. kiekviename lygyje kiekviena tema papildoma naujomis situacijomis ir naujomis raiškos priemonėmis. Pradiniame ugdyme temas aptariama pasirinktoje klasėje, atsižvelgiant į mokinių poreikius ir galimybes.

	1-4 klasė	5-6 klasė	7-8 klasė	9-10 klasė
1	Apie save (vardas, pavardė, amžius, giminystės ryšiai, išvaizda, apranga).	Apie save (gimtinė, šeima (šeimos tradicijos), draugai ir kt.).	Apie save (šeimos istorija, pomėgiai, mėgstami ir nemėgstami dalykai, išorinė ir vidinė charakteristika ir kt.).	Apie save (charakteris, būdas, nuotaikos, interesai, vertybės, veikla, įvaizdis ir kt.).
2	Mokinio aplinka (gyvenamoji vieta, namas, butas; šeima, draugai, mokykla, klasė).	Mokinio aplinka (draugystė; mokyklos gyvenimas, mokymasis, popamokinė veikla).	Jaunimo gyvenimas (mokymasis, bendravimas, santykiai su bendraamžiais ir tėvais, jaunimo problemos ir kt.).	Jaunimo gyvenimas (mokymosi etapai, ateities planai, žmonių santykiai). Mokymasis visą gyvenimą, skirtingos švietimo sistemos.
3	Kasdienė veikla, dienotvarkė.	Kasdienė veikla, namų ruošą.	Kasdienė veikla, darbas, visuomeniniai renginiai.	Dienos įvykiai (asmeniniai ir visuomeniniai įvykiai, verslo ir ekonomikos aktualijos žiniasklaidoje).

4	Laisvalaikis, šventės, žaidimai, sportas.	Laisvalaikis, šventės, pramogos, pomėgiai (kinas, teatras, muzika).	Laisvalaikis, sporto renginiai, kultūrinis gyvenimas (kinas, teatras, koncertai, šventės, tradicijos ir kt.).	Laisvalaikis. Kultūra ir menas (muzika, vaizduojamasis menas, <i>literatūra</i> , <i>žymiausi kultūros atstovai</i>).
5	Maitinimasis, maisto produktai.	Maitinimasis, maisto gaminimas	Sveika mityba.	Stalo etiketas
6	Sveikata ir kūno dalys.	Sveikata, higiena, apsilankymas pas gydytoją.	Sveika gyvensena. Ligos, nelaimingi atsitikimai ir apsilankymas pas gydytoją.	Medicininis aptarnavimas, medicinos įstaigos.
7	Parduotuvės, pirkiniai.	Parduotuvės, pirkiniai, paslaugos.	Paslaugos ir aptarnavimas (parduotuvės, buitės paslaugos).	Paslaugos ir aptarnavimas (šiuolaikinės ryšio priemonės, bankas, policija).
8	Susisiekimo priemonės, kelias į mokyklą ir namo.	Kelionės (nuotykių ir iššūkių), susisiekimas.	Kelionės (planavimas), keliavimo priemonės, turizmas.	Kelionės (miestai ir šalys, viešbučiai).
9	Gamta, metų laikai, oras. Gyvūnai, augalai.	Klimatas, gamta.	Aplinkos apsauga, kaimas ir miestas, ekologinės problemos.	Žmogus ir aplinka. Gyvenimo būdas mieste ir kaime. Šalies flora ir fauna. Ekologija.
10	Kalbos šalis (miestai, įdomios vietovės, žymūs žmonės).	Kalbos šalis (klimatas, gamta, miestai, įdomios vietovės, paminklai, žymūs žmonės).	Kalbos šalies kultūra ir geografija (gamtos reiškiniai, regionai, žymūs žmonės, šventės ir tradicijos).	Kalbos šalis (visuomenė ir valstybė, visuomeninio gyvenimo bruožai, demokratija, svarbūs istoriniai įvykiai, tradicijos, žymūs žmonės).
11	Šiuolaikinės informacinės ir kompiuterinės technologijos.	Šiuolaikinės informacinės ir kompiuterinės technologijos. Asmeninė korespondencija.	Šiuolaikinės informacinės ir kompiuterinės technologijos. Asmeninė korespondencija. Dalyvavimas viešosiose diskusijose internete. Medijų ir informacinis raštingumas.	Šiuolaikinių informacijos priemonių ir kitų informacinių technologijų naudojimas mokantis kalbų. Oficialioji korespondencija. Medijų ir informacinis raštingumas.

6.1 Mokymosi turinys. 1 klasė

6.1.1 Kalbėjimas, klausymas ir sąveika

6.1.1.1. Įvairių tekstų klausymas ir supratimas.

Kalbėjimo ir klausymo paskirtis ir tikslai. Mokomasi aktyviai klausytis įvairių garsų (gamtos, aplinkos, muzikos), amžiaus tarpsnį atitinkančių tekstų, kurių temos ir turinys artimas mokinių patirčiai, (pvz., vaizdo ir garso įrašų ar transliacijų), perteikiamų įvairių kalbėtojų. Mokomasi suprasti ir atpasakoti turinį (informaciją) savais žodžiais, įvardyti pagrindinę temą, išsakyti emocijas, susieti su savo patirtimi. Mokomasi turtinti savo kalbą naujais žodžiais ir posakiais, tinkamai juos vartoti įprastose situacijose.

Aktyvaus klausymosi ir kalbėjimo strategijos. Mokomasi apmąstyti savo kalbėjimą ir nusakyti, kas pasisekė, kas – ne, ką kitą kart reikėtų daryti kitaip. Naudojamasi paprasčiausiomis kompensavimo strategijomis: prašoma pasakyti mintį kitais žodžiais, kalbą papildyti gestais, pakartoti.

6.1.1.2. Dalyvavimas įvairiose komunikavimo situacijose.

Bendravimas grupėje. Mokomasi dalyvauti dialoge (atsako į klausimus ir pats klausia, reiškia mintis ir jausmus), naudotis neverbalinės kalbos priemonėmis (pvz., mimika, judesiais); atsižvelgti į kalbėjimo tikslą: papasakoti, informuoti, paaiškinti, apibūdinti; atsižvelgti į adresatą ir komunikavimo situaciją, pasirinkti tinkamas kalbos priemones.

Kalbos etiketas. Mokomasi laikytis kalbos etiketo, gerbti pašnekovą, laikytis kalbos susitarimų, bendravimo telefonu ir internete elgesio taisyklių.

6.1.1.3. Sakytinio teksto pristatymas.

Kalbėjimo girdimumas, aiški ir taisyklinga artikuliacija. Mokomasi taisyklingos tarties ir intonavimo (pvz., mokomasi taikant švariai kalbes ir greitai kalbes).

Pristatymo situacija ir tikslai (kam, ką ir kodėl). Mokomasi kurti ir pristatyti kelių sakinių tekstą kalbinėmis temomis, papildyti jį iliustracijomis.

6.1.2. Skaitymas ir teksto suvokimas

6.1.2.1. Skaitymo technika ir teksto suvokimo strategijos.

Garso ir raidės ryšys. Mokomasi skaityti trumpus ir nesudėtingus tekstus skiemenimis, žodžiais, trumpais sakiniais, balsu ir tyliai; tarti garsus, kirčiuoti žodžius, intonuoti sakinius.

Skaitymo strategijos: mokiniai skaito dar kartą; atsakinėja į klausimus; pasitikslinka neaiškių žodžių reikšmes; suvokia teksto ir iliustracijų ryšį.

6.1.2.2. Teksto analizė, interpretacija ir vertinimas. Mokomasi suprasti tiesioginę informaciją, teksto temą, susieti informaciją su žiniomis iš kitų šaltinių; išreikšti ir pagrįsti nuomonę apie tekstą remiantis asmenine patirtimi.

6.1.2.3. Tekstų atranka. Skaitomi mokinių suvokimo galimybes ir jų kaip skaitytojų įvairius poreikius ir interesus atitinkantys negrožiniai tekstai: informaciniai ir medijų tekstai (pvz., skelbimai, instrukcijos, tvarkaraštis, filmas, paveikslėlių istorija, animacija, enciklopedijos). Mokomasi orientuotis knygų ir tekstų įvairovėje, naudotis namų ir klasės biblioteka.

6.1.3. Rašymas ir teksto kūrimas

6.1.3.1. Teksto kūrimas ir redagavimas. Mokomasi paaiškinti, kas pavaizduota paveikslėlyje. Mokomasi kurti tekstą pagal kelių paveikslėlių seką (sieti vieną sakinį su kitu pagal prasmę, pasirinkti tinkamus žodžius, išreiškiančius įvykių seką ir vietą), siekiant jo rišlumo.

6.1.3.2. Tekstų tipai ir žanrai. Mokomasi atsakyti į klausimą pilnu sakiniu; kurti trumpą informacinį tekstą (žodžiu), trumpą pasakojimą (žodžiu) pagal kelių paveikslėlių seką.

6.1.3.3. Rašymo technika ir rašyba, teksto pateikimas. Mokomasi taisyklingai rašyti rašytinės abėcėlės raides ir jas jungti žodžiuose. Nagrinėjamos pagrindinės rašybos taisyklės: *didžioji ir mažoji raidė. Žodžio, sakinio rašymas. Didžioji raidė sakinio pradžioje. Žinomų ir vartojamų žodžių rašyba.* Mokomasi taisyklingai užrašyti minkštuosius priebalsius.

6.1.4. Kalbos pažinimas

Baltarusių kalba

Rengiama

Lenkų kalba

6.1.4.1. Fonetika

Garsas ir raidė. Mokomasi taisyklingai žymėti garsus raidėmis. Mokomasi abėcėlės, raidžių pavadinimų. Mokomasi atpažinti ir atskirti balsius ir priebalsius, nosinius, skardžiuosius ir dusliuosius, kietuosius ir minkštuosius priebalsius. Mokomasi taisyklingo tarimo žodyje ir žodžių junginyje, sprogstamųjų priebalsių (*b, p, g, k, d, t*) ir afrikatų (*dz, c, dž, cz*), minkštųjų priebalsių tarimo žodyje ir žodžių junginyje.

Skiemu. Praktiškai susipažįstama su žodžio skirstymu į skiemenis. Mokomasi tarti ir kirčiuoti žinamus ir vartojamus žodžius. Mokomasi suvokti ir atpažinti skirtumus tarp tarimo ir rašybos. Mokomasi intonuoti sakinius.

6.1.4.2. Leksika ir žodžių daryba

Žodis ir reikšmė. Mokomasi plėtoti žodyną pagal nurodytas kalbinės veiklos temas.

6.1.4.3. Kalbos dalys ir žodžių kaityba. Praktiškai susipažįstama su žodžiais, reiškiančiais daiktų, asmenų, veiksmų ir požymių pavadinimus.

6.1.4.4. Sintaksė ir skyryba

Vientisinis sakinys. Mokomasi atpažinti ir vartoti savo kalboje vientisinius sakinius (tiesioginius, klausiamuosius, šaukiamuosius sakinius (be terminų)). Mokomasi vartoti didžiąją raidę sakinio pradžioje ir taisyklingai vartoti skyrybos ženklus sakinio gale: tašką, klaustuką, šauktuką. Mokomasi atpažinti sakinio perteikiamą prasmę ir intenciją.

6.1.4.5. Kalba kaip socialinis reiškiny. Aptariamos vartojamos Lietuvoje kalbos, mokomasi gretinti jų leksikos ir rašto skirtumus.

Rusų kalba

Fonetika ir tarimas

Garsas ir raidė. Mokomasi taisyklingai žymėti garsus raidėmis. Mokomasi abėcėlės, raidžių pavadinimų. Mokomasi atpažinti ir atskirti balsius ir priebalsius, skardžiuosius ir dusliuosius, kietuosius ir minkštuosius priebalsius.

Skiemo. Praktiškai susipažinama su žodžio skiemeniu, su žodžio skirstymu į skiemenis. Mokomasi tarti ir kirčiuoti žinomus ir vartojamus žodžius. Mokomasi suvokti ir atpažinti skirtumus tarp tarimo ir rašybos. Mokomasi intonuoti sakinius.

Leksika ir žodžių daryba

Žodis ir reikšmė. Mokomasi plėtoti žodyną pagal nurodytas kalbinės veiklos temas.

Kalbos dalys ir žodžių kaityba

Praktiškai susipažinama su žodžiais, reiškiančiais daiktų, asmenų, veiksmų ir požymių pavadinimus.

Sintaksė ir skyryba

Vientisinis sakiny. Mokomasi atpažinti ir vartoti savo kalboje vientisinius sakinius. Mokomasi atpažinti ir vartoti savo kalboje tiesioginius, klausiamuosius, šaukiamuosius sakinius. Mokomasi taisyklingai vartoti skyrybos ženklus sakinio gale: tašką, klaustuką, šauktuką.

Rašyba

Mokomasi taisyklingai užrašyti žodžius, kurių rašyba nesiskiria nuo tarimo.

Mokomasi rašyti vardus ir vietovardžius didžiąja raide.

Mokomasi taisyklingai užrašyti įsidėmėtiną rašybos žodžius.

Kalba kaip socialinis reiškinys

Aptariamos vartojamos Lietuvoje kalbos, mokomasi gretinti jų leksikos ir rašto skirtumus.

Vokiečių kalba

Rengiamo

6.1.5. Literatūrinis ir kultūrinis ugdymas

6.1.5.1. Nagrinėjamos temos ir kultūros tekstų atranka

Nagrinėjamos temos. Mokomasi nagrinėti įvairiais aspektais pateiktas privalomas temas pasirenkant grožinės literatūros kūrinius ir įvairius kultūros tekstus.

Svarbiausi dalykai mano gyvenime

- Mano šeima ir aš
- Mano gimtinė
- Pasakų pasaulyje

Kultūros tekstų atranka. Atsižvelgiant į mokinių amžių ir jų interesus, pateiktą nagrinėjamų kūrinių tematiką, skaitymui ir nagrinėjimui pasirenkami kūriniai arba jų ištraukos:

- įvairių literatūros rūšių, tautosakos;
- žymiausių gimtosios ir visuotinės vaikų literatūros autorių;
- autorių, kurių kūryba ar biografija susijusi su Lietuva;
- vaikų žurnalai, internetiniai puslapiai ir kt.

6.1.5.2. Rekomenduojamų autorių ir kūrinių sąrašas

Baltarusių kalba: pvz., baltarusių liaudies pasakos: *Як курачка пеўніка ратавала, Як кот звяроў напалохаў, Лёгкі хлеб, Чаму месяц без вопраткі ходзіць?*, Р. Бензярук. *Шпак і Верабей*, Р. Бохан. *Скарынка*, А. Вольскі. *Няма прыгажэй*, М. Калачынскі. *Размова з жураўлём*, У. Ліпскі. *Марынчын сон*, М. Пазнякоў. *Скарб*, *Родная мова*, П. Ткачоў. *Незвычайны дыктант*, В. Хомчанка. *Апельсін*, *Мама*, А. Якімовіч. *Што любіць бабуля?* ir kt.

Eilėraščiai vaikams klasikinių ir šiuolaikinių autorių pasirinktinai: Э. Агняцвет, В. Вярба, Н. Галіноўская, А. Дзеружынскі, В. Жуковіч, У. Карызна, Т. Мушынская, М. Танк ir kt.

Lenkų kalba: pvz. H. Bechlerowa *Kręć się, koło* (inscenizacija), M. Grądzka *O smoku wawelskim* (iš knygos *Legendy polskie*), M. Jaworczakowa *Jacek, Wacek i Pankracek*, J. Papużyńska *Nasza mama czarodziejka*, J. Porazińska *Szewczyk Dratewka*, *Pamiętnik Czarnego Noska*, A. Stelmaszyk knygos iš serijos *Już czytam*, R. Witek *Pierwszaki z kosmosu* (arba kita pasirinkta knyga), W. Zahorski *Podanie o żelaznym wilku*, *Legenda o Wilczej Łapie* (iš knygos *Podania i legendy wileńskie*) ir kt.

Šiuolaikinių ir klasikinių autorių vaikams eilėraščiai pasirinktinai: W. Bełza J. Brzechwa *Brzechwa dzieciom*, W. Chotomska *Wanda Chotomska dla najmłodszych*, Cz. Miłosz *Przy piwonkach*, B. Sidorowicz (eilėraščiai), J. Tuwim *Wiersze dla dzieci* ir kt.

Rusų kalba: pvz., А. Барто (pasirinkti eilėraščiai), Б. Заходер (pasirinkti eilėraščiai), *Заячья губа* (lietuvių liaudies pasaka), *Легенда о Вильнюсе*, С. Маршак *Волк и лиса* (inscenizacija), Ю. Мориц (pasirinkti eilėraščiai), С. Ю. Некрошус *Для чего? Наставление*, *Улыбайтесь детям, мамы*, В. Осева *Синие листья*, М. Пляцковский *Разноцветные зверята* (pasirinktos pasakos), *Почему кот моется после еды* (lietuvių liaudies sakmė), rusų liaudies pasakos: *Заяц - хвостун*, *Пузырь*, *соломинка и лапоть*, *Гуси-лебеди*, *Царевна-лягушка*, rusų tautosaka (*mįslės, patarlės, rusų liaudies dainos*), Н. Сладков *Лесные шорохи*, В. Сутеев *Капризная кошка*, *Колёса*, *Мешок яблок*, *Под грибом*, Э. Селелёнис *Цвета родины*, Л. Толстой *Отец и сыновья*, А. Усачёв (pasirinkti eilėraščiai), Г. Цыферов (pasirinktos pasakos), К. Чуковский *Муха-цокотуха*, *Телефон* (inscenizacija) ir kt.

Vokiečių kalba: *Hans Christian Andersen*, *Brüder Grimm* (pasirinktos pasakos), *Eine Rübe* (inscenizacija). Grundschoolkönig. Deutsch, 1. Klasse. *Einstieg ins Lesen: Lesen und Malen*, Grundschoolkönig. Deutsch, 1. Klasse. *ABC, Katzen. Lernen und Malen. ABC und 1 2 3 Lesen! Schreiben! Rechnen!*, (pasakojimai), *Kindergedichte* (pasirinktini eilėraščiai pagal šventes ir metų laikus), *Kinderlieder* (pasirinktinos dainos pagal šventes ir metų laikus), *der Nikolaus* (inscenizacija).

6.1.5.3. Grožinio teksto analizė, interpretacija, vertinimas ir kontekstai

Lyrikos analizė. Analizuojant lyrikos tekstą mokomasi nusakyti temą; atpažinti eilėraščio elementus (eilutę, strofą).

Epikos analizė. Analizuojant epikos tekstą mokomasi aptarti vaizduojamo pasaulio elementus (laiką, vietą, įvykį); nusakyti temą.

Dramos analizė. Skaitant vaidmenimis ar vaidinant dramos kūrinio ištrauką mokomasi suprasti dramos kūrinio savitumą.

Mokomasi suvokti eiliuoto ir prozos kūrinio pagrindinius skirtumus.

Literatūros žanrų atpažinimas. Mokomasi atpažinti skaitomo kūrinio žanrą (mįslės, patarlės, skaičiuotės, pasakos, dainos, eilėraščio, spektaklio).

Meninė kalba ir jos funkcijos. Mokomasi atpažinti grožinę (meninę) kalbą ir šnekamąją kalbą. Mokomasi atpažinti literatūriniame tekste: pakartojimą, garsų pamėgdžiojimą ir tipiską pasakos kalbines formules, aptarti jų funkcijas.

Grožinio teksto interpretavimas ir vertinimas. Mokomasi interpretuoti ir vertinti grožinį tekstą: atpažinti ir paaiškinti netiesiogiai pasakytas mintis, kai yra suteikiama pagalba; išsakyti įspūdžius, patirtus skaitant kūrinį; nusakyti grožinio teksto nuotaiką (linksmus, liūdnus, juokingus kūrinius / epizodus); nurodyti labiausiai patikusią (vaizdingiausią, įdomiausią, juokingiausią ar pan.) teksto vietą; išsakyti savo nuomonę apie perskaitytą tekstą, remiantis iliustracijomis, asmenine patirtimi; nusakyti, ar įvykiai išties galėjo atsitikti, ar yra išgalvoti.

Kitų kultūros tekstų analizė ir interpretavimas. Mokomasi aptarti filmus, animaciją, spektaklius vaikams, pasakyti savo įspūdį ir nuomonę.

6.1.5.4. Dalyvavimas kultūriniame gyvenime

Pateikiamos įvairios kultūrinio ugdymo formos, kurių tikslas – padėti įtvirtinti per kalbos ir literatūros pamokas įgytas žinias ir gebėjimus, tobulinti kritinio mąstymo gebėjimus, ugdyti kūrybiškumą, socialinius emocinius įgūdžius, pilietines nuostatas atliekant mokomąsias užduotis:

- pamokos skirtingose kultūrinėse erdvėse (pvz., teminiai užsiėmimai, dirbtuvės), susietos su tam tikromis temomis;
- mokykliniai renginiai (pvz., konkursai, festivaliai);
- susipažinimas su žymiausiomis Baltarusijos / Lenkijos / Rusijos / Vokietijos ir Lietuvos asmenybėmis.

6.2 Mokymosi turinys. 2 klasė

6.2.1. Kalbėjimas, klausymas ir sąveika

6.2.1.1. Įvairių tekstų klausymas ir supratimas.

Kalbėjimo ir klausymo paskirtis ir tikslai. Mokomasi aktyviai klausytis įvairių garsų (gamtos, aplinkos, muzikos), amžiaus tarpsnį atitinkančių tekstų, kurių temos ir turinys artimas mokinių patirčiai (pvz., vaizdo ir garso įrašų ar transliacijų), perteikiamų įvairių kalbėtojų. Mokomasi suprasti ir atpasakoti turinį (informaciją) savais žodžiais, chronologine tvarka, išvelgiant priežasties ir pasekmės ryšius; įvardyti pagrindinę temą, išsakyti emocijas, susieti su savo patirtimi. Mokomasi turtinti savo kalbą naujais žodžiais, posakiais ir patarlėmis, tinkamai juos vartoti įprastose, žinomose situacijose.

Aktyvaus klausymosi ir kalbėjimo strategijos. Mokiniai klausosi pozityviai: pasitikslinka, ko nors neišgirdus ar nesupratus, paprašo pašnekovą paaiškinti dar kartą.

6.2.1.2. Dalyvavimas įvairiose komunikavimo situacijose.

Bendravimas grupėje. Mokomasi dalyvauti dialoge (atsako į klausimus ir pats klausia, reiškia mintis ir jausmus), naudotis neverbalinės kalbos priemonėmis (pvz., mimika, judesiais); atsižvelgti į kalbėjimo tikslą: papasakoti, informuoti, paaiškinti, apibūdinti; atsižvelgti į adresatą ir komunikavimo situaciją. Mokiniai pratinasi naudotis tinkamomis kalbinės raiškos priemonėmis.

Kalbos etiketas. Mokomasi laikytis kalbos etiketo, gerbti pašnekovą, laikytis kalbos susitarimų, bendravimo telefonu ir internete elgesio taisyklių.

6.2.1.3. Sakytinio teksto pristatymas.

Kalbėjimo girdimumas, aiški ir taisyklinga artikuliacija. Mokomasi taisyklingos tarties ir intonavimo (pvz., mokomasi taikant švariakalbes ir greitakalbes, mįslių minimą).

Pristatymo situacija ir tikslai (kam, ką ir kodėl). Mokomasi kurti ir pristatyti rišlų trumpą tekstą kalbinėmis temomis, papildyti jį iliustracijomis.

6.2.2. Skaitymas ir teksto suvokimas

6.2.2.1. Skaitymo technika ir teksto suvokimo strategijos. Mokomasi skaityti trumpus ir nesudėtingus tekstus balsu ir tyliai; skaityti vaidmenimis.

Skaitymo strategijos: mokiniai aiškinasi pavadinimą; klausinėja kitų; iliustruoja; sieja žodinę ir nežodinę informaciją; išskiria knygos struktūros elementus (autorius, pavadinimas, sutartiniai ženklai vadovėlyje, puslapiai, iliustracijos).

6.2.2.2. Teksto analizė, interpretacija ir vertinimas. Mokomasi rasti tiesioginę ir netiesioginę informaciją, teksto temą, raktinius žodžius, nurodyti svarbiausias detales, faktus, veiksmų seką; išreikšti ir pagrįsti nuomonę apie tekstą remiantis asmenine patirtimi.

6.2.2.3. Tekstų atranka. Skaitomi mokinių suvokimo galimybes ir jų kaip skaitytojų įvairius poreikius ir interesus atitinkantys negrožiniai tekstai: informaciniai ir medijų tekstai (pvz., atsiminimai, laišakai, filmai, paveikslėlių istorijos, elektroniniai tekstai, animacijos, enciklopedijos). Mokomasi orientuotis knygų ir tekstų įvairovėje, naudotis namų ir klasės biblioteka.

6.2.3. Rašymas ir teksto kūrimas

6.2.3.1. Teksto kūrimas ir redagavimas.

Trinarė pasakojimo struktūra. Įžanga, dėstymas, pabaiga, jų turinys. Leksika, padedanti išreikšti įvykių seką, laiką ir vietą. Mokomasi pasakoti pagal planą, perskaitytą tekstą ir (ar) paveikslėlių seką; užrašyti informaciją apie daiktų ypatybes (pasirengti aprašymui).

Laiško struktūra. Mokomasi rašyti laišką pagal pavyzdį (kreipinys, vietovė, data, atsisveikinimas, parašas), redaguoti kvietimą.

6.2.3.2. Tekstų tipai ir žanrai. Mokomasi kurti įvairaus pobūdžio tekstus, paisant žanro reikalavimų: trumpas informacinis tekstas (žodžiu ir raštu).

Pasakojimas. Trumpas laiškas. Kvietimas. Sveikinimai (lenk. życzenia). Kūrybiniai bandymai (pvz., pasaka, eilėraštis ir pan.)

6.2.3.3. Rašymo technika ir rašyba, teksto pateikimas. Mokomasi aiškiai rašyti žodžius ir sakinius. Nagrinėjamos pagrindinės rašybos taisyklės: *didžioji ir mažoji raidė, dalelytės „ne“ rašymas, minkštieji priebalsiai, žodžiai su specifiniais kalbos rašto ženklais* ir pavyzdžius. Plėtojant žodyną mokomasi naujų žodžių rašybos.

Mokomasi užrašyti kūrinio pavadinimą, adresą, dažniausiai vartojamas santrumpas, skaičius žodžiais.

6.2.4. Kalbos pažinimas

Lenkų kalba

6.2.4.1. Fonetika

Raiškūs skaitymas ir kalbėjimas. Mokomasi taisyklingo ir raiškaus balsių ir priebalsių tarimo ir žodžių kirčiavimo žodyje, žodžių junginyje ir sakinyje, priebalsių junginių (*drz-, trz-, strz-, szcz-, -nk-, -ńcz-* ir pan.) ir garsų žodžio gale raiškaus tarimo.

Balsiai ir priebalsiai. Susipažinama su balsių ir priebalsių skirstymu (paprasti ir nosiniai balsiai, skardieji ir duslieji, kietieji ir minkštieji priebalsiai). Mokomasi žodžio skirstymo į skiemenis.

6.2.4.2. Leksika ir žodžių daryba

Giminiški žodžiai, žodžio šaknys. Supažindinama su sąvokomis: giminiški žodžiai, šaknis. Mokomasi teisingai vartoti sinonimus ir antonimus (*wrazy bliskoznaczne i przeciwstawne*). Mokomasi plėtoti žodyną pagal nurodytas kalbinės veiklos temas.

6.2.4.3. Kalbos dalys ir žodžių kaityba

Daiktavardžio, būdvardžio, veiksmažodžio reikšmė. Mokomasi atpažinti daiktavardžio, būdvardžio ir veiksmažodžio reikšmę ir gramatinės kategorijas: giminę, vienaskaitą ir daugiskaitą.

6.2.4.4. Sintaksė ir skyryba

Tiesioginiai, klausiamieji, skatinamieji sakiniai. Mokomasi kelti klausimus sakinio žodžiams; pagal sakymo tikslą sudaryti tiesioginius, klausiamuosius, skatinamuosius sakinius. Susipažinama su veiksmažodžiu – pagrindiniu sakinio žodžiu. Mokomasi derinti būdvardžius ir daiktavardžius pagal giminę ir skaičių, derinti veiksmažodžius ir daiktavardžius. Mokomasi vientisinių ir išplėstinių sakinių sudarymo vartojant klausimus.

6.2.4.5. Kalba kaip socialinis reiškiny

Susipažinama su lenkų bendrine kalba ir regioniniu gimtosios kalbos variantu. Aptariami leksikos skirtumų pavyzdžiai.

Rusų kalba

Fonetika ir tarimas

Raiškūs skaitymas ir kalbėjimas. Mokomasi raiškiojo skaitymo ir kalbėjimo. *Balsiai ir priebalsiai.* Mokomasi taisyklingo ir raiškaus balsių ir priebalsių tarimo ir žodžių kirčiavimo. Mokomasi skirti balsius ir priebalsius (pvz., skardžiuosius ir dusliuosius, kietuosius ir minkštuosius priebalsius). Mokomasi intonuoti sakinius.

Leksika ir žodžių daryba

Giminiški žodžiai, žodžio šaknys. Mokomasi atpažinti giminiškus žodžius, nusakyti žodžių šaknis. *Sinonimai, antonimai.* Mokomasi teisingai vartoti sinonimus ir antonimus. Mokomasi plėtoti žodyną pagal nurodytas kalbinės veiklos temas.

Kalbos dalys ir žodžių kaityba

Daiktavardžio, būdvardžio, veiksmažodžio reikšmė. Mokomasi atpažinti daiktavardžio reikšmę ir gramatinės kategorijas: giminę, vienaskaitą ir daugiskaitą. Mokomasi atpažinti būdvardžio reikšmę. Mokomasi atpažinti veiksmažodžio reikšmę.

Sintaksė ir skyryba

Vientisiniai sakiniai. Mokomasi vientisinių ir išplėstinių sakinių sudarymo vartojant klausimus. Mokomasi klausiamųjų sakinių sudarymo. Mokomasi derinti būdvardžius ir daiktavardžius pagal giminę ir skaičių. Mokomasi nusakyti kreipinį, atpažinti jo formą.

Rašyba

Mokomasi žymėti priebalsių minkštumą raidėmis я, е, ё, ю, ъ. Mokomasi teisingai rašyti balsius ж, ш, щ, ч. Mokomasi teisingai rašyti nekirčiuotus balsius, mokomasi tikrinti jų rašybą (paprastieji atvejai). Mokomasi teisingai rašyti žodžius su skardžiaisiais priebalsiais prieš dusliuosius arba žodžio gale (paprastieji atvejai). Mokomasi taisyklingai užrašyti įsidėmėtinos rašybos žodžius.

Kalba kaip socialinis reiškiny

Aptariami leksikos skirtumų pavyzdžiai.

6.2.5. Literatūrinis ir kultūrinis ugdymas

6.2.5.1. Nagrinėjamos temos ir kultūros tekstų atranka

Nagrinėjamos temos. Mokomasi nagrinėti įvairiais aspektais pateiktas privalomas temas pasirenkant grožinės literatūros kūrinius ir įvairius kultūros tekstus.

- Draugystės galia
- Mano mažoji Tėvynė
- Artima ir tolima kaimynystė
- Svajonių kūryboje

Kultūros tekstų atranka. Atsižvelgiant į mokinių amžių ir jų interesus, pateiktą nagrinėjamų kūrinių tematiką, skaitymui ir nagrinėjimui pasirenkami kūriniai arba jų ištraukos:

- įvairių literatūros rūšių, tautosakos;
- žymiausių gimtosios ir visuotinės vaikų literatūros autorių;
- autorių, kurių kūryba ar biografija susijusi su Lietuva;
- vaikų žurnalai, internetiniai puslapiai ir kt.

6.2.5.2. Rekomenduojamų autorių ir kūrinių sąrašas

Baltarusių kalba: pvz.: Baltarusių liaudies pasakos: *Лісіца і Гусак, Хітры Вол, Каза-манюка*, Бадак А. *Шкадаванне*, Р. Бензярук. *Хмарчын ручнік*, В. Гарбук. *Кветкі, Незнарок і знарок*, М. Даніленка. *Па лясах і палях*, Р. Ігнаценка. *Лістапад у лесе, У арэхах, Чырвоныя гронкі рабіны*, А. Кобец-Філімонава. *Кропелька*, І. Муравейка. *Куплёная груша*, Ф. Рамашка. *Пацеркі на снезе, Слёзы лілеі, Тавава поле, Пагрэўся, ветрык!*, Л. Улашчанка. *Хлеб*, В. Хомчанка. *Венікі*, М. Чарняўскі. *Павучковыя арэлі*, А. Якімовіч. *Хто самы добры?* ір kt.

Eilėraščiai vaikams klasikinių ir šiuolaikinių autorių pasirinktinai: В. Вярба, Н. Галіноўская, А. Грачанікаў, А. Дзеружынскі, В. Жуковіч, А. Зэкаў, Я. Колас, Я. Купала, П. Прануза, М. Чарняўскі М. ір kt.

Lenkų kalba: pvz. Н. Ch. Andersen *Baśnie*, А. i Cz. Centkiewiczowie *Zaczarowana zagroda*, W. Cichoń *Cukierku, ty łobuzie!*, W. Chotomska (pasirinktas apsakymas), M. Grądzka *O Lechu, Czechu i Rusie* (iš knygos *Legendy polskie*), H. Lofting *Doktor Dolittle i jego zwierzęta*, J. Bednarek *Niesamowite przygody dziesięciu skarpetek*, M. Krüger *Karolcia*, D. Parlak *Kapelusz Pani Wrony* (arba kita pasirinkta knyga), M. Prześluga *Dziób w dziób*, M. Strzałkowska *Dobre rady na odpady, czyli ratujemy Ziemię przed zanieczyszczeniem* (inscenizacija), W. Zahorski *Obraz trójreki św. Kazimierza, Słowik i róża* (iš knygos *Podania i legendy wileńskie*) ir kt.

Eilėraščiai vaikams klasikinių ir šiuolaikinių autorių pasirinktinai: pvz. А. Fredro *Paweł i Gawel* i in., М. Konopnicka (*Zosia Samosia, Stefek Burczymucha*), А. Mickiewicz (eilėraščiai), Cz. Miłosz *Królestwo ptaków*, J. Tuwim *Wiersze dla dzieci* ir kt.

Rusų kalba: pvz. X. K. Андерсен *Гадкий утёнок*, В. Бианки *Сова, Ворона и рак* (lietuvių liaudies pasaka), Два жадных медвежонка (vengrų liaudies pasaka), В. Драгунский *Денискины рассказы*, В. Катаев *Дудочка и кувшинчик, Цветик-семицветик*, Г. Кеннет *Ветер в ивах, Как волк вздумал хлеб печь* (lietuvių liaudies pasaka), И. Крылов *Ворона и Лисица* (инсценизация), *Стрекоза и Муравей, Легенда о Шакомисе*, А. Матутис *Я - твоя родина*, С. Маршак *Теремок*, pasirinkti eilėraščiai, Т. Михеева *Ёлочная история*, Ю. Мориц (pasirinkti eilėraščiai), Н. Носов *Живая ишляпа, Фантазёры, Бобик в гостях у Барбоса*, Ю. Някрошюс *Песенка хороших детей, Отчизна, На взморье, Белочка*, А. Раскин *Рассказы о маленьком папе* (pasirinktinai), Ю. Симбирская *Стихи*, Д. Сиротин *Стихи и рассказы* (pasirinktinai), Л. Толстой *Акула, Прыжок*, А. Усачёв *Умная собачка Соня* (из *Большой книги стихов и рассказов*), Э. Успенский *Дядя Фёдор, пёс и кот, Про Веру и Анфису*, Г. Цыферов *Тайна запечного сверчка*, К. Чуковский (pasirinkti eilėraščiai ir pasakos) ir kt.

Vokiečių kalba: Gabi Lachnit *Die kleine Kröte und der Teich*, Gabi Lachnit *Der kleine bunte Vogel*, Hans Christian Andersen, *Brüder Grimm* (pasirinktos pasakos), *Der König und das Gespenst* (inscenizacija), *Kindergedichte* (pasirinktinai eilėraščiai pagal šventes ir metų laikus), *Kinderlieder* (pasirinktinai dainos pagal šventes ir metų laikus).

6.2.5.3. Grožinio teksto analizė, interpretacija, vertinimas ir kontekstai

Lyrikos analizė. Analizuojant lyrikos tekstą mokomasi nusakyti temą; atpažinti eilėraščio elementus (eilutę, strofą).

Epikos analizė. Analizuojant epikos tekstą mokomasi aptarti aiškiai išreikštus vaizduojamo pasaulio elementus (veikėją, vietą, įvykį); nusakyti temą.

Dramos analizė. Skaitant vaidmenimis ar vaidinant dramos kūrinio ištrauką mokomasi suprasti dramos kūrinio savitumą.

Mokomasi suvokti eiliuoto ir prozos kūrinio pagrindinius skirtumus.

Literatūros žanrų atpažinimas. Mokomasi atpažinti skaitomo kūrinio žanrą (mįslės, patarlės, skaičiuotės, pasakos, legendos, dainos, eilėraščio, spektaklio).

Meninė kalba ir jos funkcijos. Mokomasi atpažinti grožinę (meninę) kalbą ir šnekamąją kalbą. Mokomasi atpažinti literatūriniame tekste: pakartojimą, garsų pamėgdžiojimą ir tipiškas pasakos kalbines formules, aptarti jų funkcijas.

Grožinio teksto interpretavimas ir vertinimas. Mokomasi interpretuoti ir vertinti grožinį tekstą: atpažinti ir paaiškinti netiesiogiai pasakytas mintis, kai yra suteikiama pagalba; išsakyti įspūdžius, patirtus skaitant kūrinį; nusakyti grožinio teksto nuotaiką (linksmus, liūdningus, juokingus kūrinius / epizodus); nurodyti labiausiai patikusią (vaizdingiausią, įdomiausią, juokingiausią ar pan.) teksto vietą; aptarti veikėjus, paaiškinti jų veiksmus ir poelgius; išsakyti savo nuomonę apie perskaitytą tekstą, remiantis iliustracijomis, asmenine patirtimi; nusakyti, ar įvykiai išties galėjo atsitikti, ar yra išgalvoti.

Kitų kultūros tekstų analizė ir interpretavimas. Mokomasi aptarti filmus, animaciją, spektaklius vaikams, pasakyti savo įspūdį ir nuomonę.

6.2.5.4. Dalyvavimas kultūriniame gyvenime

Pateikiamos įvairios kultūrinio ugdymo formos, kurių tikslas – padėti įtvirtinti per kalbos ir literatūros pamokas įgytas žinias ir gebėjimus, visapusiškai plėsti savo kultūrinę akiratį, tobulinti kritinio mąstymo gebėjimus, ugdyti kūrybiškumą, socialinius emocinius įgūdžius, pilietines nuostatas atliekant mokomąsias užduotis:

- teatro, muziejaus lankymas;
- pamokos įvairiose kultūrinėse erdvėse (pvz., teminiai užsiėmimai, dirbtuvės), susietos su tam tikromis temomis;
- mokykliniai renginiai (pvz., konkursai, festivaliai);
- susipažinimas su žymiausiomis Baltarusijos / Lenkijos / Rusijos / Vokietijos ir Lietuvos asmenybėmis.

6.3. Mokymosi turinys. 3 klasė

6.3.1. Kalbėjimas, klausymas ir sąveika

6.3.1.1. Įvairių tekstų klausymas ir supratimas.

Kalbėjimo ir klausymo paskirtis ir tikslai. Mokomasi aktyviai klausytis įvairių garsų (gamtos, aplinkos, muzikos), amžiaus tarpsnį atitinkančių tekstų, kurių temos ir turinys artimas mokinių patirčiai (pvz., vaizdo ir garso įrašų ar transliacijų), perteikiamų įvairių kalbėtojų; aptarti, nurodyti paskirtį. Mokomasi suprasti ir atpasakoti turinį (informaciją) savais žodžiais, chronologine tvarka, išvelgiant priežasties ir pasekmės ryšius, naudojant tinkamą raišką; įvardyti pagrindinę temą, intenciją, išsakyti emocijas, susieti su savo patirtimi. Mokomasi turtinti savo kalbą naujais žodžiais, posakiais, patarlėmis, frazėmis, tinkamai juos vartoti įprastose, žinomose situacijose, pažįstamame kontekste.

Aktyvaus klausymosi ir kalbėjimo strategijos. Mokiniai klausosi pozityviai: nusiteikę suprasti; paprašo pašnekovą patikslinti informaciją, kalbą papildyti neverbalinėmis priemonėmis.

6.3.1.2. Dalyvavimas įvairiose komunikavimo situacijose.

Bendravimas grupėje. Mokomasi inicijuoti ir plėtoti pokalbį, kultūringai pertraukti, išsakyti savo nuomonę, prieštarauti, komentuoti išgirstą informaciją.

Kalbos etiketas. Mokomasi pokalbio pradžios ir pabaigos etiketo (kreipimasis, sveikinimasis), laikysenos etiketo (pvz., veido išraiška, gestai); tinkamai bendrauti telefonu, internete, laikytis bendradarbiavimo principų (pvz., pokalbyje, komandiniame darbe).

6.3.1.3. Sakytinio teksto pristatymas.

Kalbėjimo girdimumas, aiški ir taisyklinga artikuliacija. Mokomasi taisyklingos tarties ir intonavimo (pvz., mokomasi taikant švariakalbes ir greitakalbes, raiškų mįslių minimą, žaidimą patarlėmis ir priežodžiais, poezijos ir prozos tekstų skaitymą įvairiu tempu)

Pristatymo situacija ir tikslai (kam, ką ir kodėl). Mokomasi kurti ir pristatyti aiškų, rišlų ir vaizdingą tekstą kalbinėmis temomis, papildyti pristatymą piešiniais, iliustracijomis, nuotraukomis, skaidrėmis.

6.3.2. Skaitymas ir teksto suvokimas

6.3.2.1. Skaitymo technika ir teksto suvokimo strategijos.

Raiškūs skaitymas. Mokomasi pasirinkti skaitymo tempą, daryti pauzes, tinkamai dėti loginius kirčius.

Skaitymo strategijos: mokiniai peržvelgia į akis krintančią informaciją (ilustracijos, antraštes ir kt.); sieja tekstą su jau žinoma informacija; klausinėja kitų ir savęs; pasitikslina žodžių reikšmes (klausdami mokytojo, žodynuose); savo įspūdžius pasižymi simboliais. Aiškinamasi, kokie yra knygos struktūros elementai (autorius, pavadinimas, sutartiniai ženklai vadovėlyje, puslapiai, iliustracijos, antraštinis lapas, dailininkas).

6.3.2.2. Teksto analizė, interpretacija ir vertinimas. Mokomasi atpažinti tiesioginę ir netiesioginę informaciją; sieti ir lyginti skirtingos raiškos informaciją; įvardyti teksto temą, raktinius žodžius, tiesiogiai pasakytą pagrindinę mintį; svarbiausias detales, faktus, veiksmų seką; teksto prasmines dalis; sieti tekstą su žiniomis iš kito šaltinio, išreikšti ir pagrįsti nuomonę apie tekstą remiantis asmenine patirtimi.

6.3.2.3. Tekstų atranka. Skaitomi mokinių suvokimo galimybes ir jų kaip skaitytojų įvairius poreikius atitinkantys, asmenybei ugdytis ir kultūrai pažinti svarbūs negrožiniai tekstai knygose, periodiniuose leidiniuose, internete: dalykiniai, informaciniai ir medijų tekstai (pvz., filmas, reklama, skelbimas, sveikinimai, spaudos straipsniai, komiksai, elektroninis tekstas, animacija, žemėlapis, nesudėtingos schemas, instrukcijos). Pratinamasi naudotis mokykline biblioteka.

6.3.3 Rašymas ir teksto kūrimas

6.3.3.1. Teksto kūrimas ir redagavimas.

Trinarė pasakojimo struktūra. Įžanga (užuomazga), dėstymas (veiksmo vystymasis, kulminacija), pabaiga (atomazga). Trinarė aprašymo struktūra.

Įžanga, dėstymas, pabaiga. Mokomasi kurti tekstą, sieti vieną sakinį su kitu; siekiant teksto rišlumo pasirinkti tinkamus žodžius (sinonimus, antonimus, įvardžius ir kt.), išreiškiančius aprašyme įvykių seką ir vietą (erdvę, erdvės tvarką); aptarti ir grupuoti objektų ypatingus bruožus ir detales.

Mokomasi kurti aiškinamąjį tekstą pagal modelį: klausimas – atsakymas; kelti klausimus (pasirengti interviu), atsakyti į klausimą keliais sakiniais.

6.3.3.2. Tekstų tipai ir žanrai.

Mokomasi kurti įvairaus pobūdžio tekstus, paisant žanro reikalavimų: pasakojimas. Konkretaus objekto aprašymas. Trumpas aiškinamasis tekstas. Dienoraštis. Įrašas (lenk. notatka). Elektroninis laiškas. Sveikinimai (lenk. życzenia i gratulacje). Skelbimas. Kūrybiniai bandymai (pvz., dienoraštis, eilėraštis ir pan.)

6.3.3.3. Rašymo technika ir rašyba, teksto pateikimas. Mokomasi aiškiai ir dailiai rašyti žodžius ranka, trumpų tekstus klaviatūra (telefonu, kompiuteriu). Lygiuoti tekstą pagal paraštes. Rašant sakinį ir trumpą tekstą taikyti pagrindines rašybos taisykles, įskaitant *sudurtinių žodžių rašybą*. Mokomasi užrašyti datą, sutrumpinimus. Plėtojant žodyną ir mokantis gramatikos pagrindų mokomasi naujų žodžių ir jų gramatinių formų rašybos. Mokomasi parinkti iliustraciją teksto fragmentui, parengti teksto prezentaciją su atitinkančiomis iliustracijomis; pateikti informaciją žemėlapiu, lentelės forma.

6.3.4. Kalbos pažinimas

Lenkų kalba

6.3.4.1. Fonetika

Raiškūsiai skaitymas. Mokomasi raiškiojo grožinio teksto skaitymo, skyrybos ženklų paisymo. Atliekamos dikcijos lavinimo pratimai.

Balsių ir priebalsių tarimas, žodžių kirčiavimas Mokomasi taisyklingo ir raiškaus balsių ir priebalsių tarimo ir žodžių kirčiavimo. (1-2 klasės žinių ir įgūdžių kartojimas ir tvirtinimas naujuose kontekstuose). Mokytojui padedant mokomasi taisyklingo skaitvardžių tarimo (pvz. 15, 19, 12, 20, 30, 40, 50 ir pan.).

6.3.4.2. Leksika ir žodžių daryba

Giminiški žodžiai, žodžių dalys. Supažindinama su sąvokomis: giminiški žodžiai, priešdėlis, kamienas, šaknis, priesaga, galūnė. Mokytojui padedant mokomasi sudaryti naujus priešdėlinius, priesaginius žodžius pagal pavyzdį, juos tinkamai vartoti tekste.

Daugiareikšmiai žodžiai. Mokomasi apibūdinti, atpažinti ir nusakyti daugiareikšmius žodžius, jų tiesioginę ir perkeltinę reikšmę.

Aiškinamasis žodynas. Aptariamas aiškinamasis lenkų kalbos žodynas (*Słownik języka polskiego*). Aiškinamasi, kad jis sudarytas abėcėlinė žodžių tvarka.

Mokomasi plėtoti žodyną pagal nurodytas kalbinės veiklos temas.

6.3.4.3. Kalbos dalys ir žodžių kaita

Daiktavardis ir būdvardis. Mokomasi atpažinti ir nusakyti taisyklingas daiktavardžių ir būdvardžių formas.

Linksnų pavadinimai ir klausimai. Mokomasi linksnų pavadinimų ir klausimų.

Prielinksniai. Mokomasi taisyklingai vartoti prielinksnius, atpažinti bendratį. Susipažįstama su taisyklingų ir netaisyklingų, bet dažnai vartojamų (pvz., być, iść) veiksmažodžių esamojo, būtojo ir būsimąjo laiko asmenavimu.

Asmeniniai įvardžiai,rieveiksmiai. Mokomasi atpažinti ir nusakyti asmeninius įvardžius,rieveiksmius, skaitvardžius (skaičiai ir datos).

6.3.4.4. Sintaksė ir skyryba

1-2 klasės žinių ir įgūdžių kartojimas ir tvirtinimas naujuose kontekstuose.

Sudėtinis sakinys. Supažindinama su sąvoka: sudėtinis sakinys. Mokomasi sudėtinių sakinių sudarymo, jungiamųjų žodžių vartojimo (pvz. *i, albo, ale, czy, więc, że, który, ponieważ, bo*), kablelio vartojimo sudėtiniame sakinyje (dažniausi atvejai, pvz. prieš *ale, więc, że, który, ponieważ, bo*).

Veiksnyys ir tarinys. Susipažįstama su tarinio (kaip pagrindinės sakinio dalies, veiksmažodžio reiškiančio žodžio, „ką veikia?“) ir veiksnio (kaip daiktavardžio atsakančio į klausimą „kas tai daro?“) samprata be terminų vartojimu. Nesudėtingų trumpų tipinių sakinių nagrinėjimas, ieškant tarinio su veiksniu ryšio. Mokomasi derinti veiksmažodžio (tarinio) ir daiktavardžio (veiksnių) formas.

Mokomasi vienisinių ir sudėtinių, tiesioginių, klausiamųjų, skatinamųjų ir šaukiamųjų išplėstinių sakinių sudarymo. Mokomasi derinti būdvardžius ir daiktavardžius pagal giminę, skaičių, linksnį.

Kreipinys. Mokomasi nusakyti kreipinį, atpažinti jo formą ir skyrybos būdus (kablelis, šauktukas).

6.3.4.5. Kalba kaip socialinis reiškinyss

Susipažįstama su lenkų bendrine kalba ir regioniniu gimtosios kalbos variantu. Aptariami leksikos, tarimo ir gramatikos (pvz., giminės) skirtumų pavyzdžiai.

Rusų kalba

Fonetika ir tarimas

Raiškūs skaitymas. Mokomasi raiškiojo grožinio teksto skaitymo. *Balsių ir priebalsių tarimas, žodžių kirčiavimas.* Mokomasi taisyklingo ir raiškaus balsių ir priebalsių tarimo ir žodžių kirčiavimo.

Leksika ir žodžių daryba

Giminiški žodžiai, žodžių dalys. Mokomasi atpažinti giminiškus žodžius, mokomasi atpažinti ir nusakyti žodžių šaknis, priešdėlius, priesagas ir galūnes.

Daugiareikšmiai žodžiai. Mokomasi apibūdinti, atpažinti ir nusakyti daugiareikšmius žodžius. *Žodžio tiesioginė ir perkeltinė reikšmė.* Mokomasi atpažinti ir nusakyti tiesioginę ir perkeltinę reikšmę.

Aiškinamasis žodynas. Aptariamas aiškinamasis rusų kalbos žodynas. Aiškinamasi, kad jis sudarytas abėcėlinė žodžių tvarka.

Mokomasi plėtoti žodyną pagal nurodytas kalbinės veiklos temas.

Kalbos dalys ir žodžių kaityba

Daiktavardis ir būdvardis. Mokomasi atpažinti ir nusakyti taisyklingas daiktavardžių ir būdvardžių formas. *Linksnių pavadinimai ir klausimai.*

Mokomasi prisiminti linksnių pavadinimus ir klausimus.

Kamienas ir galūnė. Mokomasi nusakyti kamieną ir galūnę. *Prielinksniai.* Mokomasi taisyklingai vartoti prielinksnius. *Bendratys.* Mokomasi atpažinti bendrąjį.

Veiksmažodžio laikai. Mokomasi atpažinti ir nusakyti veiksmažodžių laikus. *Asmeniniai įvardžiai,rieveiksmiai.* Mokomasi atpažinti ir nusakyti asmeninius įvardžius,rieveiksimius.

Sintaksė ir skyryba

Vientisiniai ir išplėstiniai sakiniai. Mokomasi vienisinių ir išplėstinių sakinių sudarymo. *Veiksnyys ir tarinys.* Mokomasi atpažinti ir nusakyti pagrindines vienisinio sakinio dalis: tarinį (išreikštą asmenuojamąja veiksmažodžio forma) ir veiksnį (išreikštą daiktavardžio vardininku). Mokomasi derinti būdvardžius ir daiktavardžius pagal giminę, skaičių, linksnį. *Kreipinys.* Mokomasi nusakyti kreipinį, atpažinti jo formą.

Rašyba

Mokomasi taisyklingai užrašyti skiriamuosius (ь, ъ) bei minkštinamuosius (ъ) ženklus. Mokomasi taisyklingai rašyti balsius, tikrinti jų rašybą (pvz., зеленый - зелень). Mokomasi taisyklingai užrašyti žodžius su skardžiaisiais priebalsiais prieš dusliuosius arba žodžio gale (книжка, мороз) ir su dusliaisiais prieš skardžiuosius (сбор, сделал). Mokomasi taisyklingai užrašyti žodžius su netariamais priebalsiais (солнце, праздник). Mokomasi taisyklingai užrašyti įsidėmėtiną rašybos žodžius. Mokomasi atpažinti ir teisingai rašyti dvigubus priebalsius. Mokomasi taisyklingai rašyti ne su veiksmažodžiais. Mokomasi taisyklingai rašyti jungiamuosius balsius sudurtiniuose žodžiuose.

Kalba kaip socialinis reiškinys

Aptariami leksikos, tarimo ir gramatikos (pvz., giminės) skirtumų pavyzdžiai.

6.3.5. Literatūrinis ir kultūrinis ugdymas

6.3.5.1. Nagrinėjamos temos ir kultūros tekstų atranka

Nagrinėjamos temos. Mokomasi nagrinėti įvairiais aspektais pateiktas privalomas temas pasirenkant grožinės literatūros kūrinius ir įvairius kultūros tekstus.

- Mano mintys, jausmai, nuotaikos
- Žmogus ir gamta
- Praeities paslaptys
- Gimiau Lietuvoje
- Menas mano aplinkoje

Kultūros tekstų atranka. Atsižvelgiant į mokinių amžių ir jų interesus, pateiktą nagrinėjamų kūrinių tematiką, skaitymui ir nagrinėjimui pasirenkami kūriniai arba jų ištraukos:

- įvairių literatūros rūšių, tautosakos;
- klasikinių ir šiuolaikinių autorių;
- žymiausių gimtosios ir visuotinės vaikų literatūros autorių;
- autorių, kurių kūryba ar biografija susijusi su Lietuva;
- vaikų žurnalai, internetiniai puslapiai ir kt.

6.3.5.2. Rekomenduojamų autorių ir kūrinių sąrašas

Baltarusių kalba: pvz. Baltarusių liaudies pasakos: *Лёгкі хлеб, Недалікатны сын, Зайздросны дзядзька*, Л. Арабей. *Добрая Фея, Новы шытак*, Р. Ігнаценка. *Лістападнік*, У. Караткевіч. *Жабкі і Чарапахы*, Я. Колас. *Вясна, Ластаўкі, Ясныя дні восені*, Н. Мацяш. *Залатое сэрца*, І.

Муравейка. *Лыжскай па лбе, Паўлік-будаўнік*, У. Мяжэвіч. *Цяцёрка*, М. Мятліцкі. *Пытанне*, Я. Сіпакоў. *Першы астраном*. В. Хомчанка. *Крыўда, Елка з белымі кветкамі*, І. Шамякін. *Пастух*, У. Ягоўдзік. *Бусел, Янка і Ружа*. А. Якімовіч. *Ножык*, М. Янчанка. *А таму!* іг kt. Eilėraščiai vaikams klasikinių ir šiuolaikinių autorių pasirinktinai: Э. Агняцет, М. Багдановіч, П. Броўка, Н. Галіноўская, С. Грахоўскі, А. Дзеружынскі, Я. Колас, Я. Купала, Н. Гілевіч, М. Дукса, С. Шушкевіч іг kt.

Lenkų kalba: pvz. H. J. Chmielewski *Tytus, Romek i Atomek* (pasirinktas komiksas), René Goscinny *Mikolajek*, A. Frączek *Rany Julek! O tym, jak Julian Tuwim został poetą*, J. Holewińska *Skarpety i papiloty*, M. Jaworczakowa *Oto jest Kasia*, G. Kasdepke *Kacperiada*, B. Kosmowska (pasirinkta knyga), A. Lindgren *Fizia pończoszanka* (arba kita pasirinkta knyga), S. Marciniak *Legenda o Piaście Kołodzieju* (iš knygos *Historia Polski dla Piotrka*), B. Ostrowska *Opowieść o Januszu Korczaku*, R. Pisarski *O psie, który jeździł koleją*, G. Rodari *Bajki przez telefon*, A. Stelmaszyk knygos serijos apie gyvūnus, M. Strzałkowska *Karnawał z Karnawalem* (inscenizacija), M. Terlikowska *Drzewo do samego nieba*, W. Zahorski *Bazyliśzek, Legenda o Puntukasie* (iš knygos *Podania i legendy wileńskie*) іг kt.

Eilėraščiai vaikams klasikinių ir šiuolaikinių autorių pasirinktinai: L. J. Kern (eilėraščiai), M. Konopnicka (eilėraščiai), A. Mickiewicz (eilėraščiai, baladės), Cz. Miłosz *Słońce*, D. Wawilow *Najpiękniejsze wiersze* іг kt.

Rusų kalba: pvz. Л. Андреев *Кусака*, В. Бианки (apsakymai), А. Волков *Волшебник Изумрудного города*, З. Гайдаускайте *Вьюга*, В. Драгунский (apsakymai), С. Есенин (eilėraščiai), И. Зедонис *Белая сказка*, И. Крылов *Квартет*, Ю. Кузнецова (apsakymai), А. Куприн *Слон*, А. Линдгрэн *Пеппи Длинныйчулок* (arba kita pasirinkta knyga), Е. Шварц *Два клёна*, Т. Михеева (арусак pasirinktinai), О. Проислер *Маленькая Баба-Яга*, А.С. Пушкин (eilėraščiai іг pasakos), Д. Родари *Сказки по телефону*, Л. Романовская *Зверь Евсей*, Г. Скребицкий *Рассказы для детей*, Д. Сиротин (eilėraščiai), А. Толстой *Золотой ключик, или Приключения Буратино*, Л. Толстой *Рассказы, Лев и мышь (pasakėčia)*, Ф. Тютчев (eilėraščiai), А. Чехов *Белолобый, Ванька, Эгле - королева ужей* (lietuvių liaudies pasaka), rusų liaudės pasakos: *Дочь-семилетка, Самое дорогое, Мороз, солнце и ветер*.

Vokiečių kalba: Andrea Maria Wagner *Abenteuer im Schnee* (apsakymai), Axel Scheffler *Das Grüffelo* (apsakymai), Hans Christian Andersen, *Brüder Grimm* (pasirinktos pasakos), Felix und Teo Berlin *filmreif* (apsakymas), *Kindergedichte* (pasirinktini eilėraščiai pagal šventes ir metų laikus), Sarah Fleer *Einmal Freunde, einmal Freunde* (apsakymas), Susanne Vogt *Frederick - DAS Projektbuch* (apsakymų rinkinys), *Der Rabe und der Fuchs* (pasakėčia).

6.3.5.3. Grožinio teksto analizė, interpretacija, vertinimas ir kontekstai

Lyrikos analizė. Analizuojant lyrikos tekstą mokomasi atpažinti lyrinį subjektą; nusakyti temą, teksto nuotaiką; atpažinti eilėraščio elementus: eilutę, strofą, rimą, ritmą, priedainį.

Epikos analizė. Analizuojant epikos tekstą mokomasi aptarti vaizduojamo pasaulio elementus (veikėją, laiką, vietą, įvykį); nusakyti temą ir pagrindinę teksto mintį; nurodyti pagrindinius kūrinio veikėjus.

Dramos analizė. Analizuojant dramos tekstą mokomasi atpažinti dramos elementus (dialogą, sceną, veikėją); skaitant vaidmenimis ar vaidinant dramos kūrinio ištrauką mokomasi suprasti dramos kūrinio savitumą.

Mokomasi suvokti eiliuoto, prozos ir dramos kūrinio pagrindinius skirtumus.

Literatūros žanrų atpažinimas. Mokomasi atpažinti skaitomo kūrinio žanrą (mįslės, patarlės, skaičiuotės, pasakos, legendos, dainos, apsakymo, eilėraščio, spektaklio, komikso).

Meninė kalba ir jos funkcijos. Mokomasi atpažinti grožinę (meninę) kalbą ir šnekamąją kalbą. Mokomasi atpažinti literatūriniame tekste: epiteta, perkeltinės reikšmės žodžius, pakartojimą, garsų pamėgdžiojimą ir tipiškas pasakos kalbines formules, aptarti jų funkcijas.

Grožinio teksto interpretavimas ir vertinimas. Mokomasi interpretuoti ir vertinti grožinį tekstą: nusakyti ir aptarti įvykių seką, priežasties ir pasekmės ryšį; apibūdinti kūrinio pagrindinius ir antraeilius veikėjus, jų veiksmus, santykius, jausmus ir mintis; formuluoti grožinio teksto temą, pagrindinę mintį ir aptarti išreikštas vertybes; paaiškinti netiesiogiai pasakytas mintis remiantis savo žinojimu ir vertybėmis; išsakyti įspūdį, aptarti grožiniame kūrinyje vaizduojamas situacijas; apibūdinti grožinio teksto nuotaiką ir išsakyti savo nuomonę.

Kitų kultūros tekstų analizė ir interpretavimas. Mokomasi interpretuoti kitus kultūros tekstus: aptarti filmus, animaciją, spektaklius vaikams; išsakyti savo įspūdį ir nuomonę.

6.3.5.4. Dalyvavimas kultūriniame gyvenime

Pateikiamos įvairios kultūrinio ugdymo formos, kurių tikslas – padėti įtvirtinti per kalbos ir literatūros pamokas įgytas žinias ir gebėjimus, visapusiškai plėsti savo kultūrinį akiratį, tobulinti kritinio mąstymo gebėjimus, ugdyti kūrybiškumą, socialinius emocinius įgūdžius, pilietines nuostatas atliekant mokomąsias užduotis:

- teatro, muziejaus, kino teatro lankymas;
- pamokos įvairiose kultūrinėse erdvėse (pvz., edukacinės ekskursijos, teminiai užsiėmimai, dirbtuvės), susietos su tam tikromis temomis;
- projektinė veikla (dalykiniai ir tarpdalykiniai projektai; mokykliniai ir regioniniai projektai);
- mokykliniai ir tarpmokykliniai renginiai (pvz., konkursai, olimpiados, festivaliai);
- susipažinimas su žymiausiais Baltarusijos / Lenkijos / Rusijos / Vokietijos ir Lietuvos kūrėjais, mokslininkais ir kultūriniais įvykiais;
- susipažinimas su svarbiausiais istoriniais įvykiais.

6.4. Mokymosi turinys. 4 klasė

6.4.1. Kalbėjimas, klausymas ir sąveika

6.4.1.1. Įvairių tekstų klausymas ir supratimas.

Kalbėjimo ir klausymo paskirtis ir tikslai. Mokiniai klausosi jiems aktualių įvairių negrožinių (informacinių, dalykinių, publicistinių, praktinių: receptai, instrukcijos ir pan.), tautosakos ir grožinės vaikų literatūros tekstų, pokalbių (girdimų tiesiogiai arba iš vaizdo ir garso įrašų), skaitomų įvairių kalbėtojų. Mokomasi atpasakoti turinį savais žodžiais laikantis chronologinio principo, atskleidžiant priežasties ir pasekmės ryšius, nenukrypstant nuo temos, naudojant tinkamą raišką. Mokomasi išsakyti ir pagrįsti savo nuomonę, susieti išgirstą informaciją su savo patirtimi. Mokomasi turtinti savo kalbą

naujais tiesioginės ir perkeltinės reikšmės žodžiais, posakiais, frazėmis, patarlėmis, paaiškinti juos ir įsidėmėti, tinkamai juos vartoti įprastose ir naujose situacijose.

Aktyvaus klausymosi ir kalbėjimo strategijos. Mokiniai klausosi pozityviai: nusiteikę domėtis, paprašo pašnekovą patikslinti informaciją perfrazuojant mintį.

6.4.1.2. Dalyvavimas įvairiose komunikavimo situacijose.

Bendravimas grupėje. Mokomasi inicijuoti ir plėtoti pokalbį, kultūringai pertraukti, išsakyti savo nuomonę, prieštarauti, komentuoti išgirstą informaciją.

Kalbos etiketas. Mokomasi pokalbio pradžios ir pabaigos etiketo (kreipimasis, sveikinimasis), laikysenos etiketo (pvz., veido išraiška, gestai); tinkamai bendrauti telefonu, internete, laikytis bendradarbiavimo principų (pvz., pokalbyje, komandiniame darbe).

6.4.1.3. Sakytinio teksto pristatymas.

Kalbėjimo girdimumas, aiški ir taisyklinga artikuliacija. Mokomasi taisyklingos tarties ir intonavimo (pvz., mokomasi taikant švariakalbes ir greitakalbes, mįslių minimą, žaidimą patarlėmis ir priežodžiais).

Pristatymo situacija ir tikslai (kam, ką ir kodėl). Mokomasi kurti ir pristatyti aiškų, rišlų ir vaizdingą tekstą kalbinėmis temomis, papildyti pristatymą piešiniais, iliustracijomis, nuotraukomis.

6.4.2. Skaitymas ir teksto suvokimas

6.4.2.1. Skaitymo technika ir teksto suvokimo strategijos.

Raiškūs skaitymas. Mokomasi pasirinkti skaitymo būdą ir tempą.

Skaitymo strategijos: mokiniai kelia hipotezes, apie ką gali būti tekstas; nuolat apmąsto, ar supranta prasmę; randa ir pasižymi reikšmingus žodžius ir mintis. Aiškinamasi, kokie yra knygos struktūros elementai (autorius, pavadinimas, sutartiniai ženklai vadovėlyje, puslapiai, iliustracijos, antraštinis lapas, dailininkas, turinys, leidimo metai).

6.4.2.2. Teksto analizė, interpretacija ir vertinimas. Mokomasi atpažinti tiesioginę ir netiesioginę informaciją; sieti ir lyginti skirtingosraiškos informaciją; skirti grožinius ir negrožinius tekstus, įvardyti teksto temą, raktinius žodžius, tiesiogiai pasakytą pagrindinę mintį; svarbiausias detales, faktus, atskleisti veiksmų seką, priežasties ir pasekmės ryšius; sudaryti planą; sieti informaciją iš dviejų skirtingų šaltinių su žiniomis; išreikšti ir pagrįsti nuomonę apie tekstą remiantis asmenine patirtimi.

6.4.2.3. Tekstų atranka. Skaitomi mokinių suvokimo galimybes ir jų kaip skaitytojų įvairius poreikius atitinkantys, asmenybei ugdytis ir kultūrai pažinti svarbūs negrožiniai tekstai knygose, periodiniuose leidiniuose, internete: publicistiniai, dalykiniai, informaciniai ir medijų tekstai (pvz., filmas, reklama, skelbimas, komiksai, spaudos straipsniai, elektroninis tekstas, animacija, žemėlapis, nesudėtingos schemas, instrukcijos). Pratinamasi naudotis biblioteka už mokyklos ribų.

6.4.3. Rašymas ir teksto kūrimas

6.4.3.1. Teksto kūrimas ir redagavimas.

Pastraipa. Pastraipos pagrindinė mintis. Mokomasi sieti vieną sakinį su kitu pastraipoje; siekiant teksto rišlumo pasirinkti tinkamus žodžius ir gramatines formas.

Dominuojantis įspūdis ir detalės aprašyme. Mokomasi kurti aiškinamąjį tekstą pagal modelius: klausimas – atsakymas, teiginys – pavyzdys; išreikšti ir paaiškinti nuomonę.

6.4.3.2. Tekstų tipai ir žanrai. Mokomasi kurti įvairaus pobūdžio tekstus, paisant žanro reikalavimų: paveikslo, žmogaus aprašymas. Aiškinamasis tekstas. Žinutė. Neoficialus laiškas. Sveikinimai, linkėjimai (lenk. życzenia i gratulacje, pozdrowienia). Kūrybiniai bandymai (pvz., eilėraštis, pasakojimas ir pan.).

6.4.3.3. Rašymo technika ir rašyba, teksto pateikimas. Mokomasi aiškiai ir sklandžiai rašyti ranka, klaviatūra (telefonu, kompiuteriu); rašant tekstą taikyti pagrindines rašybos taisykles. Plėtojant žodyną ir mokantis gramatikos pagrindų mokomasi naujų žodžių ir jų gramatinių formų rašybos. Mokomasi parinkti iliustraciją tekstui; pateikti informaciją žemėlapiu, lentelės forma.

6.4.4. Kalbos pažinimas

Lenkų kalba

6.4.4.1. Fonetika

1-3 klasės žinių ir įgūdžių kartojimas ir įtvirtinimas naujuose kontekstuose.

Raiškusis skaitymas. Mokomasi raiškiojo grožinio teksto skaitymo. Susipažįstama su kalbos ir rašto sąvokomis.

Kalba ir raštas. Mokomasi pažinti ir skirti kalbą ir raštą. Susipažįstama su raidės „i“ skirtingomis funkcijomis.

Priebalsių supanašėjimas. Skardžiųjų priebalsių suduslėjimas. Susipažįstama su priebalsių supanašėjimo reiškiniu, mokomasi atpažinti skardžiųjų priebalsių suduslėjimo atvejus.

Taisyklingas žodžių kirčiavimas. Mokomasi taisyklingai kirčiuoti žodžius.

6.4.4.2. Leksika ir žodžių daryba

Giminiški žodžiai. Įtvirtinama giminiškų žodžių sąvoka. Susipažįstama su šaknies balsių ir priebalsių kaita giminiškuose žodžiuose.

Sinonimai, antonimai, vaizdingi žodžiai ir žodžių junginiai. Mokomasi atpažinti, apibūdinti sinonimus, antonimus, vaizdingus žodžius ir žodžių junginius ir patiekti jų pavyzdžius.

Priešdėlinių ir priesaginių žodžių daryba. Mokomasi atpažinti priešdėlinių ir priesaginių žodžių darybos ypatumus, pateikti jų pavyzdžius.

Lenkų rašybos žodynas. Susipažįstama su lenkų kalbos rašybos žodynu (*Słownik ortograficzny języka polskiego*). Mokomasi juo naudotis.

Mokomasi plėtoti žodyną pagal nurodytas kalbinės veiklos temas, mokomasi atitinkamų semantinių grupių žodžių darybos.

6.4.4.3. Kalbos dalys ir žodžių kaityba

Savarankiškos kalbos dalys. Mokomasi skirti savarankiškas kalbos dalis (daiktavardį, būdvardį, veiksmažodį,rieveiksmį). Mokomasi atpažinti semantinius ir (ar) gramatinius kalbos dalių požymius.

Daiktavardžių ir būdvardžių linksniavimas. Mokomasi taisyklingai linksniuoti daiktavardžius ir būdvardžius. Susipažįstama su vyriškojo ir nevyriškojo asmens giminės daiktavardžių ir būdvardžių daugiskaitos vardininku (*formy męskoosobowe i niemęskoosobowe*).

Asmeniniai įvardžiai. Susipažįstama su asmeniniais įvardžiais (išrinkti linksniai), ilgųjų ir trumpųjų įvardžių formomis.

Veiksmažodžių esamojo, būtojo ir būsimojo laiko asmenavimas. Mokomasi asmenuoti dažniausiai vartojamus veiksmažodžius, atkreipiant dėmesį į asmeninių galūnių, vyriškojo ir nevyriškojo asmens giminės paisymą.

Prielinksniai ir jungtukai. Mokomasi atpažinti ir teisingai vartoti prielinksnius ir jungtukus.

6.4.4.4. Sintaksė ir skyryba

1-3 klasės žinių ir įgūdžių kartojimas ir tvirtinimas naujuose kontekstuose.

Sakinys ir sakinio atitikmuo. Mokomasi atpažinti sakinį ir sakinio atitikmenį. (*Zdanie i równoważnik zdania*).

Mokomasi atpažinti žodžius, apibrėžiančius veiksnį ir tarinį. Mokomasi kelti klausimus sakinio žodžiams. Mokomasi derinti žodžius sakinyje gimine, skaičiumi ir linksniu.

Mokomasi dažniau vartojamų veiksmažodžių ir būdvardžių valdymo, tinkamo linksnio arba linksnio su prielinksniu vartojimo (*przyglądać się czemu, dziękować komu, dać komu, martwić się czym, chorować na co, zadzwonić do kogo, wiedzieć o czym/co, znać kogo/co, korzystać z czego* ir pan.).

Vientisiniai ir sudėtiniai sakiniai. Mokomasi vientisinių ir sudėtinųjų sakinių sudarymo. Susipažįstama su sudėtinųjų sujungiamųjų ir prijungiamųjų sakinių (be terminų vartojimo) pagrindiniams santykiams (pvz., priešinio, įvykio sekos, priežasties, pasekmės) išreikšti tipais, tinkamų jungtukų vartojimu ir jų skyryba.

6.4.4.5. Kalba kaip socialinis reiškiny

Susipažįstama su Europos kalbomis, mokomasi atpažinti skirtingas kalbas savo aplinkoje. Susipažįstama su žinomų kalbų leksikos ir gramatikos (pvz., daiktavardžių linksniavimo) panašumais ir skirtumais.

Mokomasi apibūdinti dvikalbystę (daugikalbystę), aptarti jos naudą ir padarinius, pateikti pavyzdžius.

Rusų kalba

Fonetika ir tarimas

Raiškūs skaitymas. Mokomasi raiškiojo grožinio teksto skaitymo. *Eilėraščio intonacija ir ritmas.* Mokomasi suvokti ir atpažinti eilėraščio intonaciją ir ritmą. Mokomasi skaityti eilėraščių su tinkama intonacija ir ritmu.

Kalba ir raštas. Susipažįstama su kalbos ir rašto sąvokomis. Mokomasi pažinti ir skirti kalbą ir raštą.

Priebalsių supanašėjimas. Skardžiųjų priebalsių suduslėjimas. Susipažįstama su priebalsių supanašėjimo reiškiniu, mokomasi atpažinti skardžiųjų priebalsių suduslėjimo atvejus. Mokomasi pažinti būdingą kalbai priebalsių ir (ar) balsių kaitą.

Taisyklingas žodžių kirčiavimas. Mokomasi taisyklingai kirčiuoti žodžius.

Leksika ir žodžių daryba

Giminiški žodžiai. Šaknies balsių ir priebalsių kaita giminiškuose žodžiuose.

Mokomasi atpažinti, apibūdinti *sinonimus, antonimus, vaizdingus žodžius ir žodžių junginius* ir pateikti jų pavyzdžius.

Mokomasi atpažinti priešdėlinių ir priesaginių žodžių darybos ypatumus, pateikti jų pavyzdžius.

Rusų rašybos žodynas. Susipažįstama su rusų rašybos žodynu. Mokomasi juo naudotis.

Mokomasi plėtoti žodyną pagal nurodytas kalbinės veiklos temas, mokomasi atitinkamų semantinių grupių žodžių darybos.

Kalbos dalys ir žodžių kaityba

Skaitvardžiai. Skaičiai ir datos. Mokomasi apibūdinti skaitvardį, pateikti pavyzdžius, teisingai užrašyti skaičius ir datas.

Savarankiškos kalbos dalys. Mokomasi skirti savarankiškas kalbos dalis (daiktavardį, būdvardį, veiksmažodį,rieveiksmį). Mokomasi atpažinti semantinius ir (ar) gramatinius kalbos dalių požymius.

Daiktavardžių ir būdvardžių linksniavimas. Mokomasi taisyklingai linksniuoti daiktavardžius ir būdvardžius.

Veiksmažodžių asmenavimas. Mokomasi asmenuoti dažniausiai vartojamus veiksmažodžius.

Prielinksnių ir jungtukų vartojimas. Mokomasi atpažinti ir teisingai vartoti prielinksnius ir jungtukus.

Sintaksė ir skyryba

Sakinys ir sakinio atitikmuo. Mokomasi atpažinti sakinį ir sakinio atitikmenį.

Mokomasi atpažinti žodžius, apibrėžiančius veiksnį ir tarinį. Mokomasi kelti klausimus sakinio žodžiams.

Mokomasi derinti žodžius sakinyje gimine, skaičiumi ir linksniu.

Vienarūšės sakinio dalys ir jų skyryba. Mokomasi atpažinti vienaarūšės sakinio dalis, jų skyrybos (kablelio t vartojimo).

Pagrindinių prielinksnių vartojimas. Mokomasi teisingai vartoti pagrindinius prielinksnius.

Kreipinys. Mokomasi nusakyti kreipinį, atpažinti jo formą, teisingai vartoti skyrybos taisykles (kablelį, šauktuką).

Tiesioginė (dialogas) ir netiesioginė kalba. Mokomasi taisyklingos tiesioginės kalbos (dialogo) skyrybos.

Rašyba

Mokomasi taisyklingai užrašyti -Ь po žvarbiųjų priebalsių daiktavardžių vienaskaitos formose.

Mokomasi taisyklingai veiksmažodžių bendraties bei vienaskaitos 2-ojo ir 3-iojo asmens formas (смеяться, смеешься, смеется).

Mokomasi tikrinti rašybą naudojantis rašybos žodynu.

Kalba kaip socialinis reiškiny

Europos kalbos. Susipažįstama su Europos kalbomis, mokomasi atpažinti skirtingas kalbas savo aplinkoje. *Dvikalbystės (daugiakalbystės) nauda ir padariniai.* Mokomasi apibūdinti dvikalbystę (daugiakalbystę), aptarti jos naudą ir padarinius, pateikti pavyzdžius.

6.4.5. Literatūrinis ir kultūrinis ugdymas

6.4.5.1. Nagrinėjamos temos ir kultūros tekstų atranka

Nagrinėjamos temos. Mokomasi nagrinėti įvairiais aspektais pateiktas privalomas temas pasirenkant grožinės literatūros kūrinius ir įvairius kultūros tekstus.

- Mano ir kitų vidinis pasaulis

- Draugiškas gamtai žmogus
- Kelionės po tikrą ir išgalvotą pasaulį
- Knygų personažai – mano draugai

Kultūros tekstų atranka. Atsižvelgiant į mokinių amžių ir jų interesus, pateiktą nagrinėjamų kūrinių tematiką, skaitymui ir nagrinėjimui pasirenkami kūriniai arba jų ištraukos:

- įvairių literatūros rūšių, tautosakos;
- klasikinių ir šiuolaikinių autorių;
- žymiausių gimtosios ir visuotinės vaikų ir jaunimo literatūros autorių;
- autorių, kurių kūryba ar biografija susijusi su Lietuva
- vaikų žurnalai, internetiniai puslapiai ir kt.

6.4.5.2. Rekomenduojamų autorių ir kūrinių sąrašas

Baltarusių kalba: pvz. Baltarusių liaudies pasakos: *Ад крадзенага не пасыцееш, Андрэй за ўсіх мудрэй, Музыка-чарадзея*, В. Вітка. *Дзень Нараджэння*, А. Вольскі. *Роднае слова*, Н. Гальпяровіч. *Бацька гарадоў беларускіх*, І. Грамовіч. *Вытаў снег*, В. Гурскі. *Верныя сябры*, М. Даніленка. *Журка*, Р. Ігнаценка. *Бабіна лета*, А. Каско. *Горад з Белаю Вежаю*, У. Ліпскі. *Пошук радаводных крыніц*, А. Масла. *Калючык і космас*, М. Пазнякоў. *Клён*, Б. Сачанка. *Адкуль пайшоў твой род?*, Я. Сіпакоў. *Беручы — аддаваць*, Г. Скаржынская-Савіцкая. *Чаму пралескі сінія*, А. Станюк. *Чаму?*, П. Ткачоў. *Хітрун*, М. Чарняўскі. *Слуцкія паясы*, У. Ягоўдзік. *Жаўрук* ir kt.

Eilėraščiai vaikams klasikinių ir šiuolaikinių autorių pasirinktinai: П. Броўка, В. Гардзеі, Н. Гілевіч, А. Грачанікаў, В. Жуковіч, У. Карызна, Я. Колас, Я. Купала, У. Мазго, Г. Пашкоў, К. Цвірка, В. Шымук ir kt.

Lenkų kalba: pvz. J. Brzechwa *Akademia pana Kleksa*, J. Christy *Kajko i Kokosz* (pasirinktas komiksas), B. Gawryluk (pasirinktas apsakymas), J. Korczakowska *Spotkanie nad morzem*, N. Kucharska *Legenda o toruńskich piernikach*, Inscenizacija *Kopciuszek, czyli szklany pantofelek* pagal Ch. Perrault, *Legenda o Juracie i Kastytisie* pagal L. A. Jucewicz, C. S. Lewis *Opowieści z Narnii. Lew, czarownica i stara szafa*, S. Lebeau *Olbrzymek*, A. Lindgren *Dzieci z Bullerbyn*, K. Makuszyński *Awantura o Basię*, A. Maleszka pasirinkta knyga iš serijos *Magiczne drzewo*, A. A. Milne *Kubuś Puchatek*, A. Onichimowska (pasirinkta knyga), A. Stelmaszyk *Komnata szeptów* (arba kita pasirinkta knyga iš serijos *Kroniki Archeo*), M. Szczygielski (pasirinkta knyga), Ł. Wierzbicki *Afryka Kazika*, W. Zahorski *Pan Twardowski* (iš knygos *Podania i legendy wileńskie*) ir kt.

Šiuolaikinių ir klasikinių autorių eilėraščiai pasirinktinai: J. Kulmowa (eilėraščiai), A. Mickiewicz (1-2 eilėraščiai ir 1-2 baladės), Cz. Miłosz *Wyprawa do lasu*, M. Rusinek *Wierszyki domowe*, J. Twardowski (eilėraščiai) ir kt.

Rusų kalba: pvz. Ё. Авижюс *Как овощи выбирали короля, Зачарованная лошадка*, К. Бальмонт (eilėraščiai), Н. Ермильченко *Леди и джентльмены*, М. Зощенко *Лёля и Минька, Иван-царевич и Серый волк* (rusų liaudies pasaka), Д. Кинни *Дневник Слабака*, Р. Киплинг *Маугли, Сказки и рассказы о животных*, И. Крылов *Лебедь, Щука и Рак*, Ю. Кузнецова *Выдуманный жучок*, А. Куприн *Белый пудель*, Л. Кэрролл *Алиса в Стране Чудес*, М. Лермонтов (eilėraščiai), К. Льюис *Лев, колдунья и платяной шкаф* (из книги *Хроники Нарнии*), Мадонна *Яблоки мистера Пибоди*, С. Маршак *Двенадцать месяцев* (inscenizacija), Н. Некрасов (eilėraščiai), Н. Носов *Когда мы смеёмся; Фантазёры*, К.

Паустовский *Заячы лапы, Корзина с еловыми шишками*, А. Погорельский *Чёрная курица, или Подземные жители*, Э. Портер *Поллианна*, А. С. Пушкин *Стихи и сказки*, Э. Распе *Приключения барона Мюнхгаузена*, Л. Сепульведа *Мама-кот; Макс, Микс и Мекс*, А. Усачёв *Лучшие стихи*.

Vokiečių kalba: Elisabeth Stiemert *Spaß im Zirkus Tamtini* (apysaka), *Kindergedichte* (pasirinktini eilėraščiai pagal šventes ir metų laikus), *Märchen der Brüder Grimm* (pasirinktos pasakos), *Märchen von Hans Christian Andersen* (pasirinktos pasakos), Sabine Hauke *Wir Kinder von der Falkenschule* (apsakymai), St. Martins Geschichte (inscenizacija), Sarah Fleer *Hier kommt Paul* (apsakymai), Sarah Fleer *Kolja und die Liebe A2* (apsakymai), Sarah Fleer *Neue Freunde A2* (apsakymai).

6.4.5.3. Grožinio teksto analizė, interpretacija, vertinimas ir kontekstai

Lyrikos analizė. Analizuojant lyrikos tekstą mokomasi atparti lyrinį subjektą, adresatą; nusakyti temą, nuotaiką, pagrindinę teksto mintį; atpažinti eilėraščio elementus: eilutę, strofą, rimą, ritmą, priedainį.

Epikos analizė. Analizuojant epikos tekstą mokomasi analizuoti kūrinį pagal veiksmo nuoseklumą; aptarti vaizduojamo pasaulio elementus (veikėją, laiką, vietą, įvykį); nusakyti temą ir pagrindinę teksto mintį; nurodyti pagrindinius ir antraeilinius kūrinio veikėjus.

Dramos analizė. Analizuojant dramos tekstą mokomasi atpažinti dramos elementus (dialogus, sceną, veikėjus).

Mokomasi suvokti pagrindinius poezijos, prozos ir dramos kūrinio skirtumus.

Literatūros žanrų atpažinimas. Mokomasi atpažinti skaitomo kūrinio žanrą (mįslės, patarlės, skaičiuotės, pasakos, legendos, dainos, apsakymo, eilėraščio, dramos, komikso).

Meninė kalba ir jos funkcijos. Mokomasi atpažinti tekste epitetą, perkeltinės reikšmės žodžius, pakartojimą, garsų pamėgdžiojimą ir tipišką pasakoms kalbines formules ir aptarti jų funkcijas.

Grožinio teksto interpretavimas ir vertinimas. Mokomasi interpretuoti ir vertinti grožinį tekstą: nusakyti ir aptarti įvykių seką, priežasties ir pasekmės ryšį; apibūdinti kūrinio pagrindinius ir antraeilinius veikėjus, jų veiksmus, santykius, jausmus ir mintis; formuluoti grožinio teksto temą, pagrindinę mintį ir aptarti išreikštas vertybes; paaiškinti netiesiogiai pasakytas mintis remiantis savo žinojimu ir vertybėmis; apibūdinti grožinio teksto nuotaiką ir išsakyti savo nuomonę.

Kitų kultūros tekstų analizė ir interpretavimas. Mokomasi interpretuoti kitus kultūros tekstus: sąmoningai ir dėmesingai žiūrėti filmus, koncertus, spektaklius vaikams ir aptarti jas.

6.4.5.4. Dalyvavimas kultūriniame gyvenime

Pateikiamos įvairios kultūrinio ugdymo formos, kurių tikslas – padėti įtvirtinti per kalbos ir literatūros pamokas įgytas žinias ir gebėjimus, visapusiškai plėsti savo kultūrinį akiratį, tobulinti kritinio mąstymo gebėjimus, ugdyti kūrybiškumą, socialinius emocinius įgūdžius, pilietines nuostatas atliekant mokomąsias užduotis:

- teatro, muziejaus, kino teatro lankymas;
- pamokos įvairiose kultūrinėse erdvėse (pvz., edukacinės ekskursijos, teminiai užsiėmimai, dirbtuvės), susietos su tam tikromis temomis;

- projektinė veikla (dalykiniai ir tarpdalykiniai projektai; mokykliniai ir regioniniai projektai);
- mokykliniai, tarpdalykiniai ir respublikiniai renginiai (pvz., konkursai, olimpiados, festivaliai);
- susipažinimas su žymiausiais Baltarusijos / Lenkijos / Rusijos / Vokietijos ir Lietuvos kūrėjais, mokslininkais ir kultūriniais įvykiais;
- susipažinimas su svarbiausiais istoriniais įvykiais.

6.5. Mokymosi turinys. 5 klasė

6.5.1. Kalbėjimas, klausymas ir sąveika

6.5.1.1. Įvairių tekstų klausymas ir supratimas.

Kalbėjimo ir klausymo paskirtis ir tikslai. Mokiniai klausosi jiems aktualių įvairių negrožinių (informacinių, dalykinių, publicistinių, praktinių: receptai, instrukcijos ir pan.), tautosakos ir grožinės vaikų literatūros tekstų, pokalbių (girdimų tiesiogiai arba iš vaizdo ir garso įrašų), skaitomų įvairių kalbėtojų. Mokomasi išsamiai atpasakoti turinį atskleidžiant priežasties ir pasekmės ryšius, nenukrypstant nuo temos, naudojant tinkamą raišką. Mokomasi išsakyti ir pagrįsti savo nuomonę, susieti išgirstą informaciją su savo patirtimi. Mokomasi turtinti savo kalbą naujais tiesioginės ir perkeltinės reikšmės žodžiais, posakiais, frazėmis, patarlėmis, paaiškinti juos ir įsidėmėti, tinkamai juos vartoti įprastose ir naujose situacijose.

Aktyvaus klausymosi ir kalbėjimo strategijos. Mokiniai klausosi ir rodydami savo supratimą (žodiniu ir nežodiniu būdu), išreškia pritarimą bei susidomėjimą (pvz., galvos linktelėjimu, žodžiais: *Tai smagu...; Gerai...; Nuostabu...; Taigi, kaip aš suprantu, tai, kas nutiko, buvo...?*).

6.5.1.2. Dalyvavimas įvairiose komunikavimo situacijose.

Interviu. Mokomasi rengti interviu: apibrėžti tikslą, temą ir pasirinkti respondentą, susisiekti su pašnekovu, pasirinkti vietą, laiką ir formą (pvz., interviu-dialogas, interviu-monologas, interviu-pasakojimas), išstudijuoti medžiagą pasirinktai temai ir apie respondentą iš įvairių šaltinių, paruošti klausimus; žodinį interviu užrašyti raštu, redaguoti, iliustruoti (pvz., nuotraukos, vaizdai, iliustracijos), derinti tekstą su kalbintu asmeniu.

Kalbos etiketas. Mokomasi laikytis kalbos ir laikysenos etiketo (pvz., veido išraiška, gestai). Tinkamai bendrauti telefonu, internete, laikytis bendradarbiavimo principų (pvz., pokalbyje, interviu, komandiniame darbe).

6.5.1.3. Sakytinio teksto pristatymas.

Kalbėjimo girdimumas, aiški ir taisyklinga artikuliacija. Mokomasi taisyklingos tarties ir intonavimo (pvz., mokomasi taikant šviriakalbes ir greitakalbes, raiškų mįslių minimą, žaidimą patarlėmis ir priežodžiais, poezijos ir prozos tekstų skaitymą įvairiu tempu)

Pristatymo situacija ir tikslai (kam, ką ir kodėl). Mokomasi kurti ir pristatyti aiškų, rišlų ir vaizdingą tekstą kalbinėmis temomis, paremti pristatymą piešiniais, iliustracijomis, nuotraukomis, skaidrėmis.

6.5.2. Skaitymas ir teksto suvokimas

6.5.2.1. Skaitymo technika ir teksto suvokimo strategijos.

Raiškusis skaitymas. Mokomasi taisyklingai tarti garsus, kirčiuoti, intonuoti sakinius, pasirinkti skaitymo būdą ir tempą, daryti pauzes, tinkamai dėti loginius kirčius.

Skaitymo strategijos: mokiniai aiškinasi pavadinimą, kelia (kuria) hipotezes, apie ką gali būti tekstas; nuolat apmąsto, ar supranta prasmę; randa ir pasižymi reikšmingus žodžius ir mintis; pasitikslina žodžių reikšmes (klausdami mokytojo, tradiciniuose ir skaitmeniniuose žodynuose); savo nuomonę ir įspūdžius pasižymi simboliais, sieja žodinę ir nežodinę informaciją; aiškinasi knygos sandarą.

6.5.2.2. Teksto analizė, interpretacija ir vertinimas. Mokomasi atpažinti tiesioginę ir netiesioginę informaciją; sieti, lyginti ir grupuoti skirtingos raiškos informaciją (iš kelių skirtingų šaltinių); įvertinti šaltinio patikimumą. Skiriant grožinius ir negrožinius tekstus, mokomasi įvardyti teksto temą, raktinius žodžius, tiesiogiai pasakytą pagrindinę mintį; svarbiausias detales, faktus, atskleisti veiksmų seką, priežasties ir pasekmės ryšius.

Interpretuojant tekstą mokomasi atpažinti raiškos priemones, paaiškinti jų kuriamą prasmę; išreikšti ir pagrįsti nuomonę apie tekstą; sudaryti planą (paprastą ir sudėtinį /išplėstinį).

6.5.2.3. Tekstų atranka. Skaitomi mokinių suvokimo galimybes ir jų kaip skaitytojų įvairius poreikius atitinkantys, asmenybei ugdytis ir kultūrai pažinti svarbūs tekstai knygoje, periodiniuose leidiniuose, internete ir viešojoje erdvėje: publicistiniai, dalykiniai, informaciniai ir medijų (pvz., filmas, reklama, komiksai, interviu, elektroninis tekstas, dainovaizdis, vaikų literatūros ekranizacijos, žemėlapis, nesudėtingos schemos). Naudojamasi biblioteka už mokyklos ribų.

6.5.3. Rašymas ir teksto kūrimas

6.5.3.1. Teksto kūrimas ir redagavimas.

Trinarė teksto struktūra. Mokomasi nagrinėti teksto temą, planuoti tekstą, rašyti pagal planą, išskirti esminę informaciją ir detales sakinyje, pastraipoje, tekste.

Pastraipos pagrindinė mintis. Siekiant teksto rišlumo pasirinkti tinkamas leksikos ir gramatikos formas, kurti rišlų tekstą pagal planą, iliustraciją, lentelę ir pan., kurti tekstą su tiesiogine ir netiesiogine kalba.

Atpasakojimas. Pasakojimas pirmuoju ir trečiuoju asmeniu. Mokomasi kurti aiškinamąjį tekstą pagal anksčiau pažintus modelius; išreikšti dominuojantį įspūdį ir detalės aprašyme, tinkamai jas parenkant ir grupuojant.

6.5.3.2. Tekstų tipai ir žanrai. Mokomasi kurti įvairaus pobūdžio tekstus, paisant žanro reikalavimų: iliustracijos, paveikslo, gamtos reiškinių, aplinkos aprašymas. Pranešimas apie įvykius. Dienoraštis. Atpasakojimas. Dalykinis tekstas. Instrukcija. Kvietimas. Skelbimas. Kūrybiniai bandymai (pvz., pasakojimas, eilėraštis, afiša, scenarijus, dienoraštis ir kt.).

6.5.3.3. Rašymo technika ir rašyba, teksto pateikimas. Rašoma sklandžiai, aiškiai ir taisyklingai taikant rašybos taisykles, estetiškai ir logiškai išdėstant tekstą puslapyje. Rašoma klaviatūra (telefonu, kompiuteriu). Plėtojant žodyną ir mokantis gramatikos pagrindų mokomasi naujų žodžių ir jų gramatinių formų rašybos.

Mokomasi parinkti iliustraciją tekstui; pateikti informaciją žemėlapiu, lentelės forma.

Citata. Mokomasi įterpti pavienes citatas į tekstą.

6.5.4. Kalbos pažinimas

Lenkų kalba

6.5.4.1. Fonetika

1-4 klasės žinių ir įgūdžių kartojimas ir tvirtinimas naujuose kontekstuose.

Balsių ir priebalsių klasifikacija. Mokomasi klasifikuoti balsius ir priebalsius. Mokomasi apibūdinti priebalsių supanašėjimą ir pateikti pavyzdžius.

Raiškūs skaitymas. Mokomasi raiškiojo grožinio teksto skaitymo skirtingu tempu ir ritmu.

Tarimas ir kirčiavimas. Mokomasi priebalsių grupių raiškaus tarimo, veiksmažodžių gramatinių formų taisyklingo kirčiavimo ir tarimo (pvz., tiesioginė ir liepiamoji nuosaka, su dalelyte „nie“, bendraties formos tarimas, nosinių balsių tarimas veiksmažodžiuose pvz. *sprzątać, zdążyć, włączyć, urządzić* i netaimas prieš l, ł, pvz. *płynąć, płynęli* ir pan.). Mokomasi taisyklingai ir raiškiai tarti žodžius ir atskirti jų tarimą nuo šnekamosios kalbos tarimo (*wymowa staranna i potoczna*). Atliekami dikcijos lavinimo pratimai. Mokomasi atpažinti ir taikyti sakytinės kalbos kultūros taisykles.

Kirtis. Kirčiuotas skiemuo. Mokomasi taisyklingai kirčiuoti būdvardžių irrieveiksmių formas, trumpuosius įvardžius su prielinksniais, atpažinti kirčiuotą skiemenį.

6.5.4.2. Leksika ir žodžių daryba

Sinonimai, antonimai, vaizdingi žodžiai ir žodžių junginiai. Mokomasi atpažinti, apibūdinti sinonimus, antonimus, vaizdingus žodžius ir žodžių junginius ir pateikti jų pavyzdžius (naudojantis sinonimų žodynais).

Neologizmai. Susipažįstama su neologizmais, mokomasi apibūdinti neologizmus, pateikti jų pavyzdžius, nusakyti jų atsiradimo priežastis.

Žodžio dalys. Giminiški žodžiai. Mokomasi nurodyti semantinius ryšius, skirti paprastuosius žodžius ir darinius, sudaryti naujus žodžius, (su priešdėliais, priesagomis ir galūnėmis).

Mokomasi plėtoti žodyną pagal nurodytas kalbinės veiklos temas, mokomasi atitinkamų semantinių grupių žodžių darybos.

6.5.4.3. Kalbos dalys ir žodžių kaita

Tikriniai ir bendriniai daiktavardžiai. Skiriama tikrinius ir bendrinius daiktavardžius. Mokomasi atpažinti daiktavardžių giminę ir priskirti juos atitinkamam linksniavimo modeliui, išskirti linksnių galūnes ir taisyklingai sudaryti daugiskaitos vyriškosios giminės (*rodzaj męskoosobowy*) formas.

Mokomasi vartoti tinkamas šauksmininko ir vyriškosios giminės vienaskaitos naudininko formas.

Būdvardžiai. Skiriama būdvardžių giminės vienaskaitoje ir daugiskaitoje. Mokomasi taisyklingai sudaryti daugiskaitos vyriškosios giminės (*rodzaj męskoosobowy*) formas.

Veiksmazodžiai. Skiriama eigos ir įvykio veiksmazodžius pagal klausimus. Mokomasi atpažinti veiksmazodžio asmenį ir laiką. Mokomasi esamajame laike priskirti dažnai vartojamus veiksmazodžius atitinkamam asmenavimo modeliui, būtajame laike vartoti tinkamas asmenines galūnes. Skiriama ir taisyklingai taikoma vyriškosios ir nevyriškosios giminės formos.

Veiksmazodžio nuosakos. Skiriama veiksmazodžio nuosakas. Mokomasi taisyklingai sudaryti ir vartoti liepiamosios nuosakos formas neformaliame ir formaliame bendravimo kontekste.

Įvardžiai. Skiriama asmeninius, savybinius, parodomuosius įvardžius. Mokomasi taisyklingai vartoti ilgąsias ir trumpąsias asmeninių įvardžių formas (kai kurie linksniai), paisyti vyriškojo ir nevyriškojo giminės vardininko linksnio. Susipažįstama su mandagumo įvardžių *pan/pani* formaliajame bendravime vartojimu.

Mokomasi laipsniuoti būdvardžius ir prieveiksnius, vartojant tinkamas priesagas.

Jaustukai ir ištiktukai. Mokomasi atpažinti jaustukus ir ištiktukus (*wyrazy dźwiękonaśladowcze*), paaiškinti jų vaidmenį sakinyje.

6.5.4.4. Sintaksė ir skyryba

Toliau kartojamos sakinių rūšys (priklausomai nuo tarinio, tikslo, jausmų raiškos): 1-4 klasių žinių kartojimas.

Pagrindinės sakinio dalys: tarinys ir veiksnys. Mokomasi atpažinti pagrindines sakinio dalis: tarinį ir veiksnį. Mokomasi nustatyti veiksnio reiškimo būdus (veiksnys reiškiamas daiktavardžio arba įvardžio vardininku). Mokomasi veiksnio ir tarinio ryšių (formų derinimas).

Neišplėstinis ir išplėstinis sakiny. Mokomasi atpažinti neišplėstinį ir išplėstinį sakinį.

Veiksnio grupė ir tarinio grupė sakinyje. Mokomasi atpažinti veiksnio grupę ir tarinio grupę sakinyje. Susipažįstama su vientisinio sakinio struktūros schema.

Mokomasi žodžių junginių: pagrindinis ir priklausomasis žodis, klausimų kėlimas sakinio žodžiams.

Antrininkės sakinio dalys (określenia). Susipažįstama su terminu: antrininkės sakinio dalys (określenia): pažyminy kaip daiktavardžio apibūdinimas; aplinkybės ir papildinys kaip veiksmazodžio apibūdinimai. Mokomasi dažniausiai vartojamų veiksmazodžių valdymo ir papildinių formų (taip pat su prielinksniais).

Vienarūšės sakinio dalys. Mokomasi vienaarūšių sakinio dalių, jų skyrybos (kablelis ir dvitaškis).

Tiesioginė kalba. Mokomasi taisyklingai taikyti tiesioginės kalbos (citatų) skyrybos ženklus (brūkšnys, dvitaškis, kabutės).

6.5.4.5. Kalba kaip socialinis reiškiny

Susipažįstama su vartojamomis Lietuvoje kalbomis, pateikiami pavyzdžiai jų panašumų ir skirtumų leksikos lygmenyje. Aptariama kitų kalbų įtaka Vilniaus krašto lenkų kalbos leksikoje ir gramatikoje (pvz., daiktavardžių giminės keitimas).

Susipažįstama su įvairių asmenvardžių ir vietovardžių kilme, liaudies etimologija.

Rusų kalba

Fonetika ir tarimas, grafika.

Raiškūsis skaitymas. Mokomasi raiškiojo grožinio teksto skaitymo.

Tarimas ir kirčiavimas. Mokomasi taisyklingai tarti ir rašyti rusų kalbos balsius ir priebalsius.

Trumpa rusų abėcėlės istorija ir ypatybės. Susipažįstama su trumpa rusų abėcėlės istorija ir ypatybėmis.

Balsių ir priebalsių klasifikacija. Mokomasi klasifikuoti balsius ir priebalsius. Mokomasi apibūdinti priebalsių supanašėjimą ir pateikti pavyzdžius.

Morfonologinė priebalsių ir balsių kaita. Mokomasi atpažinti priebalsių (pvz., *k – cz*) ir balsių kaitos atvejus.

Mokomasi taisyklingai ir raiškiai tarti žodžius ir atskirti jų tarimą nuo šnekamosios kalbos tarimo.

Mokomasi atpažinti ir taikyti sakinės kalbos kultūros taisykles.

Leksika ir žodžių daryba

Sinonimai, antonimai, vaizdingi žodžiai ir žodžių junginiai. Mokomasi atpažinti, apibūdinti sinonimus, antonimus, vaizdingus žodžius ir žodžių junginius ir pateikti jų pavyzdžius.

Neologizmai. Susipažįstama su neologizmais, mokomasi apibūdinti neologizmus, pateikti jų pavyzdžius, nusakyti jų atsiradimo priežastis.

Žodžio dalys. Mokomasi skirti žodžio dalis: kamieną, priešdėlį, priesagą, galūnę, mokomasi suvokti ir nusakyti jų ryšį su žodžio reikšme.

Mokomasi išskirti žodžių darybos būdus rusų kalboje. Susipažįstama su sudurtiniais žodžiais, mokomasi atpažinti jų rūšis, atpažinti ir nusakyti darybos būdus.

Susipažįstama su rusų kalbos žodynais (sinonimų, antonimų), mokomasi jais naudotis.

Mokomasi plėtoti žodyną pagal nurodytas kalbinės veiklos temas, mokomasi atitinkamų semantinių grupių žodžių darybos.

Kalbos dalys ir žodžių kaityba

Daiktavardžių ir būdvardžių linksniavimas. Mokomasi taisyklingai linksniuoti daiktavardžius ir būdvardžius, susipažįstama su jų vartojimo ypatumais, mokomasi praktiškai vartoti teisingas formas. Mokomasi taisyklingai linksniuoti daiktavardžius (asmenvardžius ir vietovardžius).

Sintaksė ir skyryba

Sintaksiniai ryšiai. Mokomasi atpažinti sakinyje žodžių junginį, susipažįstama su žodžių junginių struktūra: pagrindiniu ir priklausomaisiais žodžiais. Mokomasi kelti klausimus sakinio žodžiams.

Pagrindinės vientisinio sakinio dalys: tarinys ir veiksnys. Mokomasi nustatyti tarinio ir veiksnio reišimo būdus.

Antrininkės sakinio dalys. Mokomasi nustatyti pažyminį, aplinkybę, papildinį.

Vienarūšės sakinio dalys: mokomasi atpažinti jas sakinyje, mokomasi taisyklingos jų skyrybos.

Kreipiniai, įterpiniai. Mokomasi nusakyti kreipinį, įterpinį, taisyklingai taikyti jų skyrybos taisykles.

Jaustukas ir išiktukas. Mokomasi taisyklingai taikyti jaustuko ir išiktuko skyrybos taisykles sakinyje.

Rašyba

Susipažįstama su *priebalsių supanašėjimo* reiškiniu, mokomasi taisyklingai užrašyti priebalsius.

Mokomasi taisyklingai užrašyti balsius žodžio šaknyje - *morfonologinė balsių kaita* (pvz., -раст-/ращ-/рос-, -кос-/кас-, -лаг-/лож-, -гор-/гар-, -зап-/зоп-).

Mokomasi taisyklingai užrašyti skiriamuosius ъ ir ъ.

Mokomasi taisyklingai užrašyti priešdėlius ir priesagas (pvz., бес-/без-, пре-/при-, -чик-/ -щик-, -ск-/ -к-).

Mokomasi taisyklingai užrašyti daiktavardžių ir būdvardžių linksniavimo galūnes, nusakyti galūnių pasirinkimo kriterijus.

Mokomasi taisyklingai užrašyti И – Ъ po Ц; О – Ё po žvarbiųjų priebalsių ir Ц; И – Ъ po priesagų.

Kalba kaip socialinis reiškinys

Buitinis (šnekamasis) stilius. Susipažįstama su buitiniu (šnekamuoju) stiliumi, apibūdinami jo požymiai ir vartojimo sritys.

Asmenvardžių ir vietovardžių kilmė. Susipažįstama su įvairių asmenvardžių ir vietovardžių kilmė.

Susipažįstama su žinomų kalbų leksikos ir gramatikos (pvz., daiktavardžių linksniavimo) panašumu ir skirtumais, aptariama lietuvių kalbos įtaka daiktavardžių vartojimui.

6.5.5. Literatūrinis ir kultūrinis ugdymas

6.5.5.1. Nagrinėjamos temos ir kultūros tekstų atranka

Nagrinėjamos temos. Mokomasi nagrinėti įvairiais aspektais pateiktas privalomas temas pasirenkant grožinės literatūros kūrinius ir įvairius kultūros tekstus.

- Vaikystės pasaulis: emocijos, jausmai, patirtis, svajonės ir pomėgiai
- Namai. Šeima. Vaikų ir suaugusiųjų pasaulis
- Čia mūsų gimtinė, čia mūsų namai
- Senujų laikų atgarsiai: tikrovė ir legendos
- Kasdienybės stebuklai, svajonės, vaizduotė
- Kelionė po meno pasaulį

Kultūros tekstų atranka. Atsižvelgiant į mokinių amžių ir jų interesus, pateiktą nagrinėjamų kūrinių problematiką, skaitymui ir nagrinėjimui pasirenkami kūriniai arba jų ištraukos:

- įvairių rūšių ir žanrų;
- klasikinių ir šiuolaikinių autorių;
- žymiausių gimtosios ir visuotinės literatūros atstovų;
- autorių, kurių kūryba ar biografija susijusi su Lietuva;
- įvairių literatūros tipų: nuotykių, fantastinės;
- baltarusių / lenkų / rusų / vokiečių, lietuvių ir kitų tautų pasakos;
- bibliniai pasakojimai ir mitai (adaptuoti vaikams), regiono legendos;
- dainos ir dainelės, skaičiuotės, mįslės, patarlės.

Rinkdamasis tekstus, mokytojas atsižvelgia į tai, kad mokiniai perskaitytų ir aptartų **bent 4 stambesnės formos kūrinis** (romanus (išskyrus rusų kalba), apysakas, dramas) ir keletą smulkesnių žanrų kūrinių (pasakų, legendų, apsakymų, eilėraščių).

6.5.5.2. Rekomenduojamų autorių ir kūrinių sąrašas

Baltarusių kalba: pvz. В. Адамчык. *Сонечны зайчык*, Baltarusių liaudės pasakos *Разумная дачка*, *Залаты птах*, Я. Брыль. *Цюцік*, Э. Валасевіч. *Дняпроўскі чарадзея*, А. Грачанікаў. *Казка пра Івана-ганчара і пачвару цара*, Г. Далідовіч. *Страта*, М. Зарэмба. *Паддаўкі*, *Арэхава Снас*, У. Караткевіч. *Нямоглы бацька*, К. Каганец. *Скрыпач і ваўкі*, Я. Колас. *Крыніца*, *Дарэктар* (ištrauka iš poemos *Новая зямля*), *У старых дубах*, А. Кудравец. *Цітаўкі*, *Legendos Нарач*, *Пестунь*, М. Лужанін. *Добры хлопец Дзік*, А. Масла. *Таямніца закінутай хаты*, П. Сіняўскі. *Зачараваная гаспадарка*, М. Танк. *Ля вогнішч начлежных* (ištrauka iš poemos *Нарач*), А. Федарэнка. *Падслуханая казка*, А. Якімовіч. *Рыжык*, ir kt. А. Ліндгрэн. *Браты Львінае Сэрца*, Э. Распэ. *Прыгоды барона Мюнхаўзена*.

Eilėraščiai vaikams klasikinių ir šiuolaikinių autorių pasirinktinai: М. Багдановіч, П. Броўка, А. Грачанікаў, У. Караткевіч, Я. Колас, Я. Янішчыц ir kt.

Lenkų kalba: pvz. A. Bahdaj *Wakacje z duchami*, I. Chmielewska *Pamiętnik Blumki*, A. Dziewit-Meller *Damy, dziewuchy, dziewczyny. Historia w spódnicy*, M. Grądzka *Legendy polskie* (1-2 legendos neskaitytos pradiniose klasėse), M. Kamiński *Razem na bieguny*, B. Kosmowska *Kolorowy szalik*, I. Krasicki (pasirinktos pasakėčios), B. Leśmian *Przygody Sindbada Żeglarza*, K. Makuszyński (pasirinktas romanas), S. Marciniak *Historia Polski dla Piotrka*, A. Mickiewicz (pasirinktos pasakėčios), *Pan Tadeusz* (ištraukos pasirinktinai), L. M. Montgomery, *Ania z Zielonego Wzgórza*, F. Molnar, *Chłopcy z Placu Broni*, A. Murdzek *Demeter i Kora*, B. Prus *Katarynka*, H. Sienkiewicz, *W pustyni i w puszczy*, M. Szczygielski (*Czarownica piętro niżej* arba kita pasirinkta knyga), M. Twain *Przygody Tomka Sawyera*, W. Zahorski, *Podania i legendy wileńskie* (1-2 legendos neskaitytos pradiniose klasėse) ir kt.

Biblijos fragmentai: pvz. *O stworzeniu świata i człowieka*, *Przypowieść o miłosiernym Samarytaninie*

Mitai: pvz. *Prometeusz*, *Demeter i Kora*, *Herakles*, *Tulaczka Odyseusza*

Šiuolaikinių ir klasikinių autorių eilėraščiai pasirinktinai: K. I. Gałczyński, K. Iłakowiczówna, H. Januszewska, V. Kudirka *Tautiška giesmė* (vertimas į lenkų kalbą), J. Kulmowa, A. Mickiewicz, Cz. Miłosz, J. Słowacki, J. Tuwim, J. Twardowski, D. Wawilow ir kt.

Rusų kalba: pvz. Rusų tautosaka, žinomiausių literatūrinių pasakų ravyzdžiai (А. Пушкин ir kiti), Б. Алмазов *Лягушонок*, А. Гиваргизов *Записки выдающегося двоечника*, Н. Гоголь *Ночь перед Рождеством*, В. Голявкин *Карусель в голове*, Л. Каминский *Урок смеха*, *Легенда об Арионе*, В. Кудирка *Национальная песнь*, М. Лермонтов *Бородино*, Е. Носов *Белый гусь*, А. Пушкин *Барышня-крестьянка*, *Зимний вечер*, К. Паустовский *Старый повар*, Д. Суслин *Валентинка*, Л. Толстой *Кавказский пленник*, Ю. Яковлев *Рыцарь Вася*.

Х. Андерсен *Соловей*, Дж. Родари *Про человека, который хотел украсть Колизей*, Дж. Толкин *Хоббит, или Туда и обратно* (ištraukos).

Eilėraščiai vaikams klasikinių ir šiuolaikinių autorių pasirinktinai: Н. Заболоцкий, С. Есенин, И. Никитин, Я. Полонский, Н. Рубцов.

Инсценизация сказок А. Пушкина и др.

Vokiečių kalba: pvz. C. A. Bürger *Münchhausens Abenteuer*, P. Härtling *Das war der Hirbel*, G. Nielsen *Till Eulenspiegel*, H. Spoerl *Der Gasmann*, *Man kann ruhig darüber sprechen*, A. Winning *Das Römmerzimmer/ der Schneider von Osterwyk*, J. Rösler *Gänsebraten und andere Geschichten*.

Verschiedene Werke (Gedichte, Sagen, kurze Geschichten, Märchen...) von W. Borchert, H. Böll, B. Brecht, S. Dach, W. Goethe, H. Heine, T.H. Mann, F. Schiller, H. Sudermann usw.

6.5.5.3. Grožinio teksto analizė, interpretacija, vertinimas ir kontekstai

Lyrikos analizė. Analizuojant lyrikos tekstą mokomasi atpati lyrinį subjektą, adresatą; nusakyti temą, nuotaiką, pagrindinę teksto mintį; išskirti poetinius vaizdus.

Epikos analizė. Analizuojant epikos tekstą mokomasi aptarti vaizduojamo pasaulio elementus (veikėją, laiką, įvykį, siužetą); atpažinti pasakojimą pirmuoju ir trečiuoju asmeniu ir nurodyti jo funkcijas kūrinyje; nurodyti pagrindinį ir kitus kūrinio veikėjus ir apibūdinti jų ypatybes ir poelgius; nusakyti temą ir pagrindinę teksto mintį; išskirti ir paaiškinti realistinius ir fantastinius elementus; aptarti kūrinio konstrukcinių elementų funkcijas (ekspoziciją, veiksmo užuomazgą, vyksmą, kulminaciją ir atomazgą).

Dramos analizė. Analizuojant dramos tekstą mokomasi atpažinti dramos elementus (aktą, sceną, veikėją, dialogą, remarką).

Mokomasi suvokti pagrindinius poezijos, prozos ir dramos kūrinio skirtumus.

Literatūros žanrų atpažinimas. Mokomasi atpažinti skaitomo kūrinio žanrą ir nurodyti žanro ypatybes.

Baltarusių kalba: apysaka, apsakymas, pasaka, legenda.

Lenkų kalba: apsakymas, dienoraštis / memuarai (*dziennik / pamiętnik*), legenda, mitas, pasakėčia.

Rusų kalba: Apysaka, apsakymas, dienoraštis, pasaka.

Vokiečių kalba: apsakymas, pasakėčia, pasaka, novelė.

Meninė kalba ir jos funkcijos. Mokomasi atpažinti tekste alegoriją, epitetą, palyginimą, apostrofą arba kreipinį, perkeltinės reikšmės žodžius, mažybinius žodžius, pakartojimą, garsų pamėgdžiojimą ir tipiškas pasakoms kalbines formules ir aptarti jų funkcijas.

Grožinio teksto interpretavimas ir vertinimas. Mokomasi interpretuoti ir vertinti grožinį tekstą: paaiškinti netiesiogiai pasakytas mintis remiantis savo žinojimu ir vertybėmis; išsakyti išpūdį, aptarti grožiniame kūrinyje vaizduojamas situacijas; apibūdinti grožinio teksto nuotaiką ir išsakyti savo nuomonę; palyginti du panašios tematikos tekstus pagal nurodytus lengvai atpažįstamus kriterijus.

Kitų kultūros tekstų interpretavimas ir vertinimas. Mokomasi interpretuoti kitus kultūros tekstus skiriant daugiau dėmesio spektaklio ar filmo interpretavimui: išskirti spektaklio elementus (režisierių, aktorių, vaidmenį, sceną, dekoraciją, kostiumą); išskirti filmo elementus (aktorių, scenarijaus autorių, režisierių, kadra).

6.5.5.4. Dalyvavimas kultūriniame gyvenime

Pateikiamos įvairios kultūrinio ugdymo formos, kurių tikslas – padėti įtvirtinti per kalbos ir literatūros pamokas įgytas žinias ir gebėjimus, tobulinti kritinio mąstymo gebėjimus, ugdyti kūrybiškumą, socialinius emocinius įgūdžius, pilietines nuostatas atliekant mokomąsias užduotis:

- teatro, muziejaus, kino teatro lankymas;
- pamokos įvairiose kultūrinėse erdvėse (pvz., edukacinės ekskursijos, teminiai užsiėmimai, dirbtuvės), susietos su tam tikromis temomis;
- projektinė veikla (dalykiniai ir tarpdalykiniai projektai; mokykliniai ir regioniniai projektai);

- mokykliniai, tarpmokykliniai ir respublikiniai renginiai (pvz., konkursai, olimpiados, festivaliai);
- bendradarbiavimas su kultūros institucijomis (pvz., bibliotekomis, muziejais, meno mokyklomis ir kt.);
- susipažinimas su žymiausiais Baltarusijos / Lenkijos / Rusijos / Vokietijos ir Lietuvos kūrėjais, mokslininkais ir kultūriniais įvykiais;
- susipažinimas su svarbiausiais istoriniais įvykiais.

6.6. Mokymosi turinys. 6 klasė

6.6.1. Kalbėjimas, klausymas ir sąveika

6.6.1.1. Įvairių tekstų klausymas ir supratimas.

Kalbėjimo ir klausymo paskirtis ir tikslai. Mokiniai klausosi jiems aktualių įvairių negrožinių (informacinių, dalykinių, publicistinių, praktinių: receptai, instrukcijos ir pan.), tautosakos ir grožinės vaikų literatūros tekstų, pokalbių (girdimų tiesiogiai arba iš vaizdo ir garso įrašų), skaitomų įvairių kalbėtojų. Mokomasi išsamiai ir nuosekliai atpasakoti turinį atskleidžiant priežasties ir pasekmės ryšius, nenukrypstant nuo temos, naudojant tinkamą raišką. Mokomasi išsakyti ir pagrįsti savo nuomonę, susieti išgirstą informaciją su savo patirtimi, lyginti, įvertinti pagal nurodytus kriterijus. Mokomasi turtinti savo kalbą naujais tiesioginės ir perkeltinės reikšmės žodžiais, posakiais, frazėmis, patarlėmis, paaiškinti juos ir įsidėmėti, tinkamai juos vartoti įprastose ir naujose situacijose.

Aktyvaus klausymosi ir kalbėjimo strategijos. Mokiniai klausosi aktyviai, išsiaiškina tikslą, pasižymi informaciją.

6.6.1.2. Dalyvavimas įvairiose komunikavimo situacijose.

Interviu. Mokomasi rengti interviu: apibrėžti tikslą, temą ir pasirinkti respondentą, susisiekti su pašnekovu, pasirinkti vietą, laiką ir formą (pvz., interviu-dialogas, interviu-monologas, interviu-pasakojimas), išstudijuoti medžiagą pasirinktai temai ir apie respondentą iš įvairių šaltinių, paruošti klausimus; žodinį interviu užrašyti raštu, redaguoti, iliustruoti (pvz., nuotraukos, vaizdai, iliustracijos), derinti tekstą su kalbintu asmeniu.

Kalbos etiketas. Mokomasi laikytis kalbos ir laikysenos etiketo (pvz., veido išraiška, gestai). Tinkamai bendrauti telefonu, internete, laikytis bendradarbiavimo principų (pvz., pokalbyje, interviu, komandiniame darbe).

6.6.1.3. Sakytinio teksto pristatymas.

Kalbėjimo girdimumas, aiški ir taisyklinga artikuliacija. Mokomasi taisyklingos tarties ir intonavimo (pvz., mokomasi taikant švariakalbes ir greitakalbes, raiškų mįslių minimą, žaidimą patarlėmis ir priežodžiais, poezijos ir prozos tekstų skaitymą skirtingu tempu).

Pristatymo situacija ir tikslai (kam, ką ir kodėl. Mokomasi kurti ir pristatyti aiškų, rišlų ir vaizdingą tekstą kalbinėmis temomis, paremti pristatymą nuotraukomis, skaidrėmis.

6.6.2. Skaitymas ir teksto suvokimas

6.6.2.1. Skaitymo technika ir teksto suvokimo strategijos.

Raiškusis skaitymas. Mokomasi taisyklingai tarti garsus, kirčiuoti, intonuoti sakinius, pasirinkti skaitymo būdą ir tempą, daryti pauzes, tinkamai dėti loginius kirčius.

Skaitymo strategijos: mokiniai kelia hipotezes, apie ką gali būti tekstas, ieško būdų jas patikrinti; kartoja žemesnių klasių žinias ir sieja su nauja informacija; randa reikšmingus žodžius, pasižymi mintis, rašo komentarus.

6.6.2.2. Teksto analizė, interpretacija ir vertinimas.

Teksto tema, raktiniai žodžiai, pagrindinė mintis. Esminės ir neesminės detalės, faktai, veiksmų seka, priežasties ir pasekmės ryšys. Mokomasi atpažinti tiesioginę ir netiesioginę informaciją; siėti, lyginti ir grupuoti skirtingos raiškos informaciją (iš kelių skirtingų šaltinių); įvertinti šaltinio patikimumą. Mokomasi nurodyti esmines ir neesmines detales, faktus, sudėlioti veiksmų seką, nurodyti priežasties ir pasekmės ryšius, įvardyti teksto temą, problemą ir vertybes, kelti hipotezes, išreikšti ir pagrįsti nuomonę apie tekstą. Mokomasi atpažinti raiškos priemones, paaiškinti jų kuriamą prasmę. Mokomasi sudaryti planą (paprastą ir sudėtinį /išplėstinį); palyginti tekstą, dailininkų iliustracijas, spektaklį, filmą.

6.6.2.3. Tekstų atranka. Skaitomi asmenybei ugdytis ir kultūrai pažinti mokinių suvokimo galimybes ir jų kaip skaitytojų įvairius poreikius atitinkantys tekstai knygoje, periodiniuose leidiniuose, internete: publicistiniai, dalykiniai, informaciniai ir medijų (pvz., filmas, reklama, komiksai, interviu, reportažas, elektroninis tekstas, dainovaizdis, vaikų literatūros ekranizacijos, spektakliai, žemėlapis, nesudėtingos schemas). Naudojamasi biblioteka už mokyklos ribų.

6.6.3. Rašymas ir teksto kūrimas

6.6.3.1. Teksto kūrimas ir redagavimas.

Teksto kūrimo eiga. Mokomasi pasiruošti teksto kūrimui, atrinkti medžiagą, parinkti informaciją ir pavyzdžius.

Pastraipos tema ir vidinis rišlumas. Remiantis planu, schema, minčių žemėlapiu, lentele ir pan. kurti rišlų tekstą. Grafiniai teksto rišlumo požymiai (pavadinimas, pastraipos, skyrybos ženklai: dvitaškis, brūkšnys, skliausteliai).

Mokomasi kurti aiškinamąjį tekstą pagal modelius: žinoma – nežinoma, neigimas – teigimas ir anksčiau pažintus modelius; formuluoti apibrėžimus pagal pavyzdį.

6.6.3.2. Tekstų tipai ir žanrai. Mokomasi kurti įvairaus pobūdžio tekstus, paisant žanro reikalavimų: pasakojimas ir atpasakojimas su tiesioginės ir netiesioginės kalbos elementais. Žmogaus aprašymas pasirinktame fone (aplinkoje). Charakteristika. Aiškinamasis tekstas. Sveikinimai, linkėjimai. Dedicacija. Padėka. Instrukcija. Ataskaita (perskaitytos knygos, dalyvavimo įvykyje ir pan.). Kūrybiniai bandymai.

6.6.3.3. Rašymo technika ir rašyba, teksto pateikimas. Rašoma sklandžiai, aiškiai ir taisyklingai taikant rašybos ir kalbos kultūros taisykles, estetiškai ir logiškai išdėstant tekstą puslapyje. Sklandžiai rašoma klaviatūra (telefonu, kompiuteriu). Plėtojant žodyną ir mokantis gramatikos pagrindų mokomasi naujų žodžių ir jų gramatinių formų rašybos.

Knygos bibliografinis aprašymas. Sutrumpinimai. Mokomasi parinkti iliustraciją teksto fragmentui; pateikti informaciją ir pavaizduoti jos elementų ryšius žemėlapiu, lentelės forma, schemos forma.

Citata. Mokomasi įterpti citatas į tekstą.

6.6.4. Kalbos pažinimas

Lenkų kalba

6.6.4.1. Fonetika

Raiškūs skaitymas. Tobulinami raiškiojo grožinio teksto skaitymo įgūdžiai.

Priebalsių ir (ar) balsių tarimas. Mokomasi taisyklingai tarti ir rašyti balsius ir (ar) priebalsius įvairiose žodžio pozicijose, priebalsių junginius.

Tarimas ir kirčiavimas. Mokomasi taisyklingai tarti ir kirčiuoti skolinius.

Lavinami taisyklingo bendrinės kalbos tarimo įgūdžiai.

6.6.4.2. Leksika ir žodžių daryba

Daugiareikšmiai žodžiai. Susipažįstama su sąvoka: daugiareikšmiai žodžiai (vartoja terminus, apibūdina, pateikia pavyzdžių). Atpažįstami perkeltinės reikšmės žodžiai, paaiškinamas perkeltinės reikšmės atsiradimas. Mokomasi naudotis lenkų kalbos žodynu, žodyno pastraipoje rasti žodžio reikšmę (reikšmes).

Frazeologizmai. Mokomasi atpažinti, apibūdinti ir vartoti frazeologizmus kalbinėje veikloje.

Skoliniai. Mokomasi atpažinti, apibūdinti skolinius, pateikti pavyzdžių. Susipažįstama su skolinių žodynu (*Słownik wyrazów obcych*), mokomasi juo naudotis.

Šnekamosios kalbos leksika. Mokomasi suvokti ir atpažinti šnekamosios leksikos ypatumus (*słownictwo potoczne*) pagal jos pagrindinius požymius. Vengiama jos formaliam bendravimui.

Mokomasi plėtoti žodyną pagal nurodytas kalbinės veiklos temas, mokomasi atitinkamų semantinių grupių žodžių darybos.

6.6.4.3. Kalbos dalys ir žodžių kaityba

Kartojama, gilinama ir taikoma naujuose kontekstuose įgytas žinias 5 klasėje apie kalbos dalis ir tobulinami jų kaitybos įgūdžiai.

Netaisyklingi daiktavardžiai. Mokomasi vartoti tinkamas netaisyklingų daiktavardžių (pvz., *ręka, książę, sędzia*) formas; tinkamas skirtingų giminių daiktavardžių daugiskaitos kilmininko galūnes.

Mokomasi vartoti tinkamas veiksmažodžių, kuriuose vyksta balsių ir priebalsių kaita (pvz., *wziął – wzięli, piekę – pieczesz*), formas. Naudojamos norminiu lenkų kalbos žodynu (*Słownik poprawnej polszczyzny*).

Kiekiniai, kuopiniai, trupmeniniai ir kelintiniai skaitvardžiai. Skiriama kiekinius, kuopinius, trupmeninius ir kelintinius skaitvardžius. Mokomasi taisyklingai linksniuoti kelintinius skaitvardžius, tinkamai sudaryti ir vartoti kiekinių skaitvardžių vyriškojo asmens giminės (*rodzaj męskoosobowy*) formas vardininko ir galininko linksnyje. Mokomasi taisyklingai linksniuoti ir vartoti skaitvardžius *dwa, trzy, cztery*.

Mokomasi priskirti įvardžius atitinkamoms grupėms pagal reikšmę ir atpažinti juos tekste, taisyklingai linksniuoti įvairius įvardžius ir tinkamai vartoti jų formas sakinyje. Mokomasi vartoti mandagumo įvardžius *pan/pani* ir tinkamai juos derinti su veiksmažodžių formomis.

Prieveiksmiai. Skiriamirieveiksmiai pagal reikšmę ir struktūrą.

Atpažįstama laipsniuojamuosius ir nelaipsniuojamuosius būdvardžius. Mokomasi taisyklingai laipsniuoti būdvardžius irrieveiksmius sintetiniu ir analitiniu būdu.

Nekaitomosios kalbos dalys. Skiriama kitas nekaitomąsias kalbos dalis (prielinksnis, jungtukas, jaustukas ir ištiktukas, dalelytė), mokomasi paaiškinti jų vaidmenį sakinyje.

6.6.4.4. Sintaksė ir skyryba

1–4 klasių žinių kartojimas ir sisteminimas: sakinių rūšys (priklausomai nuo tarinio, tikslo, jausmų raiškos, antrininkų sakinio dalių).

Tariny ir veiksny. Toliau gilinamos žinios apie pagrindines vientisinio sakinio dalis - tarinį ir veiksny. Mokomasi nustatyti tarinio ir veiksnio rūšis ir reišimo būdus. Susipažįstama su sąvoka *sakiniai be veiksnio*.

Antrininkės sakinio dalys (okrešlenia). Toliau gilinamos žinios apie antrininkės sakinio dalis: pažyminį, aplinkybę, papildinį. Susipažįstama su pažyminio rūšimis, reišimo būdais ir tvarka sakinyje. Tiesioginis ir netiesioginis papildinys. Vienarūšės sakinio dalys, jų skyryba (kablelis ir dvitaškis) ir jungtukai.

Skaitvardžio ir daiktavardžio derinimas. Mokomasi derinti skaitvardžio ir daiktavardžio gimines ir linksnius.

Žodžiai ir posakiai, nesusiję su sakiniais. Susipažįstama su žodžiais ir posakiais, nesusijusiais su sakiniais (jaustukai/ištiktukai, kreipiniai, įterpiniai) ir jų skyryba.

Sudėtiniai sujungiamieji sakiniai. Mokomasi sudėtinių sujungiamųjų sakinių, jų jungimo būdų ir skyrybos. Sujungiamieji jungtukai. Sudėtiniai prijungiamieji sakiniai (dažniausi atvejai), jų skyryba ir sujungiamieji žodžiai (pvz., *že, žeby, aby, który, ponieważ, bo, gdyż, gdy* ir pan.). Mokomasi vartoti kablelį, brūkšnį, skliaustelį (dažniausi atvejai).

6.6.4.5. Kalba kaip socialinis reiškinys

Buitinis (šnekamasis) stilius. Mokomasi atpažinti buitinio (*potoczny*) stiliaus elementus, jo svarbiausius požymius ir vartojimo sritis.

Mokomasi apibūdinti Vilniaus krašto lenkų kalbos buitinio stiliaus ypatumus, nurodyti kitų kalbų poveikio pavyzdžius (pvz., leksikos, tarties).

Mokomasi nurodyti ir paaiškinti kitų kalbų įtakos padarinius Vilniaus krašto lenkų kalbos gramatikoje (pvz., daiktavardžių linksniavimo ir veiksmažodžių asmenavimo formose).

Rusų kalba

Fonetika ir tarimas

Raiškusi skaitymas. Tobulinami raiškiojo grožinio teksto skaitymo įgūdžiai.

Tarimas ir kirčiavimas. Mokomasi taisyklingai tarti ir rašyti rusų kalbos balsius ir (ar) priebalsius įvairiose žodžio pozicijose.

Mokomasi taisyklingai tarti ir kirčiuoti skolinius.

Lavinamos taisyklingo bendrinės kalbos tarimo įgūdžiai.

Susipažįstama su taisyklingos tarties žodynu (ortoepiniu žodynu).

Leksika ir žodžių daryba

Daugiareikšmiai žodžiai. Homonimai. Perkeltinė reikšmė. Mokomasi atpažinti, apibūdinti daugiareikšmius žodžius, homonimus. Mokomasi apibūdinti perkeltinės reikšmės atsiradimo būdus.

Frazeologizmai. Mokomasi atpažinti, apibūdinti frazeologizmus.

Skoliniai. Mokomasi atpažinti, apibūdinti skolinius. Susipažįstama su skolinių žodynu, mokomasi juo naudotis.

Šnekamosios kalbos leksika. Mokomasi suvokti ir atpažinti šnekamosios leksikos ypatumus.

Mokomasi plėtoti žodyną pagal nurodytas kalbinės veiklos temas, mokomasi atitinkamų semantinių grupių žodžių darybos.

Kalbos dalys ir žodžių kaityba

Veiksmažodis. Susipažįstama su veiksmažodžių kaitymu laikais ir asmenimis. Mokomasi išskirti eigos ir įvykio veiksmažodžius. Mokomasi skirti eigos ir įvykio veiksmažodžius pagal klausimus. Mokomasi asmenuoti veiksmažodį laikais.

Veiksmažodžio nuosakos. Susipažįstama su veiksmažodžio nuosakomis, mokomasi apibūdinti tariamąją nuosaką ir liepiamąją nuosaką ir pateikti pavyzdžių.

Veikiamoji ir neveikiamoji veiksmažodžio rūšys. Mokomasi atpažinti veikiamosios ir neveikiamosios rūšies veiksmažodžius, taissyklingai juos vartoti. Mokomasi keisti veikiamosios rūšies veiksmažodžius neveikiamąja rūšimi.

Beasmenės veiksmažodžio formos. Mokomasi apibūdinti ir atpažinti beasmenes veiksmažodžio formas.

Prieveiksmiai. Mokomasi skirtirieveiksmius pagal reikšmę ir struktūrą. Susipažįstama su būdvardžių irrieveiksmių laipsniavimo būdais.

Įvardžiai. Mokomasi taisyklingai linksniuoti ir vartoti įvardžius, atpažinti jų vartojimo ypatumus.

Sutrumpinimai ir santrumpos. Mokomasi apibūdinti ir atpažinti sutrumpinimus ir santrumpas, skirti santrumpų darybos būdus.

Susipažįstama su norminiu rusų kalbos žodynu (sinonimų, antonimų), mokomasi juo naudotis.

Rašyba

Mokomasi taisyklingai užrašyti:

HE- su daiktavardžiais, būdvardžiais,rieveiksmiais, kurie baigiasi -o ir -e, veiksmažodžiais;

H- ir -HH- būdvardžiuose,rieveiksmiuose, kurie baigiasi -o ir -e;

veiksmažodžių galūnes;

O ir E po žvarbiųjų priebalsių daiktavardžių, būdvardžių,rieveiksmių galūnėse ir priesagose;

-b po žvarbiųjų priebalsių daiktavardžių, būdvardžių, veiksmažodžių sudėtyje irrieveiksmių pabaigoje;

A ir Orieveiksmių pabaigoje;

HE ir HH su neigiamaisiais ir nežymimaisiais įvardžiais irrieveiksmiais;

Brūkšnį tarp žodžių daliųrieveiksmiuose ir įvardžiuose;

Brūkšnį tarp sudurtinių būdvardžių irrieveiksmių dalių.

Kalba kaip socialinis reiškinys

Buitinis (šnekamasis) stilius. Mokomasi atpažinti buitinio stiliaus elementus, jo požymius ir vartojimo sritis.

Mokomasi pateikti kitų kalbų poveikio pavyzdžius (pvz., leksikos, tarties) šnekamojoje kalboje ir internetiniame bendravime.

Mokslo populiarinimo tekstų ypatumai. Mokomasi suprasti mokslo populiarinimo tekstų paskirtį, atpažinti ir apibūdinti jų kalbos ypatumus.

Mokomasi suprasti, atpažinti kitų Lietuvoje vartojamų kalbų poveikį rusų kalbos linksniavimui ir asmenavimui, pateikti pavyzdžių.

6.6.5. Literatūrinis ir kultūrinis ugdymas

6.6.5.1. Nagrinėjamos temos ir kultūros tekstų atranka

Nagrinėjamos temos. Mokomasi nagrinėti įvairiais aspektais pateiktas privalomas temas pasirenkant grožinės literatūros kūrinius ir įvairius kultūros tekstus.

- Savęs pažinimas ir asmenybės tobulinimas. Draugystės stebuklas
- Praeities ir šių dienų didvyriai
- Tarp vaikystės ir suaugusiųjų pasaulio
- Tradicijos – kartų jungtis
- Vaizduotės galia. Tikrovės ir fantastikos pasaulis
- Legendos, mitai ir tikrovė. Savo šaknų paieška

Kultūros tekstų atranka. Atsižvelgiant į mokinių amžių ir jų interesus, pateiktą nagrinėjamų kūrinių problematiką, skaitymui ir nagrinėjimui pasirenkami kūriniai arba jų ištraukos:

- įvairių rūšių ir žanrų;
- klasikinių ir šiuolaikinių autorių;
- žymiausių gimtosios ir visuotinės literatūros atstovų;
- autorių, kurių kūryba ar biografija susijusi su Lietuva;
- įvairių literatūros – nuotykių, fantastinės – tipai;
- populiariosios literatūros kūrinių pavyzdžių;
- bibliniai pasakojimai ir mitai (adaptuoti vaikams), legendos;
- kiti kultūros tekstai (pvz., spektakliai, filmai, publicistika, muzikos kūriniai, televizijos laidos, dailė ir grafika, komiksai, reklama ir pan.).

Rinkdamasis tekstus, mokytojas atsižvelgia į tai, kad mokiniai turėtų perskaityti ir aptarti **bent 5 stambesnės formos kūrinius** (romanus (išskyrus rusų kalba), apysakas, dramas) ir keletą smulkesnių žanrų kūrinių (pasakų, legendų, apsakymų, eilėraščių).

6.6.5.2. Rekomenduojamų autorių ir kūrinių sąrašas

Baltarusių kalba: pvz. Я. Баршчэўскі. *Вужыная карона*, Р. Баравікова. *Гальштучнік* (ištrauka iš apysakos *Аповесць чатырох падарожжаў*), Я. Брыль. *Над зямлёй – красавіцкае неба...*, У. Бутрамееў. *Славутая дачка Полацкай зямлі*, А. Бутэвіч. *У гасцях у вечнасці*, З. Бядуля. *Зямля*, А. Васілевіч. *Сябры*, В. Вольскі. *Падарожжа па краіне продкаў*, І. Грамовіч. *Воблакі*, У. Караткевіч. *Лебядзіны скіт*, Я. Колас. *Жывая вада*, *Купальскія светлякі*, Я. Маўр. *Багіра*, І. Мележ. *Першы іней* (ištrauka iš romano *Подых наваліцы*), А. Наварыч. *Памалюся Перуну, пакланюся Вялесу*, І. Пташнікаў. *Алені*, *Арчыбал*, К. Чорны. *Насцечка*, А. Савіцкі. *Радасці і нягоды залацістага карасіка Бубліка*, С. Тарасаў. *Ефрасіння Полацкая*, А. Федарэнка. *Шчарбаты талер* ir kt.

Г. Сянкевіч. *Незабыўная старонка славянскай мінуўшчыны*, Д. Шульцэ. *Роберцік*.

Biblijos fragmentai: *Стварэнне свету*, *Ной будзе каўчэг*. *Патоп*, *Прытча пра блуднага сына*.

Mitai: *Пра славянскіх багоў і духаў*.

Šiuolaikinių ir klasikinių autorių eilėraščiai pasirinktinai: М. Багдановіч, Р. Барадулін, П. Броўка, А. Вялюгін, К. Камейша, У. Караткевіч, А. Коршак, П. Панчанка, А. Пісьмянкоў, Л. Случанін, Люба Тарасюк, П. Трус ir kt.

Lenkų kalba: pvz. F. H. Burnett, *Tajemniczy ogród*, A. Dziewit-Meller *Damy, dziewczuchy, dziewczyny. Podróże w spódnicy*, K. I. Gałczyński *Teatrzyk Zielona Gęś*, R. Kosik (pasirinkta knyga), S. Marciniak *Historia Polski dla Piotrka*, A. Mickiewicz *Pan Tadeusz* (fragmenty sceny z koncertem Wojskiego, polowanie), R. Mieczkowski (1-2 apysakos), E. Niziurski (pasirinkta knyga), K. Paterson, *Most do Terabithii*, J. R. R. Tolkien, *Hobbit, czyli tam i z powrotem*, J. Podsiadło *Czerwona kartka dla Sprężyny* (arba kita pasirinkta knyga), H. Sienkiewicz, *Janko Muzykant* (arba kita pasirinkta novelė), W. Syrokomla *Gawędy* (1-2), J. Styszyńska *Idol. Maria Skłodowska-Curie*, S. Szmaglewska *Czarne stopy*, D. Terakowska, *Córka Czarowni* arba *Lustro pana Grymsa* ir kt.

Biblijos fragmentai: pvz. *Przypowieść o siewcy*, *Przypowieść o talentach*.

Mitai: pvz. *Tezeusz i Ariadna*, *Orfeusz i Eurydyka*, *Dedal i Ikar*.

Šiuolaikinių ir klasikinių autorių eilėraščiai pasirinktinai: K. Iłakowiczówna, K. I. Gałczyński, H. Januszewska, J. Kochanowski, J. Kofta, J. Kulmowa, A. Mickiewicz, Cz. Miłosz, A. Rybałko, J. Słowacki, W. Szymborska, D. Wawilow ir kt.

Rusų kalba: pvz.: *Мифы и легенды Древней Греции* (pasirinktina), *Мифы древних славян и балтов* (pasirinktina), *библейские легенды* (pasirinktina), В. Астафьев *Хвостик*, Й. Билюнас *Попал в цель*, Ф. Достоевский *Мальчик у Христа на ёлке*, И. Крылов *Лебедь, Щука и Рак*, *Кукушка и петух* ir kitos pasakėčios, А. Куприн *Чудесный доктор*, А. Платонов *Разноцветная бабочка*, А. Пушкин *Зимнее утро*, *Метель*, Л. Улицкая *Бумажная победа*, Е. Шварц *Снежная королева*.

Х. Андерсен *Девочка со спичками*, Р. Брэдли *Зеленое утро / Улыбка*, А. К. Дойл pasirinkta apysaka, А. Мицкевич *Три Будрыса* ir kitos pasirinktos baladės.

Šiuolaikinių ir klasikinių autorių eilėraščiai pasirinktinai: Н. Заболоцкий, В. Миколайтис-Путинас, Н. Некрасов, Я. Полонский, Ф. Тютчев.

Vokiečių kalba: pvz. P. Härtling *Die Oma*, I. Korschunow *Wenn ein Unugunu kommt*, H. Spoerl *Man kann ruhig darüber reden*, E. Kästner *Der kleine Grenzverkehr*

Verschiedene Werke (Gedichte, Sagen, kurze Geschichten, Märchen...) von W. Borchert, H. Böll, B. Brecht, S. Dach, W. Goethe, H. Heine, T.H. Mann, F. Schiller, H. Sudermann usw.

6.6.5.3. Grožinio teksto analizė, interpretacija, vertinimas ir kontekstai

Lyrikos analizė. Analizuojant lyrikos tekstą mokomasi apibūdinti lyrinį subjektą, adresatą; nusakyti temą, nuotaiką, pagrindinę teksto mintį ir prasmę); išskirti poetinius vaizdus); atpažinti eilėdaros elementus (eilutę, strofą, rimą, ritmą).

Epikos analizė. Analizuojant epikos tekstą mokomasi aptarti vaizduojamo pasaulio elementus (veikėją, laiką, įvykį, siužetą); nusakyti pirmojo ir trečiojo asmens pasakojimą ir nurodyti jo funkcijas kūrinyje; nurodyti pagrindinį ir kitus kūrinio veikėjus ir apibūdinti jų ypatybes ir poelgius; nusakyti temą ir pagrindinę teksto mintį; išskirti ir paaiškinti realistinius ir fantastinius elementus; aptarti kūrinio konstrukcinių elementų funkcijas (ekspoziciją, veiksmo užuomazgą, vyksmą, kulminaciją ir atomazgą).

Dramos analizė. Analizuojant dramos tekstą mokomasi atpažinti dramos elementus (aktą, sceną, veikėją, dialogą, remarką).

Mokosi suvokti poezijos, prozos ir dramos kūrinio pagrindinius skirtumus.

Literatūros žanrų atpažinimas. Mokomasi atpažinti skaitomo kūrinio žanrą ir nurodyti žanro ypatybes.

Baltarusių kalba: apsakymas, legenda, mitas, pasakėčia, romanas.

Lenkų kalba: apsakymas, baladė, legenda, mitas, romanas.

Rusų kalba: apsakymas, baladė, legenda, mitas, pasakėčia.

Vokiečių kalba: apsakymas, pasakėčia, pasaka, novelė.

Meninė kalba ir jos funkcijos. Mokomasi atpažinti tekste epiteta, palyginimą, retorinį ir kreipinį, klausimą, perkeltinės reikšmės žodžius, mažybinius žodžius, pakartojimą, garsų pamėgdžiojimą, anaforą, retorinius klausimus ir nustatyti jų funkcijas.

Grožinio teksto interpretavimas ir vertinimas. Mokomasi interpretuoti ir vertinti grožinį tekstą: paaiškinti netiesiogiai pasakytas mintis remiantis savo žinojimu ir vertybėmis; išsakyti įspūdį, aptarti grožiniame kūrinyje vaizduojamas situacijas; apibūdinti grožinio teksto nuotaiką ir išsakyti savo nuomonę; palyginti du panašios tematikos tekstus pagal nurodytus lengvai atpažįstamus kriterijus.

Kitų kultūros tekstų interpretavimas ir vertinimas. Mokomasi interpretuoti kitus kultūros tekstus skiriant daugiau dėmesio spektaklio ar filmo interpretavimui: išskirti spektaklio elementus (režisierių, aktorių, vaidmenį, sceną, dekoraciją, kostiumą, muziką); suprasti, kas yra literatūros kūrinio adaptavimas, atskleisti literatūrinio teksto ir jo adaptavimo skirtumus.

6.6.5.4. Dalyvavimas kultūriniame gyvenime

Pateikiamos įvairios kultūrinio ugdymo formos, kurių tikslas – padėti įtvirtinti per kalbos ir literatūros pamokas įgytas žinias ir gebėjimus, tobulinti kritinio mąstymo gebėjimus, ugdyti kūrybiškumą, socialinius emocinius įgūdžius, pilietines nuostatas atliekant mokomąsias užduotis:

- teatro, muziejaus, kino teatro lankymas;
- pamokos įvairiose kultūrinėse erdvėse (pvz., edukacinės ekskursijos, teminiai užsiėmimai, dirbtuvės), susietos su tam tikromis temomis ir kūriniais;
- projektinė veikla (dalykiniai ir tarpdalykiniai projektai; mokykliniai ir regioniniai projektai);
- mokykliniai, tarpmokykliniai ir respublikiniai renginiai (pvz., konkursai, olimpiados, festivaliai);

- bendradarbiavimas su kultūros institucijomis (pvz., bibliotekomis, muziejais, teatrais, meno mokyklomis ir kt.);
- susipažinimas su žymiausiais Baltarusijos / Lenkijos / Rusijos / Vokietijos ir Lietuvos kūrėjais, mokslininkais ir kultūriniais įvykiais;
- susipažinimas su svarbiausiais istoriniais įvykiais.

6.7. Mokymosi turinys. 7 klasė

6.7.1. Kalbėjimas, klausymas ir sąveika

6.7.1.1. Įvairių tekstų klausymas ir supratimas.

Kalbėjimo ir klausymo paskirtis ir tikslai. Mokomasi aktyviai klausytis amžiaus tarpsnį atitinkančių grožinių ir negrožinių tekstų iš įvairių šaltinių (pvz., televizijos ir radijo laidų), perteikiamų įvairių kalbėtojų. Mokomasi suprasti, permąstyti, įsiminti ir panaudoti informaciją įvairiems komunikaciniams tikslams. Mokomasi glaustai atpasakoti turinį atskleidžiant priežasties ir pasekmės ryšius, nenukrypstant nuo temos, naudojant tinkamą raišką. Mokomasi išsakyti ir pagrįsti savo nuomonę, susieti išgirstą informaciją su savo patirtimi, lyginti, įvertinti pagal nurodytus kriterijus, skirti nuomones ir faktus, daryti išvadas. Mokomasi turtinti savo kalbą naujais vaizdingais žodžiais ir frazėmis, paaiškinti juos ir įsidėmėti, tinkamai juos vartoti įprastose ir naujose situacijose.

Aktyvaus klausymosi ir kalbėjimo strategijos. Mokiniai klausosi aktyviai, išsiaiškina tikslą, pasižymi informaciją. Mokomasi klausytis dėmesingai, atrinkti svarbią informaciją, atsižvelgti į kitų suteiktą grįžtamąją informaciją dėl savo klausymosi ir kalbėjimo.

6.7.1.2. Dalyvavimas įvairiose komunikavimo situacijose.

Diskusija. Mokomasi tinkamai ir aktyviai dalyvauti diskusijoje, siekti tiesos, išskirti konkrečią temą (objektą), prieštarauti, sutarti, reikšti ir pagrįsti savo nuomonę (poziciją). Mokomasi žodinės diskusijos teiginius pasižymėti raštu, apibendrinti, kas buvo išgirsta, tinkamai iškelti klausimus.

Ginčas ir ginčo taisyklės. Mokomasi išreikšti ir paaiškinti savo nuomonę, pritarti ar prieštarauti, tinkamai laikantis kalbos ir laikysenos (pvz., veido išraiškos, gestų) etiketo, priimti bendrą sprendimą.

Kalbos etikeetas. Mokomasi laikytis kalbos etiketo, tinkamai bendrauti oficialioje ir neoficialioje komunikacinėje situacijoje (telefonu, internete), laikytis bendradarbiavimo principų (pvz., pokalbyje, interviu, diskusijoje, ginče, komandiniame darbe).

6.7.1.3. Sakytinio teksto pristatymas.

Kalbėjimo girdimumas, aiški ir taisyklinga artikuliacija. Mokomasi taisyklingos tarties ir intonavimo (pvz., mokomasi taikant švariakalbes ir greitakalbes, raiškų mįslių minimą, žaidimą patarlėmis ir priežodžiais, poezijos ir prozos tekstų skaitymą skirtingu tempu, tembru, intonacijomis).

Pristatymo situacija, tikslas ir pagrindinės strategijos. Informacinės kalbos specifika, rengimas ir sakymo strategijos. Mokomasi parengti (planuoti, rengti ir sakyti) viešosios kalbos tekstą atsižvelgiant į temos pobūdį, tikslus ir poveikį klausytojui, tikslingai vartoti retorines (leksines, sintaksines) ir neverbalines raiškos priemones, paremti pristatymą nuotraukomis, skaidrėmis. Mokomasi žymėti pastabas klausantis kalbėjimo (pranešimo). Mokomasi užduoti klausimus pristatančiam, užsirašyti reikalingą informaciją ir pasižymėti šaltinius (klausantis pristatymo), apibendrinti ir interpretuoti (žodžiu) išklaustą pristatymą (kalbą).

6.7.2. Skaitymas ir teksto suvokimas

6.7.2.1. Skaitymo technika ir teksto suvokimo strategijos.

Raiškūs skaitymas kaip prasmės pateikimo būdas. Skaitymo strategijos. Mokomasi pasirinkti skaitymo rūšį (apžvalginis, atrenkamasis), pasižymėti svarbią informaciją, pasitikslinti žodžių reikšmę tradiciniuose ir skaitmeniniuose žodynuose, žinynuose.

6.7.2.2. Teksto analizė, interpretacija ir vertinimas. Mokomasi atpažinti tiesioginę ir netiesioginę informaciją, suprasti teksto autoriaus intenciją, susieti, palyginti, grupuoti ir apibendrinti skirtingos raiškos informaciją iš kelių įvairių šaltinių, įvertinti šaltinio patikimumą. Mokomasi nurodyti esmines ir neesmines detales, faktus, sudėlioti veiksmų seką, nurodyti priežasties ir pasekmės ryšius įvardyti teksto temą, problemą, idėjas ir vertybes, kelti hipotezes, atpažinti raiškos priemones, paaiškinti jų prasmę ir tikslumą; aptarti teksto vertę, problemas; išreikšti ir pagrįsti savo nuomonę apie tekstą.

6.7.2.3. Tekstų atranka. Skaitomi platesnį socialinį kultūrinį kontekstą apimantys įvairios paskirties ir įvairiems adresatams (jaunimui ir plačiajai visuomenei) skirti tekstai knygoje, periodiniuose leidiniuose, internete (publicistiniai, dalykiniai, informaciniai) ir kitose medijose (pvz., anketa, interviu, enciklopedijų, žinytų straipsniai, dienoraščiai, atsiminimai; reklama, nesudėtingos schemos, elektroninis tekstas, periodikos leidiniai, televizijos ir radijo laidos, filmai, spektakliai). Mokomasi naudotis skaitmenine biblioteka.

6.7.3. Rašymas ir teksto kūrimas

6.7.3.1. Teksto kūrimas ir redagavimas. Mokomasi nagrinėti temą, išskirti potemes, pagrindinę mintį ir jos sudedamąsias dalis, planuoti teksto struktūrą.

Loginiai ryšiai tarp teksto dalių. Mokomasi atrinkti medžiagą, parinkti ir pateikti pavyzdžius, argumentus, siekiant teksto (sakinių / teksto fragmentų / pastraipų) rišlumo pasirinkti tinkamas leksikos ir gramatikos formas (pvz., sinonimus, antonimus, įvardžius, jungtukus).

Grafiniai teksto rišlumo požymiai. Samprotaujamojo rašinio trinarė struktūra. Mokomasi samprotavimo teksto kūrimo remiantis analize, lyginimu, klasifikacija ar (ir) pagal anksčiau pažintus aiškinimo modelius.

Viešos kalbos tikslas ir struktūra. Glaustasis ir smulkusis atpasakojimas. Mokomasi redaguoti tekstą pagal pateiktus kriterijus.

6.7.3.2. Tekstų tipai ir žanrai. Mokomasi kurti įvairaus pobūdžio tekstus, paisant žanro reikalavimų: paveikslas aprašymas ir interpretavimas. Vidinių išgyvenimų, situacijos aprašymas. Literatūrinio veikėjo charakteristika. Trumpas samprotavimo rašinys. Trumpa vieša kalba. Informacinis užrašas. Asmeninis laiškas. Elektroninis laiškas. Kūrybiniai bandymai.

6.7.3.3. Rašymo technika ir rašyba, teksto pateikimas. Rašoma sklandžiai, aiškiai ir taisyklingai taikant rašybos ir kalbos kultūros taisykles, estetiškai ir logiškai išdėstant tekstą puslapyje. Sklandžiai rašoma kompiuterio ar telefono klaviatūra. Mokomasi redaguoti kompiuterinį tekstą (šrifto dydis ir tipas, šriftų tipai, tarpai tarp eilučių, tarpas ir t.t.). Mokomasi taikyti rašybos taisykles. Plėtojant žodyną ir mokantis gramatikos pagrindų mokomasi naujų žodžių ir jų gramatinių formų, priešdėlių, priesagų rašybos.

Paveikslo, filmo bibliografinis aprašymas. Sutrumpinimai. Mokomasi parinkti įvairių iliustracinę medžiagą teksto fragmentams. *Citavimas.*

6.7.4. Kalbos pažinimas

Lenkų kalba

6.7.4.1. Fonetika

Kartojamos ir gilinamos įgytos žemesnėse klasėse žinios, mokomasi taikyti ir tobulinti įgūdžius naujuose kalbos vartojimo kontekstuose.

Kalbos padargai, garsų asimiliacija. Susipažįstama su sąvokomis: kalbos padargai, garsų asimiliacija. Mokomasi garsų (balsių ir priebalsių) susidarymo, balsių ir priebalsių klasifikacijos.

Tarimas ir kirčiavimas. Atliekami tarties, kirčiavimo ir dikcijos pratimai.

6.7.4.2. Leksika ir žodžių daryba

Homonimai. Susipažįstama su homonimais (vartoja terminą, apibūdina, pateikia pavyzdžių). Mokomasi naudotis spausdinttais ir elektroniniais lenkų kalbos žodynais, rasti homonimus.

Frazeologizmai. Mokomasi atpažinti, apibūdinti frazeologizmus, nusakyti jų kilmę. Mokomasi vartoti frazeologizmus atsižvelgiant į jų vartojimo ypatumus.

Ekspresyvioji leksika. Mokomasi atpažinti ekspresyviąją leksiką, jos stilistinius (*podniosły, potoczny*) ir emocinius atspalvius, vartoti ją atitinkamame bendravimo kontekste.

Mokomasi plėtoti žodyną pagal nurodytas kalbinės veiklos temas, aiškinama atitinkamų semantinių grupių žodžių daryba.

6.7.4.3. Kalbos dalys ir žodžių kaityba

Kartojamos, gilinamos ir taikomos naujuose kontekstuose 5-6 klasėse įgytos žinios apie kalbos dalis ir tobulinami jų kaitybos įgūdžiai.

Skaitvardžių linksniavimas. Mokomasi linksniuoti visus kelintinius skaitvardžius ir taikyti tinkamas jų formas sakinyje; taisyklingai linksniuoti konstrukcijas, susidedančias iš kelių skaitvardžių.

Kuopiniai skaitvardžiai. Mokomasi tinkamai vartoti kuopinius skaitvardžius ir taisyklingai juos linksniuoti.

Tariamoji nuosaka. Mokomasi taisyklingai sudaryti veiksmažodžių tariamosios nuosakos formas, vartoti atitinkamas asmenines galūnes, giminės formas. Mokomasi tinkamai vartoti jas sudėtiniuose sąlygos aplinkybės sakiniuose ir prašymo intencijai reikšti.

Neasmenuojamosios veiksmažodžio formos. Mokomasi atpažinti neasmenuojamąsias veiksmažodžio formas (bendratis, dalyvis, beasmenės formos su priesagomis *-no, -to* ir sangrąžos dalele *się*) ir tinkamai jas vartoti.

Eigos ir įvykio veiksmažodžiai. Skiriami eigos ir įvykio veiksmažodžiai pagal jų struktūrą. Mokomasi taisyklingai sudaryti skirtingų dalyvių rūšis ir tikslingai vartoti juos sakinyje (taikydami atitinkamas taisykles).

6.7.4.4. Sintaksė ir skyryba

Kartojamos ir gilinamos įgytos 6 klasėje žinios apie sakinio dalis, mokomasi jas taikyti naujuose kontekstuose.

Vientisinio sakinio struktūros schema. Mokomasi atpažinti ir nusakyti sakinio dalių reiškimą įvairiomis kalbos dalimis. Mokomasi vientisinio sakinio struktūros schemas.

Žodžių tvarka sakinyje. Taisyklingai naudojama žodžių tvarka sakinyje ir pažyminio tvarka.

Žodžių junginių rūšys. Mokomasi žodžių junginių rūšių (derinimas, valdymas, šliejimas).

Veiksmažodžių valdymo ypatumai. Susipažįstama su veiksmažodžių valdymo ypatumais lenkų kalboje. Vartojamų veiksmažodžių ir būdvardžių valdymas, papildinio forma.

Pusdalyvinis/padalyvinis sakinio atitikmuo. Mokomasi atpažinti ir nusakyti pusdalyvinį/padalyvinį sakinio atitikmenį (*imiesłowy równoważnik zdania*), teisingai vartoti jo skyrybos taisykles.

Tiesioginė ir netiesioginė kalba. Mokomasi taisyklingai vartoti tiesioginės ir netiesioginės kalbos skyrybą. Mokomasi teisingai keisti tiesioginę kalbą netiesiogine kalba.

Citatų pateikimo būdai ir skyryba. Mokomasi apibūdinti citatų pateikimo būdus, citatų skyrybos.

Mokomasi atpažinti ir nusakyti kabučių naudojimo atvejus skirtinguose sakinių tipuose, praktiškai naudoti kabutes.

6.7.4.5. Kalba kaip socialinis reiškinys

Mokslo populiarinimo tekstai. Mokomasi apibūdinti mokslo populiarinimo tekstų paskirtis ir jų kalbos ypatumus.

Mokomasi nurodyti Lietuvoje vartojamų kalbų poveikį lenkų kalbos žodžių junginių struktūrai (pvz., linksnio forma, prielinksnis).

Rusų kalba

Fonetika ir tarimas

Kartojamos ir gilinamos įgytos žemesnėse klasėse žinios, mokomasi taikyti ir tobulinti įgūdžius naujuose kalbos vartojimo kontekstuose.

Leksika ir žodžių daryba

Frazeologizmai. Mokomasi atpažinti, apibūdinti frazeologizmus, nusakyti jų kilmę. Mokomasi vartoti frazeologizmus atsižvelgiant į jų vartojimo ypatumus.

Ekspresyvioji leksika. Mokomasi apibūdinti ekspresyvosios leksikos sąvoką. Mokomasi atpažinti įvairius stilistinius žodžių atspalvius, pateikti pavydžius.

Internetiniai rusų kalbos žodynai. Susipažįstama su internetiniais rusų kalbos žodynais, mokomasi jais naudotis.

Mokomasi plėtoti žodyną pagal nurodytas kalbinės veiklos temas, aiškinama atitinkamų semantinių grupių žodžių daryba.

Kalbos dalys ir žodžių kaityba

Dalyviai ir pusdalyviai. Mokomasi apibūdinti dalyvį ir pusdalyvį, atpažinti jų darybos būdus, skirti dalyvių ir pusdalyvių rūšis, mokomasi vartoti tekste.

Skaitvardžiai. Mokomasi skirstyti skaitvardžius pagal reikšmę: kiekiniai, kuopiniai ir kelintiniai. Mokomasi taisyklingai linksniuoti dažniausiai vartojamus skaitvardžius (pvz., ośa / ośe).

Nekaitomos kalbos dalys. Mokomasi apibūdinti ir atpažinti kitas nekaitomasias kalbos dalis – prielinksnią, jungtuką, jaustuką, ištiktuką, dalelytę.

Mokomasi suvokti jų vaidmenį sakinyje ir pateikti pavyzdžius.

Sintaksė ir skyryba

Kartojamos ir gilinamos 6 klasėje įgytos žinios apie sakinio dalis, mokomasi jas taikyti naujuose kontekstuose. Mokomasi atpažinti ir nusakyti sakinio dalių reiškimą įvairiomis kalbos dalimis.

Dalyvinis sakinio atitikmuo ir jo skyryba. Mokomasi atpažinti ir nusakyti dalyvinį sakinio atitikmenį, jo skyrybos taisykles.

Išplėstinis dalyvinis pažyminytis ir aplinkybės. Mokomasi atpažinti ir nusakyti išplėstinį dalyvinį pažyminį ir aplinkybes, jų skyrybos taisykles.

Tiesioginė ir netiesioginė kalba. Mokomasi taisyklingai vartoti tiesioginės kalbos skyrybą. Mokomasi teisingai keisti tiesioginę kalbą netiesiogine kalba.

Citatos. Mokomasi apibūdinti citatų pateikimo būdus taisyklingai vartoti citatų skyrybą.

Kabučių vartojimas. Mokomasi atpažinti ir nusakyti kabučių vartojimo atvejus, praktiškai vartoti kabutes.

Rašyba

Mokomasi taisyklingai užrašyti:

raidę Ъ skaitvardžių viduryje ir gale;

veikiamuosius ir neveikiamuosius dalyvius;

HE su dalyviais ir pusdalyviais;

-H- и -HH- veiksmožodiniuose būdvardžiuose ir dalyviuose;

pirminius ir antrinius prielinksnius, jungtukus, dalelytes.

Kalba kaip socialinis reiškinys

Bendrinė kalba, tarmės ir žargonai. Mokomasi apibūdinti bendrinę kalbą, tarmes ir žargoną. Mokomasi apibūdinti jaunimo žargoną. Mokomasi suvokti jaunimo žargono specifiką Lietuvoje, pateikti žargoninės leksikos pavyzdžius.

Publicistiniai ir meniniai tekstai. Mokomasi apibūdinti publicistinių ir meninių tekstų paskirtis, atpažinti ir nusakyti jų kalbos ypatumus.

6.7.5. Literatūrinis ir kultūrinis ugdymas

6.7.5.1. Nagrinėjamos temos ir kultūros tekstų atranka

Nagrinėjamos temos. Mokomasi nagrinėti įvairiais aspektais pateiktas privalomas temas pasirenkant grožinės literatūros kūrinius ir įvairius kultūros tekstus.

Jausmų kūryje

- Pasaulėžiūra. Mano ir kitų žmonių pasauliai
- Idealai. Autoritetai. Jauno žmogaus vertybių ugdymas
- Mūsų kultūros ištakos
- Tėvynė. Praeities ir ateities jungtys
- Menas ir menininkai. Kūrėjas ir jo darbas

Kultūros tekstų atranka. Atsižvelgiant į mokinių amžių ir jų interesus, pateiktą nagrinėjamų kūrinių problematiką, skaitymui ir nagrinėjimui pasirenkami kūriniai arba jų ištraukos:

- įvairių rūšių ir žanrų;
- klasikinių ir šiuolaikinių autorių;
- žymiausių gimtosios ir visuotinės literatūros atstovų;
- autorių, kurių kūryba ar biografija susijusi su Lietuva;
- įvairių literatūros tipų – istorinių, nuotykių, komiškosios, fantastinės;
- kiti kultūros tekstai (pvz., spektakliai, filmai, publicistika, muzikos kūriniai, televizijos laidos, dailė ir grafika, komiksai, reklama ir pan.).

Rinkdamasis tekstus, mokytojas atsižvelgia, kad mokiniai turėtų perskaityti ir aptarti **bent 6 stambesnės formos kūrinius** (romanus (išskyrus rusų kalba), apysakas, dramas) ir keletą smulkesnių žanrų kūrinių (apsakymų, eilėraščių ir pan.).

6.7.5.2. Rekomenduojamų autorių ir kūrinių sąrašas

Baltarusių kalba: pvz. В. Адамчык. *Урок арыфметыкі*, У. Аляхновіч. *Першае каханне*, Я. Брыль. *Урокі пані Мар’і* (ištrauka iš apysakos *Сірочы хлеб*), В. Быкаў. *Незагойная рана*, З. Бядуля. *На Каляды к сыну*, *Шчасце не ў золаце*, А. Васілевіч. *Горкі ліпавы мёд*, В. Гардзеі. *Шалапут на гаспадарцы*, Л. Дайнека. *Меч князя Вячкі*, У. Караткевіч. *Кніганошы*, *Сівая легенда*, Я. Колас. *У яго быў свет цікавы...* (ištrauka iš poemos *Сымон-музыка*), Я. Купала. *Курган*, М. Лупсякоў. *Мэры Кэт*, І. Навуменка. *Настаўнік чарчэння*, *Жуль Верн*, І. Пташнікаў. *Львы*, Я. Сіпакоў. *Зялёны лісток на планеце Зямля*, А. Федарэнка. *Афганская шкатулка*, В. Хомчанка. *Звон пад зямлэй*, Цётка. *Шануйце роднае слова*, М. Чарняўскі. *Страла расамахі*, У. Шыцік. *Лісічкі серабрыстай таполі*, *Зорны камень* ir kt.

Жуль Верн. Таямнічы востраў, Джэк Лондан. Белы клык.

Šiuolaikinių ir klasikinių autorių eilėraščiai pasirinktinai: М. Арочка, М. Багдановіч, Д. Бічэль, Н. Гілевіч, У. Караткевіч, А. Разанаў, М. Танк.

Lenkų kalba: pvz. D. Defoe *Przypadki Robinsona Kruzoe*, Ch. Dickens *Opowieść wigilijna*, A. Domańska *Historia żółtej cizemki* (fragmentas *Święty Kazimierz*), A. de Saint-Exupery *Mały Książę*, I. Jurgielewiczowa *Ten obcy* (arba kitas pasirinktas romanas), K. I. Gałczyński *Teatrzyk Zielona Gęś*, J. Kochanowski, pasirinkta giesmė, *Treny* (2-3 pasirinktinai), I. Krasicki *Żona modna*, J. I. Kraszewski *Kunigas*, S. Lem (1-2 apsakymai) K. Makuszyński *Szatan z siódmej klasy*, A. Mickiewicz, *Świtezianka* (ir kt.), *Grażyna*, W. Piotrowicz 1-2 apsakymai (iš tomo *Moja czasoprzestrzeń*, 2015), A. Mickiewicz *Dziady cz. II*, S. Mrożek *Lew*, M. Musierowicz (pasirinkta knyga), A. Onichimowska (1-2 apsakymai), B. Prus *Z legend dawnego Egiptu* ir pasirinkta novelė (*Sen ir/arba Omyłka*), K. Pranić *Ela-Sanela*, W. S. Reymont *Chłopi* (fragmentas *Wigilia u Boryny*), H. Sienkiewicz *Latarnik*, W. Syrokomla *Margier* (fragmentai), M. Szczygielski *Serce Neftydy*, S. Żeromski *Szyfowe prace* (ištrauka *Zygier recytuje “Redutę Ordona”*) ir kt. Šiuolaikinių ir klasikinių autorių eilėraščiai pasirinktinai: R. Brandstaetter, K. Iłakowiczówna, A. Mickiewicz, Cz. Miłosz, J. Lec, A. Rybałko, J. Słowacki, W. Szymborska, M. Świetlicki, J. Twardowski ir kt.

Rusų kalba: pvz. К. Бальмонт *Лесной царевне - Литве*, И. Бунин *Ланти*, Н. Гоголь *Портрет* (1 dalys), М. Горький *Детство* (ištraukos pasirinktinai), М. Лермонтов *Песня про царя Ивана Васильевича, молодого опричника и удалого купца Калашникова*, В. Маяковский *Хорошее отношение к лошадям*, А. Пушкин *Медный всадник* (ištraukos), *Станционный смотритель*, *Выстрел*, Л. Толстой *Детство* (ištraukos

pasirinktinai), *Отпочество* (*ištraukos pasirinktinai*), И. Тургенев *Муму*, А. Чехов *Хамелеон*, Толстый и тонкий, Е. Шварц *Обыкновенное чудо* (фильм М. Захарова) (*ištraukos pasirinktinai*).

Гомер *Одиссея* (*ištraukos pasirinktinai*), Д. Дефо *Робинзон Крузо* (*ištraukos pasirinktinai*), А. Сент-Экзюпери *Маленький принц*, Г. Уэллс. *Человек-невидимка* (*ištraukos pasirinktinai*).

Šiuolaikinių ir klasikinių autorių eilėraščiai pasirinktinai: Н. Гумилев, М. Лермонтов, А. Мицкевич, А. Пушкин.

Vokiečių kalba: pvz. Erich Kästner *Der kleine Grenzenverkehr*, Astrid Lingren *Die Brüder Löwenherz*, Mirjam Pressler *Bitterschokolade*. P. Härtling *Ben liebt Anna*, W. Hauff *Märchen aus dem Orient*, H. Fallada *Erzählungen*.

Auszüge aus den Werken von W. Borchert, H. Böll, B. Brecht, S. Dach, W. Goethe, H. Heine, T.H. Mann, F. Schiller, H. Sudermann usw. Kurzgeschichten, Balladen, Gedichte, Märchen (Brüder Grimm) und Legenden usw.

6.7.5.3. Grožinio teksto analizė, interpretacija, vertinimas ir kontekstai

Lyrikos analizė. Analizuojant lyrikos tekstą mokomasi apibūdinti lyrinį subjektą, adresatą; atpažinti eilėdaros elementus (eilutę, strofą, rimą); nusakyti eilėraščio vyksmo sudedamąsias dalis (situacijos pradžią, kas vyksta, lyrinio subjekto nuotaikas, jausmų ir minčių apibūdinimą, poetinius vaizdus).

Epikos analizė. Analizuojant epikos tekstą mokomasi aptarti vaizduojamo pasaulio elementus (laiką, vietą, įvykį, siužetą); palyginti veikėjus, jų santykius, nuotaikas, jausmus, mintis; aptarti tiesioginę, netiesioginę veikėjo charakteristiką; atpažinti pasakojimą pirmuoju ir trečiuoju asmeniu ir nurodyti jo funkciją kūrinyje; nurodyti pagrindinį ir kitus kūrinio veikėjus ir apibūdinti jų ypatybės; nusakyti temą ir pagrindinę teksto mintį; aptarti kūrinio konstrukcinių elementų funkcijas (ekspoziciją, veiksmo užuomazgą, vyksmą, kulminaciją ir atomazgą).

Dramos analizė. Analizuojant dramos tekstą mokomasi nurodyti ir aptarti dramos elementus (aktą, sceną, siužetą, veikėją, remarką, monologą, dialogą); paaiškinti motyvą ir veiksmus; analizuoti veikėjų charakterius ir elgesio priežastis, palyginti charakterius.

Literatūros žanrų atpažinimas. Mokomasi atpažinti skaitomo kūrinio žanrą ir nurodyti žanro ypatybes.

Baltarusių kalba: apysaka, lyrinė proza, poema, reportažas, romanas.

Lenkų kalba: baladė, novelė, rauda (*tren*), romanas, satyra, sonetas.

Rusų kalba: apysaka, giesmė, eilėraštis, epinė poema.

Vokiečių kalba: apsakymas, eilėraštis, romanas, novelė.

Meninė kalba ir jos funkcijos. Mokomasi atpažinti tekste epitetą, palyginimą, retorinį kreipinį, perkeltinės reikšmės žodžius, mažybinius žodžius, pakartojimą, garsų pamėgdžiojimą, retorinius klausimus, simbolius ir nustatyti jų funkcijas.

Grožinio teksto interpretavimas ir vertinimas. Mokomasi interpretuoti ir vertinti grožinį tekstą: pateikti savo supratimą apie kūrinį ir jį pagrįsti; aptarti aktualias paaugliams problemas skaitomuose tekstuose; nagrinėti literatūros kūrinius remiantis visuotinėmis vertybėmis; taikant istorijos ir kultūros žinias; interpretuoti literatūros kūrinius taikant būtinąjį kontekstą, pvz., biografinį, kultūrinį, socialinį; palyginti panašios tematikos tekstus.

Kitų kultūros tekstų interpretavimas ir vertinimas. Mokomasi interpretuoti kitus kultūros tekstus skiriant daugiau dėmesio paveikslo ir grafikos interpretavimui: suprasti vaizduojamojo meno specifiką; nurodyti pagrindinę meno kūrinio informaciją (autorių kilmę, kūrinio sukūrimo datą, vietą, kur

eksponuojamas); nusakyti temą, situaciją, kompoziciją, šviesą, spalvas; aptarti personažą / veikėją; interpretuojant kūrinį pateikti savo įspūdį, nuomonę, refleksiją; apibūdinti nagrinėjamų kultūros tekstų estetinę vertę.

6.7.5.4. Dalyvavimas kultūriniame gyvenime

Pateikiamos įvairios kultūrinio ugdymo formos, kurių tikslas – padėti įtvirtinti per kalbos ir literatūros pamokas įgytas žinias ir gebėjimus, tobulinti kritinio mąstymo gebėjimus, ugdyti kūrybiškumą, socialinius emocinius įgūdžius, pilietines nuostatas atliekant mokomąsias užduotis:

- teatro, muziejaus, kino teatro lankymas;
- pamokos įvairiose kultūrinėse erdvėse (pvz., edukacinės ekskursijos, teminiai užsiėmimai, dirbtuvės), susietos su tam tikrais literatūriniais kūriniais arba temomis;
- projektinė veikla (dalykiniai ir tarpdalykiniai projektai; mokykliniai, regioniniai ir respublikiniai projektai);
- mokykliniai, tarpmokykliniai ir respublikiniai renginiai (pvz., konkursai, olimpiados, festivaliai);
- bendradarbiavimas su kultūros institucijomis (pvz., bibliotekomis, teatrais, kino teatrais, muziejais, galerijomis, meno mokyklomis ir kt.);
- susipažinimas su žymiausiais Baltarusijos / Lenkijos / Rusijos / Vokietijos ir Lietuvos kūrėjais, mokslininkais, su jų kūryba ar darbais ir kultūriniais įvykiais;
- susipažinimas su svarbiausiais istoriniais įvykiais.

6.8. Mokymosi turinys. 8 klasė

6.8.1. Kalbėjimas, klausymas ir sąveika

6.8.1.1. Įvairių tekstų klausymas ir supratimas.

Kalbėjimo ir klausymo paskirtis ir tikslai. Mokomasi aktyviai klausytis amžiaus tarpsnį atitinkančių grožinių ir negrožinių tekstų iš įvairių šaltinių (pvz., televizijos ir radijo laidų), perteikiamų įvairių kalbėtojų. Mokomasi suprasti, permąstyti, įsiminti ir panaudoti informaciją įvairiems komunikaciniams tikslams, suprasti jos paskirtį ir naudą. Mokomasi glaustai atpasakoti turinį atskleidžiant priežasties ir pasekmės ryšius, nenukrypstant nuo temos, naudojant tinkamą raišką. Mokomasi išsakyti ir pagrįsti savo nuomonę, susieti išgirstą informaciją su savo patirtimi, lyginti, kritiškai vertinti, skirti nuomones ir faktus, daryti išvadas. Mokomasi turtinti savo kalbą naujais vaizdingais žodžiais ir frazėmis, paaiškinti juos ir įsidėmėti, tinkamai vartoti įprastose ir naujose situacijose.

Aktyvaus klausymosi ir kalbėjimo strategijos. Mokomasi klausytis dėmesingai, atrinkti svarbią informaciją, atsižvelgti į kitų suteiktą grįžtamąją informaciją dėl savo klausymosi ir kalbėjimo, vertinti klausomo ar audiovizualinio teksto turinį, raišką, poveikį klausytojui, kalbėjimo kultūrą.

6.8.1.2. Dalyvavimas įvairiose komunikavimo situacijose.

Diskusija. Mokomasi tinkamai ir aktyviai dalyvauti diskusijoje, siekti tiesos, išskirti konkrečią temą (objektą), prieštarauti, sutarti, reikšti ir pagrįsti savo nuomonę (poziciją). Mokomasi žodinės diskusijos teiginius pasižymėti raštu, apibendrinti, kas buvo išgirsta, tinkamai iškelti klausimus.

Ginčas ir ginčo taisyklės. Mokomasi išreikšti ir paaiškinti savo nuomonę, pritarti ar prieštarauti, tinkamai laikantis kalbos ir laikysenos (pvz., veido išraiškos, gestų) etiketo, priimti bendrą sprendimą.

Kalbos etikeetas. Mokomasi laikytis kalbos etiketo, tinkamai bendrauti oficialioje ir neoficialioje komunikacinėje situacijoje (telefonu, internete), laikytis bendradarbiavimo principų (pvz., pokalbyje, interviu, diskusijoje, ginče, komandiniame darbe).

6.8.1.3. Sakytinio teksto pristatymas.

Kalbėjimo girdimumas, aiški ir taisyklinga artikuliacija. Mokomasi taisyklingos tarties ir intonavimo (pvz., mokomasi taikant švariakalbes ir greitakalbes, rašykų mįslių minimą, žaidimą patarlėmis ir priežodžiais, poezijos ir prozos tekstų skaitymą skirtingu tempu, tembru, intonacijomis).

Pristatymo situacija, tikslas ir pagrindinės strategijos. Informacinės kalbos specifiška, rengimas ir sakymo strategijos. Mokomasi parengti (planuoti, rengti ir sakyti) viešosios kalbos tekstą atsižvelgiant į temos pobūdį, tikslus ir poveikį klausytojui, tikslingai vartoti retorines (leksines, sintaksines) ir neverbalines raškos priemones, paremti pristatymą nuotraukomis, skaidrėmis. Mokomasi žymėti pastabas klausantis kalbėjimo (pranešimo). Mokomasi užduoti klausimus pristatančiam, užsirašyti reikalingą informaciją ir pasižymėti šaltinius (klausantis pristatymo), apibendrinti ir interpretuoti (žodžiu) išklaustą pristatymą (kalbą).

6.8.2. Skaitymas ir teksto suvokimas

6.8.2.1. Skaitymo technika ir teksto suvokimo strategijos.

Raiškūs skaitymas kaip prasmės ir nuotaikos pateikimo būdas. Skaitymo strategijos. Mokomasi pasirinkti skaitymo rūšį (apžvalginis, atrenkamasis, analitinis), pasižymėti svarbią informaciją, reikšmingus žodžius, rasti svarbiausią informaciją ir detales (išrašyti mintis, pabraukti reikiamą informaciją, formuluoti tezes), sudaryti įvairias schemas.

6.8.2.2. Teksto analizė, interpretacija ir vertinimas. Mokomasi atpažinti tiesioginę ir netiesioginę informaciją, suprasti teksto autoriaus intenciją; susieti, palyginti, grupuoti ir apibendrinti skirtingos raškos informaciją iš kelių įvairių šaltinių. Mokomasi įvardyti teksto temą, problemą, idėjas ir vertybes, nurodyti esmines ir neesmines detales, faktus, atpažinti raškos priemones, paaiškinti jų prasmę ir tikslingumą; aptarti teksto vertę, problemas, idėjas, vertybes, išreikšti savo nuomonę apie tekstą; įvertinti informacijos šaltinio patikimumą, informacijos objektyvumą ir subjektyvumą, teisingumą ir „melagingumą“.

6.8.2.3. Tekstų atranka. Skaitomi platesnį socialinį kultūrinį kontekstą apimantys įvairios paskirties ir įvairiems adresatams (jaunimui ir plačiajai visuomenei) skirti tekstai knygoje, periodiniuose leidiniuose, internete (publicistiniai, dalykiniai, informaciniai) ir kitose medijose (pvz., anketa, interviu, enciklopedijų, žinytų straipsniai, diskusiniai ir mokslo populiarieji straipsniai, dienoraščiai, atsiminimai; reklama, nesudėtingos schemas, elektroninis tekstas, periodikos leidiniai, internetinių diskusijų forumai, televizijos ir radijo laidos, filmai, spektakliai).

6.8.3. Rašymas ir teksto kūrimas

6.8.3.1. Teksto kūrimas ir redagavimas.

Samprotaujamojo rašinio tema, kuriame teksto temos vientisumas. Pagrindinė mintis: tezė / hipotezė. Mokomasi suskirstyti pagrindinę mintį į teiginius. Mokomasi teksto planavimo ir argumentavimo struktūros. Mokomasi parinkti ir pateikti argumentus, reikšti mintis ir nuomones rišliu tekstu, siekiant teksto (sakinių / teksto fragmentų / pastraipų) rišlumo tinkamai vartoti leksines ir gramatines konstrukcijas (pvz., sinonimus, antonimus, įvardžius, prieveiksmius, jungtukus, žodžių tvarką sakinyje), redaguoti tekstą pagal kriterijus.

6.8.3.2. Tekstų tipai ir žanrai. Mokomasi kurti įvairaus pobūdžio tekstus, paisant žanro reikalavimų: skulptūros, fotografijos aprašymas. Lyginamoji charakteristika. Anotacija. Recenzija. Trumpas samprotavimo rašinys. Trumpa vieša kalba. Prašymas. Gyvenimo aprašymas (CV). Asmeninis laiškas. Elektroninis laiškas. Kūrybiniai bandymai.

6.8.3.3. Rašymo technika ir rašyba, teksto pateikimas. Rašoma sklandžiai, aiškiai ir taisyklingai taikant rašybos ir kalbos kultūros taisykles, estetiškai ir logiškai išdėstant tekstą puslapyje. Sklandžiai rašoma kompiuterio klaviatūra. Mokomasi redaguoti kompiuterinį tekstą. Rašoma greitai, taikant santrumpas ir sutrumpinimus, simbolius ir kitas strategijas. Naudojama įvairi iliustracinė medžiaga. Mokomasi tinkamai išdėstyti tekstą ir iliustracijas puslapyje. Mokomasi taikyti rašybos taisykles. Mokomasi naujų žodžių, pavadinimų ir jų gramatinių formų rašybos, elektroninio ištekliaus, skulptūros, fotografijos bibliografinio aprašymo, sutrumpinimų.

6.8.4. Kalbos pažinimas

Lenkų kalba

6.8.4.1. Fonetika

Kartojamos ir gilinamos įgytos žemesnėse klasėse žinios, mokomasi taikyti ir tobulinti įgūdžius naujuose kalbos vartojimo kontekstuose.

6.8.4.2. Leksika ir žodžių daryba

Hiperonimai. Supažindinama su sąvoka: hiperonimai (*wyrazy o ogólnym znaczeniu*). Mokomasi paaiškinti jų stilistinį vaidmenį, pateikti pavyzdžių, vartoti kalbinėje veikloje.

Frazeologizmai. Skiriami pagal sintaksinę struktūrą (*wyrażenia, zwroty, porównania i frazy*), kaupiami ir vartojami nauji frazeologizmai. Naudojamasi frazeologijos žodynais.

Archaizmai. Mokomasi atpažinti archaizmus ir pasenusią leksiką, rasti jų reikšmę, paaiškinti jų vaidmenį tekste.

Sudurtinių žodžių daryba, jų rūšys. Paaiškina sudurtinių žodžių darybą, skiria jų rūšis (*zrosty, złożenia z interfiksem -o/i, złożenia z częstkami obcego pochodzenia typu multi-*), pagal tam tikrus modelius sudaro sudurtinius daiktavardžius ir būdvardžius.

Sutrumpinimai ir santrumpos. Supažindinama su sutrumpinimais ir santrumpomis (vartoja terminus, pateikia pavyzdžių, paaiškina darybos būdus).

Mokomasi plėtoti žodyną pagal nurodytas kalbinės veiklos temas, aiškinama atitinkamų semantinių grupių žodžių daryba.

6.8.4.3. Kalbos dalys ir žodžių kaityba

Kartojamos, gilinamos ir taikomos naujuose kontekstuose įgytos 5-7 klasėse žinios apie kalbos dalis ir tobulinami jų kaitybos įgūdžiai. Kalbos dalys siejamos su jų sintaksiniu vaidmeniu sakinyje.

Mokomasi vartoti tinkamas daiktavardžių galūnes, tam tikrus galūnių pasirinkimo kriterijus (pvz. vyriškosios giminės vienaskaitos kilmininko linksnyje). Taisyklingai linksniuoja tikrinius daiktavardžius (asmenvardžius ir vietovardžius) ir vartoja juos sakinyje. Taikydami tam tikras taisykles, atpažįsta linksniuojamas ir nelinksniuojamas santrumpas ir skolinius, priskiria juos atitinkantiems linksniavimo modeliams.

Mokomasi skirti veikiamąją ir neveikiamąją veiksmažodžio rūšis, taisyklingai sudaryti neveikiamosios rūšies formas, vartoti tinkamus pagalbinis veiksmažodžius (*być, zostać*). Mokomasi keisti sakinius su veikiamosios rūšies veiksmažodžių formomis į sakinius su neveikiamosios rūšies veiksmažodžių formomis.

Dalelytė. Mokomasi atpažinti dalelytes, paaiškinti jų vaidmenį sakinyje.

6.8.4.4. Sintaksė ir skyryba

Kartojamos ir gilinamos 5-7 klasėse įgytos žinios, mokomasi taikyti ir tobulinti įgūdžius naujuose kalbos vartojimo kontekstuose.

Sudėtiniai sujungiamieji ir prijungiamieji sakiniai. Mokomasi nustatyti įvairių rūšių sudėtinius sujungiamuosius ir prijungiamuosius sakinius, jų jungimo būdus, mokomasi taisyklingos jų skyrybos. Aptariami sujungiamieji jungtukai ir jų tipai. Mokomasi taisyklingai vartoti jungtukus ir atpažinti jų stilistinius atspalvius.

Mišrieji sudėtiniai sakiniai. Mokomasi atskirti mišriuosius sudėtinius sakinius, jų struktūros schemas. Mokomasi taisyklingo kablelio, brūkšnio, kabliataškio, skliaustelių vartojimo.

6.8.4.5. Kalba kaip socialinis reiškiny

Dalykinis stilius. Aptariami dalykinio stiliaus kalbos ypatumai.

Bendrinė kalba, tarmės ir žargonai. Aptariama bendrinė kalba, tarmės ir žargonai, jaunimo žargonas. Nagrinėjama lenkų jaunimo žargono specifika Lietuvoje. Pateikiami žargoninės leksikos pavyzdžiai.

Istorinė kalbos kaita. Aptariama istorinė kalbos kaita, leksikos kaip greičiausiai kintančios kalbos sistemos dalies ypatumai. Nagrinėjami pasenusieji ir naujieji žodžiai.

Aptariamas kitų Lietuvoje vartojamų kalbų poveikis lenkų kalbos sintaksinėms konstrukcijoms (pvz., *u mnie jest*) ir žodžių tvarkai.

Rusų kalba

Fonetika ir tarimas

Kartojamos ir gilinamos žemesnėse klasėse įgytos žinios, mokomasi taikyti įgūdžius.

Leksika ir žodžių daryba

Aptariama *frazeologizmų* klasifikacija pagal sintaksinius ryšius.

Supažindinama su sąvokomis: *archaizmai, pasenusi leksika*.

Mokiniai supažindinami su frazeologijos žodynu, mokomasi juo naudotis.

Mokomasi plėtoti žodyną pagal nurodytas kalbinės veiklos temas, aiškinama atitinkamų semantinių grupių žodžių daryba.

Kalbos dalys ir žodžių kaita

Kartojamos ir gilinamos 5–7 klasėse įgytos žinios apie kalbos dalis, mokomasi jas taikyti naujuose kontekstuose.

Sintaksė ir skyryba

Kartojamos ir gilinamos 5–7 klasėse įgytos žinios apie kalbos dalis, mokomasi jos taikyti naujuose kontekstuose. Aiškinamasi, koks kalbos dalių sintaksinis vaidmuo sakinyje.

Pagrindinės vientisinio sakinio dalys: tarinys ir veiksnys. Mokomasi nustatyti tarinio ir veiksnio reiškimo būdus.

Antrininkės sakinio dalys. Mokomasi nustatyti pažyminį, aplinkybę, papildinį.

Vienanariai sakiniai. Mokomasi atskirti vienanarius sakinius, rasti veiksnį arba tarinį.

Kreipiniai, įterpiniai. Mokomasi rasti sakinyje kreipinį, įterpinį, mokomasi taisyklingos jų skyrybos.

Vienarūšės sakinio dalys. Mokomasi atpažinti jas sakinyje, taisyklingos jų skyrybos.

Išskirtinės sakinio dalys. Mokomasi rasti jas sakinyje, teisingai vartoti, mokomasi taisyklingos jų skyrybos.

Sudėtiniai sakiniai. Mokomasi nustatyti įvairių rūšių sudėtinius sujungiamuosius sakinius, jų jungimo būdus, mokomasi taisyklingos jų skyrybos.

Aptariami sujungiamieji jungtukai ir jų tipai. Mokomasi taisyklingai vartoti jungtukus ir atpažinti jų stilistinius atspalvius. Mišrieji sudėtiniai sakiniai: mokomasi atskirti mišriuosius sudėtinius sakinius. Mokomasi kablelio, brūkšnio, kabliataškio, skliaustelių skyrybos.

Kalba kaip socialinis reiškinys

Aptariami dalykinio stiliaus kalbos ypatumai.

Aptariama istorinė kalbos kaita, leksikos kaip greičiausiai kintančios kalbos sistemos dalies ypatumai. Nagrinėjami pasensieji ir naujieji žodžiai.

Aptiriamas kitų Lietuvoje vartojamų kalbų poveikis rusų kalbos sintaksinėms konstrukcijoms ir žodžių tvarkai.

6.8.5. Literatūrinis ir kultūrinis ugdymas

6.8.5.1. Nagrinėjamos temos ir kultūros tekstų atranka

Nagrinėjamos temos. Mokomasi nagrinėti įvairiais aspektais pateiktas privalomas temas pasirenkant grožinės literatūros kūrinius ir įvairius kultūros tekstus.

- Jaunystė ir branda. Tikrovė ir svajonės
- Konfliktai ir jų sprendimo būdai
- Gyvenimo modeliai. Egzistencijos džiaugsmas
- Tradicinės vertybės šiuolaikinio žmogaus akimis
- Tapatybės paieškos

- Literatūra ir menas

Kultūros tekstų atranka. Atsižvelgiant į mokinių amžių ir jų interesus, pateiktą nagrinėjamų kūrinių tematiką, skaitymui ir nagrinėjimui pasirenkami kūriniai arba jų ištraukos:

- įvairių rūšių ir žanrų;
- klasikinių ir šiuolaikinių autorių;
- žymiausių gimtosios ir visuotinės literatūros atstovų;
- autorių, kurių kūryba ar biografija susijusi su Lietuva;
- įvairių literatūros tipų – istorinės, nuotykių ar detektyvinės, komiškosios, fantastinės,
- populiariosios literatūros;
- priskiriami kitiems kultūros tekstams (pvz., spektakliai, filmai, publicistika, muzikos kūriniai, televizijos laidos, dailė ir grafika, komiksai, reklama ir pan.).

Rinkdamasis tekstus, mokytojas atsižvelgia į tai, kad mokiniai turėtų perskaityti ir aptarti **bent 6 stambesnės formos kūrinius** (romanus, apysakas, dramas) ir keletą smulkesnių žanrų kūrinių (pvz., apsakymų, eilėraščių ir pan.).

6.8.5.2. Rekomenduojamų autorių ir kūrinių sąrašas

Baltarusių kalba: pvz. В. Адамчык. *Дзікі голуб*, А. Бадак. *Адзінокі васьмікласнік хоча пазнаёміцца*, Р. Баравікова. *Казімір – сын Ягайлы + Насця з 8 “Б”*, У. Бутрамееў. *Новыя прыгоды Несцеркі*, Г. Далідовіч. *Губаты*, А. Дудараў. *Вечар, Святая птушка*, Кім, С. Кавалёў. *Драўляны рыцар*, В. Карамазаў. *Дзяльба кабанчыка*, Прыліпала, У. Караткевіч. *Паром на бурнай рацэ*, Лісце каштанаў, Хмарка, К. Крапіва. *Ганарысты Парсюк*, Дыпламаваны Баран, У. Краўчанка. *Тайна адной высны*, Я. Купала. *Магіла льва*, Бандароўна, Паўлінка, У. Ліпскі. *Споведзь сына*, Г. Марчук. *Новыя прыгоды Несцеркі*, М. Стральцоў. *Адзін лапаць, адзін чунь*, Ф. І. Чыгрынаў. *Бульба* ir kt.

Шылер. *Baladė Кубак*, У. Шэкспір. *Санеты*.

Šiuolaikinių ir klasikinių autorių eilėraščiai pasirinktinai: М. Багдановіч, Р. Барадулін, П. Броўка, А. Вярцінскі, С. Дзяргай, У. Караткевіч, Я. Колас, А. Куляшоў, Я. Купала, М. Танк, Я. Янішчыц ir kt.

Lenkų kalba: pvz. M. Białoszewski *Pamiętnik z powstania warszawskiego*, A. C. Doyle *Sherlock Holmes*, M. Hemar (fragmenty tekstów do kabaretów), J. Green *Gwiazd naszych win*, E. Hemingway *Stary człowiek i morze*, A. Fredro *Zemsta*, A. Kamiński *Kamienie na szaniec*, R. Kapuściński (pasirinkti reportažai) T. Konwicki *Dziura w niebie*, I. Krasicki *Człowiek i zdrowie*, S. Lem (apsakymai pasirinktinai), H. Lee *Zabić drożdza*, A. Mickiewicz *Pan Tadeusz* (Spowiedź Jacka Soplica), S. Mrożek *Artysta*, E. Nowak (pasirinkta knyga), E. Orzeszkowa (pasirinkta novelė, pvz. *Daj kwiatek*), S. Piasecki *Zapiski oficera Armii Czerwonej*, B. Prus *Na wakacjach*, A. Sapkowski *Opowieści o Wiedźminie* (pasirinkta apysaka), J. Słowacki *Balladyna*, W. Szekspir *Romeo i Julia*, D. Terakowska *Tam, gdzie spadają anioły*, O. Tokarczuk (pasirinktas apsakymas), M. Wańkowicz *Ziele na kraterze* ir kt.

Eilėraščiai klasikinių ir šiuolaikinių autorių pasirinktinai: pvz. K. K. Baczyński, S. Baliński, K. Iłakowiczówna, K. I. Gałczyński, Z. Herbert, W. Hulewicz, E. Lipska, H. Mażul, A. Mickiewicz, Cz. Miłosz, T. Różewicz, A. Rybałko, J. Słowacki, E. Stachura, W. Szymborska, J. Sztaudynger, J. Twardowski ir kt.

Rusų kalba: pvz. Л. Андреев *Петька на даче, Ангелочек*, К. Бальмонт *Жребий великого*, Н. Гоголь *Ревизор*, А. Грин *Алые паруса*, М. Лермонтов *Мцыри*, А. Платонов *Юшка*, А. Пушкин *Капитанская дочка*, В. Распутин *Уроки французского*, Л. Толстой *После бала*, И. Тургенев *Ничий, Певцы*, В. Шукшин *Волки*.

Р. Брэдли *Рассказы*, А. Гавальда *35 кило надежды*, А. Дюма *Три мушкетера*, Д. Лондон *Мексиканец, На сороковой миле*, М. Сервантес *Дон Кихот Ламанчский* (ištraukos), *Дневник Анны Франк*, В. Шекспир *Ромео и Джульетта*.

Šiuolaikinių ir klasikinių autorių eilėraščiai pasirinktinai: А. Ахматова, И. Бродский, М. Лермонтов, А. Пушкин.

Vokiečių kalba: pvz. E. Kästner *Emil und die Detektive*, Max von der Grün *Vorstadtkrokodile*, Max von der Grün *Friedrich und Friederike, I. Korschunow Die Sache mit Christoph* Auszüge aus den Werken von W. Borchert, H. Böll, B. Brecht, S. Dach, W. Goethe, H. Heine, T.H. Mann, F. Schiller, H. Sudermann usw. Kurzgeschichten, Balladen, Gedichte, Märchen (Brüder Grimm) und Legenden usw.

6.8.5.3. Grožinio teksto analizė, interpretacija, vertinimas ir kontekstai

Lyrikos analizė. Analizuojant lyrikos tekstą mokomasi apibūdinti lyrinį subjektą, adresatą; atpažinti eilėdaros elementus (eilutę, strofą, rimą); nusakyti eilėraščio vyksmo sudedamąsias dalis (situacijos pradžią, kas vyksta, lyrinio subjekto nuotaikas, jausmų ir minčių apibūdinimą, poetinius vaizdus).

Epikos analizė. Analizuojant epikos tekstą mokomasi aptarti vaizduojamo pasaulio elementus (laiką, vietą, įvykį, siužetą); palyginti veikėjus, jų santykius, nuotaikas, jausmus, mintis; aptarti tiesioginę, netiesioginę veikėjo charakteristiką; atpažinti pasakojimą pirmuoju ir trečiuoju asmeniu ir nurodyti jo funkciją kūrinyje; nurodyti pagrindinį ir kitus kūrinio veikėjus ir apibūdinti jų ypatybės; nusakyti temą ir pagrindinę teksto mintį; aptarti kūrinio konstrukcinių elementų funkcijas (ekspoziciją, veiksmo užuomazgą, vyksmą, kulminaciją ir atomazgą).

Dramos analizė. Analizuojant dramos tekstą mokomasi nurodyti ir aptarti dramos elementus (siužetą, veikėją, sceną, aktą, remarką, repliką, monologą, dialogą, prologą); apibrėžti komedijos ir tragedijos sąvokas; paaiškinti motyvą ir veiksmus; analizuoti veikėjų charakterius ir elgesio priežastis, palyginti charakterius.

Literatūros žanrų atpažinimas. Mokomasi atpažinti skaityto kūrinio žanrą ir nurodyti ypatybes.

Baltarusių kalba: apysaka, apsakymas, baladė, drama, komedija, poema, romanas, sonetas.

Lenkų kalba: apsakymas, dienoraštis, komedija, memuarai, parabolė, reportažas, romanas, tragedija, sonetas.

Rusų kalba: apysaka, apsakymas, eilėraštis, eilėraštis proza, dienoraštis, poema, tragedija.

Vokiečių kalba: apsakymas, eilėraštis, romanas, novelė.

Meninė kalba ir jos funkcijos. Mokomasi atpažinti žemesnėse klasėse pažintas meninės (kalbinės) raiškos priemones, susipažįstama su naujomis (meniniu neologizmu, ekspresyviaja leksika), mokomasi atpažinti jas tekste ir nusakyti jų funkcijas. Mokomasi analizuoti kūrinį, remiantis dominuojančiais jo konstrukcijos elementais.

Grožinio teksto interpretavimas ir vertinimas. Mokomasi interpretuoti ir vertinti grožinį tekstą: pateikti savo supratimą apie kūrinį ir jį pagrįsti; aptarti aktualias paaugliams problemas skaitomuose tekstuose; nagrinėti literatūros kūrinius remiantis visuotinėmis vertybėmis; taikant istorijos ir kultūros žinias; interpretuoti literatūros kūrinius taikant būtinąjį kontekstą, pvz., biografinį, istorinį, kultūrinį, filosofinį, socialinį; palyginti panašios tematikos tekstus.

Kitų kultūros tekstų interpretavimas ir vertinimas. Mokomasi interpretuoti kitus kultūros tekstus (pavyzdžiui, grafiką, skulptūrą, fotografiją): suprasti vaizduojamojo meno specifiką; nurodyti pagrindinę meno kūrinio informaciją (autorį, kūrinio sukūrimo datą, vietą, kur eksponuojamas); nusakyti temą, situaciją, kompoziciją, šviesą, spalvas; aptarti personažą / veikėją; interpretuojant kūrinį pateikti savo įspūdį, nuomonę, refleksiją; apibūdinti nagrinėjamų kultūros tekstų estetinę vertę.

6.8.5.4. Dalyvavimas kultūriniame gyvenime

Pateikiamos įvairios kultūrinio ugdymo formos, kurių tikslas – padėti įtvirtinti per kalbos ir literatūros pamokas įgytas žinias ir gebėjimus, tobulinti kritinio mąstymo gebėjimus, ugdyti kūrybiškumą, socialinius emocinius įgūdžius, pilietines nuostatas atliekant mokomąsias užduotis:

- pamokos įvairiose kultūrinėse erdvėse (pvz., edukacinės ekskursijos, teminiai užsiėmimai, dirbtuvės), susietos su tam tikrais literatūriniais kūriniais arba temomis;
- projektinė veikla (dalykiniai ir tarpdalykiniai projektai; mokykliniai ir nacionaliniai projektai);
- mokykliniai, tarpmokykliniai ir respublikiniai renginiai (pvz., konkursai, olimpiados, festivaliai);
- bendradarbiavimas su kultūros institucijomis (pvz., bibliotekomis, teatrais, kino teatrais, muziejais, galerijomis, meno mokyklomis ir kt.);
- susipažinimas su žymiausiais Baltarusijos / Lenkijos / Rusijos / Vokietijos ir Lietuvos kūrėjais, mokslininkais, su jų kūryba ar darbais ir kultūriniais įvykiais;
- susipažinimas su svarbiausiais istoriniais įvykiais.

6.9. Mokymosi turinys. 9 klasė

6.9.1. Kalbėjimas, klausymas ir sąveika

6.9.1.1. Įvairių tekstų klausymas ir supratimas.

Kalbėjimo ir klausymo paskirtis ir tikslai. Mokomasi aktyviai klausytis amžiaus tarpsnį atitinkančių grožinių ir negrožinių tekstų iš įvairių šaltinių (pvz., televizijos ir radijo laidų), perteikiamų įvairių kalbėtojų. Mokomasi suprasti, permąstyti, įsiminti ir panaudoti informaciją įvairiems komunikaciniams tikslams, suvokti jos paskirtį ir naudą. Mokomasi glaustai atpasakoti turinį atskleidžiant priežasties ir pasekmės ryšius, nenukrypstant nuo temos, naudojant tinkamą raišką. Mokomasi pagrįsti savo nuomonę (argumentuoti), susieti išgirstą informaciją su savo patirtimi, kontekstu, lyginti, kritiškai

vertinti, skirti nuomones ir faktus, daryti išvadas, apibendrinti. Mokomasi turtinti savo kalbą tarptautiniais, vaizdingais žodžiais ir frazėmis, citatomis, paaiškinti juos ir įsidėmėti, tinkamai vartoti įprastose ir naujose situacijose.

Aktyvaus klausymosi ir kalbėjimo strategijos. Mokomasi klausytis dėmesingai, atrinkti svarbią informaciją, atsižvelgti į kitų suteiktą grįžtamąją informaciją dėl savo klausymosi ir kalbėjimo, vertinti klausomo ar audiovizualinio teksto turinį, raišką, poveikį klausytojui, kalbėjimo kultūrą; taikyti kitas išmoktas strategijas įvairiuose naujuose kontekstuose.

6.9.1.2. Dalyvavimas įvairiose komunikavimo situacijose.

Debatai. Mokomasi diskutuoti konkrečia tema, išsakyti savo požiūrį, pagrįsti nuomonę faktais, duomenimis, gyvenimo pavyzdžiais, tinkamai iškelti klausimus, atremti argumentus. Mokomasi žodinės diskusijos teiginius pasižymėti raštu, konkrečiai, nuosekliai ir logiškai apibendrinti, kas buvo išgirsta, įtikinti savo pozicijos teisumu

Kalbos etiketas. Mokomasi laikytis kalbos etiketo, tinkamai bendrauti oficialioje ir neoficialioje komunikacinėje situacijoje (telefonu, internete), laikytis bendradarbiavimo principų (pvz., pokalbyje, interviu, diskusijoje, ginče, debatuose, komandiniame darbe).

6.9.1.3. Sakytinio teksto pristatymas.

Kalbėjimo girdimumas, aiški ir taisyklinga artikuliacija. Mokomasi taisyklingos tarties ir intonavimo (pvz., mokomasi taikant švariakalbes ir greitakalbes, raiškų mįslių minimą, žaidimą patarlėmis ir priežodžiais, poezijos ir prozos tekstų skaitymą skirtingu tempu, tembru, intonacijomis), reiškiant įvairius jausmus, emocijas.

Pristatymo situacija, tikslas ir pagrindinės strategijos. Įtikinamos kalbos specifika, rengimas ir sakymo strategijos. Mokomasi parengti (planuoti, rengti ir sakyti) viešosios kalbos tekstą atsižvelgiant į temos pobūdį, tikslus ir poveikį klausytojui, tikslingai vartoti retorines (leksines, sintaksines) ir neverbalines raiškos priemones, paremti pristatymą nuotraukomis, skaidrėmis, naudoti įvairialypės terpės priemones. Mokomasi žymėti pastabas klausantis kalbėjimo (pranešimo). Mokomasi užduoti klausimus pristatančiam, užsirašyti reikalingą informaciją. Mokomasi įvertinti turinį, raišką, poveikį klausytojui ir kalbėjimo kultūrą, apibendrinti ir interpretuoti (žodžiu) išklaustą pristatymą (kalbą).

6.9.2. Skaitymas ir teksto suvokimas

6.9.2.1. Skaitymo technika ir teksto suvokimo strategijos.

Raiškusis skaitymas kaip individualaus suvokimo išraiškos būdas. Mokomasi susieti žodinę ir vaizdinę, grafinę medžiagą. Mokiniai tobulina skaitymo technikas ir taiko pažintas žemesnėse klasėse strategijas įvairiuose naujuose kontekstuose (pvz., konspektuoja, sudaro schemas, kelia ir tikrina hipotezes, aptaria teksto suvokimą ir kt.).

6.9.2.2. Teksto analizė, interpretacija ir vertinimas. Mokomasi atpažinti tiesioginę ir netiesioginę informaciją; sieti, lyginti, grupuoti, kritiškai vertinti ir apibendrinti skirtingos raiškos informaciją iš kelių įvairių šaltinių. Skaitant sudėtingesnius tekstus mokomasi įvardyti teksto temą, problemą, nurodyti esmines ir neesmines detales, faktus, atpažinti raiškos priemones, paaiškinti jų prasmę ir tikslingumą; aptarti teksto vertę, problemas, idėjas, vertybes, išreikšti savo nuomonę apie tekstą. Mokomasi atpažinti tekstų tipus ir žanrus. Mokomasi atpažinti raiškos priemones, paaiškinti jų prasmę ir

tikslingumą; išreikšti savo nuomonę apie tekstą; įvertinti informacijos šaltinio patikimumą, informacijos objektyvumą ir subjektyvumą, teisingumą ir „melagingumą“. Aptariama žiniasklaidos paskirtis ir poveikis.

6.9.2.3. Tekstų atranka. Skaitomi įvairių socialinį kultūrinį kontekstą apimantys įvairaus pobūdžio tekstai knygose, periodiniuose leidiniuose, internete: publicistiniai, dalykiniai, informaciniai ir medijų (pvz., anketa, interviu, enciklopedijų, žurnų straipsniai, diskusiniai, polemikai ir mokslo populiarieji straipsniai, viešosios kalbos, dienoraščiai, atsiminimai, laišakai, įvairūs skaitmeniniai žodynai; reklama, schemas, elektroninis tekstas, periodikos leidiniai, internetinių diskusijų forumai, televizijos ir radijo laidos, filmai, spektakliai).

6.9.3. Rašymas ir teksto kūrimas

6.9.3.1. Teksto kūrimas ir redagavimas. Nagrinėjama kuriamo teksto forma / žanras, tikslas, adresatas, temos vientisumas, medžiagos atranka *Argumentų tipai. Argumentavimo ir įtikinimo būdai. Kontraargumentai.* Mokomasi aiškiai perteikti kitų žmonių nuomones, pateikti ir argumentuoti savo nuomonę. Mokomasi tikslingai vartoti aprašymo, pasakojimo elementus ir citas samprotavimo tekste ir viešojo kalboje; taisant ir tobulinant tekstą, siekiant teksto taisyklingumo, aiškumo, rišlumo tinkamai vartoti leksines ir gramatines konstrukcijas.

6.9.3.2. Tekstų tipai ir žanrai. Mokomasi kurti įvairaus pobūdžio tekstus, paisant žanro reikalavimų: samprotavimo rašinys. Vieša kalba. Anotacija (knygos, kito kūrinio). Biografinė žinutė (lenk. biogram). Nesudėtingo mokslo populiarinimo teksto santrauka. Asmeninis laiškas. Elektroninis laiškas. Motyvacinis laiškas. Kūrybiniai bandymai, pvz., straipsnis, scenarijus, dienoraštis, tinklaraštis, eilėraščiai, dainų tekstai ir pan.).

6.9.3.3. Rašymo technika ir rašyba, teksto pateikimas. Rašoma sklandžiai, aiškiai ir taisyklingai. Sklandžiai rašoma kompiuterio ar telefono klaviatūra. Rašoma greitai, taikant planą, santrumpas, sutrumpinimus, simbolius ir kitas strategijas. Mokomasi redaguoti kompiuterinį tekstą, panaudoti įvairią iliustracinę medžiagą; taikyti rašybos, skyrybos ir kalbos kultūros taisykles.

Bibliografinis šaltinių aprašas. Pagal pateiktus pavyzdžius mokomasi šaltinių bibliografinio aprašo.

6.9.4. Kalbos pažinimas

Lenkų kalba

6.9.4.1. Fonetika

Kartojamos ir gilinamos įgytos žemesnėse klasėse žinios, mokomasi taikyti ir tobulinti įgūdžius naujuose kalbos vartojimo kontekstuose.

6.9.4.2. Leksika ir žodžių daryba

Kartojamos ir gilinamos 5–8 klasėse įgytos žinios, mokomasi taikyti ir tobulinti įgūdžius naujomis sąlygomis, tobulinti savo kalbos vartotojo įgūdžius, naudotis įvairiais žodynais.

Frazeologizmai. Mokomasi skirti įvairius frazeologizmų šaltinius (mitologija, Biblija, istorija, literatūra, kasdienis gyvenimas) ir paaiškinti gerai žinomų frazeologizmų kilmę.

Skoliniai. Mokomasi paaiškinti, kaip leksiniai skoliniai iš kitų kalbų yra susiję su tautos istorija, tarpkultūriniais ir tarptautiniais santykiais, pateikti skolinių pavyzdžių iš skirtingų kalbų.

Mokomasi plėtoti žodyną pagal nurodytas kalbinės veiklos temas, aiškinama atitinkamų semantinių grupių žodžių daryba.

6.9.4.3. Kalbos dalys ir žodžių kaityba

Kartojamos, gilinamos ir taikomos 5-8 klasėse įgytos žinios apie kalbos dalis, mokomasi tobulinti jų kaitybos įgūdžius naujuose kalbos vartojimo kontekstuose. Naudodamiesi įvairiomis vaizdinėmis formomis (pvz., lentelės, žemėlapis), mokomasi sisteminti žinias ir taisyklingo gramatinių formų sudarymo ir vartojimo.

Taikant sintaksinę sakinio analizę mokomasi atpažinti kalbos dalis, jų gramatinius požymius sintaksinėje sakinio struktūroje ir meninės raiškos priemonėse.

Mokomasi atpažinti dažniausias gramatikos klaidas ir taisyti jas nurodytuose tekstuose. Mokomasi naudoti norminius šaltinius. (žodynai, internetiniai puslapiai).

6.9.4.4. Sintaksė ir skyryba

Kartojamos ir gilinamos 5–8 klasėse įgytos žinios, mokomasi taikyti ir tobulinti gebėjimus naujomis kalbos vartojimo sąlygomis.

Įvairių sintaksinių konstrukcijų keitimas. Mokomasi keisti įvairias sintaksines konstrukcijas (pvz., vientisinįsakinį paversti sudėtinu sakiniu), siekiant stiliaus aiškumo.

Žodžių tvarka. Siekiant teksto rišlumo, mokomasi žodžių tvarkos sakinyje ir jos svarbos.

Skyrybos ženklai. Mokomasi nusakyti pagrindinių skyrybos ženklų (taško, klaustuko, šauktuko, kablelio, brūkšnio, dvitaško, daugtaško, skliaustų, kabučių, kabliataško) funkcijas ir vartojimo taisykles.

6.9.4.5. Kalba kaip socialinis reiškiny

Istoriniai kalbų kontekstai. Susipažįstama su istoriniais kalbų gyvavimo kontekstais, tautų tarpusavio kontaktais, lenkų kalbos leksikinių skolinių atsiradimo procesais.

Kalbų šeimos. Mokomasi skirti indoeuropiečių kalbų svarbiausias grupes (germanų, romanų, slavų, baltų). Susipažįstama su slavų kalbomis ir jų giminytės ryšiais. Mokomasi atpažinti bendrą leksiką ir nusakyti lenkų kalbos ypatumus

Mokomasi suvokti ir apibūdinti kitų Lietuvoje vartojamų kalbų poveikį lenkų kalbai, atpažinti tipines šio poveikio klaidas.

Rusų kalba

Fonetika ir tarimas

Kartojamos ir gilinamos įgytos žemesnėse klasėse žinios, mokomasi taikyti ir tobulinti įgūdžius naujuose kalbos vartojimo kontekstuose.

Leksika ir žodžių daryba

Kartojamos ir gilinamos 5–8 klasėse įgytos žinios apie kalbos dalis, mokomasi taikyti ir tobulinti įgūdžius naujomis sąlygomis.

Frazeologizmai. Mokomasi atpažinti, apibūdinti frazeologizmus, leksinius skolinius ir jų kilmę, suvokti jų vartojimo ypatumus, taisyklingai vartoti frazeologizmus.

Mokomasi plėtoti žodyną pagal nurodytas kalbinės veiklos temas, aiškinama atitinkamų semantinių grupių žodžių daryba.

Kalbos dalys ir žodžių kaityba

Kartojamos ir gilinamos 5–8 klasėse įgytos žinios apie kalbos dalis, mokomasi taikyti ir tobulinti įgūdžius naujomis sąlygomis.

Taikant sintaksinę sakinio analizę mokomasi atpažinti kalbos dalis, jų gramatinius požymius.

Mokomasi sisteminti taisyklingą gramatinių formų vartoseną (pvz., lentelės, žemėlapių forma).

Mokomasi atpažinti tipines gramatikos klaidas ir taisyti jas nurodytuose tekstuose. Mokomasi naudotis norminiais šaltiniais.

Sintaksė ir skyryba

Kartojamos ir gilinamos 5–8 klasėse įgytos žinios, mokomasi taikyti ir tobulinti gebėjimus naujomis kalbos vartojimo sąlygomis.

Sudėtiniai prijungiamieji sakiniai. Mokomasi apibūdinti sudėtinius prijungiamuosius sakinius, atpažinti jų rūšis; nusakyti šalutinių sakinių jungimo būdus, skyrybos taisykles; apibūdinti ir vartoti prijungiamuosius jungtukus.

Mokomasi keisti įvairias sintaksines konstrukcijas (pvz., vientisinių sakinių paversti sudėtiniais sakiniais), siekiant stiliaus aiškumo.

Mokomasi nusakyti pagrindinių skyrybos ženklų (kablelio, brūkšnio, dvitaškio, daugtaškio, skliaustų, kabučių, kabliataškio) funkcijas ir vartojimo taisykles, taisyklingai sakinyje vartoti skyrybos ženklus.

Kalba kaip socialinis reiškinys

Istoriniai kalbų gyvavimo kontekstai. Susipažįstama su istoriniais kalbų gyvavimo kontekstais, tautų tarpusavio kontaktais, kalbiniais skolinių atsiradimo procesais.

Kalbų šeimos. Susipažįstama su kalbos šeimos (grupės) sąvoka. Mokomasi skirti indoeuropiečių kalbų svarbiausias grupes (germanų, romanų, slavų, baltų). Susipažįstama su slavų kalbomis ir jų giminystės ryšiais. Mokomasi atpažinti bendrą leksiką ir nusakyti rusų kalbos ypatumus.

Mokomasi suvokti ir apibūdinti kitų Lietuvoje vartojamų kalbų poveikį rusų kalbai, atpažinti skirtumus, pateikti pavyzdžius.

6.9.5. Literatūrinis ir kultūrinis ugdymas

6.9.5.1. Grožinės literatūros raida (problematika ir autoriai). Mokomasi suvokti grožinės literatūros epochų (Antikos, Viduramžių, Renesanso, Baroko, Šviečiamosios amžiaus ir Romantizmo) ir kypčių esminius ypatumus, aptarti jų idėjas skirtinguose kontekstuose. Mokomasi gretinti aptarinėjamos epochos kūrinius su skirtingais kultūros tekstais. Aptariama įvairių epochų idėjų ir motyvų įtaka šiuolaikinei kultūrai. Mokomasi nagrinėti įvairiais aspektais pateiktas lentelėje privalomas temas pasirenkant grožinės literatūros kūrinius ir įvairius kultūros tekstus. Skaitymui pasirenkami kūriniai arba jų ištraukos.

Kiekvienos epochos užsienio literatūros 1 ar 2 kūrinių arba jų ištraukų parinkimas, atsižvelgiant į mokinių amžių ir gebėjimų lygį, integravimo galimybėmis su užsienio kalbomis ir siekiant išvengti kartojimo su lietuvių kalbos ir literatūros dalyko programa.

Baltarusių kalba

Antika

Graikų mitinio pasaulio modelis. Mitų herojai ir jų žygių prasmė. Mitų reikšmė antikos ir dabarties žmogaus gyvenimui.

Epas – tautinę bendruomenę vaizduojantis, ugdantis ir telkiantis pasakojimas.

Epo herojus ir jo kovos prasmė.

Garbės ir šlovės samprata.

Epinio pasakojimo poetika.

Antikinė drama ir jos reikšmė.

Antikiniai motyvai literatūriniuose kūriniuose ir įvairiuose kultūros tekstuose.

Міфы Старажытнай Грэцыі, Гамер *Іліада* (ištraukos), Вергілій *Энеіда* (ištraukos).

Biblija ir jos tradicija

Biblija kaip literatūros ir kultūros tekstas: jos svarba Europos tapatybei.

Senojo ir Naujojo Testamentų vaizdiniai, herojai ir siužetai: jų interpretacija literatūroje.

Krikščioniškoji meilės samprata.

Auka ir aukojimasis.

Biblinio pasakojimo savitumas: teksto daugiaprasmiškumas (alegorija, parabolė, simbolis, metafora).

Bibliniai motyvai literatūriniuose kūriniuose ir įvairiuose kultūros tekstuose.

Viduramžiai ir jų vaizdavimas literatūroje

Viduramžių žmogaus ir pasaulio samprata.

Religinis menas: ištikimybė, garbė, pamaldumas, šventumas, saviugda.

Riterių literatūros vaizdiniai, siužetai klasikinėje ir šiuolaikinėje literatūroje.

Valdovo vaizdavimas. Valdovo idealas ir jo atsakomybė.

Pirmieji religiniai ir pasaulietiški kūriniai baltarusių kalba.

Barokas

Žmogaus ir pasaulio prieštaravimas. Kova tarp gėrio ir blogio.

Barokinis konceptizmas ir jo raiška įvairiuose kultūros tekstuose.

Nuo epistolografijos ir atsiminimų iki šiuolaikinio laiško ir interneto tinklaraščio.

Barokinio meno savitumas ir jo atspindys šiuolaikinėje kultūroje.

Autoriai ir kūriniai: pvz., А. Рымша, С. Полацкі (pasirinktinai).

Šviečiamasis amžius

Šviečiamosios epochos vertybės: mokslas, išsilavinimas, proto ir patirties iškėlimas.

Viešųjų ir privačių reikalų, pareigos ir jausmo konfliktas.

Tautos, pilietybės ir pareigos supratimas.

Juoko, ironijos ir kritikos galia.

Idealaus (utopinio) pasaulio paieška.

Tarp racionalizmo ir sentimentalizmo.

Šviečiamojo amžiaus įtaka šiuolaikinei kultūrai.

Autoriai ir kūriniai: burleskos-satyriniai kūriniai (pvz., В. Равінскі.

Энеіда навыварат, К. Вераніцын. *Роема Тарас на Парнасе*.), Гётэ (pasirinktinai).

Romantizmas

Romantinis maištas ir individualizmas, tragizmas.

Išorinis ir vidinis konfliktas. Psichologinis veikėjų dramatismas.

Gėrio ir blogio kova pasaulyje ir žmoguje.

Moters ir meilės idealizavimas.

Domėjimasis tautosaka, praeitimi.

Gamta ir žmogus.

Vilniaus romantizmo mokykla.

Autoriai ir kūriniai: pvz.: Я. Баршчэўскі. *Шляхціц Завальня*, *Плачка*, *Белая Сарока*. К. Вераніцын. *Тарас на Парнасе*. В. Дунін-

Šiuolaikinio žmogaus polemika su viduramžių vertybėmis ir idealais. Kūriniai: <i>Жыццё Ефрасінні Полацкай, Слова пра паход Ігаравы, Шата Руставелі. Віцязь у тыгравай шкуры, Пахвала Вітаўту (Летаніс вялікіх князёў літоўскіх), Трыстан і Ізольда.</i> Renesanso kultūra Humanistinės vertybės: pasaulio grožis, tikėjimas, garbė, sąžinės ramybė, gėris, darbas, kūrybiškumas, asmenybės harmonija, draugystė, meilė. Renesanso žmogaus bruožai. Renesansas – tai atradimų epocha. Tėvynės samprata. Tarnyba Tėvynei. Literatūros kūriniai gimtąja kalba. Šekspyro dramaturgijos reikšmė teatro istorijoje. Abiejų Tautų Respublika, jos reikšmė ir kultūrinis gyvenimas. Renesanso bruožai ir humanistinės vertybės šiuolaikinėje literatūroje. Autoriai ir kūriniai: pvz.: М. Гусоўскі. <i>Песня пра зубра</i>, Ф.Скарына. <i>Прадмовы. М. дэ Сервантэс Дон Кіхот</i> ir kt.	Марцінкевіч. <i>Ідылія</i>, А. Міцкевіч. <i>Baladė Свіцязянка</i>, poema <i>Гражына</i>. Realizmo literatūra Gyvenimo tikrovės vaizdavimas, socialinių problemų iškėlimas, psichologizmas. Autoriai ir kūriniai: pvz.: Э. Ажэшка <i>Раманіха, АВС</i>, Ф. Багушэвіч. <i>Прадмова да зборніка “Дудка беларуская”</i>, 2-3 eilėraščiai, В. Дунін-Марцінкевіч. <i>Халімон на каранацыі</i>,
---	--

Lenkų kalba

Biblija ir jos tradicija Senojo ir Naujojo Testamentų vaizdiniai, herojai ir siužetai: jų interpretacija literatūroje, pvz. krikščioniškoji meilės samprata, auka ir aukojimasis. Bibliniai motyvai literatūriniuose kūriniuose ir įvairiuose kultūros tekstuose. Antika Mitų reikšmė antikos ir dabarties žmogaus gyvenimui. Epas – tautinę bendruomenę vaizduojantis, ugdantis ir telkiantis pasakojimas. Epos herojus ir jo kovos prasmė. Epinio pasakojimo poetika. Antikinė drama ir jos reikšmė.	Barokas Žmogaus ir pasaulio prieštarumas. Kova tarp gėrio ir blogio. Barokinis konceptizmas ir jo raiška įvairiuose kultūros tekstuose. Sarmatizmo fenomenas lenkų kultūroje. Nuo epistolografijos ir atsiminimų iki šiuolaikinio laiško ir interneto tinklaraščio. Barokinio meno savitumas ir jo atspindys šiuolaikinėje kultūroje. Autoriai ir kūriniai: pvz., A. Morsztyn (eilėraščiai), J. Ch. Pasek <i>Pamiętniki</i>, M. Sarbiewski (jo asmenybė ir reikšmė kultūroje), Jan III Sobieski <i>Listy do Marysieńki</i>, M. Sęp-Szarzyński (eilėraščiai) ir kt. Šviečiamasis amžius Apšvietos epochos vertybės: mokslas, išsilavinimas, proto ir patirties iškėlimas.
---	--

Antikiniai motyvai literatūriniuose kūriniuose ir įvairiuose kultūros tekstuose. Garbės ir šlovės sampratos atspindėjimas įvairiose literatūrinėse žanrose. Autoriai ir kūriniai pasirinktinai. Viduramžiai ir jų vaizdavimas literatūroje Viduramžių žmogaus ir pasaulio samprata. Religinis menas: ištikimybė, garbė, pamaldumas, šventumas, asketizmas, mirties šokis (<i>danse macabre</i>). Riterių literatūros vaizdiniai, siužetai klasikinėje ir šiuolaikinėje literatūroje. Valdovo vaizdavimas. Valdovo idealas ir jo atsakomybė. Pirmieji religiniai ir pasaulietiški kūriniai lenkų kalba. Šiuolaikinio žmogaus polemika su viduramžių vertybėmis ir idealais. Autoriai ir kūriniai pasirinktinai. Renesanso kultūra Renesansas – tai atradimų epocha. Humanistinės vertybės: pasaulio grožis, tikėjimas, garbė, sąžinės ramybė, gėris, darbas, kūrybiškumas, asmenybės harmonija, draugystė, meilė. Renesanso žmogaus bruožai. Tėvynės samprata. Tarnyba Tėvynei. Abiejų Tautų Respublika, jos reikšmė ir kultūrinis gyvenimas. Literatūros kūriniai gimtąja kalba. Jano Kochanovskio literatūros fenomenas. Šekspyro dramaturgijos reikšmė teatro istorijoje. Renesanso bruožai ir humanistinės vertybės šiuolaikinėje kultūroje. Autoriai ir kūriniai: pvz., M. Rej. Jo reikšmė gimtosios kalbos raidai. J. Kochanowski <i>Pieśni</i> (1 ar 2 pasirinkti kūriniai); himnas <i>Czego chcesz od nas Panie...</i>, <i>Treny</i> (pasirinktinai), <i>Odprawa posłów greckich</i>, P. Skarga <i>Kazanie o miłości ku ojczyźnie</i> ir kt.	Viešųjų ir privačių reikalų, pareigos ir jausmo konfliktas. Tautos, pilietybės ir pareigos supratimas. Juoko, ironijos ir kritikos galia. Šviečiamąjo amžiaus temų atspindys ir žanrų įvairovė I. Krasickio kūryboje. Tarp racionalizmo ir sentimentalizmo. Abiejų Tautų Respublikos kultūrinis palikimas. Šviečiamąjo amžiaus įtaka šiuolaikinei kultūrai. Autoriai ir kūriniai: pvz., I. Krasicki <i>Bajki</i> (pasirinktinai) <i>Do króla</i>, <i>Monachomachia</i>, F. Karpiński <i>Laura i Filon</i>, <i>Bóg się rodzi</i>, J. Wybicki <i>Pieśń Legionów Polskich we Włoszech</i> ir kt. Romantizmo tradicijos Romantinis maištas ir individualizmas, tragizmas. Išorinis ir vidinis konfliktas. Psichologinis veikėjų dramatizmas. Gėrio ir blogio kova pasaulyje ir žmoguje. Moters ir meilės idealizavimas. Gamtos ir žmogaus jausmų pasaulio sąveika. Kova už laisvę, patriotizmas. Domėjimasis tautosaka, praeitimi. Menininko kaip pranašo vaidmuo. Dvaras – kultūrinio gyvenimo centras, tradicijos puoselėtojas. Jo išlikimo svarba. Vilniaus romantizmo mokykla. Šiuolaikinio žmogaus polemika su romantizmo idealais ir pasaulėjauta. Autoriai ir kūriniai: pvz. A. Fredro (pasirinktos dramos ištraukos), J. I. Kraszewski <i>Powieść bez tytułu</i>, A. Mickiewicz (eilėraščiai), <i>Ballady i romanse</i> (pvz. <i>Romantyczność</i>, <i>Lilie</i>), <i>Dziady, cz. II</i>, Konrad Wallenrod, <i>Pan Tadeusz</i>, C. K. Norwid (eilėraščiai), J. Słowacki (eilėraščiai), W. Syrokomla (jo asmenybė ir reikšmė kultūroje) ir kt.
---	---

Rusų kalba

Antika Antikinė literatūra. Antikinis mitas, jo funkcijos, reikšmė, interpretacija. Mitologizacija šiuolaikinėje literatūroje. Autoriai ir kūriniai: pvz., Гомер <i>Илиада</i> (ištraukos). Biblija Vertybės iš Senojo ir Naujojo testamento. Siužetai. Biblijos įtaka rusų literatūros formavimuisi. Biblijos motyvai šiuolaikinėje rusų literatūroje. Viduramžių literatūra Herojiniai eposai. Epų (bylinų) didvyriai. <i>Слово о полку Игореве</i> - autorinės literatūros pavyzdys. Religinės literatūros žanrų įvairovė. Šiuolaikinio žmogaus polemika su viduramžių vertybėmis ir idealais. Autoriai ir kūriniai: pvz., <i>Слово о полку Игореве</i>. Renesansas Humanistinės vertybės: ryšys su antika, laisvas ir visapusiškas asmenybės lavinimas, tarnyba tėvynei, garbė, sąžinės ramybė, gėris, darbas, kūrybiškumas. Renesanso žmogaus bruožai. Ф. Петрапка <i>Сонеты</i>. Renesanso bruožai ir vertybės šiuolaikinėje literatūroje. Autoriai ir kūriniai: pvz., Ф. Петрапка <i>Сонеты</i>. Klasicizmas ir Šviečiamasis amžius Proto galių ir išsilavinimo svarbos iškėlimas, gyvenimo ir menų taisyklių nustatymas, literatūros didaktiškumas, pareiga ir pilietiškumas. М. Ломоносов (1 ar 2 pasirinkti kūriniai). Šviečiamąjo amžiaus įtaka šiuolaikinei kultūrai. Autoriai ir kūriniai: pvz., М. Ломоносов (1 ar 2 pasirinkti kūriniai).	Romantizmas Romantinis maištas ir individualizmas, tragizmas. Išskirtinė asmenybė išskirtinėmis aplinkybėmis. Menininko ir laisvės idealizavimas. Išorinis ir vidinis konfliktas. Individualizmas, saviironija, klajonės. Egzotikos ir praeities idealizavimas. Skirtingų epochų autorių polemika su romantizmo idealais ir pasaulėjauta (pvz., М. Горький <i>Старуха Изергиль</i> ar kt.). Autoriai ir kūriniai: pvz., Дж. Гордон Байрон <i>Паломничество Чайльд Гарольда</i> (ištraukos), А. Пушкин, М. Лермонтов <i>lyrika</i>, А. Мицкевич <i>Гражина</i> (ištraukos). Realizmo literatūra Realizmas literatūroje ir visuomenėje. Literatūros tendencingumas. Žmogus ir visuomenė. Kova dėl visuomenės atnaujinimo. Visuomenės harmonijos ir teisingumo samprata. Tipiškas personažas tipiškais aplinkybėmis. Žmogus ir pinigai, materialios vertybės, socialinė padėtis. Pasirinkimo kaina. Romanas kaip visuomenės praeities ir dabarties atspindys. Realizmo literatūra šiuolaikinio skaitytojo akimis. Autoriai ir kūriniai: pvz., А. Грибоедов <i>Горе от ума</i> (analizuojami pjesės realizmo bruožai), А. Пушкин <i>Евгений Онегин</i>, draugystės, meilės, laisvės, filosofinė lyrika, М. Лермонтов <i>Герой нашего времени</i>, vienatvės, meilės, tėvynės, laisvės lyrika, Н. Гоголь. <i>Шинель</i>.
--	---

Vokiečių kalba

Antika Graikų mitinio pasaulio modelis. Mitų herojai ir jų žygių prasmė. Mitų reikšmė antikos ir dabarties žmogaus gyvenimui. Epas – tautinę bendruomenę vaizduojantis, ugdantis ir telkiantis pasakojimas. Epo herojus ir jo kovos prasmė. Garbės ir šlovės samprata. Epinio pasakojimo poetika. Antikinė drama ir jos reikšmė. Antikiniai motyvai literatūros kūriniuose ir įvairiuose kultūros tekstuose. Autoriai ir kūriniai: Homer <i>Odyssey, Ilias</i> (ištraukos). Viduramžiai ir jų vaizdavimas literatūroje Viduramžių žmogaus ir pasaulio samprata. Religinis menas: ištikimybė, garbė, pamaldumas, šventumas, saviugda. Riterių literatūros vaizdiniai, siužetai klasikinėje ir šiuolaikinėje literatūroje. Valdovo vaizdavimas. Valdovo idealas ir jo atsakomybė. Pirmieji religiniai ir pasaulietiški kūriniai Šiuolaikinio žmogaus polemika su viduramžių vertybėmis ir idealais. Autoriai ir kūriniai: Heldenepos (Nibelungenlied, Kudrunlied) (ištraukos), Walther von der Vogelweide (eilėraščiai pasirinktinai) Renesanso kultūra Humanistinės vertybės: pasaulio grožis, tikėjimas, garbė, sąžinės ramybė, gėris, darbas, kūrybiškumas, asmenybės harmonija, draugystė, meilė. Renesanso žmogaus bruožai. Renesansas – tai atradimų epocha. Tėvynės samprata. Tarnyba Tėvynei. Literatūros kūriniai gimtąja kalba. Renesanso bruožai ir humanistinės vertybės šiuolaikinėje literatūroje. Autoriai ir kūriniai: Erasmus von Rotterdam (ištraukos), Volksbuch vom Eulenspiegel, Historia von D. Johan Fausten	Barokoas Žmogaus ir pasaulio prieštarumas. Kova tarp gėrio ir blogio. Barokinis konceptizmas ir jo raiška įvairiuose kultūros tekstuose. Nuo epistolografijos ir atsiminimų iki šiuolaikinio laiško ir interneto tinklašaščio. Barokinio meno savitumas ir jo atspindys šiuolaikinėje kultūroje. Autoriai ir kūriniai: J. Bidermann, S. Dach, (pasirinktinai). Šviečiamasis amžius Apšvietos epochos vertybės: mokslas, išsilavinimas, proto ir patirties iškėlimas. Viešųjų ir privačių reikalų, pareigos ir jausmo konfliktas. Tautos, pilietybės ir pareigos supratimas. Juoko, ironijos ir kritikos galia. Idealaus (utopinio) pasaulio paieška. Tarp racionalizmo ir sentimentalizmo. Šviečiamojo amžiaus įtaka šiuolaikinei kultūrai. Autoriai ir kūriniai: C. A. Bürger, J. W. Goethe, G. E. Lessing (kūriniai ar jų ištraukos pasirinktinai) Romantizmo tradicijos Romantinis maištas ir individualizmas, tragizmas. Išorinis ir vidinis konfliktas. Psichologinis veikėjų dramatismas. Gėrio ir blogio kova pasaulyje ir žmoguje. Moters ir meilės idealizavimas. Domėjimasis tautosaka, praeitimi. Gamta ir žmogus. Autoriai ir kūriniai: Brüder Grimm, J. W. Goethe, F. Schiller (kūriniai ar jų ištraukos pasirinktinai)
--	--

Kultūros tekstų atranka. Skaitymui ir nagrinėjimui pasirenkami grožinės literatūros ir įvairūs kultūros tekstai:

- jų problematika atspindi Antikos, Viduramžių, Renesanso, Baroko, Šviečiamąjo amžiaus idėjas, Romantizmo tematiką ir vertybes;
- baltarusių / lenkų / rusų / vokiečių ir kai kurie visuotinės literatūros kūriniai, kurie padeda suvokti literatūros istoriškumą, sudaryti gimtosios literatūros raidos vaizdą;
- įvairių rūšių ir žanrų;
- autorių, kurių kūryba ar biografija susijusi su Lietuva;
- įvairūs šiuolaikinės literatūros ir kultūros tekstai, kuriuose atsispindi antikos, viduramžių, renesanso, baroko, Šviečiamąjo amžiaus idėjos, romantizmo tematika ar vertybės;
- aukštosios, populiariosios, masinės kultūros pavyzdžiai.

6.9.5.2. Grožinio teksto analizė, interpretacija, vertinimas ir kontekstai

Lyrikos analizė. Analizuojant lyrikos tekstą mokomasi apibūdinti (tiesioginį ir netiesioginį) lyrinį subjektą, adresatą; atpažinti eilėdaros elementus (eilutę, strofą, rimą); nusakyti eilėraščio vyksmo sudedamąsias dalis (situacijos pradžią, kas vyksta, lyrinio subjekto nuotaikas, jausmus ir mintis, poetinius vaizdus).

Epikos analizė. Analizuojant epikos tekstą mokomasi nagrinėti temą ir problematiką bei jų ryšį su literatūros epocha; aptarti kūrimo būdus, nagrinėjamą pasaulį, laiką, vietą, įvykį, siužetą; palyginti veikėjus, jų santykius, nuotaikas, jausmus, mintis; aptarti tiesioginę, netiesioginę veikėjo charakteristiką; atpažinti pasakojimą pirmuoju ir trečiuoju asmeniu ir nurodyti jo funkciją kūrinyje; nurodyti pagrindinį ir kitus kūrinio veikėjus ir apibūdinti jų ypatybes; nusakyti temą ir pagrindinę teksto mintį; aptarti kūrinio konstrukcinių elementų funkcijas (ekspoziciją, veiksmo užuomazgą, vyksmą, kulminaciją ir atomazgą).

Dramos analizė. Analizuojant dramos tekstą mokomasi nurodyti ir aptarti dramos elementus (siužetą, veikėją, sceną, aktą, remarką, chorą, repliką, monologą, dialogą); paaiškinti motyvą ir veiksmus; analizuoti veikėjų charakterius ir elgesio priežastis, palyginti charakterius.

Literatūros žanrų atpažinimas. Įtvirtinamos žemesnės klasės įgytos žinios apie literatūros žanrus, mokomasi nusakyti jų pagrindines ypatybes.

Baltarusių kalba: apsakymas, romanas, epinė poema, kronika/metraštis, odė, baladė, komedija.

Lenkų kalba: epas, epinė poema, kronika, odė, raudos (*treny*), sonetas, tragedija, komedija.

Rusų kalba: eiliuotas romanas, epas, epinė poema, komedija, odė, rauda, sonetas.

Vokiečių kalba: trumposios istorijos (vok. Kurzgeschichte), novelė, romanas, apsakymas, pasakėčia, pasaka, baladė.

Meninė kalba ir jos funkcijos. Mokomasi atpažinti meninės (kalbinės) raiškos priemones ir nusakyti jų funkcijas tekste: antitezė, paralelizmas, oksimoras, hiperbolė, epitetas, palyginimas, garsų pamėgdžiojimas, maži žodžiai, personifikacija, animizacija, retorinis kreipinys, kartojimas, perkeltinės reikšmės žodžiai, anafora, retorinis klausimas, alegorija, parafrazė, simbolis, meninis neologizmas, ekspresyvioji leksika.

Grožinio teksto interpretavimas ir vertinimas. Mokomasi interpretuoti ir vertinti grožinį tekstą: aiškinti alegorinį ir simbolinį literatūros kūrinio turinį; atpažinti literatūrinuose tekstuose ironiją, humorą, patosą; apibūdinti jų funkcijas tekste; interpretuoti literatūros kūrinius taikant būtinąjį kontekstą, pvz., istorinį, socialinį, politinį, filosofinį, biografinį, kultūrinį, literatūrinį, mitologinį, biblinį ir egzistencinį; atpažinti žmogaus vertybių svarbą visuotinės ir tautinės literatūros kūriniuose ir nusakyti jų vaidmenį veikėjo poelgiuose.

Kitų kultūros tekstų interpretavimas ir vertinimas. Mokomasi interpretuoti kitus kultūros tekstus: apibūdinti pagrindines filosofines tendencijas ir apibūdinti jų įtaką epochos kultūrai; interpretuoti ir palyginti skirtingus kultūros tekstus; apibūdinti aukštosios, populiariosios, masinės kultūros tekstus.

6.9.5.3. Dalyvavimas kultūriniame gyvenime

Pateikiamos įvairios kultūrinio ugdymo formos, kurių tikslas – padėti įtvirtinti per kalbos ir literatūros pamokas įgytas žinias ir gebėjimus, visapusiškai plėsti savo kultūrinį akiratį, tobulinti kritinio mąstymo gebėjimus, ugdyti kūrybiškumą, socialinius emocinius įgūdžius, pilietines nuostatas atliekant mokomąsias užduotis:

- teatro, muziejaus, meno parodų ir pan. lankymas;
- pamokos įvairiose kultūrinėse erdvėse (pvz., edukacinės ekskursijos, teminiai užsiėmimai, dirbtuvės), susietos su tam tikrais literatūriniais kūriniais, temomis arba literatūrinių ir istorinių epochų reiškiniais;
- projektinė veikla (dalykiniai ir tarpdalykiniai projektai; mokykliniai, regioniniai ir respublikiniai projektai);
- mokykliniai, tarpmokykliniai, respublikiniai ir tarptautiniai renginiai (pvz., konkursai, olimpiados, festivaliai);
- bendradarbiavimas su kultūros institucijomis (pvz., bibliotekomis, teatrais, kino teatrais, muziejais, galerijomis, meno mokyklomis ir kt.);
- susipažinimas su žymiausiais Baltarusijos / Lenkijos / Rusijos / Vokietijos ir Lietuvos kūrėjais, mokslininkais, su jų kūryba ar darbais ir kultūriniais įvykiais;
- susipažinimas su svarbiausiais istoriniais įvykiais.

6.10. Mokymosi turinys. 10 klasė

6.10.1. Kalbėjimas, klausymas ir sąveika

6.10.1.1. Įvairių tekstų klausymas ir supratimas.

Kalbėjimo ir klausymo paskirtis ir tikslai. Mokomasi aktyviai klausytis amžiaus tarpsnį atitinkančių grožinių ir negrožinių tekstų iš įvairių šaltinių (pvz., televizijos ir radijo laidų), perteikiamų įvairių kalbėtojų. Mokomasi suprasti, permąstyti, įsiminti ir panaudoti informaciją įvairiems komunikaciniams tikslams, suvokti jos paskirtį ir naudą. Mokomasi glaustai atpasakoti turinį atskleidžiant priežasties ir pasekmės ryšius, nenukrypstant nuo temos, naudojant tinkamą raišką. Mokomasi pagrįsti savo nuomonę (argumentuoti), susieti išgirstą informaciją su savo patirtimi, kontekstu, lyginti, kritiškai vertinti (įvertinti informacijos patikimumą), skirti nuomones ir faktus, daryti išvadas, apibendrinti. Mokomasi turtinti savo kalbą tarptautiniais, vaizdingais žodžiais ir frazėmis, citatomis, paaiškinti juos ir įsidėmėti, tinkamai vartoti įprastose ir naujose situacijose.

Aktyvaus klausymosi ir kalbėjimo strategijos. Mokomasi klausytis dėmesingai, atrinkti svarbią informaciją, atsižvelgti į kitų suteiktą grįžtamąją informaciją dėl savo klausymosi ir kalbėjimo, vertinti klausomo ar audiovizualinio teksto turinį, raišką, poveikį klausytojui, kalbėjimo kultūrą; taikyti kitas išmoktas strategijas įvairiuose naujuose kontekstuose.

6.10.1.2. Dalyvavimas įvairiose komunikavimo situacijose.

Debatai. Mokomasi diskutuoti konkrečia tema, išsakyti savo požiūrį, pagrįsti nuomonę faktais, duomenimis, gyvenimo pavyzdžiais, tinkamai iškelti klausimus, atremti argumentus. Mokomasi žodinės diskusijos teiginius pasižymėti raštu, konkrečiai, nuosekliai ir logiškai apibendrinti, kas buvo išgirsta, įtikinti savo pozicijos teisumu.

Kalbos etiketas. Mokomasi laikytis kalbos etiketo, tinkamai bendrauti oficialioje ir neoficialioje komunikacinėje situacijoje (telefonu, internete), laikytis bendradarbiavimo principų (pvz., pokalbyje, interviu, diskusijoje, ginče, debatuose, komandiniame darbe).

6.10.1.3. Sakytinio teksto pristatymas.

Kalbėjimo girdimumas, aiški ir taisyklinga artikuliacija. Mokomasi taisyklingos tarties ir intonavimo (pvz., mokomasi taikant šviriakalbes ir greitakalbes, žaidimą patarlėmis ir priežodžiais, poezijos ir prozos tekstų skaitymą skirtingu tempu, tembru, intonacijomis), reiškiant įvairias emocijas. *Pristatymo situacija, tikslas ir pagrindinės strategijos. Įtikinamos kalbos specifika, rengimas ir sakymo strategijos.* Mokomasi parengti (planuoti, rengti ir sakyti) viešosios kalbos tekstą atsižvelgiant į temos pobūdį, tikslus ir poveikį klausytojui, tikslingai vartoti retorines (leksines, sintaksines) ir neverbalines raškos priemonės, parengti pristatymą nuotraukomis, skaidrėmis, naudoti įvairialypės terpės priemonės. Mokomasi žymėti pastabas klausantis kalbėjimo (pranešimo). Mokomasi užduoti klausimus pristatančiam, užsirašyti reikalingą informaciją. Mokomasi įvertinti turinį, rašką, poveikį klausytojui ir kalbėjimo kultūrą, apibendrinti ir interpretuoti (žodžiu) išklaustą pristatymą (kalbą).

6.10.2. Skaitymas ir teksto suvokimas

6.10.2.1. Skaitymo technika ir teksto suvokimo strategijos.

Mokiniai tobulina skaitymo technikas ir taiko pažintas žemesnėse klasėse strategijas įvairiuose naujuose kontekstuose (pvz., konspektuoja, sudaro schemas, kelia ir tikrina hipotezes, aptaria teksto suvokimą ir kt.).

6.10.2.2. Teksto analizė, interpretacija ir vertinimas. Mokomasi atpažinti tiesioginę ir netiesioginę informaciją; sieti, lyginti, grupuoti, kritiškai vertinti ir apibendrinti skirtingos raškos informaciją iš kelių įvairių šaltinių. Skaitant sudėtingesnius tekstus mokomasi įvardyti teksto temą, problemą, nurodyti esmines ir neesmines detales, faktus, atpažinti raškos priemonės, paaiškinti jų prasmę ir tikslingumą; aptarti teksto vertę, problemas, idėjas, vertybes, išreikšti savo nuomonę apie tekstą. Mokomasi atpažinti tekstų tipus ir žanrus. Mokomasi atpažinti raškos priemonės, paaiškinti jų prasmę ir tikslingumą; išreikšti savo nuomonę apie tekstą; įvertinti informacijos šaltinio patikimumą, informacijos objektyvumą ir subjektyvumą, teisingumą ir „melagingumą“; atpažinti manipuliacijų ir propagandos apraiškas. Aptiriamos autorių teisės ir jų saugumo poreikis. Diskutuojama apie žiniasklaidos paskirtį ir poveikį.

6.10.2.3. Tekstų atranka. Skaitomi įvairių socialinį kultūrinį kontekstą apimantys gana abstrakčios tematikos įvairaus pobūdžio tekstai knygose, periodiniuose leidiniuose, internete: publicistiniai, dalykiniai, informaciniai ir medijų (pvz., anketa, interviu, enciklopedijų, žinytų straipsniai, diskusiniai, poleminių ir mokslo populiarieji straipsniai, viešosios kalbos, dienoraščiai, atsiminimai, laiškai, įvairūs skaitmeniniai žodynai; reklama, schemas, elektroninis tekstas, periodikos leidiniai, internetinių diskusijų forumai, televizijos ir radijo laidos, filmai, spektakliai).

6.10.3. Rašymas ir teksto kūrimas

6.10.3.1. Rišlauso teksto kūrimas ir redagavimas. Kartojamas ir gilinamas 9 klasės mokymosi turinys. Mokomasi loginių ryšių tarp teksto dalių (chronologinis, priežasties – pasekmės, situacija – vertinimas, epizodas – refleksija, bendra – detalų). Aptariama argumentų ir kontrargumentų seka tekste. Mokomasi tikslingai vartoti aprašymo, pasakojimo, atpasakojimo, charakteristikos elementus ir citatas samprotavimo tekste ir viešojo kalboje; redaguojant, taisant ir tobulinant tekstą, siekiant teksto taisyklingumo, aiškumo, rišlumo taikyti pažintas taisykles, tinkamai vartoti leksines ir gramatines konstrukcijas.

6.10.3.2. Tekstų tipai ir žanrai. Mokomasi kurti įvairaus pobūdžio tekstus, paisant žanro reikalavimų: samprotavimo rašinys. Straipsnis. Recenzija. Nesudėtingo mokslo populiarinimo teksto santrauka. Vieša kalba. Anotacija. Kūrybiniai bandymai.

6.10.3.3. Rašymo technika ir rašyba, teksto pateikimas. Tobulina žemesnių klasių įgūdžius.

6.10.4. Kalbos pažinimas

Lenkų kalba

6.10.4.1. Fonetika

Kartojamos ir gilinamos žemesnėse klasėse įgytos žinios, mokomasi taikyti ir tobulinti įgūdžius naujuose kalbos vartojimo kontekstuose.

6.10.4.2. Leksika ir žodžių daryba

Kartojamos ir gilinamos 5–9 klasėse įgytos žinios, mokomasi taikyti ir tobulinti įgūdžius naujomis sąlygomis, tobulinti savo kalbos vartotojo įgūdžius, naudotis įvairiais žodynais.

Skoliniai. Mokomasi paaiškinti, kokios gyvenimo srityse atsiranda naujausi skoliniai, pateikti pavyzdžių. Skiriami įvairūs skolinių įsitvirtinimo būdai lenkų kalboje (*kalki słowotwórcze i zapożyczenia leksykalne, zapożyczenia adaptowane i nieadaptowane*), įsimenama naujausių skolinių rašyba.

Mokomasi plėtoti žodyną pagal nurodytas kalbinės veiklos temas, aiškinama atitinkamų semantinių grupių žodžių daryba.

6.10.4.3. Kalbos dalys ir žodžių kaityba

Kartojamos, gilinamos ir taikomos 5-8 klasėse įgytos žinios apie kalbos dalis, mokomasi tobulinti jų kaitybos įgūdžius naujuose kalbos vartojimo kontekstuose.

Kalbos dalys siejamos su jų sintaksiniu vaidmeniu sakinyje ir stilistine teksto raiška. Mokomasi atpažinti kalbos dalis, jų gramatinius požymius sintaksinėje sakinio struktūroje ir meninės raiškos priemonėse.

Mokomasi atpažinti tipines gramatikos klaidas ir taisyti jas redaguojant savo rašinį. Mokomasi naudotis įvairiais norminiais šaltiniais (žodynai, internetiniai puslapiai).

6.10.4.4. Sintaksė ir skyryba

Kartojamos ir gilinamos 5–8 klasėse įgytos žinios, mokomasi taikyti ir tobulinti gebėjimus naujomis kalbos vartojimo sąlygomis.

Sinoniminių sintaksinių konstrukcijų taikymas. Mokomasi taikyti įvairias sinonimines sintaksines konstrukcijas, siekiant stiliaus aiškumo ir žanro tikslumo. Mokomasi vartoti būdingas dalykinei kalbai konstrukcijas (pvz., beasmenius sakinius su neveikiamosios rūšies dalyvių formomis).

Žodžių tvarka. Siekiant teksto rišlumo, mokomasi žodžių tvarkos sakinyje ir jos reikšmės.

Skyrybos ženklai. Mokomasi nusakyti pagrindinių skyrybos ženklų (taško, klaustuko, šauktuko, kablelio, brūkšnio, dvitaško, daugtaško, skliaustų, kabučių, kabliataško) vartojimo skirtumus lenkų ir lietuvių kalbose.

6.10.4.5. Kalba kaip socialinis reiškiny

Globalizacija ir leksikos internacionalizacija. Aptariami globalizacijos procesai, jų poveikis tautinėms kalboms. Aiškinamasi, kokia yra anglų kalbos įtaka. Susipažįstama su sąvoka leksikos internacionalizacija.

Lenkų ir lietuvių kalbų giminystės ryšiai. Mokomasi apibūdinti lenkų ir lietuvių kalbų giminystės ryšius, leksikos ir gramatikos panašumus. Mokomasi naudotis lietuvių–lenkų kalbų žodynais ir atlikti nesudėtingus vertimus.

Mokomasi suvokti ir apibūdinti kitų Lietuvoje vartojamų kalbų poveikį lenkų kalbai, atpažinti tipines šio poveikio klaidas.

Rusų kalba

Fonetika ir tarimas

Kartojamos ir gilinamos žemesnėse klasėse įgytos žinios, mokomasi taikyti ir tobulinti įgūdžius naujuose kalbos vartojimo kontekstuose.

Leksika ir žodžių daryba

Kartojamos ir gilinamos 5–8 klasėse įgytos žinios apie kalbos dalis, mokomasi taikyti ir tobulinti įgūdžius naujomis sąlygomis.

Naujadarai. Leksikos internacionalizacija. Mokomasi apibūdinti naujadaro sąvoka, atpažinti naujadarus, suvokti leksikos internacionalizacijos procesus.

Skolinai. Mokomasi suvokti ir apibūdinti senų ir naujų skolinių adaptacijos rusų kalboje procesus.

Ekspresyvioji leksika. Mokomasi apibūdinti ekspresyvosios leksikos sąvoką. Mokomasi atpažinti įvairius stilistinius žodžių atspalvius, pateikti pavydžius.

Mokomasi plėtoti žodyną pagal nurodytas kalbinės veiklos temas, aiškinama atitinkamų semantinių grupių žodžių daryba

Kalbos dalys ir žodžių kaityba

Kartojamos ir gilinamos įgytos 5–8 klasėse žinios, mokomasi taikyti ir tobulinti įgūdžius naujomis sąlygomis.

Mokomasi atpažinti kalbos dalis, jų gramatinius požymius, suvokti jų stilistinį vaidmenį tekste.

Mokomasi atpažinti tipines gramatikos klaidas ir taisyti jas redaguojant savo rašinį. Mokomasi naudotis įvairiais norminiais šaltiniais.

Sintaksė ir skyryba

Kartojamos ir gilinamos 5–8 klasėse įgytos žinios, mokomasi taikyti ir tobulinti gebėjimus naujomis sąlygomis.

Mokomasi taikyti įvairias sinonimines sintaksines konstrukcijas, siekiant stiliaus aiškumo ir žanro tikslumo. Mokomasi vartoti dalykinei kalbai būdingas konstrukcijas (pvz., beasmenius sakinius su neveikiamosios rūšies dalyvių formomis).

Mokomasi nusakyti pagrindinių skyrybos ženklų (kablelio, brūkšnio, dvitaškio, daugtaškio, skliaustų, kabučių, kabliataškio) vartojimo skirtumus rusų ir lietuvių kalbose.

Kalba kaip socialinis reiškiny

Aptariami globalizacijos procesai, jų poveikis rusų kalbai. Aiškinamasi, kokia yra anglų kalbos įtaka.

Mokomasi apibūdinti rusų ir lietuvių kalbų giminystės ryšius, leksikos ir gramatikos panašumus. Mokomasi naudotis lietuvių–rusų kalbų žodynais.

Mokomasi atlikti nesudėtingus vertimus.

Mokomasi suvokti ir apibūdinti kitų Lietuvoje vartojamų kalbų poveikį rusų kalbai, atpažinti skirtumus, pateikti pavyzdžius.

6.10.5. Literatūrinis ir kultūrinis ugdymas

6.10.5.1. Grožinės literatūros raida (problematika ir autoriai). Mokomasi suvokti grožinės literatūros epochų (XIX a. antrosios pusės, XX a. ir XXI a.) ir kryptų esminius ypatumus, aptarti jų idėjas skirtinguose kontekstuose. Mokosi gretinti aptariamos epochos kūrinius su skirtingais kultūros tekstais. Mokomasi atpažinti įvardytų epochų idėjų ir motyvų įtaką šiuolaikinei kultūrai. Mokomasi įvairiais aspektais nagrinėti pateiktas lentelėje privalomas temas pasirenkant grožinės literatūros kūrinius ir įvairius kultūros tekstus. Skaitymui pasirenkami kūriniai arba jų ištraukos. Kiekvienos epochos užsienio literatūros 1 ar 2 kūrinių arba jų ištraukų parinkimas, atsižvelgiant į mokinių amžių ir gebėjimų lygį, integravimo galimybes su užsienio kalbų mokymo turiniu ir siekiant išvengti kartojimo su lietuvių kalbos ir literatūros dalyko programa.

Baltarusių kalba

Nacionalinio atgimimo literatūra Susidomėjimas savo tautos likimu ir istorija, dėmesys buitiniams tautos tradicijoms, kalbai. Literatūrinis ir kultūrinis gyvenimas XX a. pradžioje Vilniuje. Autoriai ir kūriniai: pvz. М. Багдановіч (eilėraščiai), А. Гарун (eilėraščiai, apsakymas <i>П'ера і Каламбіна</i>), М. Гарэцкі. <i>Роднае карэнне, Літоўскі хутарок, Рускі</i>, Я. Колас (eilėraščiai, apsakymų ciklas <i>Казкі жыцця</i>, poema <i>Новая зямля</i>), Я. Купала (eilėraščiai, poemos,), Цётка (eilėraščiai, apsakymai), Ядвігін III. (apsakymai) ir kt. Tarpukario dvidešimtmetis	Literatūra nuo 1950 m. Totalitarizmo patirtis, tautų persekiojimas. Vertybių krizė XX a. II pusėje pakitusiame pasaulyje. Literatūra – vertybių gynėja. Autoriai ir kūriniai: pvz. П. Броўка, А. Куляшоў, П. Панчанка (eilėraščiai pasirinktiniai), Я. Брыль (2-3 apsakymai pasirinktiniai), В. Быкаў. <i>Абеліск</i>, У. Караткевіч. <i>Дзікае паляванне караля Стаха</i>, <i>eilėraščiai</i> (pasirinktinai), Макаёнак. <i>Заццюканы апостал</i>, І. Мележ. <i>Людзі на балоце</i>, П. Панчанка (lyrika pasirinktinai), М. Танк. Poema <i>Люцыян Таполя</i>, <i>eilėraščiai</i> (pasirinktinai), І. Шамякін. <i>Гандлярка і паэт</i>, Я. Янішчыц, А. Разанаў, Р. Барадулін, Н. Гілевіч (eilėraščiai pasirinktinai), Э. Хэмінгуэй. <i>Стары і мора</i>, kt. Literatūra nuo 1985 m.
---	---

Socialiniai konfliktai, literatūros ir visuomenės gyvenimo idealizacijos ir politizacijos didėjimas, Stalino represijos. Vakarų Baltarusijos literatūra. Baltarusių draugijos Vilniuje. Autoriai ir kūriniai: pvz. Н. Арсеннева (eilėraščiai), З. Бядуля. <i>Бондар. М. Гарэцкі. Дзве душы, Ціхая плынь</i> (pasirinktina), М. Зарэцкі. <i>Ворагі, Дзіўная, Я. Колас. У палескай глушы.</i> К. Крапіва. <i>Хто смяеецца апошнім,</i> К. Чорны. <i>Макаркавых Волька, Лявон Бушмар,</i> А. Куляшоў (eilėraščiai), М. Танк ((eilėraščiai)), У. Фолкнер. <i>Пах вербены,</i> Гіём Апалінэр. <i>Мост Мірабо, Цень,</i> С. Цвейг. <i>Нябачная калекцыя</i> ir kt.	Literatūros amžinosios temos ir motyvai: humanizmas, užuojauta, gyvenimo prasmės ieškojimas, meilės siekimas, individualizmas, patriotizmas, garbė, maištas. Autoriai ir kūriniai: А. Бадак, М. Башлакоў, Н. Гальпяровіч, М. Дукса, М. Мятліцкі, А. Разанаў ir kt. <i>eilėraščiai</i> (pasirinktina), А. Савіцкі. <i>Пісьмо ў рай,</i> І. Чыгрынаў. <i>Вяртанне да віны,</i> С. Алексіевіч. <i>Цынкавыя хлопчыкі,</i> А. Кудравец <i>Бацька,</i> В. Быкаў. <i>Жоўты пясочак, Аблава,</i> А. Петрашкевіч <i>Меч Рагвалода</i> ir kt.
---	--

Lenkų kalba

Pozityvistinė literatūra Lenkų pozityvizmo idealai. Žmogus ir visuomenė. Kova dėl visuomenės atnaujinimo. Naujas patriotizmo supratimas. Kartų konfliktas kūryboje ir gyvenime. Sukilimo Lenkijoje ir Lietuvoje atspindžiai literatūroje ir kultūroje. Literatūrinė istorinių įvykių interpretacija. Tolerancijos ir antisemitizmo problematika. Žmogus ir pinigai, materialinės vertybės, socialinė padėtis. Literatūrinis ir kultūrinis gyvenimas XIX a. 2-oje pusėje. Lietuviškieji motyvai XIX a. lenkų literatūroje ir kultūroje. Pozityvistinė literatūra šiuolaikinio skaitytojo akimis. Autoriai ir kūriniai: pvz. B. Prus (feljetonai arba novelės), H. Sienkiewicz (novelės), <i>Quo vadis, Potop,</i> E. Orzeszkowa (novelės), M. Konopnicka <i>Mendel Gdański</i> ir pasirinkti eilėraščiai, A. Asnyk (eilėraščiai) ir kt. Modernizmas (Młoda Polska) Nusivylimas pozityvistiniais idealais. Visuomeninės antagonizmas. Dekadentizmas. Kartų konfliktas.	Tarpukario dvidešimtmetis Nepriklausomybės atgavimo džiaugsmas ir nauji literatūros uždaviniai. Tarp tradicionalizmo, avangardizmo ir katastrofizmo. Poetinių grupių – <i>Skamander, Żagary</i> – atstovai ir jų kūryba. Literatūrinis ir kultūrinis gyvenimas XX a. pradžioje Vilniuje. Autoriai ir kūriniai: pvz. J. Tuwim (eilėraščiai), K. Wierzyński (eilėraščiai), Cz. Miłosz (eilėraščiai), T. Bujnicki (eilėraščiai), M. Pawlikowska-Jasnorzewska (eilėraščiai), M. Dąbrowska <i>Marcin Kozera</i>, K. I. Gałczyński (eilėraščiai), B. Leśmian (eilėraščiai) ir kt. Literatūra nuo 1939 m. Antrasis pasaulinis karas literatūroje. Holokaustas Totalitarizmo patirtis. Vertybių krizė XX a. II pusėje pakitusiame pasaulyje. Literatūra – vertybių gynėja. Literatūros amžinosios temos ir motyvai: humanizmas, empatija, gyvenimo prasmės ieškojimas, meilės siekimas, individualizmas, patriotizmas, garbė, maištas ir kt. Šiuolaikinės literatūros ir kultūros temos, idėjos, formos. Šiuolaikinių Vilniaus poetų kūryba.
--	--

Visuomeninių luomų (buržuazijos) pasaulėžiūros kritika. Modernizmo literatūros principai: menas menui, estetizmas, individualizmas, nuotaikingumas. Meninių krypčių įvairovė skirtingose kultūros tekstose (impresionizmas, simbolizmas, natūralizmas). Šiuolaikinio žmogaus polemika su modernizmo idealais ir pasaulėjauta. Autoriai ir kūriniai: pvz. K. Przerwa-Tetmajer (eilėraščiai), J. Kasprovicz (eilėraščiai), L. Staff (eilėraščiai), S. Żeromski <i>Silaczka, Wierna rzeka</i>, G. Zapolska <i>Moralność pani Dulskiej</i> ir kt.	Autoriai ir kūriniai: pvz. K. K. Baczyński (eilėraščiai), S. Barańczak (eilėraščiai), Z. Herbert (eilėraščiai), R. Kapuściński (reportažai), T. Konwicki (pasirinktas romanas), L. Kruczkowski <i>Niemcy</i>, Cz. Miłosz (eilėraščiai), Z. Nałkowska <i>Medaliony</i>, J. Iwaszkiewicz <i>Ikar</i>, W. Piotrowicz (apsakymai), T. Różewicz (eilėraščiai), A. Rybałko (eilėraščiai), J. Twardowski (eilėraščiai), J. Szostakowski (eilėraščiai), W. Szymborska (eilėraščiai), O. Tokarczuk (apysakos) ir kt.
--	---

Rusų kalba

Realizmo literatūra Realizmas literatūroje ir visuomenėje. Žmogus ir visuomenė. Kova dėl visuomenės atnaujinimo. Visuomenės harmonijos ir teisingumo samprata. Tipiškas personažas tipiškomis aplinkybėmis. Gyvenimo tikrovės vaizdavimas. Socialinių problemų iškėlimas, psychologizmas. Realistinė (realizmo) literatūra šiuolaikinio skaitytojo akimis. Autoriai ir kūriniai: pvz., A. Островский <i>Бесприданница</i>, И. Тургенев <i>Первая любовь</i>, Л. Толстой <i>Юность</i> (<i>skyrus „Сотте il faut“</i>), Фальшивый купон, Ф. Достоевский <i>Братья Карамазовы</i> (<i>skyrus „Бунт“</i>), А. Чехов <i>Человек в футляре, Крыжовник, Случай из практики, Скрипка Ротшильда</i>, А. Куприн <i>Олеся, Гранатовый браслет</i>. Modernizmas Nusivylimas realizmo idealais. Visuomeninės antagonizmas. Visuomeninių luomų (buržuazijos) pasaulėžiūros kritika. Modernizmo literatūros principai: estetizmas, individualizmas. Autoriai ir kūriniai: pvz., И. Бунин <i>Господин из Сан-Франциско, Легкое дыхание, Сны Чанга</i>.	Ankstyvosios sovietinio periodo literatūros paradoksai Autoriai ir kūriniai: pvz., М. Булгаков <i>Собачье сердце</i>. Karas ir pokario laikotarpis Totalitarizmo patirtis. Vertybių krizė XX a. II pusėje pakitusiame pasaulyje. Literatūra – vertybių gynėja. Autoriai ir kūriniai: pvz., М. Шолохов <i>Судьба человека</i>, В. Шаламов <i>Последний бой майора Пугачева</i>, В. Высоцкий, Б. Окуджава (po 1-2 eilėraščius), И. Бродский “Над холмами Литвы...” (lietuviškieji motyvai poezijoje). Literatūra 1970-90 m. Autoriai ir kūriniai: pvz., С. Довлатов, Л. Улицкая (1 ar 2 apsakymai pasirinktinai) Dabartinė literatūra Dabartinės prozos ir poezijos apžvalga (1-2 kūriniai pasirinktinai). Autoriai ir kūriniai: pvz., С. Гандлевский, В. Павлова, В. Пелевин, Т. Толстая, Д. Рубина.
---	---

Vokiečių kalba

Pozityvistinė literatūra Realizmas ir racionalizmas literatūroje ir visuomenėje. Kartų konfliktas kūryboje ir gyvenime. Žmogus ir visuomenė. Kova dėl visuomenės atnaujinimo. Tolerancijos ir antisemitizmo problematika. Žmogus ir pinigai, materialinės vertybės, socialinė padėtis. Literatūrinis ir kultūrinis gyvenimas XIX a. 2-ojoje pusėje. Pozityvistinė literatūra šiuolaikinio skaitytojo akimis. Autoriai ir kūriniai: T. Fontane, Th. Storm (kūriniai pasirinktinai) Prie XX amžiaus slenksčio Modernizmo literatūros principai: menas menui; nuotaika, estetizmas, žmogus ir visuomenė (dekadentizmas). Meninė įvairovė skirtinguose kultūros tekstuose (impresionizmas, simbolizmas, natūralizmas). Nusivylimas pozityvistiniais idealais. Visuomenės antagonizmas. Visuomeninių luomų (buržuazijos) pasaulėžiūros kritika. Kartų konfliktas. Autoriai ir kūriniai: B. Brecht, G. Hauptmann, R. M. Rilke, H. Sudermann <i>Das Bilderbuch meiner Jugend, Reise nach Tilsit</i> (kūriniai pasirinktinai)	XX amžiaus literatūra Tarp tradicionalizmo, avangardizmo ir katastrofizmo. Literatūrinis ir kultūrinis gyvenimas XX a. Vertybių krizė XX a. II pusėje pakitusiame pasaulyje. Literatūra – vertybių gynėja. Šiuolaikinės literatūros ir kultūros temos, idėjos, formos. Literatūros amžinosios temos ir motyvai: humanizmas, užuojauta, gyvenimo prasmės ieškojimas, meilės siekimas, individualizmas, patriotizmas, garbė, maištas. Autoriai ir kūriniai: I. Aichinger, P. Bichsel, J. Bobrowski <i>Litauische Claviere, Die Erzählungen, Levins Mühle</i>, W. Borchert, H. Böll, G. Grass <i>Blechtrommel</i> (ištraukos), P. Handke (<i>Kurzgeschichten</i> pasirinktinai), H. Hesse, F. Kafka, E. Kästner, Th. Mann <i>Tod in Venedig</i>.
---	---

Kultūros tekstų atranka. Skaitymui ir nagrinėjimui pasirenkami grožinės literatūros ir kultūros tekstai:

- atspindintys XIX ir XX a. literatūros epochų idėjas, tematiką ir vertybes;
- baltarusių / lenkų / rusų / vokiečių ir kai kurie visuotinės literatūros kūriniai, kurie padeda suvokti literatūros istoriškumą, sudaryti gimtosios literatūros raidos vaizdą;
- įvairių rūšių ir žanrų;
- autorių, kurių kūryba ar kultūrinė veikla susijusi su Lietuva;
- aukštosios, populiariosios, masinės kultūros pavyzdžiai.

6.10.5.2. Grožinio teksto analizė, interpretacija ir vertinimas

Lyrikos analizė. Analizuojant lyrikos tekstą mokomasi apibūdinti (tiesioginį ir netiesioginį) lyrinį subjektą, adresatą; atpažinti eilėdaros elementus (eilutę, strofą, rimą); nusakyti eilėraščio vyksmo sudedamąsias dalis (situacijos pradžią, kas vyksta, lyrinio subjekto nuotaikas, jausmų ir minčių apibūdinimą, poetinius vaizdus).

Epikos analizė. Analizuojant epikos tekstą mokomasi nagrinėti temą ir problematiką bei jų ryšį su literatūros epocha; aptarti kūrimo būdus, nagrinėjamą pasaulį, laiką, vietą, įvykį, siužetą; palyginti veikėjus, jų santykius, nuotaikas, jausmus, mintis; aptarti tiesioginę, netiesioginę veikėjo charakteristiką; atpažinti pasakojimą pirmuoju ir trečiuoju asmeniu, nurodyti pasakotojo funkciją kūrinyje; nurodyti pagrindinį ir kitus kūrinio veikėjus ir apibūdinti jų ypatybės; nusakyti temą ir pagrindinę teksto mintį; aptarti kūrinio konstrukcinių elementų funkcijas (ekspoziciją, veiksmo užuomazgą, vyksmą, kulminaciją ir atomazgą).

Dramos analizė. Analizuojant dramos tekstą mokomasi nurodyti ir aptarti dramos elementus (siužetą, veikėją, sceną, aktą, remarką, repliką, monologą, dialogą, veiksmą); paaiškinti motyvą ir veiksmus; analizuoti veikėjų charakterius ir elgesio priežastis, palyginti charakterius.

Literatūros žanrų atpažinimas. Įtvirtinamos žemesnėse klasėse įgytos žinios apie literatūros žanrus, mokomasi nusakyti jų pagrindines ypatybes.

Meninė kalba ir jos funkcijos. Mokomasi atpažinti meninės (kalbinės) raiškos priemonės, ir nusakyti jų funkcijas tekste: antitezė, paralelizmas, oksimoronas, hiperbolė, epitetas, palyginimas, garsų pamėgdžiojimas, mažybiniai žodžiai, personifikacija, animizacija, retorinis kreipinys, kartojimas, perkeltinės reikšmės žodžiai, anafora, retorinis klausimas, alegorija, parafrazė, simbolis, meninis neologizmas, ekspresyvioji leksika.

Grožinio teksto interpretavimas ir vertinimas. Mokomasi interpretuoti ir vertinti grožinį tekstą: aiškinti alegorinį ir simbolinį literatūros kūrinio turinį; atpažinti literatūrinuose tekstuose ironiją, satyrą, humorą, patosą; apibūdinti jų funkcijas tekste; interpretuoti literatūros kūrinius taikant būtinąjį kontekstą, pvz., istorinį, literatūrinį, politinį, kultūrinį, filosofinį, biografinį, mitologinį, biblinį ir egzistencinį; atpažinti žmogaus vertybių svarbą visuotinės ir tautinės literatūros kūriniuose ir nusakyti jų vaidmenį veikėjo poelgiuose.

Kitų kultūros tekstų interpretavimas ir vertinimas. Mokomasi interpretuoti kitus kultūros tekstus: apibūdinti pagrindines filosofines tendencijas ir apibūdinti jų įtaką epochos kultūrai; interpretuoti ir palyginti skirtingus kultūros tekstus; apibūdinti aukštosios, populiariosios, masinės kultūros tekstus.

6.10.5.3. Dalyvavimas kultūriniame gyvenime

Pateikiamos įvairios kultūrinio ugdymo formos, kurių tikslas – padėti įtvirtinti per kalbos ir literatūros pamokas įgytas žinias ir gebėjimus, visapusiškai plėsti savo kultūrinį akiratį, tobulinti kritinio mąstymo gebėjimus, ugdyti kūrybiškumą, socialinius emocinius įgūdžius, pilietines nuostatas atliekant mokomąsias užduotis:

- teatro, muziejaus, meno parodų ir pan. lankymas;
- pamokos įvairiose kultūrinėse erdvėse (pvz., edukacinės ekskursijos, teminiai užsiėmimai, dirbtuvės), susietos su tam tikrais literatūriniais kūriniais, temomis arba literatūrinių ir istorinių epochų reiškiniais;
- projektinė veikla (dalykiniai ir tarpdalykiniai projektai; mokykliniai, regioniniai ir respublikiniai projektai);
- mokykliniai, tarpmokykliniai, respublikiniai ir tarptautiniai renginiai (pvz., konkursai, olimpiados, festivaliai);
- bendradarbiavimas su kultūros institucijomis (pvz., bibliotekomis, teatrais, kino teatrais, muziejais, galerijomis, meno mokyklomis ir kt.);

- susipažinimas su žymiausiais Baltarusijos / Lenkijos / Rusijos / Vokietijos ir Lietuvos kūrėjais, mokslininkais, jų kūryba ar darbais ir kultūriniais įvykiais;
- susipažinimas su svarbiausiais istoriniais įvykiais.

7. Pasiekimų vertinimas

Vertinimas yra esminė mokymosi proceso dalis. Mokinių kalbos ir literatūros mokymosi rezultatų vertinimas suvokiamas kaip pagalba mokiniui sėkmingai mokytis, tobulėti ir bręsti. Planuojant mokinių vertinimą svarbu atkreipti dėmesį į tai, kad būtų vertinamos visos pasiekimų sritys:

A Kalbėjimas, klausymas ir jų sąveika.

B Skaitymas ir teksto suvokimas.

C Rašymas ir teksto kūrimas.

D Kalbos pažinimas.

E Literatūrinis ir kultūrinis ugdymas.

Mokinys turi žinoti savo stipriąsias ir silpnąsias puses. Informacija apie mokinio pasiekimus turi būti suteikta tėvams (globėjams).

Remiantis vertinimo rezultatais numatoma mokymosi perspektyva, individualizuojamas ugdymo procesas. Vertinant apmąstomi ugdymo tikslai ir principai, turinys ir metodai ir vertinimo bei įvertinimo poveikis mokinio motyvacijai bei savigarbai. Vertinimo procese reikėtų vadovautis šiais principais:

- padėti mokiniui tobulėti, tapti savarankiškam, atsakingam už mokymosi rezultatus, ugdyti jo pasitikėjimą savo jėgomis, gebėjimą įsivertinti savo veiklą, pasirinkti tinkamiausius veiklos būdus, spręsti iškilusias problemas, reflektuoti mokymosi rezultatus;
- vertinama tai, ko mokiniai buvo mokomi. Pateikiant vertinimo informaciją akcentuojama, kokią pažangą padarė mokiniai, o po to analizuojamos klaidos ar nesėkmės tam, kad būtų išvengta jų ateityje, kad būtų numatytos kryptystobulėti;
- pasiekimai vertinami su mokiniais iš anksto susitartus ir aptartus kriterijus;
- taikomi diagnostinio, formuojamojo ir kaupiamojo vertinimo būdai;
- pasiekimai aprašyti išskiriant keturis pasiekimų lygius: slenkstinis, patenkinamas, pagrindinis, aukštesnysis;
- pasiekimų lygiai siejami su mokinio pasiekimų įvertinimu pažymiais: slenkstinis (I lygis) – 4, patenkinamas (II lygis) – 5–6, pagrindinis (III lygis) – 7–8, aukštesnysis (IV lygis) – 9–10.

8. Pasiekimų lygių požymiai

8.1. Pasiekimų lygių požymiai. 1-2 klasė

A Kalbėjimas, klausymas ir sąveika. 1-2 klasė			
Slenkstinis (I lygis)	Patenkinamas (II lygis)	Pagrindinis (III lygis)	Aukštesnysis (IV lygis)
A 1 Klausio ir supranta įvairių tekstų turinį ir intenciją, analizuoja ir interpretuoja turinio elementus, nagrinėja tekstą kalbinės raidos atžvilgiu, geba analizuoti ir vertinti kalbinį elgesį.			
A 1.1 Klausydamas grožinių ir negrožinių tekstų, supranta svarbiausias mintis aiškiai išreikštas bendrine kalba, kai kalbama gerai žinomomis temomis, trumpus pasakojimus. Padedamas aptaria kai kuriuos raidos elementus. Padedamas gana bendrai atpasakoja tekstą ir skatinamas nusako klausomo teksto temą.	A 1.1 Klausydamas grožinių ir negrožinių tekstų, supranta svarbiausias mintis aiškiai išreikštas bendrine kalba, kai kalbama gerai žinomomis temomis, trumpus pasakojimus. Naudodamasis pagalba aptaria elementarius raidos elementus. Gana bendrai atpasakoja tekstą. Skatinamas nusako klausomo teksto temą ir išsako savo nuomonę apie tekstą.	A 1.1. Klausydamas grožinių ir negrožinių tekstų, seka kalbą, supranta mintis, aiškiai išreikštas bendrine kalba, kai kalbama įprastomis temomis, trumpus pasakojimus. Kartais paklauskamas aptaria daugumą raidos elementų. Gana išsamiai atpasakoja tekstą. Nusako klausomo teksto temą, skatinamas išsako savo nuomonę apie tekstą.	A 1.1 Klausydamas grožinių ir negrožinių tekstų, seka kalbą, supranta mintis aiškiai išreikštas bendrine kalba, kai kalbama įprastomis temomis, trumpus pasakojimus. Supranta atskirus raidos elementus. Išsamiai atpasakoja tekstą. Nusako klausomo teksto temą, išsako savo nuomonę apie tekstą.
A 1.2 Padedamas išgirstą informaciją sieja su bendro pobūdžio kasdieninėmis žiniomis.	A 1.2 Padedamas išgirstą informaciją sieja su bendro pobūdžio kasdieninėmis žiniomis ir asmenine patirtimi.	A 1.2 Naudodamasis pagalba išgirstą informaciją sieja su bendro pobūdžio kasdieninėmis žiniomis ir asmenine patirtimi.	A 1.2 Išgirstą informaciją sieja su bendro pobūdžio kasdieninėmis žiniomis ir asmenine patirtimi.
A 2 Dalyvauja įvairiose komunikavimo situacijose, tiksliai ir tinkamai komunikuoja, atsižvelgdamas į tikslą, adresatą.			
A 2.1 Padedamas pasirenka neverbalines ir verbalines komunikacijos priemones, dalyvauja pažįstamose komunikavimo situacijose. Dalyvaujamas dialoge trumpai atsako į klausimus, pats paklausia.	A 2.1 Naudodamasis pagalba pasirenka neverbalines ir verbalines komunikacijos priemones, dalyvauja pažįstamose komunikavimo situacijose. Dalyvauja dialoge, kartais naudojasi neverbalinės kalbos priemonėmis.	A 2.1 Dažniausiai tinkamai pasirenka neverbalines ir verbalines komunikacijos priemones, dalyvauja įvairaus pobūdžio komunikavimo situacijose. Dalyvauja dialoge, intuityviai naudojasi neverbalinės kalbos priemonėmis.	A 2.1 Tinkamai pasirenka verbalines ir neverbalines komunikavimo priemones, dalyvauja įvairaus pobūdžio komunikavimo situacijose. Dalyvauja dialoge, tiksliai naudojasi neverbalinės kalbos priemonėmis.

A 2.2 Bendraudamas iš dalies atsižvelgia į adresatą ir kalbėjimo tikslą.	A 2.2 Bendraudamas daugeliu atvejų atsižvelgia į adresatą ir kalbėjimo tikslą.	A 2.2 Bendraudamas dažniausiai atsižvelgia į adresatą ir nurodytą kalbėjimo tikslą.	A 2.2 Bendraudamas atsižvelgia į adresatą ir nurodytą kalbėjimo tikslą.
A 2.3 Skatinamas klausosi ir iš dalies laikosi mandagaus bendravimo susitarimų.	A 2.3 Skatinamas klausosi, dažniausiai laikosi mandagaus bendravimo susitarimų.	A 2.3 Klausosi, dažniausiai laikosi mandagaus bendravimo susitarimų, gerbia kalbėtojo nuomonę.	A 2.3 Klausosi, laikosi mandagaus bendravimo susitarimų, gerbia kalbėtojo nuomonę.
A 3 Pristato sakininius tekstus, atsižvelgdamas į žanro reikalavimus, komunikavimo situaciją.			
A 3.1 Padedamas kalba monologu, naudodamasis pagalba pristato žodžiu iš dalies savarankiškai parengtą trumpą tekstą konkrečia tema iš temų, numatytų mokymosi turinyje. Kartais suvokia pristatymo / pranešimo situaciją ir tikslą.	A 3.1 Skatinamas kalba monologu, pristato žodžiu iš dalies savarankiškai parengtą trumpą tekstą konkrečia tema iš temų, numatytų mokymosi turinyje. Daugeliu atvejų suvokia pristatymo / pranešimo situaciją ir tikslą.	A 3.1 Girdimai ir iš esmės aiškiai kalba monologu. Pristato žodžiu, parengtą trumpą tekstą konkrečia tema iš temų, numatytų mokymosi turinyje. Suvokia pristatymo / pranešimo situaciją ir tikslą.	A 3.1 Girdimai ir aiškiai kalba monologu. Pristato žodžiu parengtą tekstą konkrečia tema iš temų, numatytų mokymosi turinyje. Suvokia pristatymo / pranešimo situaciją ir tikslą.
A 3.2 Padedamas pakankamai garsiai ir suprantamai kalba ne visada taisyklinga bendrine kalba, skatinamas daugeliu atvejų taisyklingai taria ir kirčiuoja dažnai vartojamus žodžius.	A 3.2 Padedamas raiškiai, pakankamai garsiai, iš esmės tinkamu tempu kalba iš dalies taisyklinga bendrine kalba, daro logines pauzes, daugeliu atvejų taisyklingai taria ir kirčiuoja dažnai vartojamus žodžius. Padedamas tinkamai, tačiau nenuosekliai intonuoja sakinius.	A 3.2 Skatinamas raiškiai, pakankamai garsiai, tinkamu tempu kalba iš esmės taisyklinga bendrine kalba, daro logines pauzes, iš esmės taisyklingai taria ir kirčiuoja dažnai vartojamus žodžius. Skatinamas tinkamai intonuoja sakinius.	A 3.2 Raiškiai, garsiai, tinkamu tempu kalba gana taisyklinga bendrine kalba, daro logines pauzes, taisyklingai taria ir kirčiuoja žodžius. Skatinamas tinkamai intonuoja sakinius.
A 4 Taiko klausymosi ir kalbėjimo strategijas.			
A 4.1 Padedamas taiko mokytojo 1–2 rekomenduojamas klausymosi ir kalbėjimo strategijas, atsižvelgdamas į kalbėjimo tikslą, situaciją ir adresatą.	A 4.1 Naudodamasis pagalba taiko mokytojo rekomenduojamas klausymosi ir kalbėjimo strategijas, atsižvelgdamas į kalbėjimo tikslą, situaciją ir adresatą.	A 4.1 Naudodamasis pagalba taiko klausymosi ir kalbėjimo strategijomis, atsižvelgdamas į kalbėjimo tikslą, situaciją ir adresatą.	A 4.1 Taiko klausymosi ir kalbėjimo strategijas, atsižvelgdamas į kalbėjimo tikslą, situaciją ir adresatą.

.....

B Skaitymas ir teksto suvokimas. 1-2 klasė			
Slenkstinis (I lygis)	Patenkinamas (II lygis)	Pagrindinis (III lygis)	Aukštesnysis (IV lygis)

B 1 Skaito ir suvokia įvairių tipų tekstus (verbalinius ir neverbalinius), taiko įvairias skaitymo strategijas, atsižvelgdamas į skaitymo tikslą.			
B 1.1 Skaito trumpus ir nesudėtingus tekstus skiemenimis, žodžiais, kartais trumpais sakiniiais ir supranta, apie ką perskaitė.	B 1.1 Skaito trumpus ir nesudėtingus tekstus skiemenimis, žodžiais, trumpais sakiniiais balsu ir tyliai, supranta, ką perskaitė.	B 1.1 Sklandžiai ir sąmoningai skaito balsu ir tyliai trumpus ir nesudėtingus tekstus sakiniiais. Skatinamas skaito vaidmenimis trumpus tekstus, jeigu vaidmenys yra aiškiai išskirti.	B 1.1 Sklandžiai ir sąmoningai skaito balsu ir tyliai trumpus ir nesudėtingus tekstus sakiniiais. Skatinamas skaito vaidmenimis trumpus tekstus.
B 1.2 Skatinamas stengiasi taisyklingai tarti garsus, tinkamai kirčiuoti žodžius ir intonuoti sakinius.	B 1.2 Skatinamas taisyklingai taria daugumą garsų, daugeliu atvejų tinkamai kirčiuoja žodžius ir intonuoja sakinius.	B 1.2 Taisyklingai taria garsus, tinkamai kirčiuoja žodžius ir intonuoja sakinius, daro loginės pauzes.	B 1.2 Taisyklingai taria garsus, tinkamai kirčiuoja žodžius ir intonuoja sakinius, daro loginės pauzes.
B 1.3 Padedamas pagal nurodymus 1-2 taiko turinio apimtyje nurodytas skaitymo strategijas.	B 1.3 Pagal nurodymus taiko keletą turinio apimtyje nurodytų skaitymo strategijų.	B 1.3 Pagal nurodymus taiko turinio apimtyje nurodytas skaitymo strategijas derindamas jas su skaitymo tikslu.	B 1.3 Taiko turinio apimtyje nurodytas skaitymo strategijas derindamas jas su skaitymo tikslu.
B 2 Išvelgia ir aptaria skaitomų tekstų turinio ir kalbinės raškos elementus, teksto kontekstus, intenciją.			
B 2.1 Skaitydamas nedidelius lengvai suprantamus tekstus, išskiria nurodytą informaciją ir nurodytus žodžius.	B 2.1 Skaitydamas lengvai suprantamus tekstus, randa aiškiai pateiktą informaciją; atsakydamas į klausimus, atskleidžia elementarų teksto supratimą.	B 2.1 Skaitydamas lengvai suprantamus tekstus, randa svarbiausią informaciją, atsako į klausimus, atskleidžiančius teksto supratimą. Skatinamas aptaria, kokiais žodžiais ir iliustracijomis perteikiama informacija.	B 2.1 Skaitydamas randa pateiktą informaciją (pvz. tekste ir iliustracijose), atsako į klausimus, atskleidžiančius teksto supratimą. Aptaria, kokiais žodžiais ir iliustracijomis perteikiama informacija ir prasmė.
B 2.2 Padedamas aptaria, kokiais žodžiais ir iliustracijomis perteikiama informacija.	B 2.2 Padedamas aptaria, kokiais žodžiais ir iliustracijomis perteikiama informacija.	B 2.2 Padedamas randa tekste netiesiogiai pateiktą informaciją. Atpažįsta paprastą netiesiogiai pasakytą mintį ir bando ją paaiškinti.	B 2.2 Randa tekste netiesiogiai pateiktą informaciją. Padedamas atpažįsta netiesiogiai pasakytą mintį ir ją paaiškina.
B 2.3 Nusako aiškiai išreikštą tekste temą.	B 2.3 Nusako aiškiai atpažįstamą temą.	B 2.3 Nusako teksto temą. Padedamas randa tekste įvykių sekos chronologinius ryšius.	B 2.3 Nusako teksto temą. Skatinamas randa tekste įvykių sekos chronologinius ryšius.

B 2.4 Padedamas sieja tekste esančią informaciją su bendro pobūdžio kasdieninėmis žiniomis. Padedamas pasako savo nuomonę apie tekste vaizduojamus įvykius, poelgius remdamasis asmenine patirtimi.	B 2.4 Padedamas sieja tekste esančią informaciją su bendro pobūdžio kasdieninėmis žiniomis. Padedamas pasako savo nuomonę apie tekste vaizduojamus įvykius, poelgius remdamasis asmenine patirtimi.	B 2.4 Skatinamas sieja tekste esančią informaciją su bendro pobūdžio kasdieninėmis žiniomis ir asmenine patirtimi, skatinamas pasako savo nuomonę apie tekstą ir perskaitytą informaciją.	B 2.4 Sieja tekste esančią informaciją su bendro pobūdžio kasdieninėmis žiniomis ir asmenine patirtimi. Pasako savo nuomonę apie tekstą ir perskaitytą informaciją.
B 3 Ieškodamas informacijos, tikslingai ir atsakingai naudojasi įvairiais šaltiniais ir technologijomis, vertina šaltinių patikimumą, rūšiuoja, atsirenka ir vertina informaciją.			
B 3.1 Padedamas naudojasi bibliotekomis, interneto svetainėmis ir kitomis informacinių technologijų teikiamomis galimybėmis ieškoti informacijos užduoties įvykdymui. Atpažįsta knygos struktūros elementus (autorius, pavadinimas, iliustracijos) kai yra suteikiama pagalba.	B 3.1 Padedamas naudojasi bibliotekomis, interneto svetainėmis ir kitomis informacinių technologijų teikiamomis galimybėmis ieškoti informacijos užduoties įvykdymui. Atpažįsta knygos struktūros elementus (autorius, pavadinimas, iliustracijos).	B 3.1 Skatinamas naudojasi bibliotekomis, interneto svetainėmis ir kitomis informacinių technologijų teikiamomis galimybėmis ieškoti informacijos užduoties įvykdymui. Atpažįsta knygos struktūros elementus (autorius, pavadinimas, sutartiniai ženklai vadovėlyje, puslapiai, iliustracijos).	B 3.1 Naudojasi bibliotekomis, interneto svetainėmis ir kitomis informacinių technologijų teikiamomis galimybėmis ieškoti informacijos užduoties įvykdymui. Atpažįsta knygos struktūros elementus (autorius, pavadinimas, sutartiniai ženklai vadovėlyje, puslapiai, iliustracijos) ir aptaria jų funkcijas.

....

C Rašymas ir teksto kūrimas. 1-2 klasė			
Slenkstinis (I lygis)	Patenkinamas (II lygis)	Pagrindinis (III lygis)	Aukštesnysis (IV lygis)
C 1 Kuria įvairių tipų tekstus laikydamasis kalbos normų ir žanro reikalavimų, atsižvelgdamas į tikslą, adresatą ir komunikavimo situaciją.			
C 1.1 Padedamas kuria kelių sakinių tekstą pagal pavyzdį, užduotį ar nurodytą temą. Tekstas iš dalies atitinka svarbiausius mokymosi turinyje nurodytus žanro reikalavimus.	C 1.1 Naudodamasis pagalba kuria kelių sakinių tekstą iš esmės atitinkantį svarbiausius mokymosi turinyje nurodytus teksto rišlumo ir žanro reikalavimus.	C 1.1 Kuria trumpą tekstą iš esmės atitinkantį mokymosi turinyje nurodytus teksto rišlumo, žanro reikalavimus.	C 1.1 Kuria trumpą tekstą atitinkantį mokymosi turinyje nurodytus teksto rišlumo, žanro reikalavimus.

C 1.2 Tekste kartais trūksta rišlumo. Nepagrįstai kartoja tuos pačius žodžius.	C 1.2 Kuriamo teksto turinys iš dalies atitinka užduotį ir nurodytą temą. Vartoja įvadinį sakinį. Kurdamas tekstą kartais nepagrįstai kartoja tuos pačius žodžius.	C 1.2 Kuriamo teksto turinys atitinka užduotį ir nurodytą temą. Vartoja vieno-dviejų sakinių įvadą. Skatinamas kurti tekstą siedamas sakinius, nepagrįstai nekartodamas tų pačių žodžių.	C 1.2 Kuriamo teksto turinys atitinka užduotį ir nurodytą temą. Vartoja vieno – dviejų sakinių įvadą. Kuria tekstą siedamas sakinius, nepagrįstai nekartodamas tų pačių žodžių.
C 2 Tinkamai ir estetiškai pateikia savo sukurta tekstą, panaudoja vaizdinę medžiagą teksto elementų iliustravimui pasitelkiant technologijas.			
C 2.1 Pakankamai aiškiai, nors ne visada taisyklingai rašo žodžius, sakinius, teksto ir kitų kūrinių pavadinimus.	C 2.1 Pakankamai aiškiai ir taisyklingai rašo žodžius, sakinius, teksto ir kitų kūrinių pavadinimus.	C 2.1 Rašo aiškiai žodžius, sakinius, teksto ir kitų kūrinių pavadinimus.	C 2.1 Aiškiai, taisyklingai ir dailiai rašo žodžius, sakinius, teksto ir kitų kūrinių pavadinimus.
C 2.1 Pakankamai aiškiai, nors ne visada taisyklingai rašo žodžius, sakinius, teksto ir kitų kūrinių pavadinimus. Padaro daug sisteminių bei atsitiktinių klaidų iš mokymosi turinio apimtimi numatytų gramatikos, leksikos, rašybos ir skyrybos atvejų.	C 2.1 Pakankamai aiškiai ir taisyklingai rašo žodžius, sakinius, teksto ir kitų kūrinių pavadinimus. Daro nemažai sisteminių bei atsitiktinių klaidų iš mokymosi turinio apimtimi numatytų gramatikos, leksikos, rašybos ir skyrybos atvejų.	C 2.1 Aiškiai ir taisyklingai rašo žodžius, sakinius, teksto ir kitų kūrinių pavadinimus. Paiso rašybos ir skyrybos pagrindinių taisyklių, bet daro kai kurias sistemines ir atsitiktines klaidas iš turinio apimtimi numatytų gramatikos, leksikos, rašybos ir skyrybos atvejų.	C 2.1 Aiškiai, taisyklingai ir dailiai rašo žodžius, sakinius, teksto ir kitų kūrinių pavadinimus. Paiso rašybos ir skyrybos pagrindinių taisyklių, bet gali pasitaikyti viena kita atsitiktinė klaida iš turinio apimtimi numatytų gramatikos, leksikos, rašybos ir skyrybos atvejų arba apsirikimas.
C 2.3 Padedamas panaudoja vaizdinę medžiagą teksto elementų iliustravimui.	C 2.3 Naudodamasis pagalba panaudoja vaizdinę medžiagą teksto elementų iliustravimui.	C 2.3 Kartais pasitardamas panaudoja vaizdinę medžiagą teksto elementų iliustravimui.	C 2.3 Savarankiškai panaudoja vaizdinę medžiagą teksto elementų iliustravimui.
C 3 Taiko rašymo strategijas (teksto planavimo, redagavimo, funkcionalumo, temos vientisumo, teksto rišlumo (koherencijos) išlaikymo strategijas ir kt.).			
C 3.1 Padedamas kuria tekstą pagal planą ar paveikslėlių seriją.	C 3.1 Skatinamas kuria tekstą pagal planą ar paveikslėlių seriją. Siekdamas tobulinti kuriamą tekstą dar kartą jį skaito, skatinamas taiso pagal iš anksto susitartus kriterijus, apimančius vieną aspektą (pvz., turinys, struktūra, rašyba).	C 3.1 Kartais pasitardamas kuria tekstą pagal planą ar paveikslėlių seriją. Siekdamas tobulinti kuriamą tekstą dar kartą jį skaito, retkarčiais pasitardamas taiso pagal iš anksto susitartus kriterijus, apimančius bent vieną aspektą.	C 3.1 Kuria tekstą pagal planą ar paveikslėlių seriją, taiso savo darbą. Siekdamas tobulinti kuriamą tekstą dar kartą jį skaito, taiso pagal iš anksto susitartus kriterijus, apimančius 1-2 aspektus.

...

D Kalbos pažinimas. 1-2 klasė			
Slenkstinis (I lygis)	Patenkinamas (II lygis)	Pagrindinis (III lygis)	Aukštesnysis (IV lygis)
D 1 Vartoja pagrindines kalbotyros sąvokas ir terminus ir taiko juos (aptardamas gimtosios (baltarusių, lenkų, rusų, vokiečių) kalbos, kalbinės komunikacijos reiškinius ir mokantis kitų kalbų).			
D 1.1 Padedamas atpažįsta kai kuriuos mokymosi turinio apimtimi numatytus kalbos elementus.	D 1.1 Skatinamas atpažįsta dalį mokymosi turinio apimtimi numatytų kalbos elementų.	D 1.1 Kartais pasitardamas atpažįsta daugumą mokymosi turinio apimtimi numatytų kalbos elementų.	D 1.1 Savarankiškai atpažįsta mokymosi turinio apimtimi numatytus kalbos elementus.
D 2 Taiko gimtosios (baltarusių, lenkų, rusų, vokiečių) kalbos žinias, taisyklingai ir tikslingai vartodamas kalbą.			
D 2.1 Kalbos žinios elementarios. Rašydamas ir kalbėdamas padaro daug klaidų, bet laikosi kai kurių mokymosi turinio apimtimi numatytų gramatikos, tarimo, rašybos ir skyrybos taisyklių.	D 2.1 Kalbos žinios paviršutiniškos ir fragmentiškos. Rašydamas ir kalbėdamas stengiasi laikytis mokymosi turinio apimtimi numatytų gramatikos, tarimo, rašybos ir skyrybos taisyklių, bet padaro nemažai klaidų.	D 2.1 Kalbos žinios pakankamos. Daugeliu atvejų, rašydamas ir kalbėdamas laikosi mokymosi turinio apimtimi numatytų gramatikos, tarimo, rašybos ir skyrybos taisyklių, tačiau pasitaiko klaidų.	D 2.1 Kalbos žinios išsamios ir sistemingos. Rašydamas ir kalbėdamas laikosi mokymosi turinio apimtimi numatytų gramatikos, tarimo, rašybos ir skyrybos taisyklių. Kartais gali pasitaikyti klaidų.
D 2.2 Skurdus buitinės kalbos žodynas, vartoja tos pačios rūšies neišplėstinius sakinius, neskiria sakinių rūšių.	D 2.2 Skurdus bendrinės kalbos žodynas, vartoja tos pačios rūšies sakinius, retai vartoja išplėstinius sakinius, beveik neskiria sakinių rūšių.	D 2.2 Pakankamai turtingas žodynas, vartoja įvairių tipų vientisinius išplėstinius sakinius.	D 2.2 Turtingas, vaizdingas žodynas, vartoja įvairių tipų išplėstinius sakinius ir gramatines konstrukcijas.
D 3 Sąmoningai stebi kalbinius reiškinius, vykstančius daugiakalbėje aplinkoje, ir reflektuoja; gretina žinomų kalbų ar jų atmainų (pvz., gimtosios ir kitos kalbos, bendrinės kalbos ir tarmės) kalbinius elementus.			

D 3.1 Atpažįsta skirtingas kalbas (gimtosios kalbos bendrinį ir regioninį variantą) artimiausioje aplinkoje.	D 3.1 Atpažįsta skirtingas kalbas (gimtosios kalbos bendrinį ir regioninį variantą) artimiausioje aplinkoje, atsižvelgdamas į adresatą pasirenka atitinkamą kalbą.	D 3.1 Atpažįsta skirtingas kalbas (gimtosios kalbos bendrinį ir regioninį variantą) visuomenėje, atsižvelgdamas į adresatą pasirenka atitinkamą kalbą. Padedamas gretina skirtingų kalbų leksikos elementus. Sieja kelias Europos kalbas su jas vartojančiomis tautomis ir šalimis.	D 3.1 Atpažįsta ir aptaria skirtingas kalbas (gimtosios kalbos bendrinį ir regioninį variantą) visuomenėje, atsižvelgdamas į adresatą pasirenka atitinkamą kalbą (gimtosios kalbos variantą). Gretina skirtingų kalbų leksikos elementus. Sieja įvairias Europos kalbas su jas vartojančiomis tautomis ir šalimis.
D 4 Taiko kalbos žinių kaupimo ir sisteminimo; taisyklingos kalbos vartojimo strategijas.			
D 4.1 Pagal pavyzdį atlieka nesudėtingus kalbos tyrimus (pvz., grupuoja skirtingus žodžius pagal reikšmę).	D 4.1 Atlieka nesudėtingus kalbos tyrimus (pvz., pasižymi jam nežinomus žodžius ir išsiaiškina jų reikšmę).	D 4.1 Atlieka nesudėtingus kalbos tyrimus (pvz., grupuoja skirtingus žodžius pagal reikšmę).	D 4.1 Atlieka nesudėtingus kalbos tyrimus (pvz., pastebi dėsninumus, padaro išvadas).
D 4.2 Padedamas naudojasi įvairiais elektroniniais žodynais ir elektroniniais mokymosi šaltiniais.	D 4.2 Padedamas naudojasi įvairiais elektroniniais žodynais ir elektroniniais mokymosi šaltiniais.	D 4.2 Padedamas naudojasi įvairiais elektroniniais žodynais ir elektroniniais mokymosi šaltiniais.	D 4.2 Naudodamasis pagalba naudojasi įvairiais elektroniniais žodynais ir elektroniniais mokymosi šaltiniais.

...

E Literatūrinis ir kultūrinis ugdymas. 1-2 klasė			
Slenkstinis (I lygis)	Patenkinamas (II lygis)	Pagrindinis (III lygis)	Aukštesnysis (IV lygis)
E 1 Aptaria svarbiausius baltarusių / lenkų / rusų / vokiečių ir kitų tautų literatūros kūrinius, žymiausių rašytojų kūrybą istorijos kontekste, supranta ir paaiškina jų kūrybos vertę.			
E 1.1 Skaito baltarusių / lenkų / rusų / vokiečių ir kitų tautų svarbiausius vaikų literatūros kūrinius, gali įvardyti.	E 1.1 Skaito ir aptaria baltarusių / lenkų / rusų / vokiečių ir kitų tautų svarbiausius vaikų literatūros kūrinius.	E 1.1 Skaito ir aptaria baltarusių / lenkų / rusų / vokiečių ir kitų tautų svarbiausius vaikų literatūros	E 1.1 Sąmoningai skaito ir aptaria baltarusių / lenkų / rusų / vokiečių ir kitų tautų svarbiausius vaikų

	Išvardija bent vieną autorių ir sieja jį su kūrinį.	kūrinius. Išvardija bent du autorius ir sieja juos su kūriniais.	literatūros kūrinius. Išvardija keletą autorių ir sieja juos su kūriniais.
E 2 Įvairiais aspektais analizuoja, interpretuoja ir vertina literatūros ir kitus meno kūrinius, remiantis literatūros, kultūros ir istorijos, kalbos žiniomis; supranta ir paaiškina meninės raiškos ypatumus ir kuriamą prasmę.			
E 2.1 Padedamas nusako įvykių seką. Trumpai apibūdina kūrinio pagrindinius veikėjus, aptaria jų veiksmus. Padedamas paaiškina iliustracijų sąsajas su tekstu. Skatinamas nusako įspūdį ir kūrinio nuotaiką.	E 2.1 Skatinamas nusako įvykių seką; trumpai apibūdina kūrinio pagrindinius veikėjus, paaiškina jų veiksmus. Paaiškina iliustracijų sąsajas su tekstu. Formuluoja aiškiai išreikšta grožinio teksto temą, išsako įspūdį, aptaria kūrinio nuotaiką.	E 2.1 Nusako įvykių seką, trumpai apibūdina kūrinio pagrindinius veikėjus, paaiškina jų veiksmus, padedamas randa vaizdingus žodžius ir frazes. Paaiškina iliustracijų sąsajas su tekstu. Formuluoja aiškiai išreikšta grožinio teksto temą, išsako įspūdį, aptaria kūrinio nuotaiką.	E 2.1 Savarankiškai nusako įvykių seką; trumpai apibūdina kūrinio veikėjus, paaiškina jų veiksmus ir poelgius. Skatinamas randa vaizdingus žodžius ir frazes ir skatinamas paaiškina jų reikšmę. Paaiškina iliustracijų sąsajas su tekstu. Formuluoja aiškiai išreikšta grožinio teksto temą, išsako įspūdį, aptaria kūrinio nuotaiką.
E 2.2 -	E 2.2 Skiria poeziją nuo prozos pagal nurodytą kriterijų.	E 2.2 Skiria poeziją nuo prozos pagal nurodytą kriterijų.	E 2.2 Skiria poeziją nuo prozos pagal nurodytą kriterijų.
E 3.1 Padedamas aptaria savo mokyklos, regiono, Lietuvos ir gimtosios kalbos kultūros reiškinius. Padedamas supranta, kaip kultūros reiškiniai padeda suvokti save kaip bendruomenės dalį (narį).	E 3.1 Padedamas aptaria savo mokyklos, regiono, Lietuvos ir gimtosios kalbos kultūros reiškinius. Padedamas supranta, kaip kultūros reiškiniai padeda suvokti save kaip bendruomenės dalį (narį).	E 3.1 Skatinamas aptaria savo mokyklos, regiono, Lietuvos ir gimtosios kalbos kultūros reiškinius. Kartais pasitardamas supranta, kaip kultūros reiškiniai padeda suvokti save kaip bendruomenės dalį (narį).	E 3.1 Aptaria savo mokyklos, regiono, Lietuvos ir gimtosios kalbos kultūros reiškinius. Kartais pasitardamas supranta, kaip kultūros reiškiniai padeda suvokti save kaip bendruomenės dalį (narį).
E 3 Domisi savo regiono, Lietuvos ir savosios tautos kultūra, tradicijomis, istorija ir šiuolaikiniu gyvenimu; ieško baltarusių / lenkų / rusų / vokiečių ir lietuvių literatūros ir kultūros sąsajų, tarpkultūrinių ryšių, gerbia kultūrų įvairovę, aktyviai dalyvauja kultūriniame ir visuomeniniame gyvenime.			
E 3.2 Padedamas atpažįsta tautinius simbolius, tradicijas.	E 3.2 Kartais pasitardamas atpažįsta tautinius simbolius, tradicijas.	E 3.2 Atpažįsta tautinius simbolius, tradicijas.	E 3.2 Atpažįsta tautinius simbolius, tradicijas.
E 3.3 Skatinamas kartais dalyvauja savo mokyklos bendruomenės gyvenime.	E 3.3 Skatinamas dalyvauja savo mokyklos bendruomenės gyvenime.	E 3.3 Dalyvauja savo mokyklos bendruomenės gyvenime.	E 3.3 Aktyviai dalyvauja savo mokyklos bendruomenės gyvenime.

8.2. Pasiekimų lygių požymiai. 3-4 klasė

A Kalbėjimas, klausymas ir sąveika. 3-4 klasė			
Slenkstinis (I lygis)	Patenkinamas (II lygis)	Pagrindinis (III lygis)	Aukštesnysis (IV lygis)
A 1 Klausio ir supranta įvairių tekstų turinį ir intenciją, analizuoja ir interpretuoja turinio elementus, nagrinėja tekstą kalbinėsraiškos atžvilgiu, geba analizuoti ir vertinti kalbinį elgesį.			
A 1.1 Klausydamas grožinių ir negrožinių tekstų, seka kalbą, iš dalies supranta tiesiogiai pateiktą informaciją įprastomis kasdienio gyvenimo temomis išreikštą bendrine kalba. Padedamas aptaria atskirus raiškos elementus. Skatinamas atpasakoja tekstą, nusako klausomo teksto temą ir išsako savo nuomonę apie tekstą.	A 1.1 Klausydamas grožinių ir negrožinių tekstų, seka kalbą, pakankamai gerai supranta tiesiogiai pateiktą informaciją įprastomis kasdienio gyvenimo temomis išreikštą bendrine kalba. Padedamas supranta teksto intenciją ir kartais pasitardamas atskirus raiškos elementus. Gana išsamiai atpasakoja tekstą. Nusako klausomo teksto temą, skatinamas išsako ir paaiškina savo nuomonę apie tekstą.	A 1.1 Klausydamas grožinių ir negrožinių tekstų, seka kalbą, supranta tiesiogiai pateiktą informaciją įprastomis kasdienio gyvenimo temomis išreikštą bendrine kalba. Skatinamas supranta teksto intenciją ir aptaria atskirus raiškos elementus. Gana išsamiai atpasakoja tekstą, atkreipdamas dėmesį į detales. Nusako klausomo teksto temą, skatinamas išsako ir paaiškina savo nuomonę apie tekstą.	A 1.1 Klausydamas grožinių ir negrožinių tekstų, seka kalbą, supranta tiesiogiai pateiktą informaciją įprastomis kasdienio gyvenimo temomis išreikštą bendrine kalba. Supranta teksto intenciją ir aptaria atskirus raiškos elementus. Išsamiai atpasakoja tekstą, atkreipdamas dėmesį į detales. Nusako klausomo teksto temą, išsako ir paaiškina savo nuomonę apie tekstą.
A 1.2 Padedamas išgirstą informaciją sieja su žiniomis iš kitų šaltinių ir konkrečia asmenine patirtimi.	A 1.2 Naudodamasis pagalba išgirstą informaciją sieja su žiniomis iš kitų šaltinių ir konkrečia asmenine patirtimi.	A 1.2 Išgirstą informaciją sieja su žiniomis iš kitų šaltinių ir konkrečia asmenine patirtimi.	A 1.2 Išgirstą informaciją sieja su žiniomis iš skirtingų šaltinių ir konkrečia asmenine patirtimi.
A 2 Dalyvauja įvairiose komunikavimo situacijose, tikslingai ir tinkamai komunikuoja, atsižvelgdamas į tikslą, adresatą.			
A 2.1 Padedamas pasirenka verbalinės ir neverbalinės komunikacijos priemones. Dalyvauja pažįstamose komunikavimo situacijose. Skatinamas dažniausiai taiko pokalbio taisykles, palaiko pokalbį.	A 2.1 Naudodamasis pagalba tinkamai pasirenka verbalinės ir neverbalinės komunikacijos priemones. Dalyvauja pažįstamose komunikavimo situacijose. Skatinamas tinkamai taiko pokalbio taisykles, palaiko pokalbį.	A 2.1 Dažniausiai tinkamai pasirenka verbalinės ir neverbalinės komunikacijos priemones. Dalyvauja įvairaus pobūdžio komunikavimo situacijose. Skatinamas tinkamai taiko pokalbio taisykles, tinkamai palaiko ir plėtoja pokalbį.	A 2.1 Tinkamai pasirenka verbalinės ir neverbalinės komunikacijos priemones. Dalyvauja įvairaus pobūdžio komunikavimo situacijose. Dažniausiai tinkamai taiko pokalbio taisykles. Tinkamai inicijuoja, palaiko, plėtoja ir baigia pokalbį.
A 2.2 Bendraudamas iš dalies atsižvelgia į adresatą, komunikavimo	A 2.2 Bendraudamas dažniausiai atsižvelgia į adresatą, komunikavimo	A 2.2 Bendraudamas atsižvelgia į adresatą, komunikavimo situaciją ir kalbėjimo tikslą.	A 2.2 Bendraudamas visada atsižvelgia į adresatą, komunikavimo situaciją ir kalbėjimo tikslą.

situaciją ir aiškiai nusakytą kalbėjimo tikslą.	situaciją ir aiškiai nusakytą kalbėjimo tikslą.		
A 2.3 Skatinamas iš dalies laikosi mandagaus bendravimo susitarimo.	A 2.3 Skatinamas dažniausiai laikosi mandagaus bendravimo susitarimo.	A 2.3 Dažniausiai laikosi mandagaus bendravimo susitarimo, gerbia kito nuomonę.	A 2.3 Laikosi mandagaus bendravimo susitarimo, gerbia kito nuomonę.
A 3 Pristato sakytinius tekstus, atsižvelgdamas į žanro reikalavimus, komunikavimo situaciją.			
A 3.1 Retai suvokia pristatymo / pranešimo situaciją ir tikslą. Ne visada girdimai kalba monologu. Skatinamas oficialioje ir neoficialioje situacijoje pažįstamiems adresatams pristato žodžiu parengtą tekstą konkrečia tema iš temų, numatytų mokymosi turinio apimtyje. Iš dalies atsižvelgia į pristatymo / pranešimo situaciją ir tikslą.	A 3.1 Iš esmės girdimai kalba monologu. Skatinamas oficialioje ir neoficialioje situacijoje pažįstamiems adresatams pristato žodžiu parengtą tekstą konkrečia tema iš temų, numatytų mokymosi turinio apimtyje. Iš dalies atsižvelgia į pristatymo / pranešimo situaciją ir tikslą.	A 3.1 Girdimai ir iš esmės aiškiai kalba monologu. Oficialioje situacijoje ir neoficialioje pažįstamiems adresatams pristato žodžiu parengtą tekstą konkrečia tema iš temų, numatytų mokymosi turinyje. Daugeliu atvejų atsižvelgia į pristatymo / pranešimo situaciją ir tikslą.	A 3.1 Girdimai ir iš esmės aiškiai kalba monologu. Oficialioje ir neoficialioje situacijoje pažįstamiems adresatams pristato žodžiu parengtą vaizdingą tekstą konkrečia tema iš temų, numatytų mokymosi turinyje. Atsižvelgia į pristatymo / pranešimo situaciją ir tikslą.
A 3.2 Pakankamai raiškiai ir garsiai kalba ne visada taisyklinga bendrine kalba, nenuosekliai daro pauzes. Iš esmės taisyklingai taria ir kirčiuoja dažnai vartojamus žodžius, iš dalies intonuoja sakinius.	A 3.2 Raiškiai, pakankamai garsiai, dažniausiai tinkamu tempu kalba iš esmės taisyklinga bendrine kalba, daugeliu atvejų daro pauzes, kartais pabrėžia balsu svarbiausius žodžius. Taisyklingai taria ir kirčiuoja dažnai vartojamus žodžius, daugeliu atvejų tinkamai intonuoja sakinius.	A 3.2 Raiškiai, pakankamai garsiai, tinkamu tempu kalba gana taisyklinga bendrine kalba, daugeliu atvejų daro pauzes, balsu pabrėžia svarbiausius žodžius. Taisyklingai taria ir kirčiuoja žodžius, tinkamai intonuoja sakinius.	A 3.2 Raiškiai, garsiai, tinkamu tempu kalba gana taisyklinga bendrine kalba, daro pauzes, balsu pabrėžia svarbiausius žodžius. Taisyklingai taria ir kirčiuoja žodžius. Tinkamai intonuoja sakinius.
A 4 Taiko klausymosi ir kalbėjimo strategijas.			
A 4.1 Žino ir kartais taiko pagrindines klausymosi ir kalbėjimo strategijas, atsižvelgdamas į kalbėjimo tikslą, situaciją ir adresatą.	A 4.1 Žino ir iš dalies taiko pagrindines klausymosi ir kalbėjimo strategijas, atsižvelgdamas į kalbėjimo tikslą, situaciją ir adresatą.	A 4.1 Žino ir taiko pagrindines klausymosi ir kalbėjimo strategijas, atsižvelgdamas į kalbėjimo tikslą, situaciją ir adresatą.	A 4.1 Žino ir taiko klausymosi ir kalbėjimo strategijas, atsižvelgdamas į kalbėjimo tikslą, situaciją ir adresatą.

..

B Skaitymas ir teksto suvokimas. 3-4 klasė			
Slenkstinis (I lygis)	Patenkinamas (II lygis)	Pagrindinis (III lygis)	Aukštesnysis (IV lygis)

B 1 Skaito ir suvokia įvairių tipų tekstus (verbalinius ir neverbalinius), taiko įvairias skaitymo strategijas, atsižvelgdamas į skaitymo tikslą.			
B 1.1 Skaito garsiai ir tyliai pilnais sakiniais, supranta, ką perskaitė.	B 1.1 Sklandžiai skaito garsiai ir tyliai, supranta, ką perskaitė. Pasirenka tinkamą skaitymo tempą.	B 1.1 Skaito sklandžiai, sąmoningai, įvairiais būdais (garsiai, tyliai, peržvelgdamas akimis). Pasirenka tinkamą skaitymo tempą.	B 1.1 Skaito sklandžiai, sąmoningai, įvairiais būdais (garsiai, tyliai, peržvelgdamas akimis). Pasirenka tinkamą skaitymo tempą.
B 1.2 Skaitydamas balsu stengiasi taisyklingai tarti garsus, tinkamai kirčiuoti žodžius.	B 1.2 Raiškiai skaitydamas balsu taisyklingai taria garsus, tinkamai kirčiuoja žodžius ir intonuoja sakinius.	B 1.2 Raiškiai skaitydamas balsu taisyklingai taria garsus, tinkamai kirčiuoja žodžius ir intonuoja sakinius, pabrėžia svarbiausią prasminę sakinio vietą.	B 1.2 Raiškiai skaitydamas balsu taisyklingai taria garsus, tinkamai kirčiuoja žodžius ir intonuoja sakinius, daro pauzes pabrėžia svarbiausią prasminę sakinio vietą.
B 1.3 Pagal nurodymus taiko mokymosi turinyje nurodytas skaitymo strategijas.	B 1.3 Kartais taiko mokymosi turinyje nurodytas skaitymo strategijas.	B 1.3 Taiko mokymosi turinyje nurodytas skaitymo strategijas derindamas jas su skaitymo tikslu.	B 1.3 Visada taiko mokymosi turinyje nurodytas skaitymo strategijas derindamas jas su skaitymo tikslu.
B 2 Įžvelgia ir aptaria skaitomų tekstų turinio ir kalbinės raiškos elementus, teksto kontekstus, intenciją.			
B 2.1 Skaitydamas nesudėtingą tekstą, randa tekste nurodytą aiškiai pateiktą informaciją. Padedamas aptaria, kokiais žodžiais perteikiama informacija. Padedamas sieja informaciją perskaitytą tekste su iliustracija.	B 2.1 Skaitydamas lengvai suprantamą tekstą, randa tekste nurodytą aiškiai pateiktą informaciją. Padedamas aptaria, kokiais žodžiais ir sakiniais perteikiama informacija. Skatinamas sieja tinkamą informaciją perskaitytą tekste su iliustracija, padedamas aptaria jų panašumus ir skirtumus. Padedamas skiria grožinius ir negrožinius tekstus.	B 2.1 Skaitydamas lengvai suprantamą tekstą, randa informaciją, kai ji pateikta skirtingose teksto vietose arba skirtinguose tekstuose. Padedamas bando grupuoti informaciją. Aptaria, kokiais esminiais žodžiais ir sakiniais perteikiama informacija. Atpažįsta turinio apimtimi nurodytas kalbinės raiškos priemones. Skatinamas sieja tinkamą informaciją perskaitytą tekste su iliustracija, nesudėtinga schema ar su iliustracijos detalėmis, padedamas aptaria jų panašumus ir skirtumus. Skatinamas skiria grožinius ir negrožinius tekstus.	B 2.1 Skaitydamas sudėtingesnio turinio tekstą, randa tiesioginę informaciją, kai ji pateikta skirtingose teksto vietose arba skirtinguose tekstuose bet nėra aiškiai įvardyta. Skatinamas grupuoja ir lygina informaciją. Aptaria, kokiais esminiais žodžiais ir sakiniais perteikiama informacija. Atpažįsta turinio apimtimi nurodytas kalbinės raiškos priemones ir siekia paaiškinti jų funkcijas. Sieja tinkamą informaciją perskaitytą tekste su iliustracija, schema, lentele ar su iliustracijos detalėmis, aptaria jų panašumus ir skirtumus. Skiria grožinius ir negrožinius tekstus.
B 2.2 Padedamas bando daryti nesudėtingas išvadas, ieškodamas	B 2.2 Padedamas daro nesudėtingas išvadas, ieškodamas nurodytos	B 2.2 Skatinamas randa nesudėtingą netiesiogiai išreikštą informaciją ir	B 2.2 Randa nesudėtingą netiesiogiai išreikštą informaciją ir mintis. Įžvelgia

nurodytos netiesiogiai pateiktos informacijos ir minčių. Sieja tarpusavyje teksto dalis. Padedamas randa tekste įvykių sekos chronologinius ryšius.	netiesiogiai pateiktos informacijos ir minčių. Sieja tarpusavyje teksto dalis. Skatinamas randa tekste įvykių sekos chronologinius ryšius.	mintį. Įžvelgia reikšmingiausius ryšius tarp teksto dalių. Padedamas randa tekste akivaizdžių priežasties-pasekmės ryšių; nesudėtingų teiginių ir pavyzdžių sekos ryšius.	ryšius tarp teksto dalių. Padedamas randa tekste priežasties-pasekmės ryšius; teiginių ir pavyzdžių sekos ryšius.
B 2.3 Padedamas nusako teksto temą. Skatinamas formuluoja mintį apie teksto visumą.	B 2.3 Nusako teksto temą, padedamas formuluoja mintis apie teksto visumą.	B 2.3 Nusako teksto temą, tikslą, suformuluoja aiškiai išsakytą pagrindinę mintį ir keletą minčių apie teksto visumą.	B 2.3 Daro teksto visumą apibendrinančias išvadas: formuluoja teksto temą, pagrindinę mintį ir nusako teksto tikslą (ko siekia adresantas – informuoti, paklausti, perspėti, patarti ar pan.).
B 2.4 Pasako savo nuomonę apie teksto elementus ir paaiškina, kuomet remiasi.	B 2.4 Padedamas susieja tekste esančią informaciją su žiniomis iš kitų šaltinių. Pasako ir dalinai pagrindžia savo nuomonę apie tekstą ar jo elementus remdamasis asmenine patirtimi.	B 2.4 Skatinamas susieja ir lygina tekste esančią informaciją su žiniomis iš kitų šaltinių. Išsako ir dalinai pagrindžia savo nuomonę apie tekstą ar jo elementus remdamasis konkrečia asmenine patirtimi. Lygina tekstą su kitais teksta nurodytu aspektu.	B 2.4 Tekste esančią informaciją susieja ir lygina su žiniomis iš kitų šaltinių. Išsako ir pagrindžia savo nuomonę apie tekstą ar jo elementus remdamasis konkrečia asmenine patirtimi. Lygina tekstą su kitais teksta.
B 3 Ieškodamas informacijos, tikslingai ir atsakingai naudojasi įvairiais šaltiniais ir technologijomis, vertina šaltinių patikimumą, rūšiuoja, atsirenka ir vertina informaciją.			
B 3.1 Nurodytuose šaltiniuose randa aiškiai ir tiesiogiai pateiktą informaciją.	B 3.1 Nurodytuose šaltiniuose su pagalba randa informaciją.	B 3.1 Padedamas nurodytuose įvairiuose šaltiniuose ieško ir atrinka aiškiai ir tiesiogiai pateiktą informaciją. Sieja ir palygina informaciją iš dviejų skirtingų šaltinių (pvz., grožinio ir negrožinio; dviejų tekstų, kuriuos sieja bendra tema).	B 3.1 Padedamas nurodytuose įvairiuose šaltiniuose ieško ir atrinka informaciją. Sieja ir palygina informaciją iš dviejų skirtingų šaltinių (pvz., grožinio ir negrožinio; dviejų tekstų, kuriuos sieja bendra tema).
B 3.2 Padedamas paaiškina atrinktos informacijos reikalingumą užduoties įvykdymui.	B 3.2 Padedamas paaiškina atrinktos informacijos reikalingumą užduoties įvykdymui, pagal nuorodą taiko informacijos rinkimo strategijas.	B 3.2 Skatinamas paaiškina atrinktos informacijos reikalingumą užduoties įvykdymui, bet nenuosekliai taiko informacijos rinkimo strategijas.	B 3.2 Įžvelgia ir paaiškina atrinktos informacijos reikalingumą užduoties įvykdymui, taiko informacijos rinkimo strategijas.

B 3.3 Atpažįsta knygos struktūros elementus (autorius, pavadinimas, puslapiai, iliustracijos).	B 3.3 Atpažįsta knygos struktūros elementus (autorius, pavadinimas, puslapiai, iliustracijos).	B 3.3 Atpažįsta knygos struktūros elementus (autorius, pavadinimas, sutartiniai ženklai vadovėlyje, puslapiai, iliustracijos, antraštinis lapas, dailininkas, turinys, leidimo metai) ir aptaria jų funkcijas.	B 3.3 Atpažįsta knygos struktūros elementus (autorius, pavadinimas, sutartiniai ženklai vadovėlyje, puslapiai, iliustracijos, antraštinis lapas, dailininkas, turinys, leidimo metai), atpažįsta ir aptaria jų funkcijas.
--	--	--	---

....

C Rašymas ir teksto kūrimas. 3-4 klasė			
Slenkstinis (I lygis)	Patenkinamas (II lygis)	Pagrindinis (III lygis)	Aukštesnysis (IV lygis)
C 1 Kuria įvairių tipų tekstus laikydamasis kalbos normų ir žanro reikalavimų, atsižvelgdamas į tikslą, adresatą ir komunikavimo situaciją.			
C 1.1 Padedamas kuria trumpą tekstą, iš dalies atitinkantį svarbiausius mokymosi turinyje nurodytus teksto rišlumo, tipo ir žanro reikalavimus.	C 1.1 Padedamas kuria trumpą tekstą, iš esmės atitinkantį svarbiausius mokymosi turinyje nurodytus teksto rišlumo, tipo ir žanro reikalavimus.	C 1.1 Kuria trumpą gana rišlų tekstą, iš esmės atitinkantį mokymosi turinyje nurodytus teksto rišlumo, tipo ir žanro reikalavimus.	C 1.1 Kuria rišlų tekstą, atitinkantį mokymosi turinyje nurodytus teksto rišlumo, tipo ir žanro reikalavimus.
C 1.2 Kuriamo teksto turinys iš dalies atitinka užduotį ir nurodytą temą. Tekste trūksta rišlumo, nuoseklumo. Mintis neišplėtotą. Tekste trūksta vienos struktūrinės dalies (pvz. įvado arba pabaigos). Dažnai nepagrįstai kartoja tuos pačius žodžius.	C 1.2 Kuriamo teksto turinys iš dalies atitinka užduotį ir nurodytą temą. Tekste kartais trūksta rišlumo, minties plėtojimo nuoseklumo. Tekste trūksta vienos struktūrinės dalies (pvz. įvado arba pabaigos). Nepagrįstai kartoja tuos pačius žodžius.	C 1.2 Kuriamo teksto turinys iš esmės atitinka užduotį ir nurodytą temą. Siekdamas aiškumo sieja sakinius pastraipoje, tačiau pasitaiko trūkumų. Plėtoja mintį, laikydamasis teksto struktūros logikos, tačiau pasitaiko 1-2 trūkumai. Vartoja trumpą įvadą ir pabaigą. Sieja vieną sakinį su kitu pagal prasmę, pasirinkdamas tinkamus siejamus žodžius. Nepagrįstai nekartoja tų pačių žodžių.	C 1.2 Kuriamo teksto turinys atitinka užduotį ir nurodytą temą. Siekdamas aiškumo sieja sakinius pastraipoje, nuosekliai plėtoja mintį. Laikosi teksto struktūros logikos. Vartoja trumpą įvadą ir pabaigą. Nuosekliai sieja vieną sakinį su kitu pagal prasmę, pasirinkdamas tinkamus siejamus žodžius. Nepagrįstai nekartoja tų pačių žodžių.
C 2 Tinkamai ir estetiškai pateikia savo sukurto tekstą, panaudoja vaizdinę medžiagą teksto elementų iliustravimui pasitelkiant technologijas.			

C 2.1 Rašo pakankamai aiškiai, suprantamai ranka, naudodamasis pagalba rašo mobiliųjų įrenginių klaviatūra.	C 2.1 Rašo pakankamai aiškiai, suprantamai ranka, naudodamasis pagalba rašo mobiliųjų įrenginių klaviatūra.	C 2.1 Rašo aiškiai, suprantamai ranka, mobiliųjų įrenginių klaviatūra.	C 2.1 Rašo aiškiai, suprantamai, daliai ranka, mobiliųjų įrenginių klaviatūra.
C 2.2 Padaro daug sisteminių ir atsitiktinių klaidų iš mokymosi turinio apimtimi numatytų gramatikos, leksikos, rašybos ir skyrybos atvejų.	C 2.2 Daro nemažai sisteminių ir atsitiktinių klaidų iš mokymosi turinio apimtimi numatytų gramatikos, leksikos, rašybos ir skyrybos atvejų.	C 2.2 Stengiasi laikytis gramatikos, leksikos, rašybos ir skyrybos pagrindinių taisyklių numatytų mokymosi turinio apimtimi, bet daro keletą sisteminių ir atsitiktinių klaidų.	C 2.2 Paiso gramatikos, leksikos, rašybos ir skyrybos pagrindinių taisyklių numatytų mokymosi turinio apimtimi.
C 2.3 Panaudoja vaizdinę medžiagą teksto elementų iliustravimui, bet jos pasirinkimas ir pateikimas ne visada yra tinkamas.	C 2.3 Panaudoja vaizdinę medžiagą teksto elementų iliustravimui, bet jos pateikimas ne visada yra tinkamas.	C 2.3 Tinkamai panaudoja vaizdinę medžiagą teksto elementų iliustravimui.	C 2.3 Tinkamai panaudoja vaizdinę medžiagą teksto elementų iliustravimui.
C 3 Taiko rašymo strategijas (teksto planavimo, redagavimo, funkcionalumo, temos vientisumo, teksto rišumo (koherencijos) išlaikymo strategijas ir kt.).			
C 3.1 Padedamas kuria tekstą pagal planą ar paveikslėlių seriją, padedamas tobulina jį pagal iš anksto susitartą vieną kriterijų.	C 3.1 Skatinamas kuria tekstą pagal savarankiškai sudarytą planą, pateiktus esminius žodžius. Siekdamas tobulinti kuriamą tekstą dar kartą skaito jį, padedamas tobulina pagal iš anksto susitartus kriterijus, apimančius vieną ar du aspektus.	C 3.1 Kuria tekstą pagal savarankiškai sudarytą planą, pateiktus esminius žodžius. Siekdamas tobulinti kuriamą tekstą dar kartą skaito jį, naudodamasis pagalba tobulina pagal iš anksto susitartus kriterijus.	C 3.1 Savarankiškai kuria tekstą pagal planą. Siekdamas tobulinti kuriamą tekstą, dar kartą jį skaito, savarankiškai tobulina pagal iš anksto susitartus kriterijus.

...

D Kalbos pažinimas. 3-4 klasė			
Slenkstinis (I lygis)	Patenkinamas (II lygis)	Pagrindinis (III lygis)	Aukštesnysis (IV lygis)
D 1 Vartoja pagrindines kalbotyros sąvokas ir terminus ir taiko juos (aptardamas gimtosios (baltarusių, lenkų, rusų, vokiečių) kalbos, kalbinės komunikacijos reiškinius ir mokantis kitų kalbų).			

D 1.1 Atpažįsta kalbos vienetų nesudėtinguose pažįstamuose tekstuose: padedamas priskiria kai kurios mokymosi turinio apimtimi numatytus kalbos elementus (žodžių dalis, kalbos dalis, sakinių rūšys).	D 1.1 Atpažįsta kalbos vienetų nesudėtinguose tekstuose: skatinamas priskiria dalį mokymosi turinio apimtimi numatytų kalbos elementų (žodžių dalis, kalbos dalis, sakinių rūšys).	D 1.1 Atpažįsta kalbos vienetų ir reiškinius kasdienėje aplinkoje: kartais pasitardamas priskiria daugumą mokymosi turinio apimtimi numatytų kalbos elementų (žodžių dalis, kalbos dalis, sakinių rūšys).	D 1.1 Atpažįsta kalbos vienetų ir reiškinius kasdienėje aplinkoje: savarankiškai priskiria mokymosi turinio apimtimi numatytus kalbos elementus (žodžių dalis, kalbos dalis, sakinių rūšys).
D 2 Taiko gimtosios (baltarusių, lenkų, rusų, vokiečių) kalbos žinias, taisyklingai ir tiksliai vartodamas kalbą.			
D 2.1 Kalbos žinios elementarios. Rašydamas ir kalbėdamas padaro daug klaidų, tačiau laikosi kai kurių mokymosi turinio apimtimi numatytų gramatikos, tarimo, rašybos ir skyrybos taisyklių. Padedamas taiko linksniavimo ir asmenavimo modelius. Atpažįsta dalį gramatinių žodžių formų, tačiau nenuosekliai vartoja jas sakiniuose. Daugumoje atvejų derina žodžius sakinyje pagal pagrindinius požymius ar pagal pavyzdį.	D 2.1 Kalbos žinios paviršutiniškos ir fragmentiškos. Rašydamas ir kalbėdamas stengiasi laikytis mokymosi turinio apimtimi numatytų gramatikos, tarimo, rašybos ir skyrybos taisyklių, bet padaro nemažai klaidų. Padedamas taiko linksniavimo ir asmenavimo modelius. Atpažįsta daugumą gramatinių žodžių formų. Padedamas ar pagal pavyzdį vartoja jas kalboje. Derina žodžius sakinyje pagal pagrindinius požymius ar pagal pavyzdį.	D 2.1 Kalbos žinios pakankamos. Daugeliu atvejų, rašydamas ir kalbėdamas laikosi mokymosi turinio apimtimi numatytų gramatikos, tarimo, rašybos ir skyrybos taisyklių. Kartais pasitardamas taiko linksniavimo ir asmenavimo modelius. Atpažįsta daugumą gramatinių žodžių formų, stengiasi vartoti jas kalboje. Derina žodžius sakinyje pagal pagrindinius požymius.	D 2.1 Kalbos žinios išsamios ir sistemingos. Rašydamas ir kalbėdamas laikosi mokymosi turinio apimtimi numatytų gramatikos, tarimo, rašybos ir skyrybos taisyklių. Taiko linksniavimo ir asmenavimo modelius. Atpažįsta gramatines žodžių formas, nuosekliai vartoja jas kalboje. Derina žodžius sakinyje pagal pagrindinius požymius.
D 2.2 Skurdus žodynas, vartoja tos pačios rūšies sakinius ir gramatines konstrukcijas.	D 2.2 Skurdus bendrinės kalbos žodynas, vartoja tos pačios rūšies sakinius ir gramatines konstrukcijas.	D 2.2 Pakankamai turtingas žodynas, vartoja įvairius išplėstinius ir sudėtinius sakinius, taisyklingas gramatines konstrukcijas.	D 2.2 Turtingas, vaizdingas žodynas, vartoja įvairius išplėstinius ir sudėtinius sakinius, taisyklingas ir įvairias gramatines konstrukcijas.
D 3 Sąmoningai stebi kalbinius reiškinius, vykstančius daugiakalbėje aplinkoje, ir reflektuoja; gretina žinomų kalbų ar jų atmainų (pvz., gimtosios ir kitos kalbos, bendrinės kalbos ir tarmės) kalbinius elementus.			

D 3.1 Atpažįsta skirtingas kalbas artimiausioje aplinkoje, atsižvelgdamas į adresatą pasirenka atitinkamą kalbą.	D 3.1 Atpažįsta skirtingas kalbas artimiausioje aplinkoje, atsižvelgdamas į adresatą pasirenka atitinkamą kalbą.	D 3.1 Atpažįsta skirtingas kalbas visuomenėje; atsižvelgdamas į situaciją pasirenka atitinkamą kalbą (arba gimtosios kalbos raišką).	D 3.1 Atpažįsta skirtingas kalbas visuomenėje; atsižvelgdamas į situaciją pasirenka atitinkamą kalbą (arba gimtosios kalbos raišką).
D 3.2 Nurodo akivaizdžius skirtingų žinomų kalbų (taip pat gimtosios kalbos bendrinio ir regioninio variantų) leksikos skirtumus.	D 3.2 Nurodo akivaizdžius skirtingų žinomų kalbų (taip pat gimtosios kalbos bendrinio ir regioninio variantų) tarimo ir leksikos skirtumus.	D 3.2 Nurodo skirtingų kalbų (taip pat gimtosios kalbos bendrinio ir regioninio variantų) tarimo, leksikos, gramatikos svarbiausius skirtumus.	D 3.2 Nurodo ir aptaria skirtingų (taip pat gimtosios kalbos bendrinio ir regioninio variantų) kalbų tarimo, leksikos, gramatikos svarbiausius skirtumus.
D 4 Taiko kalbos žinių kaupimo ir sisteminimo; taisyklingos kalbos vartojimo strategijas.			
D 4.1 Atlieka nesudėtingus kalbos tyrimu (pvz., pasižymi jam nežinomus žodžius ir išsiaiškina jų reikšmę).	D 4.1 Atlieka nesudėtingus kalbos tyrimus (pvz., grupuoja skirtingus žodžius pagal reikšmę).	D 4.1 Atlieka nesudėtingus kalbos tyrimus (pvz., pastebi dėsningumus, padaro nesudėtingas išvadas).	D 4.1 Atlieka nesudėtingus kalbos tyrimus (pvz., pastebi dėsningumus, padaro išvadas; sudaro atmintines, išveda taisykles).
D 4.2 Padedamas naudojami įvairiais elektroniniais žodynais ir elektroniniais mokymosi šaltiniais.	D 4.2 Padedamas naudojami įvairiais elektroniniais žodynais ir elektroniniais mokymosi šaltiniais.	D 4.2 Naudodamasis pagalba naudojami įvairiais elektroniniais žodynais ir elektroniniais mokymosi šaltiniais.	D 4.2 Naudojasi įvairiais elektroniniais žodynais ir elektroniniais mokymosi šaltiniais.

...

E Literatūros ir kultūros pažinimas. 3-4 klasės			
Slenkstinis (I lygis)	Patenkinamas (II lygis)	Pagrindinis (III lygis)	Aukštesnysis (IV lygis)
E 1 Aptaria svarbiausius baltarusių / lenkų / rusų / vokiečių ir kitų tautų literatūros kūrinius, žymiausių rašytojų kūrybą istorijos kontekste, supranta ir paaiškina jų kūrybos vertę.			

E 1.1 Skaito ir aptaria tautosakos, baltarusių / lenkų / rusų / vokiečių ir kitų tautų svarbiausius vaikų literatūros kūrinius, sieja bent viena autorių su kūrinių.	E 1.1 Skaito ir aptaria tautosakos, baltarusių / lenkų / rusų / vokiečių ir kitų tautų svarbiausius vaikų literatūros kūrinius, sieja bent du autorius su kūrinių. Padedamas pasirenka literatūros kūrinį atsižvelgdamas į savo pomėgius.	E 1.1 Skaito ir aptaria tautosakos, baltarusių / lenkų / rusų / vokiečių ir kitų tautų svarbiausius vaikų literatūros kūrinius, sieja bent keturius autorius su kūrinių. Skatinamas pasirenka literatūros kūrinį atsižvelgdamas į savo pomėgius.	E 1.1 Skaito ir aptaria tautosakos, baltarusių / lenkų / rusų / vokiečių ir kitų tautų svarbiausius vaikų literatūros kūrinius, sieja bent keletą autorius su kūrinių. Savarankiškai pasirenka literatūros kūrinį atsižvelgdamas į savo pomėgius ir autorių.
E 2 Įvairiais aspektais analizuoja, interpretuoja ir vertina literatūros ir kitus meno kūrinius, remiantis literatūros, kultūros ir istorijos, kalbos žiniomis; supranta ir paaiškina meninės raiškos ypatumus ir kuriamą prasmę.			
E 2.1 Padedamas nusako įvykių seką; trumpai apibūdina kūrinio veikėjus. Paaiškina iliustracijų sąsajas su tekstu. Su pagalba formuluoja aiškiai išreikšta grožinio teksto temą; išsako įspūdį; aptaria kūrinio nuotaiką.	E 2.1 Skatinamas nusako įvykių seką; apibūdina kūrinio veikėjus, aptaria jų veiksmus. Su pagalba randa vaizdingus žodžius ir frazes ir paaiškina jų reikšmę. Paaiškina iliustracijų sąsajas su tekstu. Su pagalba formuluoja aiškiai išreikšta grožinio teksto temą ir pagrindinę mintį; išsako įspūdį; aptaria kūrinio nuotaiką.	E 2.1 Nusako įvykių seką ir aptaria priežasties ir pasekmės ryšius; apibūdina kūrinio veikėjus, aptaria jų veiksmus, santykius, jausmus. Skatinamas randa vaizdingus žodžius ir frazes ir paaiškina jų reikšmę. Paaiškina iliustracijų sąsajas su tekstu. Su pagalba formuluoja grožinio teksto temą, pagrindinę mintį ir išreikštas vertybes; išsako įspūdį; aptaria kūrinio nuotaiką.	E 2.1 Savarankiškai nusako įvykių seką ir aptaria priežasties ir pasekmės ryšius; apibūdina kūrinio pagrindinius ir antraeilinius veikėjus, aptaria jų veiksmus, santykius, jausmus ir mintis. Randa vaizdingus žodžius ir frazes ir paaiškina jų reikšmę. Paaiškina iliustracijų sąsajas su tekstu. Formuluoja grožinio teksto temą, pagrindinę mintį ir išreikštas vertybes; išsako įspūdį; aptaria kūrinio nuotaiką.
E 2.2 Skiria poeziją, prozą ir dramą.	E 2.2 Skiria poeziją, prozą ir dramą.	E 2.2 Skiria poeziją, prozą ir dramą.	E 2.2 Skiria poeziją, prozą ir dramą.
E 3 Domisi savo regiono, Lietuvos ir savosios tautos kultūra, tradicijomis, istorija ir šiuolaikiniu gyvenimu; ieško baltarusių / lenkų / rusų / vokiečių ir lietuvių literatūros ir kultūros sąsajų, tarpkultūrinių ryšių, gerbia kultūrų įvairovę, aktyviai dalyvauja kultūriniame ir visuomeniniame gyvenime.			
E 3.1 Padedamas aptaria savo mokyklos, regiono, Lietuvos ir gimtosios kalbos kultūros reiškinius. Padedamas supranta, kaip kultūros reiškiniai padeda pažinti save kaip bendruomenės dalį (nari).	E 3.1 Skatinamas aptaria savo mokyklos, regiono, Lietuvos ir gimtosios kalbos kultūros reiškinius. Padedamas ir pasitardamas supranta, kaip kultūros reiškiniai padeda pažinti save ir pasaulį bei suvokti save kaip bendruomenės dalį (nari).	E 3.1 Kartais pasitardamas aptaria savo mokyklos, regiono, Lietuvos ir gimtosios kalbos kultūros reiškinius. Su pagalba supranta, kaip kultūros reiškiniai padeda pažinti save ir pasaulį bei	E 3.1 Kartais pasitardamas ar savarankiškai aptaria savo mokyklos, regiono, Lietuvos ir gimtosios kalbos kultūros reiškinius. Su pagalba ir savarankiškai supranta, kaip kultūros reiškiniai padeda pažinti save ir pasaulį

		suvokti save kaip bendruomenės dalį (narį).	bei suvokti save kaip bendruomenės dalį (narį).
E 3.2 Su pagalba skiria tautinius simbolius nuo tradicijų.	E 3.2 Su pagalba skiria tautinius simbolius nuo kultūros reiškinių ir tradicijų.	E 3.2 Skiria tautinius simbolius nuo kultūros reiškinių ir tradicijų. Kartais pasitardamas apibūdina kultūrinės tradicijas, supranta jų reikšmę.	E 3.2 Skiria tautinius simbolius nuo kultūros reiškinių ir tradicijų. Kartais pasitardamas apibūdina kultūrinės tradicijas, supranta jų reikšmę.
E 3.3 Skatinamas kartais dalyvauja savo mokyklos bendruomenės gyvenime.	E 3.3 Skatinamas dalyvauja savo mokyklos bendruomenės gyvenime.	E 3.3 Noriai dalyvauja savo mokyklos bendruomenės gyvenime.	E 3.3 Aktyviai dalyvauja savo mokyklos bendruomenės gyvenime.

8.3. Pasiekimų lygių požymiai. 5-6 klasė

A Kalbėjimas, klausymas ir sąveika. 5-6 klasė			
Slenkstinis (I lygis)	Patenkinamas (II lygis)	Pagrindinis (III lygis)	Aukštesnysis (IV lygis)
A 1 Klausio ir supranta įvairių tekstų turinį ir intenciją, analizuoja ir interpretuoja turinio elementus, nagrinėja tekstą kalbinės raidos atžvilgiu, geba analizuoti ir vertinti kalbinį elgesį.			
A 1.1 Klausydamas grožinių ir negrožinių tekstų, seka kalbą išreikštą bendrine kalba ir nesudėtingą argumentavimą, jei tema yra gerai žinoma. Bendrai atpasakoja tekstą. Supranta ir padedamas komentuoja grožinių ir negrožinių tekstų turinį ir intenciją.	A 1.1 Klausydamas grožinių ir negrožinių tekstų, seka kalbą išreikštą bendrine kalba ir nesudėtingą argumentavimą, jei tema yra žinoma. Atpasakoja tekstą, nesutelkdamas dėmesio į detales. Supranta ir padedamas komentuoja grožinių ir negrožinių tekstų turinį ir intenciją, daro apibendrinančias išvadas.	A 1.1 Klausydamas grožinių ir negrožinių tekstų, seka išplėtotą kalbą išreikštą bendrine kalba ir nesudėtingą argumentavimą, jei tema yra žinoma. Gana išsamiai atpasakoja tekstą, atkreipia dėmesį į tam tikras detales. Supranta ir skatinamas komentuoja grožinių ir negrožinių tekstų turinį, intenciją, padedamas vertina raišką, daro apibendrinančias išvadas.	A 1.1 Klausydamas grožinių ir negrožinių tekstų, seka išplėtotą kalbą išreikštą bendrine kalba ir nesudėtingą argumentavimą, tiek konkrečia žinoma, tiek nauja tema. Išsamiai atpasakoja tekstą, atkreipia dėmesį į konkrečias detales. Supranta ir komentuoja grožinių ir negrožinių tekstų turinį, intenciją, vertina raišką, daro apibendrinančias išvadas.
A 1.2 Padedamas išgirstą informaciją sieja su žiniomis iš kito šaltinio. Padedamas išsako savo nuomonę apie	A 1.2 Naudodamasis pagalba išgirstą informaciją sieja su žiniomis iš kito šaltinio. Skatinamas išsako savo	A 1.2 Išgirstą informaciją sieja su žiniomis iš kitų šaltinių. Išsako savo nuomonę apie tekstą remdamasis	A 1.2 Išgirstą informaciją sieja su žiniomis iš kitų šaltinių. Išsako ir pagrindžia savo nuomonę apie tekstą

tekstą remdamasis konkrečia asmenine patirtimi.	nuomonę apie tekstą remdamasis konkrečia asmenine patirtimi.	konkrečia asmenine patirtimi ir viešomis žiniomis.	remdamasis konkrečia asmenine patirtimi ir viešomis žiniomis.
A 2 Dalyvauja įvairiose komunikavimo situacijose, tikslingai ir tinkamai komunikuoja, atsižvelgdamas į tikslą, adresatą.			
A 2.1 Padedamas pasirenka tinkamas neverbalinės / verbalinės kalbos priemonės, girdimai ir aiškiai kalba monologu, dalyvauja įvairaus pobūdžio komunikavimo situacijose (interview). Kartais taiko interview planavimo, pasirengimo, redagavimo ir iliustravimo taisykles, paiso jų struktūros.	A 2.1 Skatinamas pasirenka tinkamas neverbalinės/verbalinės kalbos priemonės, girdimai ir aiškiai kalba monologu, dalyvauja įvairaus pobūdžio komunikavimo situacijose (interview). Iš dalies taiko interview planavimo, pasirengimo, redagavimo ir iliustravimo taisykles, paiso jo struktūros.	A 2.1 Kartais pasirenka tinkamas neverbalinės/verbalinės kalbos priemonės, girdimai ir aiškiai kalba monologu, dalyvauja įvairaus pobūdžio komunikavimo situacijose (interview). Taiko interview planavimo, pasirengimo, redagavimo ir iliustravimo taisykles, tačiau ne visada paiso jo struktūros.	A 2.1 Savarankiškai pasirinkdamas tinkamas neverbalinės / verbalinės kalbos priemonės, girdimai ir aiškiai kalba monologu, dalyvauja įvairaus pobūdžio komunikavimo situacijose (interview). Taiko interview planavimo, pasirengimo, redagavimo ir iliustravimo taisykles, paiso jo struktūros.
A 2.2 Padedamas užmezga, palaiko ir baigia pokalbį, tačiau ne visada tiksliai pasakoja, išreiškia ir pagrindžia požiūrį, atsižvelgdamas į kalbėjimo tikslą, situaciją ir adresatą.	A 2.2 Skatinamas užmezga, palaiko ir baigia pokalbį, tačiau ne visada tiksliai pasakoja, išreiškia ir pagrindžia požiūrį, atsižvelgdamas į kalbėjimo tikslą, situaciją ir adresatą.	A 2.2 Užmezga, palaiko ir baigia pokalbį, sklandžiai pasakoja, išreiškia ir pagrindžia požiūrį, atsižvelgdamas į kalbėjimo tikslą, situaciją ir adresatą.	A 2.2 Tinkamai užmezga, palaiko ir baigia pokalbį, sklandžiai pasakoja, išreiškia ir pagrindžia požiūrį, atsižvelgdamas į kalbėjimo tikslą, situaciją ir adresatą.
A 2.3 Skatinamas atidžiai klausosi, supranta išsakytas kalbėtojo intencijas, gyvai ir tiksliai reaguoja žodinėmis ir nežodinėmis priemonėmis. Žino pagrindines kalbos etiketo ir bendradarbiavimo taisykles, kartais analizuoja, vertina jas ir jų laikosi.	A 2.3 Skatinamas atidžiai klausosi, supranta kalbėtojo intencijas, gyvai ir tiksliai reaguoja žodinėmis ir nežodinėmis priemonėmis. Žino ir nurodo pagrindines kalbos etiketo ir bendradarbiavimo taisykles, iš dalies analizuoja, vertina jas ir jų laikosi.	A 2.3 Atidžiai klausosi, tačiau ne visada supranta kalbėtojo intencijas, gyvai ir tiksliai reaguoja žodinėmis ir nežodinėmis priemonėmis. Žino pagrindines kalbos etiketo ir bendradarbiavimo taisykles, analizuoja, vertina jas ir jų laikosi.	A 2.3 Atidžiai klausosi, supranta kalbėtojo intencijas, gyvai ir tiksliai reaguoja žodinėmis ir nežodinėmis priemonėmis. Žino pagrindines kalbos etiketo ir bendradarbiavimo taisykles, analizuoja ir vertina jas, nuosekliai jų laikosi.
A 3 Pristato sakytinius tekstus, atsižvelgdamas į žanro reikalavimus, komunikavimo situaciją.			
A 3.1 Daugeliu atvejų girdimai ir aiškiai kalba monologu, oficialiose situacijose pažįstamiems adresatams gyvai ir virtualioje erdvėje pristato žodžiu parengtą iš dalies vaizdingą tekstą konkrečia tema iš temų,	A 3.1 Daugeliu atvejų girdimai ir aiškiai kalba monologu. Įvairiose oficialiose situacijose pažįstamiems adresatams gyvai ir virtualioje erdvėje pristato žodžiu parengtą iš dalies vaizdingą tekstą konkrečia tema iš	A 3.1 Girdimai ir aiškiai kalba monologu. Įvairiose oficialiose ir neoficialiose situacijose pažįstamiems adresatams gyvai ir virtualioje erdvėje pristato žodžiu parengtą aiškų ir iš esmės vaizdingą tekstą konkrečia tema	A 3.1 Girdimai ir aiškiai kalba monologu. Įvairiose oficialiose ir neoficialiose situacijose pažįstamiems adresatams gyvai ir virtualioje erdvėje pristato žodžiu parengtą aiškų ir vaizdingą tekstą konkrečia tema iš

numatytų mokymosi turinyje. Kartais suvokia ir paiso temos, komunikavimo situacijos, adresato ir tikslo. Kartais suvokia daromą poveikį klausytojui.	temų, numatytų mokymosi turinio apimtyje. Daugeliu atvejų suvokia ir paiso temas, komunikavimo situacijos, adresato ir tikslo. Iš dalies suvokia daromą poveikį klausytojui.	iš temų, numatytų mokymosi turinyje. Dažniausiai suvokia ir paiso temas, komunikavimo situacijos, adresato ir tikslo. Iš esmės atsižvelgia į daromą poveikį klausytojui.	temų, numatytų mokymosi turinyje. Paiso temas, komunikavimo situacijos, adresato ir tikslo. Atsižvelgia į daromą poveikį klausytojui.
A 3.2 Skatinamas pakankamai raiškiai, garsiai, kartais įtaigiai ir sąmoningai, daugeliu atvejų tinkamu tempu, kalba ne visada taisyklinga bendrine kalba, kartais daro pauzes ar balsu pabrėžia svarbiausius žodžius. Iš esmės taisyklingai taria ir kirčiuoja dažnai vartojamus žodžius, tinkamai intonuoja sakinius.	A 3.2 Raiškiai, pakankamai garsiai, iš dalies įtaigiai ir sąmoningai, daugeliu atvejų tinkamu tempu, kalba iš esmės taisyklinga bendrine kalba, kartais pagrįstai daro pauzes, balsu pabrėžia svarbiausius žodžius. Taisyklingai taria ir kirčiuoja dažnai vartojamus žodžius. Tinkamai intonuoja sakinius.	A 3.2 Raiškiai, pakankamai garsiai, iš esmės įtaigiai ir sąmoningai, tinkamu tempu, kalba gana taisyklinga bendrine kalba, daugeliu atvejų pagrįstai daro pauzes, balsu pabrėžia svarbiausius žodžius. Taisyklingai taria ir kirčiuoja žodžius, tinkamai intonuoja sakinius.	A 3.2 Raiškiai, garsiai, gana įtaigiai ir sąmoningai, tinkamu tempu, kalba gana taisyklinga bendrine kalba, pagrįstai daro pauzes, balsu pabrėžia svarbiausius žodžius. Taisyklingai taria ir kirčiuoja žodžius, tinkamai intonuoja sakinius.
A 4 Taiko klausymosi ir kalbėjimo strategijas.			
A 4.1 Žino, tačiau retai taiko įvairias aktyvaus klausymosi ir kalbėjimo strategijas, atsižvelgdamas į kalbėjimo tikslą, situaciją ir adresatą.	A 4.1 Žino ir kartais taiko įvairias aktyvaus klausymosi ir kalbėjimo strategijas, atsižvelgdamas į kalbėjimo tikslą, situaciją ir adresatą.	A 4.1 Žino ir taiko įvairias aktyvaus klausymosi ir kalbėjimo strategijas, atsižvelgdamas į kalbėjimo tikslą, situaciją ir adresatą.	A 4.1 Žino ir aktyviai taiko įvairias, atsižvelgdamas į kalbėjimo tikslą, situaciją ir adresatą.

...

B Skaitymas ir teksto suvokimas. 5-6 klasė			
Slenkstinis (I lygis)	Patenkinamas (II lygis)	Pagrindinis (III lygis)	Aukštesnysis (IV lygis)
B 1 Skaito ir suvokia įvairių tipų tekstus (verbalinius ir neverbalinius), taiko įvairias skaitymo strategijas, atsižvelgdamas į skaitymo tikslą.			
B 1.1 Sklandžiai, sąmoningai, tinkamu tempu skaito tekstą balsu, tyliai, peržvelgdamas akimis.	B 1.1 Sklandžiai, sąmoningai, tinkamu tempu skaito tekstą balsu, tyliai, peržvelgdamas akimis.	B 1.1 Sklandžiai, sąmoningai, tinkamu tempu skaito tekstą balsu, tyliai, peržvelgdamas akimis.	B 1.1 Sklandžiai, sąmoningai, tinkamu tempu skaito tekstą balsu, tyliai, peržvelgdamas akimis.
B 1.2 Skatinamas taisyklingai taria garsus, tinkamai kirčiuoja žodžius ir intonuoja sakinius, daro pauzes.	B 1.2 Taisyklingai taria garsus, tinkamai kirčiuoja žodžius ir intonuoja sakinius, daro pauzes, pabrėžia svarbiausią prasminę sakinio vietą.	B 1.2 Taisyklingai taria garsus, tinkamai kirčiuoja žodžius ir intonuoja sakinius, pabrėžia svarbiausią prasminę sakinio vietą. Intonacija perteikia teksto prasmę.	B 1.2 Taisyklingai taria garsus, tinkamai kirčiuoja žodžius ir intonuoja sakinius, pabrėžia svarbiausią prasminę sakinio vietą. Intonacija perteikia teksto prasmę ir nuotaiką.

B 1.3 Pagal nurodymus taiko mokymosi turinyje nurodytas skaitymo strategijas.	B 1.3 Spontaniškai taiko mokymosi turinyje nurodytas skaitymo strategijas derindamas jas su skaitymo tikslu.	B 1.3 Taiko mokymosi turinyje nurodytas skaitymo strategijas derindamas jas su skaitymo tikslu.	B 1.3 Tikslingai taiko mokymosi turinyje nurodytas skaitymo strategijas derindamas jas su skaitymo tikslu.
B 2 Išvelgia ir aptaria skaitomų tekstų turinio ir kalbinės raidos elementus, teksto kontekstus, intenciją.			
B 2.1 Randa tekste tiesiogiai pateiktą informaciją (svarbius faktus, įvykius) ir padedamas ją grupuoja. Nurodo, kokiais žodžiais ir sakiniais perteikiama informacija. Skatinamas sieja tinkamą informaciją perskaitytą tekste su iliustracija ar nesudėtinga schema, padedamas nurodo panašumus ir skirtumus.	B 2.1 Randa tekste tiesiogiai pateiktą informaciją (svarbias detales, faktus, įvykius), padedamas ją grupuoja ir lygina. Aptaria, kokiais žodžiais ir sakiniais perteikiama informacija. Skatinamas sieja tinkamą informaciją perskaitytą tekste su iliustracijos, nesudėtingos schemos ar lentelės detalėmis, padedamas aptaria neverbalinio pranešimo raidos elementus.	B 2.1 Randa tekste tiesiogiai pateiktą ne vienoje vietoje informaciją (detales, veiksmus, faktus, teiginius, įvykius ar pan.), skatinamas ją grupuoja ir lygina. Aptaria, kokiais esminiais žodžiais ir sakiniais perteikiama informacija. Sieja tinkamą informaciją perskaitytą tekste su iliustracijos, schemos, lentelės detalėmis, skatinamas aptaria neverbalinio pranešimo raidos elementus.	B 2.1 Randa tekste įvairią tiesiogiai pateiktą ne vienoje vietoje informaciją, grupuoja ir lygina ją, išskiria svarbiausius iš pateiktų veiksmų, faktų, detalių ir pan. Aptaria, kokiais esminiais žodžiais ir sakiniais perteikiama informacija. Sieja tinkamą informaciją perskaitytą tekste su iliustracijos, schemos, lentelės detalėmis, aptaria neverbalinio pranešimo raidos elementus.
B 2.2 Padedamas aptaria neverbalinio pranešimo raidos elementus. Randa tekste netiesiogiai pateiktą informaciją, naudodamasis pagalba išvelgia teksto intencijas. Padedamas skiria grožinį ir negrožinį tekstą.	B 2.2 Aptaria neverbalinio pranešimo raidos elementus. Randa ir kartais paaiškina tekste netiesiogiai pateiktą informaciją, naudodamasis pagalba išvelgia teksto intencijas. Skiria grožinį ir negrožinį tekstą, padedamas nurodo jo požymius.	B 2.2 Aptaria neverbalinio pranešimo raidos elementus ir jų funkcijas. Randa ir paaiškina tekste netiesiogiai pateiktą informaciją, naudodamasis pagalba išvelgia teksto intencijas. Skiria grožinį ir negrožinį tekstą, nurodo jo požymius.	B 2.2 Aptaria neverbalinio pranešimo raidos elementus ir jų funkcijas. Randa ir paaiškina tekste netiesiogiai pateiktą informaciją, išvelgia teksto intencijas. Skiria grožinį ir negrožinį tekstą, nurodo jo požymius. Argumentuotai skiria grožinį ir negrožinį tekstą, nurodo jo požymius.
B 2.3 Atsako į klausimus, atskleidžiančius elementarų teksto supratimą; nurodo teksto temą. Padedamas nurodo aiškiai išreikštas tekste vertybes. Skirsto tekstą į logines dalis. Padedamas analizuoja verbalinio ir neverbalinio teksto turinį.	B 2.3 Atsako į klausimus, atskleidžiančius teksto supratimą; nurodo teksto temą. Daro teksto visumą apibendrinančias išvadas: padedamas suformuluoja pagrindinę mintį, nurodo nesunkiai atpažįstamas vertybes. Padedamas bando formuluoti probleminius klausimus. Skirsto tekstą	B 2.3 Padedamas interpretuoja tekstą: randa ir susieja tekste aiškiai neįvardytus faktus, teiginius, nuomones ir pan. Nurodo ir aptaria teksto temą. Daro teksto visumą apibendrinančias išvadas: skatinamas suformuluoja pagrindinę mintį, tikslą, paskirtį, jei kontekstas mokiniui	B 2.3 Skatinamas interpretuoja tekstą: randa ir susieja, palygina tekste aiškiai neįvardytus veiksmus, faktus, teiginius, nuomones ir pan. Nurodo ir aptaria teksto temą. Daro teksto visumą apibendrinančias išvadas: suformuluoja pagrindinę mintį, tikslą, paskirtį, įvardija ir aptaria išreikštas

	į dalis, padedamas įžvelgia priežasties ir pasekmės ryšius tarp jų. Analizuoja verbalinio ir neverbalinio teksto turinį, padedamas lygina skirtingos raiškos elementus.	lengvai suvokiamas; įvardija ir aptaria išreikštas tekste vertybes. Skatinamas formuluoja probleminius klausimus. Skirsto tekstą į dalis, įžvelgia ir padedamas aptaria priežasties ir pasekmės ryšius tarp jų. Analizuoja verbalinio ir neverbalinio teksto turinį, padedamas lygina skirtingos raiškos elementus.	tekste vertybes, jas pagrindžia tekstu. Kelia probleminius klausimus. Skirsto tekstą į dalis, įžvelgia ir aptaria priežasties ir pasekmės ryšius tarp jų. Analizuoja ir palygina verbalinius ir neverbalinius tekstus, apibendrina skirtingos raiškos elementus.
B 2.4 Padedamas susieja tekste esančią informaciją su žiniomis iš kito šaltinio. Skatinamas išsako savo nuomonę apie tekstą ar jo elementus, remdamasis savo patirtimi.	B 2.4 Tekste esančią informaciją dažnai sieja su žiniomis iš kitų šaltinių. Skatinamas išsako savo nuomonę apie tekstą ar jo elementus, remdamasis savo patirtimi.	B 2.4 Tekste esančią informaciją sieja su žiniomis iš kitų šaltinių. Išsako savo nuomonę apie tekste rašomus dalykus, remdamasis savo patirtimi ir tekstu.	B 2.4 Tekste esančią informaciją sieja su žiniomis iš kitų šaltinių. Išsako savo nuomonę apie nagrinėjamą tekstą, remdamasis konkrečia asmenine patirtimi ir viešomis žiniomis.
B 3 Ieškodamas informacijos, tikslingai ir atsakingai naudojami įvairiais šaltiniais ir technologijomis, vertina šaltinių patikimumą, rūšiuoja, atsirenka ir vertina informaciją.			
B 3.1 Pagal nuorodas randa tiesiogiai pateiktą informaciją. Sieja informaciją iš dviejų skirtingų šaltinių.	B 3.1 Pagal nuorodas randa ir atrenka informaciją. Sieja ir palygina informaciją iš dviejų skirtingų šaltinių.	B 3.1 Pagal nuorodas randa ir atrenka informaciją. Sieja ir palygina informaciją iš kelių skirtingų šaltinių.	Pagal nuorodas savarankiškai randa ir atrenka informaciją. Sieja, palygina ir pagal nuorodą grupuoja informaciją iš kelių skirtingų šaltinių.
B 3.2 Kartais vertina šaltinio informacinį patikimumą, teikia bent 1 argumentą dėl reikalingos informacijos tinkamumo.	B 3.2 Padedamas vertina šaltinio informacinį patikimumą. Teikia 1-2 argumentus dėl reikalingos informacijos tinkamumo. Spontaniškai taiko jam žinomas informacijos rinkimo ir taikymo strategijas.	B 3.2 Vertina šaltinio informacinį patikimumą, padedamas skiria objektyvią ir subjektyvią informaciją. Teikia argumentus dėl reikalingos informacijos tinkamumo. Dažnai taiko jam žinomas informacijos rinkimo ir taikymo strategijas. Perteikdamas informaciją nurodo jos šaltinį.	B 3.2 Vertina šaltinio informacinį patikimumą, padedamas skiria objektyvią ir subjektyvią informaciją. Teikia argumentus dėl reikalingos informacijos tinkamumo. Pritaiko informacijos rinkimo ir taikymo strategijas atitinkamai paskirčiai ir situacijai. Perteikdamas informaciją nurodo jos šaltinį.

...

C Rašymas ir teksto kūrimas. 5-6 klasė

Slenkstinis (I lygis)	Patenkinamas (II lygis)	Pagrindinis (III lygis)	Aukštesnysis (IV lygis)
C 1 Kuria įvairių tipų tekstus laikydamasis kalbos normų ir žanro reikalavimų, atsižvelgdamas į tikslą, adresatą ir komunikavimo situaciją.			
C 1.1 Kuria tekstą, iš dalies atitinkantį svarbiausius mokymosi turinyje nurodytus teksto rišlumo, tipo ir žanro reikalavimus, fragmentiškai atsižvelgdamas į teksto temą, tikslą ir (ar) adresatą. Galimi įvairūs teksto struktūros trūkumai.	C 1.1 Kuria tekstą, iš dalies atitinkantį svarbiausius mokymosi turinyje nurodytus teksto rišlumo, tipo ir žanro reikalavimus, iš dalies atsižvelgdamas į teksto temą ir į tikslą ar adresatą. Skatinamas paisyti trinarės teksto struktūros, bet galimi trūkumai.	C 1.1 Kuria tekstą, iš esmės atitinkantį mokymosi turinyje nurodytus teksto rišlumo, tipo ir žanro reikalavimus, paisydamas teksto temas, tikslą, komunikavimo situacijos ir adresato. Paisyti trinarės teksto struktūros, bet galimi trūkumai.	C 1.1 Kuria tekstą, atitinkantį mokymosi turinyje nurodytus teksto rišlumo, tipo ir žanro reikalavimus, nuosekliai paisydamas teksto temas, tikslą, komunikavimo situacijos ir adresato. Paisyti trinarės teksto struktūros.
C 1.2 Kuriamo teksto mintis plėtojama nenuosekliai. Kartais komponuoja pastraipas, tačiau yra įvairių trūkumų.	C 1.2 Kuriamo teksto mintis plėtojama nenuosekliai. Komponuoja pastraipas, tačiau jos su trūkumais. Kartais vartoja rišlumo priemones.	C 1.2 Kuriamo teksto mintis iš esmės aiški, pakankamai nuosekliai plėtojama išskiriant pastraipas. Iš esmės tinkamai komponuoja pastraipas, vartoja rišlumo priemones.	C 1.2 Kuriamo teksto mintis aiški, nuosekliai plėtojama išskiriant pastraipas ir detalizuojama. Tinkamai komponuoja pastraipas, tikslingai vartoja rišlumo priemones.
C 2 Tinkamai ir estetiškai pateikia savo sukurtą tekstą, panaudoja vaizdinę medžiagą teksto elementų iliustravimui pasitelkiant technologijas.			
C 2.1 Pakankamai aiškiai rašo ranka ir kompiuteriu. Padedamas tinkamai išdėsto tekstą ir iliustracinę medžiagą puslapyje.	C 2.1 Pakankamai sklandžiai ir aiškiai rašo ranką ir kompiuteriu. Padedamas tinkamai išdėsto tekstą ir iliustracinę medžiagą puslapyje.	C 2.1 Sklandžiai, aiškiai ir pakankamai taisyklingai rašo ranka ir mobiliųjų įrenginių klaviatūra. Kartais pasitardamas tinkamai išdėsto tekstą ir iliustracinę medžiagą puslapyje.	C 2.1 Sklandžiai, aiškiai ir taisyklingai rašo ranka ir kompiuteriu. Tinkamai išdėsto tekstą ir iliustracinę medžiagą puslapyje.
C 2.2 Rašydamas iš dalies taiko mokymosi turinio apimtimi numatytas gramatikos, leksikos, rašybos ir skyrybos taisykles, padaro daug klaidų, bet raštingumas yra pakankamas, kad galima būtų suprasti tekstą.	C 2.2 Rašydamas iš dalies taiko mokymosi turinio apimtimi numatytas gramatikos, leksikos, rašybos ir skyrybos taisykles, pasitaiko daug klaidų.	C 2.2 Rašydamas daugeliu atvejų taiko mokymosi turinio apimtimi numatytas gramatikos, leksikos, rašybos ir skyrybos taisykles, bet pasitaiko nedaug klaidų.	C 2.2 Rašydamas paisyti gramatikos, leksikos, rašybos ir skyrybos taisyklių numatytų mokymosi turinio apimtimi. Gali pasitaikyti tik atsitiktinės klaidos ar apsirikimai.

C 2.3 Padedamas panaudoja vaizdinę medžiagą teksto elementų iliustravimui, nors jos pasirinkimas ir pateikimas ne visada yra tinkamas, padedamas pasitelkia technologijas.	C 2.3 Panaudoja vaizdinę medžiagą teksto elementų iliustravimui, nors jos pateikimas ne visada yra tinkamas, skatinamas pasitelkia technologijas.	C 2.3 Iš dalies tinkamai panaudoja vaizdinę medžiagą teksto elementų iliustravimui, pasitelkia technologijas.	C 2.3 Tinkamai panaudoja vaizdinę medžiagą teksto elementų iliustravimui, savarankiškai pasitelkia technologijas.
C 3 Taiko rašymo strategijas (teksto planavimo, redagavimo, funkcionalumo, temos vientisumo, teksto rišumo (koherencijos) išlaikymo strategijas ir kt.).			
C 3.1 Kurdamas tekstą taiko pagrindines viena ar dvi teksto kūrimo ir tobulinimo strategijomis, kai yra suteikiama pagalba. Padedamas naudojasi pagrindinėmis informacijos šaltiniais (pvz. rašybos žodynu).	C 3.1 Kurdamas tekstą taiko kai kurias pagrindines teksto kūrimo ir tobulinimo strategijas, kai yra skatinamas. Padedamas naudojasi kai kuriais informacijos šaltiniais, įskaitant žodynus ir elektroninius šaltinius.	C 3.1 Kurdamas tekstą taiko pagrindines kūrimo ir tobulinimo strategijas. Skatinamas naudojasi įvairiais informacijos šaltiniais, įskaitant žodynus ir elektroninius šaltinius.	C 3.1 Kurdamas tekstą savarankiškai taiko pagrindines kūrimo ir tobulinimo strategijas. Naudojasi įvairiais informacijos šaltiniais, įskaitant žodynus ir elektroninius šaltinius.

...

D Kalbos pažinimas. 5-6 klasė			
Slenkstinis (I lygis)	Patenkinamas (II lygis)	Pagrindinis (III lygis)	Aukštesnysis (IV lygis)
D 1 Vartoja pagrindines kalbotyros sąvokas ir terminus ir taiko juos (aptardamas gimtosios (baltarusių, lenkų, rusų, vokiečių) kalbos, kalbinės komunikacijos reiškinius ir mokantis kitų kalbų).			
D 1.1 Atpažįsta kai kurias mokymosi turinio apimtimi numatytas kalbos sąvokas ir terminus. Padedamas apibrėžia žodžių dalis, kai kuriuos jų požymius ir gramatines formas, kalbos dalis (arba pateikia pavienius įsimintus pavyzdžius); padedamas skiria aiškiai išreikštas pagrindines sakinio dalis.	D 1.1 Atpažįsta dalį mokymosi turinio apimtimi numatytų sąvokų ir terminų ir pateikia pavienius įsimintus pavyzdžius. Padedamas apibrėžia žodžių dalis, kalbos dalis (arba pateikia jų pavyzdžių), kai kuriuos jų požymius ir gramatines formas, skiria aiškiai išreikštas pagrindines sakinio dalis.	D 1.1 Atpažįsta daugumą mokymosi turinio apimtimi numatytų sąvokų ir terminų ir pateikia jų pavyzdžių. Apibrėžia žodžių dalis, kalbos dalis ir jų požymius ir gramatines formas, kartais pasitardamas apibūdina vientisinio ir aiškos struktūros sudėtinio sakinio struktūrą, skiria aiškiai išreikštas sakinio dalis.	D 1.1 Atpažįsta mokymosi turinio apimtimi numatytas kalbos sąvokas ir terminus ir pateikia jų pavyzdžių. Apibrėžia žodžių dalis, kalbos dalis ir jų požymius ir gramatines formas, apibūdina vientisinio ir aiškos struktūros sudėtinio sakinio struktūrą, skiria sakinio dalis, paaiškina jų raišką.
D 2 Taiko gimtosios (baltarusių, lenkų, rusų, vokiečių) kalbos žinias, taisyklingai ir tiksliai vartodamas kalbą.			

D 2.1 Kalbos žinios elementarios. Rašydamas ir kalbėdamas padaro daug klaidų, taiko tik kai kurias mokymosi turinio apimtimi numatytas gramatikos, fonetikos, leksikos, morfologijos, sintaksės, rašybos ir skyrybos taisykles. Ne visada taisyklingai linksniuoja ir asmenuoja sudėtingesnius žodžius. Padedamas ar pagal pavyzdį vartoja taisyklingas žodžių formas sakiniuose.	D 2.1 Kalbos žinios paviršutiniškos ir fragmentiškos. Rašydamas ir kalbėdamas nenuosekliai laikosi mokymosi turinio apimtimi numatytų gramatikos, fonetikos, leksikos, morfologijos, sintaksės, rašybos ir skyrybos taisyklių, padaro nemažai klaidų. Kartais pasitardamas taisyklingai linksniuoja ir asmenuoja sudėtingesnius dažnai vartojamus žodžius. Padedamas ar pagal pavyzdį vartoja juos kalboje. Padedamas sieja žodžių formas derinimo ir valdymo junginiuose.	D 2.1 Kalbos žinios pakankamos. Daugeliu atvejų, rašydamas ir kalbėdamas laikosi mokymosi turinio apimtimi numatytų gramatikos, fonetikos, leksikos, morfologijos, sintaksės, rašybos ir skyrybos taisyklių. Taisyklingai linksniuoja ir asmenuoja dažniau vartojamus sudėtingesnius žodžius, kartais pasitardamas vartoja juos kalboje, tačiau pasitaiko klaidų. Sieja žodžių formas derinimo ir valdymo junginiuose, tačiau pasitaiko klaidų.	D 2.1 Kalbos žinios išsamios ir sistemingos. Rašydamas ir kalbėdamas laikosi mokymosi turinio apimtimi numatytų gramatikos, fonetikos, leksikos, morfologijos, sintaksės, rašybos ir skyrybos taisyklių. Taisyklingai linksniuoja ir asmenuoja sudėtingesnius žodžius ir vartoja juos kalboje. Sieja žodžių formas derinimo ir valdymo junginiuose.
D 2.2 Skurdus žodynas. Vartoja tos pačios rūšies sakinius ir gramatines konstrukcijas.	D 2.2 Skurdus žodynas. Vartoja tos pačios rūšies sakinius ir gramatines konstrukcijas.	D 2.2 Pakankamai turtingas žodynas. Vartoja įvairias gramatines konstrukcijas, išplėstinius ir sudėtinius sakinius.	D 2.2 Turtingas, vaizdingas žodynas, vartoja įvairius išplėstinius ir sudėtinius sakinius, įvairias gramatines konstrukcijas.
D 3 Sąmoningai stebi kalbinius reiškinius, vykstančius daugiakalbėje aplinkoje, ir reflektuoja; gretina žinomų kalbų ar jų atmainų (pvz., gimtosios ir kitos kalbos, bendrinės kalbos ir tarmės) kalbinius elementus.			
D 3.1 Padedamas reflektuoja ir bendrais sakiniais aptaria kai kuriuos kalbos reiškinius, vykstančius daugiakalbėje ir daugiakultūroje aplinkoje, pateikia kelis akivaizdžiausius kalbų kontaktų poveikio pavyzdžius gimtajai kalbai. Nurodo	D 3.1 Skatinamas reflektuoja ir padedamas bendrais sakiniais aptaria kai kuriuos kalbos reiškinius, vykstančius daugiakalbėje ir daugiakultūroje aplinkoje, išvelgia kalbų kontaktų poveikį gimtajai kalbai, nurodo kai kuriuos akivaizdžiausius jo padarinius	D 3.1 Skatinamas reflektuoja ir padedamas aptaria kalbos reiškinius, vykstančius daugiakalbėje ir daugiakultūroje aplinkoje, išvelgia kalbų kontaktų poveikį gimtajai kalbai, nurodo kai kuriuos akivaizdžius jo padarinius leksikoje ir gramatikoje. Nurodo šnekamosios kalbos vartojimo	D 3.1 Reflektuoja ir padedamas aptaria kalbos reiškinius, vykstančius daugiakalbėje ir daugiakultūroje aplinkoje, išvelgia kalbų kontaktų poveikį gimtajai kalbai, nurodo jo padarinius leksikoje ir gramatikoje. Nurodo šnekamosios kalbos vartojimo sferas, aptaria jos požymius.

šnekamosios kalbos vartojimo sferas.	leksikoje. Nurodo šnekamosios kalbos vartojimo sferas.	sferas, skatinamas aptaria nors vieną jos požymį.	
D 4 Taiko kalbos žinių kaupimo ir sisteminimo; taisyklingos kalbos vartojimo strategijas.			
D 4.1 Padedamas atlieka nesudėtingus tiriamuosius kalbos darbus. Skatinamas stebi kalbos reiškinius, įžvelgia kalbų kontaktų poveikį gimtosios kalbos leksikai ir gramatikai.	D 4.1 Naudodamasis pagalba atlieka nesudėtingus tiriamuosius kalbos darbus. Spontaniškai pastebi kalbos reiškinius, įžvelgia kalbų kontaktų poveikį gimtosios kalbos leksikai ir gramatikai.	D 4.1 Atlieka nesudėtingus tiriamuosius kalbos darbus. Stebi kalbos reiškinius, įžvelgia kalbų kontaktų poveikį gimtosios kalbos leksikai ir gramatikai.	D 4.1 Savarankiškai atlieka nesudėtingus tiriamuosius kalbos darbus. Nuosekliai stebi kalbos reiškinius, įžvelgia kalbų kontaktų poveikį gimtosios kalbos leksikai ir gramatikai.
D 4.2 Padedamas naudojasi įvairiais elektroniniais žodynais ir elektroniniais mokymosi šaltiniais.	D 4.2 Naudodamasis pagalba naudojasi įvairiais elektroniniais žodynais ir elektroniniais mokymosi šaltiniais.	D 4.2 Naudojasi įvairiais elektroniniais žodynais ir elektroniniais mokymosi šaltiniais.	D 4.2 Nuosekliai ir tikslingai naudojasi įvairiais elektroniniais žodynais ir elektroniniais mokymosi šaltiniais.

...

E Literatūros ir kultūros pažinimas. 5-6 klasės			
Slenkstinis (I lygis)	Patenkinamas (II lygis)	Pagrindinis (III lygis)	Aukštesnysis (IV lygis)
E 1 Aptaria svarbiausius baltarusių / lenkų / rusų / vokiečių ir kitų tautų literatūros kūrinius, žymiausių rašytojų kūrybą istorijos kontekste, supranta ir paaiškina jų kūrybos vertę.			
E 1.1 Skaito ir aptaria tautosakos ir literatūros kūrinius, padedamas sieja juos su autoriumi ir jo biografijos elementais. Padedamas pasirenka literatūros kūrinį atsižvelgdamas į savo pomėgius.	E 1.1 Skaito ir aptaria tautosakos ir literatūros kūrinius, atpažįsta istorinio konteksto elementus, padedamas sieja juos su autoriumi ir jo biografijos elementais. Padedamas pasirenka literatūros kūrinį atsižvelgdamas į savo pomėgius.	E 1.1 Skaito ir aptaria tautosakos ir literatūros kūrinius, atpažįsta istorinio konteksto elementus, padedamas sieja juos su autoriumi ir jo biografijos elementais. Pasitardamas pasirenka literatūros kūrinį atsižvelgdamas į savo pomėgius, dominančią tematiką.	E 1.1 Skaito ir aptaria tautosakos ir literatūros kūrinius, atpažįsta istorinio konteksto elementus, savarankiškai sieja juos su autoriumi ir jo biografijos elementais. Savarankiškai pasirenka literatūros kūrinį atsižvelgdamas į savo pomėgius, dominančią tematiką ir autorių.

E 2 Įvairiais aspektais analizuoja, interpretuoja ir vertina literatūros ir kitus meno kūrinis, remiantis literatūros, kultūros ir istorijos, kalbos žiniomis; supranta ir paaiškina meninės raiškos ypatumus ir kuriamą prasmę.			
E 2.1 Padedamas aptaria vaizduojamojo pasaulio elementus: nusako įvykių seką; aptaria veikėjus, vertina jų charakterį. Padedamas formuluoja grožinio teksto temą, nusako nuotaiką.	E 2.1 Skatinamas aptaria vaizduojamojo pasaulio elementus: nusako įvykių seką; aptaria veikėjus, vertina jų charakterį. Padedamas randa meninės kalbos priemonės ir aptaria jų funkciją. Padedamas formuluoja grožinio teksto temą, mintį, nusako nuotaiką.	E 2.1 Aptaria vaizduojamojo pasaulio elementus: nusako įvykių seką ir aptaria priežasties ir pasekmės ryšius; aptaria veikėjus, vertina jų charakterį ir poelgius. Pasitardamas formuluoja grožinio teksto temą, mintį, nusako nuotaiką; aptaria svarbiausias idėjas, aiškiai išreikštas vertybes, problemas. Randa meninės kalbos priemonės ir aptaria jų paskirtį / funkciją.	E 2.1 Aptaria vaizduojamojo pasaulio elementus: nusako įvykių seką ir aptaria priežasties ir pasekmės ryšius; aptaria veikėjus, vertina jų charakterį ir poelgius. Randa meninės kalbos priemonės ir aptaria jų paskirtį / funkciją. Formuluoja grožinio teksto temą, mintį, nusako nuotaiką; aptaria svarbiausias idėjas, vertybes, problemas.
E 2.2 Analizuoja poezijos, epo (epikos) ir dramos kūrinius arba jų fragmentus.	E 2.2 Analizuoja poezijos, epo (epikos) ir dramos kūrinius arba jų fragmentus.	E 2.2 Analizuoja poezijos, epo (epikos) ir dramos kūrinius arba jų fragmentus.	E 2.2 Analizuoja ir lygina poezijos, epo (epikos) ir dramos kūrinius arba jų fragmentus; įžvelgia sąsajas su kitais meno kūriniais.
E 3 Domisi savo regiono, Lietuvos ir savosios tautos kultūra, tradicijomis, istorija ir šiuolaikiniu gyvenimu; ieško baltarusių / lenkų / rusų / vokiečių ir lietuvių literatūros ir kultūros sąsajų, tarpkultūrinių ryšių, gerbia kultūrų įvairovę, aktyviai dalyvauja kultūriniame ir visuomeniniame gyvenime.			
E 3.1 Padedamas aptaria savo mokyklos, regiono, Lietuvos ir gimtosios kalbos kultūra kaip svarbią žmonių gyvenimo dalį.	E 3.1 Padedamas aptaria savo mokyklos, regiono, Lietuvos ir gimtosios kalbos kultūra kaip svarbią žmonių gyvenimo dalį. Su pagalba aptaria kultūros reiškiniu daroma įtaką žmonių bendruomenei.	E 3.1 Aptaria savo mokyklos, regiono, Lietuvos ir gimtosios kalbos kultūra kaip svarbią žmonių gyvenimo dalį. Su pagalba aptaria kultūros reiškiniu daroma įtaką žmonių bendruomenei. Atpažįsta reikšmingiausius kultūros reiškinius ir tradicijas.	E 3.1 Aptaria savo mokyklos, regiono, Lietuvos ir gimtosios kalbos kultūra kaip svarbią žmonių gyvenimo dalį. Kartais pasitardamas aptaria kultūros reiškiniu daroma įtaką žmonių bendruomenei.
E 3.2 Su pagalba atpažįsta reikšmingiausius kultūros reiškinius ir tradicijas. Su pagalba aptaria kultūros reiškinius.	E 3.2 Pasitardamas atpažįsta reikšmingiausius kultūros reiškinius ir tradicijas. Su pagalba aptaria kultūros reiškinius. Su pagalba supranta, kad	E 3.2 Kartais pasitardamas aptaria kultūros reiškinius. Aptaria kultūros reiškinius. Supranta, kad kultūra yra esminė tautos gyvenimo dalis, kad ugdo asmens estetinius jausmus.	E 3.2 Savarankiškai atpažįsta reikšmingiausius kultūros reiškinius ir tradicijas. Aptaria kultūros reiškinius. Supranta, kad kultūra yra esminė tautos gyvenimo dalis, kad ugdo asmens

	kultūra yra esminė tautos gyvenimo dalis.		estetinius jausmus, pasaulėžiūrą ir vertybes.
E 3.3 Skatinamas kartais dalyvauja savo mokyklos bendruomenės gyvenime.	E 3.3 Skatinamas dalyvauja savo mokyklos bendruomenės gyvenime.	E 3.3 Noriai dalyvauja savo mokyklos bendruomenės gyvenime.	E 3.3 Aktyviai dalyvauja savo mokyklos bendruomenės gyvenime.

8.4. Pasiekimų lygių požymiai. 7-8 klasė

A Kalbėjimas, klausymas ir sąveika. 7-8 klasė			
Slenkstinis (I lygis)	Patenkinamas (II lygis)	Pagrindinis (III lygis)	Aukštesnysis (IV lygis)
A 1 Klausio ir supranta įvairių tekstų turinį ir intenciją, analizuoja ir interpretuoja turinio elementus, nagrinėja tekstą kalbinės raidos atžvilgiu, geba analizuoti ir vertinti kalbinį elgesį.			
A 1.1 Klausydamas grožinių ir negrožinių tekstų, seka išplėtotą kalbą ir nesudėtingą argumentavimą. Ne visada glaustai, aiškiai, nuosekliai atpasakoja tekstą. Iš dalies supranta ir vertina tekstų turinį, raišką. Padedamas samprotauja apie keliamas problemas, retai daro apibendrinančias išvadas.	A 1.1 Klausydamas grožinių ir negrožinių tekstų, seka išplėtotą kalbą ir nesudėtingą argumentavimą. Glaustai, aiškiai, nuosekliai atpasakoja nesudėtingą tekstą. Iš dalies supranta ir vertina tekstų turinį, raišką. Naudodamasis pagalba samprotauja apie keliamas problemas, daro apibendrinančias išvadas, išsako savo požiūrį.	A 1.1 Klausydamas grožinių ir negrožinių tekstų, seka išplėtotą kalbą tiek konkrečiomis, tiek abstrakčiomis temomis ir nesudėtingą argumentavimą. Glaustai, aiškiai, nuosekliai atpasakoja tekstą. Supranta ir vertina tekstų turinį, intenciją, raišką. Skatinamas samprotauja apie keliamas problemas, daro apibendrinančias išvadas. Išsako ir pagrindžia savo požiūrį.	A 1.1 Klausydamas grožinių ir negrožinių tekstų, seka išplėtotą kalbą tiek konkrečiomis, tiek abstrakčiomis temomis ir nesudėtingą argumentavimą. Glaustai, aiškiai, nuosekliai atpasakoja tekstą. Supranta ir vertina tekstų turinį, intenciją, raišką. Samprotauja apie keliamas problemas, daro apibendrinančias išvadas. Išsako ir pagrindžia savo požiūrį.
A 1.2 Kartais išgirstą informaciją sieja su žiniomis iš įvairių šaltinių. Išsako savo nuomonę apie tekstą, remdamasis savo asmenine patirtimi.	A 1.2 Iš dalies savarankiškai išgirstą informaciją sieja su žiniomis iš įvairių šaltinių. Išsako savo nuomonę apie tekstą, remdamasis savo asmenine patirtimi ir nuostatomis, iš dalies ją argumentuoja.	A 1.2 Išgirstą informaciją sieja su žiniomis iš įvairių šaltinių. Išsako ir argumentuoja savo nuomonę apie tekstą, remdamasis konkrečia asmenine patirtimi ir specifinėmis žiniomis.	A 1.2 Išgirstą informaciją sieja su žiniomis iš įvairių šaltinių. Išsako ir nuosekliai argumentuoja savo nuomonę apie tekstą, remdamasis konkrečia asmenine patirtimi, specifinėmis ir viešomis žiniomis.
A 2 Dalyvauja įvairiose komunikavimo situacijose, tikslingai ir tinkamai komunikuoja, atsižvelgdamas į tikslą, adresatą.			

A 2.1 Padedamas pasirenka verbalinės ir neverbalinės komunikacijos priemones. Dalyvauja įvairaus pobūdžio komunikavimo situacijose, remdamasis asmenine, socialine, kultūrine patirtimi. Skatinamas dažniausiai tinkamai taiko pokalbio taisykles. Padedamas inicijuoja, palaiko, plėtoja ir baigia pokalbį.	A 2.1 Naudodamasis pagalba tinkamai pasirenka verbalinės ir neverbalinės komunikacijos priemones. Dalyvauja įvairaus pobūdžio komunikavimo situacijose, remdamasis asmenine, socialine, kultūrine patirtimi. Dažniausiai tinkamai taiko pokalbio taisykles. Skatinamas inicijuoja, palaiko, plėtoja ir baigia pokalbį.	A 2.1 Dažniausiai tinkamai pasirenka verbalinės ir neverbalinės komunikacijos priemones. Dalyvauja įvairaus pobūdžio komunikavimo situacijose, remdamasis asmenine, socialine, kultūrine patirtimi. Taiko pokalbio taisykles. Inicijuoja, palaiko, plėtoja ir baigia pokalbį.	A 2.1 Tinkamai pasirenka verbalinės ir neverbalinės komunikacijos priemones. Dalyvauja įvairaus pobūdžio komunikavimo situacijose, remdamasis asmenine, socialine, kultūrine patirtimi. Tikslingai ir tinkamai taiko pokalbio taisykles. Tinkamai inicijuoja, palaiko, plėtoja ir baigia pokalbį.
A 2.2 Bendraudamas kartais atsižvelgia į adresatą, komunikavimo situaciją ir kalbėjimo tikslą.	A 2.2 Bendraudamas dažniausiai atsižvelgia į adresatą, komunikavimo situaciją ir kalbėjimo tikslą.	A 2.2 Bendraudamas dažniausiai tinkamai atsižvelgia į adresatą, komunikavimo situaciją ir kalbėjimo tikslą.	A 2.2 Bendraudamas visada tinkamai atsižvelgia į adresatą, komunikavimo situaciją ir kalbėjimo tikslą.
A 2.33 Skatinamas klausosi, kartais supranta tiesiogiai išreikštas kalbėtojo intencijas, kartais reaguoja, pasitelkdamas verbalines ir neverbalines komunikacijos priemones. Iš dalies laikosi kalbos etiketo.	A 2.3 Klausosi, iš dalies supranta tiesiogiai išreikštas kalbėtojo intencijas, reaguoja, iš dalies pasitelkdamas verbalines ir neverbalines komunikacijos priemones. Dažniausiai laikosi kalbos etiketo.	A 2.3 Klausosi, supranta tiesiogiai išreikštas kalbėtojo intencijas, reaguoja, pasirinkdamas verbalines ir neverbalines komunikacijos priemones. Laikosi kalbos etiketo.	A 2.3 Klausosi, supranta tiesiogiai ir netiesiogiai išreikštas kalbėtojo intencijas, reaguoja, tinkamai pasitelkdamas verbalines ir neverbalines komunikacijos priemones. Laikosi kalbos etiketo.
A 3 Pristato sakytinius tekstus, atsižvelgdamas į žanro reikalavimus, komunikavimo situaciją.			
A 3.1 Kartais girdimai, aiškiai ir sklandžiai kalba monologu. Įprastinėse oficialiose situacijose pažįstamiems ir menkai pažįstamiems adresatams pristato žodžiu iš anksto parengtą aiškų tekstą konkrečia tema. Retai paiso komunikavimo situacijos ir tikslo. Iš esmės laikosi temos. Retai atsižvelgia į daromą poveikį klausytojui.	A 3.1 Daugeliu atvejų girdimai, aiškiai ir iš esmės sklandžiai kalba monologu. Įvairiose oficialiose situacijose ir erdvėse pažįstamiems ir menkai pažįstamiems adresatams pristato žodžiu iš anksto parengtą aiškų tekstą konkrečia tema, iš dalies paisydamas komunikavimo situacijos ir tikslo. Iš esmės laikosi temos. Kartais atsižvelgia į daromą poveikį klausytojui.	A 3.1 Girdimai, aiškiai ir sklandžiai kalba monologu. Įvairiose oficialiose situacijose ir erdvėse pažįstamiems ir nepažįstamiems adresatams pristato žodžiu iš anksto parengtą aiškų ir vaizdingą tekstą konkrečia tema, paisydamas temos, komunikavimo situacijos ir tikslo. Dažnai atsižvelgia į daromą poveikį klausytojui.	A 3.1 Girdimai, aiškiai ir sklandžiai kalba monologu. Įvairiose oficialiose ir neoficialiose situacijose ir erdvėse pažįstamiems ir nepažįstamiems adresatams pristato žodžiu iš anksto parengtą aiškų ir vaizdingą tekstą konkrečia tema, nuosekliai paisydamas temos, komunikavimo situacijos ir tikslo. Atsižvelgia į daromą poveikį klausytojui.

A 3.2 Daugeliu atvejų kalba raiškiai ir girdimai, tinkamu tempu, ne visada įtaigiai, iš dalies taisyklinga bendrine kalba, daro pauzes, kartais balsu pabrėžia svarbiausią prasmę sakinio vietą. Iš esmės taisyklingai taria ir kirčiuoja dažnai vartojamus žodžius. Tinkamai intonuoja sakinius.	A 3.2 Kalba iš dalies raiškiai ir girdimai, tinkamu tempu, ne visada įtaigiai, iš esmės taisyklinga bendrine kalba, daro pauzes, dažnai balsu pabrėžia svarbiausią prasmę sakinio vietą. Taisyklingai taria ir kirčiuoja dažnai vartojamus žodžius. Tinkamai intonuoja sakinius.	A 3.2 Kalba gana įtaigiai, raiškiai ir girdimai, tinkamu tempu, iš esmės taisyklinga bendrine kalba, daro pauzes, balsu pabrėžia svarbiausią prasmę sakinio vietą. Taisyklingai taria ir kirčiuoja žodžius. Tinkamai intonuoja sakinius.	A 3.2 Kalba įtaigiai, raiškiai ir girdimai, tinkamu tempu, taisyklinga bendrine kalba, daro pauzes, balsu pabrėžia svarbiausią prasmę sakinio vietą. Taisyklingai taria ir kirčiuoja žodžius. Tinkamai intonuoja sakinius.
A 4 Taiko klausymosi ir kalbėjimo strategijas.			
A 4.1 Žino kelias aktyvaus klausymosi ir kalbėjimo strategijas, tačiau retai taiko jas, atsižvelgdamas į kalbėjimo tikslą, situaciją ir adresatą.	A 4.1 Žino aktyvaus klausymosi ir kalbėjimo strategijas, kartais jas taiko, atsižvelgdamas į kalbėjimo tikslą, situaciją ir adresatą.	A 4.1 Žino įvairias aktyvaus klausymosi ir kalbėjimo strategijas, taiko jas, atsižvelgdamas į kalbėjimo tikslą, situaciją ir adresatą.	A 4.1 Žino ir taiko įvairias aktyvaus klausymosi ir kalbėjimo strategijas, aktyviai taiko jas, atsižvelgdamas į kalbėjimo tikslą, situaciją ir adresatą.

...

B Skaitymas ir teksto suvokimas. 7-8 klasė			
Slenkstinis (I lygis)	Patenkinamas (II lygis)	Pagrindinis (III lygis)	Aukštesnysis (IV lygis)
B 1 Skaito ir suvokia įvairių tipų tekstus (verbalinius ir neverbalinius), taiko įvairias skaitymo strategijas, atsižvelgdamas į skaitymo tikslą.			
B 1.1 Sąmoningai skaito skirtingais būdais lengvai suprantamus įvairius tekstus.	B 1.1 Sąmoningai, tinkamu tempu skaito skirtingais būdais įvairius tekstus.	B 1.1 Sklandžiai, sąmoningai, tinkamu tempu skaito skirtingais būdais įvairius tekstus.	B 1.1 Sklandžiai, sąmoningai, tinkamu tempu skaito skirtingais būdais įvairius tekstus.
B 1.2 Raiškiai skaitydamas balsu daugeliu atvejų perteikia sakinio prasmę ar nuotaiką.	B 1.2 Raiškiai skaitydamas balsu perteikia teksto prasmę ar nuotaiką.	B 1.2 Raiškiai skaitydamas balsu perteikia teksto prasmę ir nuotaiką.	B 1.2 Raiškiai skaitydamas balsu perteikia teksto prasmę ir nuotaiką.
B 1.3 Savarankiškai taiko bent vieną mokymosi turinyje nurodytą skaitymo strategiją.	B 1.3 Daugeliu atvejų savarankiškai taiko keletą mokymosi turinyje nurodytų skaitymo strategijų derindamas jas su skaitymo tikslu.	B 1.3 Daugeliu atvejų savarankiškai taiko mokymosi turinyje nurodytas skaitymo strategijas derindamas jas su skaitymo tikslu.	B 1.3 Savarankiškai taiko mokymosi turinyje nurodytas skaitymo strategijas derindamas jas su skaitymo tikslu.
B 2 Įžvelgia ir aptaria skaitomų tekstų turinio ir kalbinės raidos elementus, teksto kontekstus, intenciją.			
B 2.1 Padedamas randa tekste svarbias detales, faktus, aiškiai išreikštus požybius, padedamas įžvelgia ryšį tarp	B 2.1 Randa tekste svarbias detales, faktus, aiškiai išreikštus požybius, padedamas įvardija ryšį tarp jų.	B 2.1 Randa tekste detales, faktus ir išreikštus požybius, susistemina jas, įvardija ryšį tarp jų. Atskiria esminius	B 2.1 Randa tekste detales, faktus ir išreikštus požybius, susistemina jas, įvardija ryšį tarp jų, įžvelgia

jų. Padedamas nurodo, kokiais esminiais žodžiais ir sakiniais perteikiama informacija. Padedamas atpažįsta mokslo populiarinimo ir dalykinio stiliaus tekstus.	Aptaria, kokiais esminiais žodžiais ir sakiniais perteikiama informacija ir požiūriai. Atpažįsta mokslo populiarinimo ir dalykinio stiliaus tekstus; padedamas nurodo ryškiausius jų požymius tekstuose.	ir antraeilius dalykus. Aptaria, informacijos ir požiūrių kalbinės raiškos priemonės, padedamas perfrazuoja informaciją. Atpažįsta ir skatinamas aptaria svarbiausius mokslo populiarinimo ir dalykinio stiliaus tekstų požymius, nurodo juos tekstuose.	prieštaravimus. Atskiria esminius ir antraeilius dalykus. Aptaria tekste kalbinės raiškos priemonės, jų funkcijas, perfrazuoja informaciją. Aptaria svarbiausius mokslo populiarinimo ir dalykinio stiliaus tekstų požymius, nurodo juos tekstuose.
B 2.2 Padedamas susieja atitinkamą informaciją perskaitytą tekste su neverbalinio pranešimo raiškos elementais. Randa tekste nesunkiai atpažįstamą netiesiogiai pateiktą informaciją, padedamas įžvelgia teksto autoriaus intenciją.	B 2.2 Susieja atitinkamą informaciją perskaitytą tekste su neverbalinio pranešimo raiškos elementais. Randa tekste nesunkiai atpažįstamą netiesiogiai pateiktą informaciją, skatinamas įžvelgia teksto autoriaus intenciją.	B 2.2 Aptaria neverbalinio pranešimo raiškos elementus ir jų prasmę. Daugeliu atvejų randa tekste netiesiogiai pateiktą informaciją ir įžvelgia teksto autoriaus intencijas.	B 2.2 Aptaria neverbalinio pranešimo raiškos elementus, jų prasmę ir tikslumą. Randa tekste netiesiogiai pateiktą informaciją ir įžvelgia teksto autoriaus intencijas.
B 2.3 Skaitydamas tekstą pažįstama tema įvardija pagrindinę temą, vertybes ar autoriaus tikslą. Padedamas įžvelgia kai kuriuos priežasties ir pasekmės ryšius tarp teksto dalių. Interpretuodamas analizuoja tekstus, padedamas lygina verbalinio ir neverbalinio teksto turinį. Padedamas teiginius pagrindžia argumentais.	B 2.3 Skaitydamas tekstą įvardija pagrindinę temą, vertybes, suformuluoja pagrindinę mintį ar autoriaus tikslą. Geba susieti kelias teksto dalis, skatinamas įžvelgia priežasties ir pasekmės ryšius tarp jų. Interpretuodamas analizuoja tekstus, lygina verbalinio ir neverbalinio teksto turinį, nurodo panašumus ir skirtumus. Skatinamas teiginius pagrindžia argumentais.	B 2.3 Skaitydamas tekstą įvardija temą, tikslą, vertybes, suformuluoja pagrindinę mintį arba problemą ir autoriaus tikslą, padedamas formuluoja hipotezę. Sieja teksto dalis, aptaria priežasties ir pasekmės ryšius tarp jų. Interpretuodamas analizuoja tekstus, padedamas daro apmąstymų sintezę, lygina verbalinio ir neverbalinio teksto turinį, aptaria panašumus ir skirtumus. Teiginius ir išvadas pagrindžia argumentais.	B 2.3 Suformuluoja ir aptaria teksto temą, tiesiogiai ir netiesiogiai išreikštą pagrindinę mintį, tikslą, problemą, vertybes. Su pagalba kelia hipotezes. Aptaria priežasties ir pasekmės ryšius tarp teksto dalių. Interpretuodamas taiko analizę ir sintezę, lygina verbalinio ir neverbalinio teksto turinį, aptaria skirtumus ir prieštaravimus, Teiginius ir išvadas pagrindžia argumentais ir kontrargumentais.
B 2.4 Tekste esančią informaciją sieja su bendro pobūdžio kasdienėmis žiniomis. Padedamas išsako savo nuomonę remdamasis asmenine patirtimi.	B 2.4 Tekste esančią informaciją sieja su žiniomis iš įvairių šaltinių. Išsako savo nuomonę apie nagrinėjamą tekstą, remdamasis savo asmenine patirtimi ir nuostatomis.	B 2.4 Tekste esančią informaciją sieja su žiniomis iš įvairių šaltinių. Kitiškai vertina tekstą. Išsako savo nuomonę apie nagrinėjamą tekstą, remdamasis	B 2.4 Tekste esančią informaciją sieja su žiniomis iš įvairių šaltinių. Išsako savo nuomonę apie nagrinėjamą tekstą, remdamasis konkrečia

		konkrečia asmenine patirtimi ir specifinėmis žiniomis.	asmenine patirtimi, specifinėmis ir viešomis žiniomis.
B 3 Ieškodamas informacijos, tikslingai ir atsakingai naudojasi įvairiais šaltiniais ir technologijomis, vertina šaltinių patikimumą, rūšiuoja, atsirenka ir vertina informaciją.			
B 3.1 Nurodytuose šaltiniuose randa ir atrenka informaciją, kuri yra svarbi konkrečiam tikslui. Palygina informaciją iš dviejų skirtingų šaltinių.	B 3.1 Pasirinktuose šaltiniuose randa ir atrenka informaciją, kuri yra svarbi konkrečiam tikslui. Palygina ir padedamas grupuoja informaciją iš dviejų skirtingų šaltinių.	B 3.1 Pasirinktuose šaltiniuose randa ir atrenka informaciją, kuri yra svarbi konkrečiam tikslui. Palygina, grupuoja ir padedamas apibendrina informaciją iš kelių skirtingų šaltinių.	B 3.1 Pasirinktuose šaltiniuose randa, atrenka ir reflektuoja informaciją, kuri yra svarbi konkrečiam tikslui. Skatinamas palygina, grupuoja ir apibendrina informaciją iš kelių skirtingų šaltinių.
B 3.2 Kitiškai vertina informaciją patikimumo atžvilgiu, padedamas sieja informaciją su kontekstu (adresantas, adresatas). Įžvelgia atrinktos informacijos reikalingumą užduoties įvykdymui. Pagal nurodymą naudoja informacijos rinkimo ir taikymo strategijas. Padedamas nurodo informacijos šaltinį.	B 3.2 Kitiškai vertina informaciją patikimumo atžvilgiu, skatinamas sieja informaciją su kontekstu (adresantas, adresatas, situacija). Įžvelgia ir padedamas paaiškina atrinktos informacijos reikalingumą užduoties įvykdymui. Kartais naudoja informacijos rinkimo ir taikymo strategijas. Skatinamas nurodo informacijos šaltinį.	B 3.2 Kitiškai vertina informaciją patikimumo atžvilgiu, skatinamas sieja informaciją su kontekstu (adresantas, adresatas, situacija, tikslas). Padedamas skiria objektyvią ir subjektyvią informaciją. Padedamas atpažįsta tendencinę informaciją. Įžvelgia ir paaiškina atrinktos informacijos reikalingumą užduoties įvykdymui. Dažnai naudoja informacijos rinkimo ir taikymo strategijas. Daugeliu atvejų nurodo informacijos šaltinį.	B 3.2 Kitiškai vertina informaciją patikimumo atžvilgiu, sieja informaciją su kontekstu (adresantas, adresatas, situacija, tikslas ir pan.). Skatinamas skiria objektyvią ir subjektyvią. Padedamas skiria tendencinę informaciją. Įžvelgia ir paaiškina atrinktos informacijos reikalingumą užduoties įvykdymui, teikia argumentus dėl reikalingos informacijos tinkamumo. Argumentuotai pasirenka informacijos rinkimo ir taikymo strategijas, numato alternatyvas. Nurodo informacijos šaltinį.

...

C Rašymas ir teksto kūrimas. 7-8 klasė			
Slenkstinis (I lygis)	Patenkinamas (II lygis)	Pagrindinis (III lygis)	Aukštesnysis (IV lygis)
C 1 Kuria įvairių tipų tekstus laikydamasis kalbos normų ir žanro reikalavimų, atsižvelgdamas į tikslą, adresatą ir komunikavimo situaciją.			
C 1.1 Padedamas kuria skirtingos paskirties tekstus, iš dalies	C 1.1 Naudodamasis pagalba kuria skirtingos paskirties tekstus, iš	C 1.1 Kartais pasitardamas kuria žodžiu ir raštu skirtingos paskirties tekstus, iš	C 1.1 Kuria skirtingos paskirties tekstus atitinkančius mokymosi

atitinkančius svarbiausius mokymosi turinyje nurodytus teksto rišlumo, tipo ir žanro reikalavimus. Į teksto temą, tikslą, situaciją, adresatą atsižvelgia fragmentiškai.	dalies atitinkančius mokymosi turinyje nurodytus teksto rišlumo, tipo ir žanro reikalavimus. Iš dalies atsižvelgia į teksto temą, tikslą, komunikavimo situaciją ir adresatą.	esmės atitinkančius mokymosi turinyje nurodytus teksto rišlumo, tipo ir žanro reikalavimus. Laikosi kuriamo teksto temos, tikslo, komunikavimo situacijos ir adresato.	turinyje nurodytus teksto rišlumo, tipo ir žanro reikalavimus. Nuosekliai laikosi kuriamo teksto temos, tikslo, komunikavimo situacijos ir adresato.
C 1.2 Kurdamas tekstą iš esmės laikosi trinarės struktūros, tačiau yra įvairių trūkumų. Pagrindinė mintis ar tema plėtojama neaiškiai ir nenuosekliai. Pastraipos išskirtos atsitiktinai, jų struktūra turi daug trūkumų.	C 1.2 Kurdamas tekstą laikosi trinarės teksto struktūros, tačiau pasitaiko trūkumų. Plėtodamas mintį formuluoja bent du teiginius, bent vieną iš jų detalizuoja. Komponuoja pastraipas, tačiau jos su trūkumais: gana neaiškos, nemotyvuotos, nors ir grafiškai išskirtos. Kartais vartoja siejamąsias priemones numatytas mokymosi turinyje.	C 1.2 Kurdamas tekstą laikosi teksto trinarės struktūros reikalavimų ir žanrui būdingos struktūros reikalavimų, bet galimi trūkumai. Pagrindinė teksto mintis gana aiški, suskirstyta į teiginius, pakankamai detalizuota. Daugeliu atvejų tinkamai komponuoja pastraipas, vartoja tinkamas siejamąsias priemones numatytas mokymosi turinyje.	C 1.2 Kurdamas tekstą laikosi teksto trinarės struktūros ir žanrui būdingos struktūros reikalavimų. Pagrindinė teksto mintis aiški, suskirstyta į teiginius, pakankamai detalizuota. Tinkamai komponuoja pastraipas, tikslingai vartoja siejamąsias priemones numatytas mokymosi turinyje.
C 2 Tinkamai ir estetiškai pateikia savo sukurtą tekstą, panaudoja vaizdinę medžiagą teksto elementų iliustravimui pasitelkiant technologijas.			
C 2.1 Pakankamai sklandžiai ir aiškiai rašo ranka ir mobiliųjų įrenginių klaviatūra, dažnai netinkamai išdėsto tekstą ir iliustracinę medžiagą puslapyje.	C 2.1 Pakankamai sklandžiai ir aiškiai rašo ranka ir mobiliųjų įrenginių klaviatūra, ne visada tinkamai išdėsto tekstą ir iliustracinę medžiagą puslapyje.	C 2.1 Sklandžiai, aiškiai ir gana taisyklingai rašo ranka ir mobiliųjų įrenginių klaviatūra. Tinkamai išdėsto tekstą ir iliustracinę medžiagą puslapyje.	C 2.1 Sklandžiai, aiškiai ir taisyklingai rašo ranka ir mobiliųjų įrenginių klaviatūra. Tinkamai savarankiškai išdėsto tekstą ir iliustracinę medžiagą puslapyje.
C 2.2 Nenuosekliai paiso gramatikos, leksikos, rašybos ir skyrybos taisyklių, numatytų mokymosi turinio apimtimi, tačiau raštingumas pakankamas, kad galima būtų suprasti tekstą.	C 2.2 Taiko kai kurias gramatikos, leksikos, rašybos ir skyrybos taisykles, numatytas mokymosi turinio apimtimi, bet nepakankamai sistemingai.	C 2.2 Rašydamas daugeliu atvejų tinkamai taiko gramatikos, leksikos, rašybos ir skyrybos taisykles, numatytas mokymosi turinio apimtimi.	C 2.2 Rašydamas tinkamai taiko gramatikos, leksikos, rašybos ir skyrybos taisykles, numatytas mokymosi turinio apimtimi, galimos klaidos tik naujose sudėtinguose žodžiuose.

C 2.3 Padedamas parenka ir pristato pasirinktos temos vaizdinę medžiagą skaidrėse.	C 2.3 Padedamas parenka, tinkamai išdėsto ir pristato pasirinktos temos vaizdinę medžiagą skaidrėse.	C 2.3 Kartais pasitardamas parenka, tinkamai išdėsto ir pristato pasirinktos temos vaizdinę medžiagą skaidrėse.	C 2.3 Tikslingai parenka pasirinktos temos vaizdinę medžiagą ir logiškai ją pateikia skaidrėse.
C 3 Taiko rašymo strategijas (teksto planavimo, redagavimo, funkcionalumo, temos vientisumo, teksto rišlumo (koherencijos) išlaikymo strategijas ir kt.).			
C 3.1 Kurdamas tekstą taiko pagrindines teksto kūrimo ir tobulinimo strategijas, kai yra suteikiama pagalba. Padedamas redaguoja tekstą taikydamas įgytas kalbos žinias ir pasitardamas naudojasi įvairiais informacijos šaltiniais, įskaitant žodynus ir elektroninius šaltinius.	C 3.1 Kurdamas tekstą taiko pagrindines teksto kūrimo ir tobulinimo strategijas, kai yra skatinamas. Redaguoja tekstą daugeliu atvejų taikydamas įgytas kalbos žinias ir skatinamas naudojasi įvairiais informacijos šaltiniais, įskaitant žodynus ir elektroninius šaltinius.	C 3.1 Kurdamas tekstą taiko teksto kūrimo ir tobulinimo strategijas. Redaguoja tekstą taikydamas įgytas kalbos žinias ir naudojasi įvairiais informacijos šaltiniais, įskaitant žodynus ir elektroninius šaltinius.	C 3.1 Kurdamas tekstą savarankiškai taiko teksto kūrimo ir tobulinimo strategijas. Redaguoja tekstą tikslingai taikydamas įgytas kalbos žinias ir dažnai naudojasi įvairiais informacijos šaltiniais, įskaitant žodynus ir elektroninius šaltinius.

...

D Kalbos pažinimas. 7-8 klasė			
Slenkstinis (I lygis)	Patenkinamas (II lygis)	Pagrindinis (III lygis)	Aukštesnysis (IV lygis)
D 1 Vartoja pagrindines kalbotyros sąvokas ir terminus ir taiko juos (aptardamas gimtosios (baltarusių, lenkų, rusų, vokiečių) kalbos, kalbinės komunikacijos reiškinius ir mokantis kitų kalbų).			
D 1.1 Savais žodžiais aiškina kai kurias mokymosi turinio apimtimi numatytas kalbos sąvokas, vartoja kelis svarbiausius terminus ir pateikia pavyzdžių. Padedamas nagrinėja pagal pavyzdį kai kurių vientisinių ir sudėtinių sakinių struktūrą.	D 1.1 Savais žodžiais aiškina dalį mokymosi turinio apimtimi numatytų kalbos sąvokų, vartoja svarbiausius terminus, pateikia jų pavyzdžių. Padedamas nagrinėja vientisinių ir sudėtinių sakinių struktūrą, skiria aiškiai išreikštas sakinio dalis, skatinamas apibūdina jų raiškos	D 1.1 Formuluoja daugumą mokymosi turinio apimtimi numatytas kalbos sąvokų apibrėžimų, pateikia jų pavyzdžių, skatinamas vartoja terminus. Nagrinėja vientisinių ir sudėtinių sakinių struktūrą, skiria daugumą	D 1.1 Formuluoja mokymosi turinio apimtimi numatytas kalbos sąvokų apibrėžimus, pateikia jų pavyzdžių, vartoja terminus. Nagrinėja vientisinių ir sudėtinių sakinių struktūrą, skiria sakinio dalis, apibūdina jų raiškos būdus.

	būdus, bet padaro nemažai klaidų.	aiškiai išreikštų sakinių dalių, apibūdina jų raiškos būdus.	
D 2 Taiko gimtosios (baltarusių, lenkų, rusų, vokiečių) kalbos žinias, taisyklingai ir tikslingai vartodamas kalbą.			
D 2.1 Kalbos žinios elementarios. Kalbinėje veikloje padaro daug klaidų, turi daug spragų mokymosi turinio apimtimi numatytoje kalbos žiniose. Priskiria atitinkamiems linksniavimo ir asmenavimo modeliams tik žinomus žodžius, painioja naujų žodžių formas.	D 2.1 Kalbos žinios paviršutiniškos ir fragmentiškos. Kalbinėje veikloje daro nemažai klaidų, nors stengiasi taikyti programoje numatytas kalbos žinias. Priskiria naujus žodžius taisyklingiems linksniavimo ir asmenavimo modeliams, tačiau painioja netaisyklingas formas.	D 2.1 Kalbos žinios pakankamos. Kalbinėje veikloje pasitaiko klaidų, nors taiko programoje numatytas kalbos žinias. Daugeliu atvejų naujus žodžius priskiria atitinkamiems taisyklingiems ir netaisyklingiems linksniavimo ir asmenavimo modeliams. Turtingas žodynas įvairiose kalbinės veiklos temose, vartoja įvairius išplėstinius ir sudėtinius sakinius, tačiau gana vienodas gramatinės konstrukcijas.	D 2.1 Kalbos žinios išsamios ir sistemingos. Kalbinėje veikloje taiko programoje numatytas kalbos žinias, taisyklingai ir tikslingai vartojant kalbą. Naujus žodžius priskiria atitinkamiems taisyklingiems ir netaisyklingiems linksniavimo ir asmenavimo modeliams. Turtingas, vaizdingas žodynas įvairiose kalbinės veiklos temose, vartoja įvairių rūšių išplėstinius ir sudėtinius sakinius, taiko sinonimines gramatinės konstrukcijas.
D 2.2 Gana skurdus kalbos žodynas, vartoja tos pačios rūšies sakinius ir gramatinės konstrukcijas.	D 2.2 Skurdus kalbos žodynas tam tikrose kalbinės veiklos temose, vartoja tos pačios rūšies sudėtinius sakinius ir gramatinės konstrukcijas.	D 2.2 Turtingas žodynas įvairiose kalbinės veiklos temose, vartoja įvairius išplėstinius ir sudėtinius sakinius, tačiau gana vienodas gramatinės konstrukcijas.	D 2.2 Turtingas, vaizdingas žodynas įvairiose kalbinės veiklos temose, vartoja įvairių rūšių išplėstinius ir sudėtinius sakinius, taiko sinonimines gramatinės konstrukcijas.
D 3 Sąmoningai stebi kalbinius reiškinius, vykstančius daugiakalbėje aplinkoje, ir reflektuoja; gretina žinomų kalbų ar jų atmainų (pvz., gimtosios ir kitos kalbos, bendrinės kalbos ir tarmės) kalbinius elementus.			
D 3.1 Padedamas atpažįsta kalbos reiškinius, vykstančius daugiakalbėje ir daugiakultūroje aplinkoje, išvelgia kalbų kontaktų poveikį gimtajai kalbai, nurodo akivaizdžiausius jo padarinius	D 3.1 Padedamas atpažįsta kalbos reiškinius, vykstančius daugiakalbėje ir daugiakultūroje aplinkoje, išvelgia kalbų kontaktų poveikį gimtajai kalbai, nurodo akivaizdžiausius jo padarinius leksikoje,	D 3.1 Padedamas atpažįsta ir aptaria kalbos reiškinius, vykstančius daugiakalbėje ir daugiakultūroje aplinkoje, išvelgia kalbų kontaktų poveikį gimtajai kalbai įvairiuose kalbos lygmenyse. Suvokia kalbos variantų įvairovę,	D 3.1 Skatinamas atpažįsta ir aptaria kalbos reiškinius, vykstančius daugiakalbėje ir daugiakultūroje aplinkoje, išvelgia kalbų kontaktų poveikį gimtajai kalbai įvairiuose kalbos lygmenyse. Suvokia kalbos variantų įvairovę, nurodo tarmių ir

leksikoje ir gramatikoje. Nurodo tarmių ir žargonų vartojimo sferas.	gramatikoje, sintaksėje. Suvokia kalbos variantų įvairovę, nurodo tarmių ir žargonų vartojimo sferas.	nurodo tarmių ir žargonų vartojimo sferas, svarbiausius tarmių ir žargonų požymius.	žargonų vartojimo sferas, apibūdina tarmių ir žargonų požymius.
D 4 Taiko kalbos žinių kaupimo ir sisteminimo; taisyklingos kalbos vartojimo strategijas.			
D 4.1 Padedamas atlieka nesudėtingus tiriamuosius kalbos darbus. Ių dalies stebi kalbos reiškinius, reiškinius, išvelgia kalbų kontaktų poveikį gimtajai kalbai įvairiuose kalbos lygmenyse.	D 4.1 Naudodamasis pagalba atlieka nesudėtingus tiriamuosius kalbos darbus. Spontaniškai stebi kalbos reiškinius, reiškinius, išvelgia kalbų kontaktų poveikį gimtajai kalbai įvairiuose kalbos lygmenyse.	D 4.1 Atlieka nesudėtingus tiriamuosius kalbos darbus. Stebi kalbos reiškinius, reiškinius, išvelgia kalbų kontaktų poveikį gimtajai kalbai įvairiuose kalbos lygmenyse.	D 4.1 Savarankiškai atlieka nesudėtingus tiriamuosius kalbos darbus. Tikslingai stebi kalbos reiškinius, reiškinius, išvelgia kalbų kontaktų poveikį gimtajai kalbai įvairiuose kalbos lygmenyse.
D 4.2 Padedamas naudojasi įvairiais elektroniniais žodynais ir elektroniniais mokymosi šaltiniais.	D 4.2 Naudodamasis pagalba naudojasi įvairiais elektroniniais žodynais ir elektroniniais mokymosi šaltiniais.	D 4.2 Naudojasi įvairiais elektroniniais žodynais ir elektroniniais mokymosi šaltiniais.	D 4.2 Savarankiškai ir tikslingai naudojasi įvairiais elektroniniais žodynais ir elektroniniais mokymosi šaltiniais.

...

E Literatūros ir kultūros pažinimas. 7-8 klasės			
Slenkstinis (I lygis)	Patenkinamas (II lygis)	Pagrindinis (III lygis)	Aukštesnysis (IV lygis)
E 1 Aptaria svarbiausius baltarusių / lenkų / rusų / vokiečių ir kitų tautų literatūros kūrinius, žymiausių rašytojų kūrybą istorijos kontekste, supranta ir paaiškina jų kūrybos vertę.			
E 1.1 Padedamas aptaria literatūros kūrinius, pasitardamas geba pristatyti svarbiausius baltarusių / lenkų / rusų / vokiečių ir kitų tautų literatūros	E 1.1 Skatinamas aptaria literatūros kūrinius, atpažįsta istorinio konteksto elementus. Pasitardamas geba pristatyti svarbiausius baltarusių / lenkų / rusų / vokiečių ir kitų tautų literatūros kūrinius ir	E 1.1 Kartais pasitardamas aptaria literatūros kūrinius, atpažįsta istorinio konteksto elementus. Geba pristatyti svarbiausius baltarusių / lenkų / rusų / vokiečių ir kitų tautų literatūros kūrinius ir aptarti jų vertę. Sieja	E 1.1 Savarankiškai aptaria literatūros kūrinius, atpažįsta istorinio konteksto elementus. Savarankiškai geba pristatyti svarbiausius baltarusių / lenkų / rusų / vokiečių ir kitų tautų literatūros kūrinius ir aptarti jų vertę. Sieja perskaitytą kūrinių su

kūrinius. Sieja perskaitytą kūrinį su autoriumi.	aptarti jų vertę. Sieja perskaitytą kūrinį su autoriumi, jo biografijos elementais ir kitais kūriniais.	perskaitytą kūrinį su autoriumi, jo biografijos elementais ir kitais kūriniais.	autoriumi, jo biografijos elementais ir kitais kūriniais. Orientuojasi knygų įvairovėje ir pasirenka literatūros kūrinį atsižvelgdamas į tematiką, žanrą ir autorių.
E 2 Įvairiais aspektais analizuoja, interpretuoja ir vertina literatūros ir kitus meno kūrinius, remiantis literatūros, kultūros ir istorijos, kalbos žiniomis; supranta ir paaiškina meninės raiškos ypatumus ir kuriamą prasmę.			
E 2.1 Padedamas analizuoja poezijos, epo (epikos) ir dramos kūrinius, aptaria kai kuriuos elementus nurodytus mokymosi turinyje.	E 2.1 Padedamas analizuoja ir interpretuoja poezijos, epo (epikos) ir dramos kūrinius, aptaria dalį elementų nurodytu mokymosi turinyje. Išsako savo nuomonę.	E 2.1 Skatinamas analizuoja, interpretuoja ir lygina poezijos, epo (epikos) ir dramos kūrinius, aptaria daugumą jų elementų nurodytu mokymosi turinyje. Išsako savo nuomonę.	E 2.1 Analizuoja, interpretuoja, lygina ir vertina poezijos, epo (epikos) ir dramos kūrinius, aptaria jų elementus nurodytus mokymosi turinyje. Argumentuotai išsako savo nuomonę.
E 2.2 Padedamas skiria literatūros rūšis ir joms būdingus žanrus išvardytus mokymosi turinyje.	E 2.2 Skiria ir apibudina literatūros rūšis ir joms būdingus žanrus išvardytus mokymosi turinyje.	E 2.2 Skatinamas skiria ir apibudina literatūros rūšis ir joms būdingus žanrus išvardytus mokymosi turinyje. Aptaria grožinio teksto sąsajas su kitais meno kūriniais.	E 2.2 Savarankiškai skiria ir apibudina literatūros rūšis ir joms būdingus žanrus išvardytus mokymosi turinyje. Argumentuotai aptaria grožinio teksto sąsajas su kitais meno kūriniais.
E 3 Domisi savo regiono, Lietuvos ir savosios tautos kultūra, tradicijomis, istorija ir šiuolaikiniu gyvenimu; ieško baltarusių / lenkų / rusų / vokiečių ir lietuvių literatūros ir kultūros sąsajų, tarpkultūrinių ryšių, gerbia kultūrų įvairovę, aktyviai dalyvauja kultūriniame ir visuomeniniame gyvenime.			
E 3.1 Padedamas aptaria savo mokyklos, regiono, Lietuvos ir gimtosios kalbos kultūra kaip svarbią žmonių gyvenimo dalį.	E 3.1 Pasitardamas aptaria savo mokyklos, regiono, Lietuvos ir gimtosios kalbos kultūra kaip svarbią žmonių gyvenimo dalį.	E 3.1 Aptaria savo mokyklos, regiono, Lietuvos ir gimtosios kalbos kultūra kaip svarbią žmonių gyvenimo dalį.	E 3.1 Aptaria savo mokyklos, regiono, Lietuvos ir gimtosios kalbos kultūra kaip svarbią žmonių gyvenimo dalį.
E 3.2 Padedamas aptaria įvairių laikotarpių įžymiausių mokslininkų, menininkų ir kitų kultūros kūrėjų vaidmenį bei jų darbų reikšmę.	E 3.2 Padedamas aptaria įvairių laikotarpių įžymiausių mokslininkų, menininkų ir kitų kultūros kūrėjų vaidmenį bei jų darbų reikšmę.	E 3.2 Pasitardamas aptaria įvairių laikotarpių įžymiausių mokslininkų, menininkų ir kitų kultūros kūrėjų vaidmenį bei jų darbų reikšmę.	E 3.2 Savarankiškai aptaria ir palygina įvairių laikotarpių įžymiausių mokslininkų, menininkų ir kitų kultūros kūrėjų vaidmenį bei jų darbų reikšmę.

E 3.3 Skatinamas kartais dalyvauja savo mokyklos kultūriniame ir visuomeniniame gyvenime.	E 3.3 Skatinamas dalyvauja savo mokyklos, bendruomenės kultūriniame ir visuomeniniame gyvenime.	E 3.3 Su pagalba dalyvauja savo mokyklos, bendruomenės kultūriniame ir visuomeniniame gyvenime	E 3.3 Aktyviai dalyvauja savo mokyklos, bendruomenės, regiono kultūriniame ir visuomeniniame gyvenime.
---	---	--	--

8.5. Pasiekimų lygių požymiai. 9-10 klasė

A Kalbėjimas, klausymas ir sąveika. 9-10 klasė			
Slenkstinis (I lygis)	Patenkinamas (II lygis)	Pagrindinis (III lygis)	Aukštesnysis (IV lygis)
A 1 Klausio ir supranta įvairių tekstų turinį ir intenciją, analizuoja ir interpretuoja turinio elementus, nagrinėja tekstą kalbinėsraiškos atžvilgiu, geba analizuoti ir vertinti kalbinį elgesį.			
A 1.1 Klausydamas grožinių ir negrožinių tekstų, seka išplėtotą kalbą ir nesudėtingą argumentavimą. Supranta bendrinę sakinę kalbą, girdimą gyvai ar medijose. Iš dalies supranta ir vertina tekstų turinį, intenciją, raišką, poveikį klausytojui.	A 1.1 Klausydamas grožinių ir negrožinių tekstų, seka išplėtotą kalbą konkrečiomis temomis ir nesudėtingą argumentavimą. Supranta bendrinę sakinę kalbą, girdimą gyvai ar medijose. Supranta bet ne visada vertina tekstų turinį, intenciją, raišką, poveikį klausytojui. Skatinamas samprotauja apie tekste nusakytus reiškinius ir požiūrius, daro apibendrinančias išvadas.	A 1.1 Klausydamas grožinių ir negrožinių tekstų, atidžiai seka išplėtotą kalbą konkrečiomis ir abstrakčiomis temomis, sudėtingą argumentavimą. Supranta bendrinę sakinę kalbą, girdimą gyvai ar medijose, skatinamas atpažįsta stilistinio registro pokyčius. Vertina tekstų turinį, intenciją, raišką, poveikį klausytojui. Samprotauja apie tekste nusakytus reiškinius ir požiūrius, daro apibendrinančias išvadas.	A 1.1 Klausydamas grožinių ir negrožinių tekstų, atidžiai seka išplėtotą kalbą konkrečiomis ir abstrakčiomis temomis, sudėtingą argumentavimą. Supranta bendrinę sakinę kalbą, girdimą gyvai ar medijose, atpažįsta stilistinio registro pokyčius. Savarankiškai vertina tekstų turinį, intenciją, raišką, poveikį klausytojui. Savarankiškai samprotauja apie tekste nusakytus reiškinius ir požiūrius, daro apibendrinančias išvadas.
A 1.2 Klausomą tekstą interpretuoja kartais panaudodamas savo išprusimą. Padedamas argumentuotai išsako savo nuomonę apie nagrinėjamą tekstą, remdamasis pateiktais kriterijais.	A 1.2 Klausomą tekstą interpretuoja ir vertina kartais panaudodamas savo išprusimą ir išmanymą. Skatinamas argumentuotai išsako savo nuomonę apie nagrinėjamą tekstą, remdamasis pateiktais kriterijais.	A 1.2 Klausomą tekstą interpretuoja ir vertina panaudodamas savo išprusimą ir išmanymą. Aptaria teksto sociokultūrinius kontekstus. Argumentuotai išsako savo nuomonę apie nagrinėjamą	A 1.2 Klausomą tekstą savarankiškai interpretuoja ir vertina panaudodamas savo išprusimą ir išmanymą. Savarankiškai aptaria teksto sociokultūrinius kontekstus. Argumentuotai išsako savo nuomonę

		tekstą, remdamasis specifinėmis ir viešomis žiniomis.	apie klausomą tekstą, remdamasis specifinėmis ir viešomis žiniomis.
A 2 Dalyvauja įvairiose komunikavimo situacijose, tikslingai ir tinkamai komunikuoja, atsižvelgdamas į tikslą, adresatą.			
A 2.1 Padedamas pasirenka verbalinės ir neverbalinės komunikacijos priemones. Dalyvauja įvairaus pobūdžio komunikavimo situacijose, kartais remdamasis įvairių sričių žiniomis. Skatinamas dažniausiai tinkamai taiko pokalbio taisykles. Kartais inicijuoja, palaiko, plėtoja ir baigia pokalbį.	A 2.1 Naudodamasis pagalba tinkamai pasirenka verbalinės ir neverbalinės komunikacijos priemones. Dalyvauja įvairaus pobūdžio komunikavimo situacijose, iš dalies remdamasis įvairių sričių žiniomis. Kartais tinkamai taiko pokalbio taisykles. Skatinamas inicijuoja, palaiko, plėtoja ir baigia pokalbį.	A 2.1 Dažniausiai tinkamai pasirenka verbalinės ir neverbalinės komunikacijos priemones. Dalyvauja įvairaus pobūdžio komunikavimo situacijose, remdamasis įvairių sričių žiniomis. Dažniausiai tinkamai taiko pokalbio taisykles. Tinkamai inicijuoja, palaiko, plėtoja ir baigia pokalbį.	A 2.1 Tinkamai ir tikslingai pasirenka verbalinės ir neverbalinės komunikacijos priemones. Dalyvauja įvairaus pobūdžio komunikavimo situacijose, remdamasis įvairių sričių žiniomis. Tinkamai taiko pokalbio taisykles. Savarankiškai ir tinkamai inicijuoja, palaiko, plėtoja ir baigia pokalbį.
A 2.2 Bendraudamas kartais atsižvelgia į adresatą, komunikavimo situaciją ir kalbėjimo tikslą.	A 2.2 Bendraudamas dažniausiai tinkamai atsižvelgia į adresatą, komunikavimo situaciją ir kalbėjimo tikslą	A 2.2 Bendraudamas atsižvelgia į adresatą, komunikavimo situaciją ir kalbėjimo tikslą.	A 2.2 Bendraudamas visada tinkamai atsižvelgia į adresatą, komunikavimo situaciją ir kalbėjimo tikslą.
A 2.3 Skatinamas klausosi, supranta tiesiogiai ir netiesiogiai kalbėtojo intencijas, iš dalies reaguoja, pasitelkdamas verbalinėmis ir neverbalines komunikacijos priemones. Skatinamas iš dalies laikosi kalbos etiketo.	A 2.3 Skatinamas dažniausiai klausosi, supranta tiesiogiai ir netiesiogiai išreikštas kalbėtojo intencijas, reaguoja, pasitelkdamas verbalines ir neverbalines komunikacijos priemones. Skatinamas dažniausiai laikosi kalbos etiketo.	A 2.3 Klausosi, supranta tiesiogiai ir netiesiogiai išreikštas kalbėtojo intencijas, reaguoja, pasitelkdamas verbalines ir neverbalines komunikacijos priemones. Laikosi kalbos etiketo.	A 2.3 Klausosi, supranta tiesiogiai ir netiesiogiai išreikštas kalbėtojo intencijas, spontaniškai reaguoja, tikslingai pasitelkdamas verbalines ir neverbalines komunikacijos priemones. Nuosekliai laikosi kalbos etiketo.
A 3 Pristato sakytinius tekstus, atsižvelgdamas į žanro reikalavimus, komunikavimo situaciją.			
A 3.1 Naudodamasis pagalba kalba viešai, įvairiose oficialiose ir neoficialiose situacijose ir erdvėse pažįstamiems ir nepažįstamiems adresatams, pristato žodžiu iš anksto parengtą tekstą konkrečia tema. Skatinamas kalba spontaniškai, pristatydamas trumpą aiškų tekstą	A 3.1 Skatinamas kalba viešai, įvairiose oficialiose ir neoficialiose situacijose ir erdvėse pažįstamiems ir nepažįstamiems adresatams, pristato žodžiu iš anksto parengtą aiškų tekstą konkrečia tema. Skatinamas kalba be pasirengimo, pristatydamas trumpą aiškų tekstą gerai žinoma tema, iš	A 3.1 Kalba viešai, įvairiose oficialiose ir neoficialiose situacijose ir erdvėse pažįstamiems ir nepažįstamiems adresatams, pristato žodžiu iš anksto parengtą aiškų ir vaizdingą tekstą konkrečia tema. Skatinamas kalba spontaniškai, be pasirengimo, pristatydamas trumpą	A 3.1 Laisvai kalba viešai, įvairiose oficialiose ir neoficialiose situacijose ir erdvėse pažįstamiems ir nepažįstamiems adresatams, pristato žodžiu iš anksto parengtą aiškų ir vaizdingą tekstą konkrečia tema. Kalba spontaniškai, be pasirengimo, pristatydamas tekstą žinoma tema,

gerai žinoma tema, kartais paisydamas temos vientisumo, komunikavimo situacijos ir tikslo. Kartais atsižvelgia į daromą poveikį klausytojui.	dalies paisydamas temos vientisumo, komunikavimo situacijos ir tikslo. Iš dalies atsižvelgia į daromą poveikį klausytojui.	aiškų tekstą gerai žinoma tema, paisydamas temos vientisumo, komunikavimo situacijos ir tikslo. Atsižvelgia į daromą poveikį klausytojui.	paisydamas temas vientisumo, komunikavimo situacijos ir tikslo. Atsižvelgia į daromą poveikį klausytojui ir greitai reaguoja prisitaikydamas prie situacijos.
A 3.2 Skatinamas kalba daugeliu atvejų raiškiai, kartais įtaigiai, ne visada taisyklinga bendrine kalba. Siekdamas tinkamai perteikti prasmę iš esmės pasirenka tinkamą tempą, intonaciją. Kartais balsu pabrėžia svarbiausias prasmines teksto vietas. Nenuosekliai laikosi bendravimo etikos.	A 3.2 Kalba iš esmės raiškiai, iš dalies įtaigiai, iš esmės taisyklinga bendrine kalba. Taisyklingai taria ir kirčiuoja žodžius. Siekdamas tinkamai perteikti prasmę kartais taiko balso garsumo, tempo, intonacijos galimybes, kartais balsu pabrėžia svarbiausias prasmines teksto vietas. Kalbėdamas iš dalies tiksliai ir tinkamai pasinaudoja vaizdine medžiaga. Daugeliu atvejų laikosi bendravimo etikos.	A 3.2 Kalba iš esmės raiškiai, daugeliu atvejų įtaigiai, taisyklinga bendrine kalba. Taisyklingai taria ir kirčiuoja žodžius. Siekdamas tinkamai perteikti prasmę dažnai taiko balso garsumo, tempo, intonacijos galimybes, dažnai balsu pabrėžia svarbiausias prasmines teksto vietas. Kalbėdamas daugeliu atvejų tiksliai ir tinkamai pasinaudoja vaizdine medžiaga. Laikosi bendravimo etikos.	A 3.2 Kalba raiškiai, įtaigiai, taisyklinga bendrine kalba. Taisyklingai taria ir kirčiuoja žodžius. Siekdamas tinkamai perteikti prasmę taiko balso garsumo, tempo, intonacijos galimybes, balsu pabrėžia svarbiausias prasmines teksto vietas. Kalbėdamas tiksliai ir tinkamai pasinaudoja vaizdine medžiaga. Laikosi bendravimo etikos.
A 4 Taiko klausymosi ir kalbėjimo strategijas.			
A 4.1 Žino kelias klausymosi ir kalbėjimo strategijas, tačiau retai derina ir taiko jas žinomuose kontekstuose, atsižvelgdamas į kalbėjimo tikslą, situaciją ir adresatą.	A 4.1 Žino ir parenka klausymosi ir kalbėjimo strategijas, dažniausiai derina ir taiko jas žinomuose kontekstuose, atsižvelgdamas į kalbėjimo tikslą, situaciją ir adresatą.	A 4.1 Žino ir parenka klausymosi ir kalbėjimo strategijas, derina ir taiko jas žinomuose kontekstuose, atsižvelgdamas į kalbėjimo tikslą, situaciją ir adresatą.	A 4.1 Žino ir tiksliai parenka, derina ir aktyviai taiko įvairias klausymosi ir kalbėjimo strategijas žinomuose, naujuose kontekstuose, atsižvelgdamas į kalbėjimo tikslą, situaciją ir adresatą.

...

B Skaitymas ir teksto suvokimas. 9-10 klasė			
Slenkstinis (I lygis)	Patenkinamas (II lygis)	Pagrindinis (III lygis)	Aukštesnysis (IV lygis)
B 1 Skaito ir suvokia įvairių tipų tekstus (verbalinius ir neverbalinius), taiko įvairias skaitymo strategijas, atsižvelgdamas į skaitymo tikslą.			
B 1.1 Sąmoningai skaito balsu ir tyliai įvairius tekstus.	B 1.1 Sąmoningai skaito skirtingais būdais įvairius tekstus.	B 1.1 Sklandžiai ir sąmoningai skaito skirtingais būdais įvairius tekstus.	B 1.1 Sklandžiai ir sąmoningai skaito skirtingais būdais įvairius tekstus.

B 1.2 Raiškiai skaitydamas balsu daugeliu atvejų perteikia teksto prasmę ar nuotaiką.	B 1.2 Raiškiai skaitydamas balsu perteikia teksto prasmę ar nuotaiką.	B 1.2 Raiškiai skaitydamas balsu perteikia teksto prasmę ir nuotaiką.	B 1.2 Raiškiai skaitydamas balsu perteikia teksto prasmę ir nuotaiką.
B 1.3 Taiko keletą mokymosi turinyje nurodytų skaitymo strategijų.	B 1.3 Dažnai savarankiškai taiko mokymosi turinyje nurodytas skaitymo strategijas derindamas jas su skaitymo tikslu.	B 1.3 Savarankiškai taiko skirtingas mokymosi turinyje nurodytas skaitymo strategijas derindamas jas su skaitymo tikslu.	B 1.3 Savarankiškai taiko skirtingas mokymosi turinyje nurodytas skaitymo strategijas derindamas jas su skaitymo tikslu.
B 2 Įžvelgia ir aptaria skaitomų tekstų turinio ir kalbinės raiškos elementus, teksto kontekstus, intenciją.			
B 2.1 Randa tekste pateiktą informaciją, aiškiai išreikštus požiūrius. Padedamas atpažįsta teksto stilių ir tam tikrus kalbinės raiškos elementus. Padedamas aptaria, kaip raiškos priemonėmis siekiama iškelto tikslo. Sieja skirtingos raiškos informacijos fragmentus, padedamas palygina ir formuluoja apibendrinimą. Įžvelgia, kad tekstas siejasi su schemomis / lentelėmis, vaizdu garsu.	B 2.1 Randa tekste pateiktą informaciją ir svarbiausias detales, tiesiogiai išreikštus požiūrius. Padedamas atpažįsta teksto stilių, aptaria kalbinės raiškos elementus ir jų funkcijas. Skatinamas aptaria teksto kompoziciją ir paaiškina, kaip raiškos priemonėmis autorius siekia iškelto tikslo. Sieja ir palygina skirtingos raiškos informacijos fragmentus, skatinamas formuluoja apibendrinimą. Paaiškina, kaip siejasi tekstas ir schemos / lentelės, tekstas ir vaizdas / garsas.	B 2.1 Randa tekste pateiktą informaciją ir detales, tiesiogiai išreikštus požiūrius. Skatinamas aptaria teksto stilių ir kitus kalbinės raiškos elementus, jų funkcijas ir perfrazuoja informaciją. Paaiškina, kaip teksto turinys ir raiška priklauso nuo konteksto, kaip teksto komponavimo ir kalbinės raiškos priemonėmis kuriama prasmė, siekiama poveikio skaitytojui. Sieja, palygina ir apibendrina skirtingos raiškos informacijos fragmentus. Paaiškina teksto struktūrą, kaip siejasi tekstas ir schemos / lentelė, tekstas ir vaizdas / garsas.	B 2.1 Randa tekste pateiktą informaciją, detales, tiesiogiai išreikštus požiūrius. Aptaria teksto stilių ir kitus kalbinės raiškos elementus, jų funkcijas ir perfrazuoja informaciją. Paaiškina, kaip teksto turinys ir raiška priklauso nuo konteksto, kaip teksto komponavimo ir kalbinės raiškos priemonėmis kuriama prasmė, siekiama vieno ar kito įspūdžio, poveikio skaitytojui. Sieja, palygina, apibendrina ir kritiškai vertina skirtingos raiškos informacijos fragmentus. Paaiškina teksto struktūrą, kaip siejasi tekstas ir schemos / lentelė, tekstas ir vaizdas / garsas; kuo tai praplečia teksto supratimą.
B 2.2 Padedamas aptaria neverbalinio pranešimo raišką. Padedamas randa tekste reikšmingiausią netiesiogiai pateiktą informaciją. Padedamas interpretuoja teksto atskiras mintis.	B 2.2 Skatinamas aptaria neverbalinio pranešimo raišką. Skatinamas randa tekste netiesiogiai pateiktą reikšmingiausią informaciją ir išreikštus požiūrius. Skatinamas interpretuoja teksto atskiras mintis ir kitus elementus.	B 2.2 Aptaria neverbalinio pranešimo raišką ir paaiškina prasmę. Randa tekste ir paaiškina netiesiogiai pateiktą informaciją, išreikštus požiūrius, įžvelgia teksto autoriaus intencijas. Interpretuoja teksto atskiras mintis ir kitus elementus.	B 2.2 Savarankiškai aptaria neverbalinio pranešimo raišką ir paaiškina prasmę. Randa tekste ir paaiškina netiesiogiai pateiktą informaciją, išreikštus požiūrius, įžvelgia teksto autoriaus intencijas. Savarankiškai interpretuoja teksto atskiras mintis ir kitus elementus.

B 2.3 Skatinamas formuluoja gana aiškiai išreikštą teksto pagrindinę mintį ir nurodo aiškiai išsakytas vertybes. Padedamas įžvelgia ir aptaria loginius ryšius tarp teksto dalių. Interpretuodamas taiko bent vieną mąstymo operaciją: analizę, lyginimą, argumentavimą. Tekstą interpretuoja panaudodamas savo išmanymą, įgytą už teksto ribų. Apibendrina dviejų šaltinių informaciją.	B 2.3 Suformuluoja gana aiškiai išreikštą pagrindinę mintį, teksto tikslą (intenciją), problemą, nurodo aiškiai išsakytas vertybes. Padedamas įžvelgia ir aptaria loginius ryšius tarp teksto dalių. Interpretuodamas nenuosekliai taiko pagrindines mąstymo operacijas: analizę, lyginimą, argumentavimą, apibendrinimą.	B 2.3 Suformuluoja ir aptaria netiesiogiai išreikštą pagrindinę mintį, skatinamas kelia hipotezes ir daro teksto visumą apibendrinančias išvadas: nurodo teksto tikslą (intenciją), aptaria autoriaus poziciją, problemą, aptaria vertybes. Įžvelgia ir skatinamas aptaria loginius ryšius tarp teksto dalių. Interpretuodamas taiko mąstymo operacijas: analizę, sintezę, lyginimą, argumentavimą, abstrahavimą arba apibendrinimą.	B 2.3 Suformuluoja ir aptaria netiesiogiai išreikštą pagrindinę mintį, kelia hipotezes ir daro teksto visumą apibendrinančias išvadas: nurodo teksto tikslą (intenciją), aptaria autoriaus poziciją, problemą, aptaria vertybes. Įžvelgia ir aptaria loginius ryšius tarp teksto dalių. Interpretuodamas tiksliai taiko mąstymo operacijas: analizę, sintezę, lyginimą, argumentavimą, abstrahavimą, apibendrinimą.
B 2.4 Naudodamasis pagalba tekstą interpretuoja ir vertina-panaudodamas žinias ir išmanymą, įgytą už teksto ribų. Skatinamas argumentuotai išsako savo nuomonę apie nagrinėjamą tekstą, remdamasis pateiktais kriterijais.	B 2.4 Tekstą interpretuoja ir vertina panaudodamas žinias ir išmanymą, įgytą už teksto ribų. Skatinamas argumentuotai išsako savo nuomonę apie nagrinėjamą tekstą, remdamasis pateiktais kriterijais.	B 2.4 Tekstą analizuoja, interpretuoja ir vertina panaudodamas savo išprusimą ir išmanymą, įgytą už teksto ribų. Skatinamas atpažįsta ir aptaria teksto sociokultūrinius kontekstus. Argumentuotai išsako savo nuomonę apie nagrinėjamą tekstą, remdamasis specifinėmis ir viešomis žiniomis.	B 2.4 Tekstą analizuoja, interpretuoja ir vertina panaudodamas savo išprusimą ir išmanymą, įgytą už teksto ribų. Aptaria teksto sociokultūrinius kontekstus. Argumentuotai išsako savo nuomonę apie nagrinėjamą tekstą, remdamasis specifinėmis ir viešomis žiniomis.
B 3 Ieškodamas informacijos, tiksliai ir atsakingai naudojami įvairiais šaltiniais ir technologijomis, vertina šaltinių patikimumą, rūšiuoja, atsirenka ir vertina informaciją.			
B 3.1 Nurodytuose šaltiniuose randa ir atrenka tiesiogiai ir netiesiogiai pateiktą informaciją, kuri yra svarbi konkrečiam tikslui. Palygina informaciją iš 2 skirtingų šaltinių.	B 3.1 Pasirinktuose šaltiniuose randa ir atrenka informaciją, kuri yra svarbi konkrečiam tikslui. Palygina ir klasifikuoja informaciją iš 2-3 skirtingų šaltinių.	B 3.1 Pasirinktuose šaltiniuose randa ir atrenka informaciją, kuri yra svarbi konkrečiam tikslui. Palygina, klasifikuoja ir apibendrina informaciją iš kelių skirtingų šaltinių.	B 3.1 Pasirinktuose šaltiniuose randa ir atrenka informaciją, kuri yra svarbi konkrečiam tikslui. Interpretuoja, palygina, klasifikuoja ir apibendrina informaciją iš kelių skirtingų šaltinių.
B 3.2 Padedamas kritiškai vertina informaciją. Paaiškina atrinktos informacijos reikalingumą užduoties įvykdymui. Informacijos rinkimo ir	B 3.2 Naudodamasis pagalba vertina šaltinio informacinį patikimumą, padedamas skiria objektyvią ir subjektyvią informaciją. Skatinamas	B 3.2 Vertina šaltinio informacinį patikimumą, skatinamas skiria objektyvią ir subjektyvią informaciją. Kritiškai vertina informaciją. Atpažįsta	B 3.2 Tinkamai pasirenka kriterijus ir argumentuotai vertina šaltinio informacinį patikimumą, skiria objektyvią ir subjektyvią informaciją.

taikymo strategijas naudoja tik pagal nurodymus. Perteikdamas informaciją nurodo jos šaltinį.	kritiškai vertina informaciją. Išvelgia ir paaiškina atrinktos informacijos reikalingumą užduoties įvykdymui. Kartais naudoja informacijos rinkimo ir taikymo strategijas. Perteikdamas informaciją nurodo jos šaltinį, supranta autorių teises ir jas saugo.	akivaizdžias manipuliacijos ir propagandos apraiškas. Išvelgia ir paaiškina atrinktos informacijos reikalingumą užduoties įvykdymui, teikia argumentus dėl reikalingos informacijos tinkamumo. Dažnai naudoja informacijos rinkimo ir taikymo strategijas, numato alternatyvas. Perteikdamas informaciją nurodo jos šaltinį, supranta autorių teises ir jas saugo.	Kritiškai vertina informaciją, atpažįsta ryškiausias manipuliacijos ir propagandos apraiškas. Išvelgia ir paaiškina atrinktos informacijos reikalingumą užduoties įvykdymui, teikia argumentus dėl reikalingos informacijos tinkamumo. Argumentuotai pasirenka informacijos rinkimo ir taikymo strategijas, numato alternatyvas, atpažįsta ir įvertina pasirinktos strategijos rizikas. Perteikdamas informaciją nurodo jos šaltinį, supranta autorių teises ir jas saugo.
---	---	--	--

...

C Rašymas ir teksto kūrimas. 9-10 klasė			
Slenkstinis (I lygis)	Patenkinamas (II lygis)	Pagrindinis (III lygis)	Aukštesnysis (IV lygis)
C 1 Kuria įvairių tipų tekstus laikydamasis kalbos normų ir žanro reikalavimų, atsižvelgdamas į tikslą, adresatą ir komunikavimo situaciją.			
C 1.1 Naudodamasis pagalba kuria skirtingos paskirties tekstus, iš dalies atitinkančius mokymosi turinyje nurodytus teksto rišlumo, tipo ir žanro reikalavimus. Iš dalies laikosi kuriamo teksto temos, tikslo, komunikavimo situacijos ir adresato.	C 1.1 Kartais pasitardamas kuria skirtingos paskirties tekstus, iš dalies atitinkančius mokymosi turinyje nurodytus teksto rišlumo, tipo ir žanro reikalavimus. Iš dalies laikosi kuriamo teksto temos, tikslo, komunikavimo situacijos ir adresato.	C 1.1 Kuria skirtingos paskirties tekstus, atitinkančius mokymosi turinyje nurodytus teksto rišlumo, tipo ir žanro reikalavimus. Laikosi kuriamo teksto temos, tikslo, komunikavimo situacijos ir adresato.	C 1.1 Kuria skirtingos paskirties tekstus, atitinkančius mokymosi turinyje nurodytus teksto rišlumo, tipo ir žanro reikalavimus. Nuosekliai laikosi kuriamo teksto temos, tikslo, komunikavimo situacijos ir adresato.
C 1.2 Kurdamas tekstą nenuosekliai laikosi teksto trinarės struktūros ir žanrui būdingos struktūros reikalavimų. Pagrindinė teksto mintis iš esmės aiški, iš dalies suskirstyta į teiginius, nepakankamai detalizuota,	C 1.2 Kurdamas tekstą nenuosekliai laikosi teksto trinarės struktūros ir žanrui būdingos struktūros reikalavimų. Pagrindinė teksto mintis iš esmės aiški, iš dalies suskirstyta į teiginius, detalizuota, loginiame	C 1.2 Kurdamas tekstą laikosi teksto trinarės struktūros ir žanrui būdingos struktūros reikalavimų. Pagrindinė teksto mintis iš esmės aiški, suskirstyta į teiginius, pakankamai detalizuota, logiškai pagrįsta, tačiau yra smulkiu	C 1.2 Kurdamas tekstą nuosekliai laikosi teksto trinarės struktūros ir žanrui būdingos struktūros reikalavimų. Pagrindinė teksto mintis aiški, suskirstyta į teiginius, detalizuota, logiškai pagrįsta.

loginiame dėstyje yra daug trūkumų. Pastraipos gana aiškos, tačiau pasitaiko daug struktūros ir siejimo trūkumų.	dėstyje yra nemažai trūkumų. Pastraipos gana aiškos ir logiškos, tačiau pasitaiko nemažai struktūros ir siejimo trūkumų.	trūkumų. Pastraipos gana aiškos ir logiškos, tačiau pasitaiko struktūros ir siejimo trūkumų.	Pastraipos struktūra aiški ir logiška, tinkamai pasinaudota teksto siejimo priemonėmis.
C 2 Tinkamai ir estetiškai pateikia savo sukurta tekstą, panaudoja vaizdinę medžiagą teksto elementų iliustravimui pasitelkiant technologijas.			
C 2.1 Pakankamai sklandžiai ir aiškiai rašo ranka ir mobiliųjų įrenginių klaviatūra, ne visada tinkamai išdėsto tekstą ir iliustracinę medžiagą puslapyje ir skaidrėje.	C 2.1 Pakankamai sklandžiai, aiškiai ir taisyklingai rašo ranka ir mobiliųjų įrenginių klaviatūra, ne visada tinkamai išdėsto tekstą ir iliustracinę medžiagą puslapyje ir skaidrėje.	C 2.1 Gana sklandžiai, aiškiai ir taisyklingai rašo ranka ir mobiliųjų įrenginių klaviatūra. Tinkamai išdėsto tekstą ir iliustracinę medžiagą puslapyje ir skaidrėje.	C 2.1 Sklandžiai, aiškiai ir taisyklingai rašo ranka ir mobiliųjų įrenginių klaviatūra, tinkamai išdėsto tekstą ir iliustracinę medžiagą puslapyje ir skaidrėje.
C 2.2 Rašydamas nenuosekliai paiso gramatikos, leksikos, rašybos ir skyrybos taisyklių, numatytų mokymosi turinio apimtimi, todėl daro nemažai klaidų.	C 2.2 Rašydamas taiko gramatikos, leksikos, rašybos ir skyrybos taisykles, numatytas mokymosi turinio apimtimi, tačiau daro nemažai klaidų.	C 2.2 Rašydamas daugeliu atvejų tinkamai taiko gramatikos, leksikos, rašybos ir skyrybos taisykles, numatytas mokymosi turinio apimtimi.	C 2.2 Rašydamas paiso gramatikos, leksikos, rašybos ir skyrybos taisyklių, numatytų mokymosi turinio apimtimi, galimos klaidos tik naujose sudėtinguose žodžiuose.
C 2.3 Naudodamasis pagalba grupuoja ir pateikia pasirinktos temos informaciją skaidrėse, kartais pavaizduoja jos elementų santykius neverbaline forma (pvz. lentelės, schemos ir pan.). Naudoja informacines technologijas, padedamas derina verbalinę ir iliustracinę medžiagą.	C 2.3 Skatinamas grupuoja ir pateikia pasirinktos temos informaciją skaidrėse, naudodamasis pagalba tinkamai pavaizduoja jos elementų santykius neverbaline forma (pvz. lentelės, schemos ir pan.). Naudoja informacines technologijas, padedamas derina verbalinę ir iliustracinę medžiagą.	C 2.3 Grupuoja ir pateikia pasirinktos temos informaciją skaidrėse, kartais pasitardamas pavaizduoja jos elementų santykius neverbaline forma (pvz. lentelės, schemos ir pan.). Tinkamai naudoja informacines technologijas ir internetinius išteklius, skatinamas derina verbalinę ir iliustracinę medžiagą.	C 2.3 Logiškai pristato pasirinktos temos vaizdinę medžiagą skaidrėse: grupuoja ir pateikia informaciją, pavaizduoja jos elementų santykius neverbaline forma (pvz. lentelės, schemos ir pan.). Efektyviai naudoja informacines technologijas ir internetinius išteklius derindamas verbalinę ir iliustracinę medžiagą.
C 3 Taiko rašymo strategijas (teksto planavimo, redagavimo, funkcionalumo, temos vientisumo, teksto rišlumo (koherencijos) išlaikymo strategijas ir kt.).			
C 3.1 Kurdamas tekstą taiko pagrindines teksto kūrimo ir tobulinimo strategijas, kai yra skatinamas. Padedamas taiko įgytas	C 3.1 Kurdamas tekstą kartais pasitardamas taiko pagrindines teksto kūrimo ir tobulinimo strategijas. Daugeliu atvejų taiko įgytas kalbos	C 3.1 Kurdamas tekstą taiko išmoktas teksto kūrimo ir tobulinimo, rengimosi kalbai principus. Taiko įgytas kalbos žinias redaguodamas savo ir kitų	C 3.1 Kurdamas tekstą pasirenka asmeniškai tinkamas teksto kūrimo ir tobulinimo, rengimosi kalbai principus, atsižvelgdamas į mokymosi

kalbos žinias redaguodamas savo tekstus, kartais padedamas naudojami įvairiais informacijos šaltiniais, įskaitant žodynus ir elektroninius šaltinius.	žinias redaguodamas savo tekstus, kartais pasitardamas naudojami įvairiais informacijos šaltiniais, įskaitant žodynus ir elektroninius šaltinius.	tekstus, naudojasi įvairiais informacijos šaltiniais, įskaitant žodynus ir elektroninius šaltinius.	tikslą, užduoties pobūdį. Taiko įgytas kalbos žinias redaguodamas savo ir kitų tekstus, dažnai naudojami įvairiais informacijos šaltiniais, įskaitant žodynus ir elektroninius šaltinius.
---	---	---	---

...

D Kalbos pažinimas. 9-10 klasė			
Slenkstinis (I lygis)	Patenkinamas (II lygis)	Pagrindinis (III lygis)	Aukštesnysis (IV lygis)
D 1 Vartoja pagrindines kalbotyros sąvokas ir terminus ir taiko juos (aptardamas gimtosios (baltarusių, lenkų, rusų, vokiečių) kalbos, kalbinės komunikacijos reiškinius ir mokantis kitų kalbų).			
D 1.1 Padedamas vartoja kai kurias mokymosi turinio apimtimi numatytas visų kalbos lygmenų – fonetikos, morfologijos, sintaksės – sąvokas ir terminus, nagrinėdamas pagal pavyzdį kalbinę raišką. Skiria daugumą kalbos dalių ir sakinio dalių, pateikia įsimintus pavyzdžius.	D 1.1 Skatinamas vartoja ir savais žodžiais paaiškina dalį mokymosi turinio apimtimi numatytų visų kalbos lygmenų – fonetikos, morfologijos, sintaksės – sąvokų ir terminų, nagrinėdamas kalbinę raišką. Skiria kalbos dalis ir sakinio dalis, pateikia jų pavyzdžių.	D 1.1 Vartoja ir paaiškina daugumą mokymosi turinio apimtimi numatytas visų kalbos lygmenų - fonetikos, morfologijos, sintaksės - sąvokas ir terminus, nagrinėdamas kalbinę raišką. Skiria kalbos dalis ir sakinio dalis, pateikia jų pavyzdžių, padedamas aptaria jų funkciją pranešime.	D 1.1 Vartoja ir paaiškina mokymosi turinio apimtimi numatytas visų kalbos lygmenų – fonetikos, morfologijos, sintaksės – sąvokas ir terminus, nagrinėdamas kalbinę raišką. Skiria ir apibūdina kalbos dalis ir sakinio dalis, pateikia jų pavyzdžių, paaiškina jų funkciją pranešime.
D 2 Taiko gimtosios (baltarusių, lenkų, rusų, vokiečių) kalbos žinias, taisyklingai ir tikslingai vartodamas kalbą.			
D 2.1 Kalbos žinios elementarios. Dėl programoje numatytų kalbos žinių spragų padaro daug klaidų. Kalbėdamas ir rašydamas retai laikosi programoje numatyto stilistinio tikslingumo.	D 2.1 Kalbos žinios paviršutiniškos ir fragmentiškos. Stengiasi taikyti programoje numatytas kalbos žinias, bet padaro nemažai klaidų. Kalbėdamas ir rašydamas ne visada laikosi programoje numatyto stilistinio tikslingumo.	D 2.1 Kalbos žinios pakankamos. Daugeliu atvejų stengiasi tikslingai taikyti programoje numatytas kalbos žinias, nors pasitaiko klaidų. Kalbėdamas ir rašydamas ne nuosekliai laikosi programoje numatyto stilistinio tikslingumo.	D 2.1 Kalbos žinios išsamios ir sistemingos. Tikslingai taiko programoje numatytas kalbos žinias. Kalbėdamas ir rašydamas laikosi programoje numatyto stilistinio tikslingumo. Turtinas, vaizdingas žodynas įvairiose kalbinės veiklos temose. Redaguodamas savo darbus,

			pasirenka tinkamas raiškos priemonės, transformuoja įvairias sintaksines konstrukcijas, atsižvelgiant į stiliaus reikalavimus.
D 2.2 Skurdus kalbos žodynas visose kalbinės veiklos temose. Redaguodamas savo darbus dažnai pasirenka netinkamas raiškos priemonės ir neatitinkančias stiliaus reikalavimams sintaksines konstrukcijas.	D 2.2 Gana skurdus kalbos žodynas tam tikrose kalbinės veiklos temose. Redaguodamas savo darbus kartais pasirenka netinkamas raiškos priemonės ir neatitinkančias stiliaus reikalavimams sintaksines konstrukcijas.	D 2.2 Pakankamai turtingas žodynas įvairiose kalbinės veiklos temose. Redaguodamas savo darbus, pasirenka ne visai tinkamas raiškos priemonės, stengiasi pritaikyti sintaksines konstrukcijas stiliaus reikalavimams.	D 2.2 Turtingas, vaizdingas žodynas įvairiose kalbinės veiklos temose. Redaguodamas savo darbus, pasirenka tinkamas raiškos priemonės, transformuoja įvairias sintaksines konstrukcijas, atsižvelgiant į stiliaus reikalavimus.
D 3 Sąmoningai stebi kalbinius reiškinius, vykstančius daugiakalbėje aplinkoje, ir reflektuoja; gretina žinomų kalbų ar jų atmainų (pvz., gimtosios ir kitos kalbos, bendrinės kalbos ir tarmės) kalbinius elementus.			
D 3.1 Suvokia, kad kalba istoriškai keičiasi. Išvelgia gimtosios kalbos giminystės ryšius su kita gimininga kalba. Padedamas atpažįsta kalbos reiškinius, vykstančius daugiakalbėje ir daugiakultūroje aplinkoje. Padedamas nurodo gimtosios ir kitos kalbos akivaizdžiausius skirtumus. Nurodo vieną kitą gimtosios kalbos savitą unikalų bruožą. Suvokia globalizacijos procesų poveikį gimtajai kalbai.	D 3.1 Suvokia, kad kalba istoriškai keičiasi, padedamas gali pateikti pavyzdį. Išvelgia gimtosios kalbos giminystės ryšius su keliomis giminingomis kalbomis. Padedamas atpažįsta ir aptaria kalbos reiškinius, vykstančius daugiakalbėje ir daugiakultūroje aplinkoje. Padedamas nurodo gimtosios ir kitos kalbos akivaizdžius skirtumus. Nurodo kelis gimtosios kalbos savitus unikalius bruožus. Suvokia globalizacijos procesų poveikį gimtajai kalbai.	D 3.1 Suvokia kalbą kaip istoriškai besikeičiantį reiškinį, pateikdamas vieną kitą pavyzdį. Išvelgia gimtosios kalbos giminystės ryšius su giminingomis kalbomis. Skatinamas atpažįsta ir aptaria kalbos reiškinius, vykstančius daugiakalbėje ir daugiakultūroje aplinkoje. Padedamas nurodo 2-3 gimtosios ir kitos kalbos skirtumus įvairiuose kalbos lygmenyse (rašybos, fonetikos, gramatikos, leksikos). Nurodo kelis gimtosios kalbos savitus unikalius bruožus. Suvokia globalizacijos procesų poveikį gimtajai kalbai, gali pateikti pavyzdžių.	D 3.1 Suvokia kalbą kaip istoriškai besikeičiantį reiškinį, pateikia skirtingų pavyzdžių. Išvelgia gimtosios kalbos giminystės ryšius su kitomis giminingomis kalbomis. Sąmoningai atpažįsta ir aptaria kalbos reiškinius, vykstančius daugiakalbėje ir daugiakultūroje aplinkoje. Nurodo 2-3 gimtosios ir kitos kalbos skirtumus įvairiuose kalbos lygmenyse (rašybos, fonetikos, gramatikos, leksikos). Suvokia ir aptaria gimtosios kalbos savitus unikalius bruožus skirtingose kalbos lygmenyse. Nurodo ir aptaria globalizacijos

			procesų poveikį gimtajai kalbai, remdamasis pavyzdžiais.
D 4 Taiko kalbos žinių kaupimo ir sisteminimo; taisyklingos kalbos vartojimo strategijas.			
D 4.1 Padedamas atlieka nesudėtingus tiriamuosius kalbos darbus. Skatinams stebi kalbos reiškinius, gretina skirtingų kalbų elementus. Iš dalies apibūdina gimtosios kalbos unikalumą, globalizacijos procesų poveikį.	D 4.1 Naudodamasis pagalba atlieka nesudėtingus tiriamuosius kalbos darbus. Spontaniškai stebi kalbos reiškinius, gretina skirtingų kalbų elementus. Kartais apibūdina gimtosios kalbos unikalumą, globalizacijos procesų poveikį.	D 4.1 Atlieka nesudėtingus tiriamuosius kalbos darbus. Stebi kalbos reiškinius, gretina skirtingų kalbų elementus. Apibūdina gimtosios kalbos unikalumą, globalizacijos procesų poveikį.	D 4.1 Savarankiškai atlieka nesudėtingus tiriamuosius kalbos darbus. Tikslingai stebi kalbos reiškinius, gretina skirtingų kalbų elementus. Savarankiškai apibūdina gimtosios kalbos unikalumą, globalizacijos procesų poveikį.
D 4.2 Padedamas naudojasi įvairiais elektroniniais žodynais ir elektroniniais mokymosi šaltiniais.	D 4.2 Naudodamasis pagalba naudojasi įvairiais elektroniniais žodynais ir elektroniniais mokymosi šaltiniais.	D 4.2 Naudojasi įvairiais elektroniniais žodynais ir elektroniniais mokymosi šaltiniais.	D 4.2 Tikslingai naudojasi įvairiais elektroniniais žodynais ir elektroniniais mokymosi šaltiniais.

...

E Literatūros ir kultūros pažinimas. 9-10 klasės			
Slenkstinis (I lygis)	Patenkinamas (II lygis)	Pagrindinis (III lygis)	Aukštesnysis (IV lygis)
E 1 Aptaria svarbiausius baltarusių / lenkų / rusų / vokiečių ir kitų tautų literatūros kūrinius, žymiausių rašytojų kūrybą istorijos kontekste, supranta ir paaiškina jų kūrybos vertę.			
E 1.1 Su pagalba aptaria baltarusių / lenkų / rusų / vokiečių ir kitų tautų literatūros kūrinius. Su pagalba sieja perskaitytą kūrinį su autoriumi, jo biografijos elementais ir kitais kūrinių. Su pagalba suvokia literatūros raidą kaip istorinio	E 1.1 Su pagalba aptaria baltarusių / lenkų / rusų / vokiečių ir kitų tautų literatūros kūrinius ir juos vertina. Sieja perskaitytą kūrinį su autoriumi, jo biografijos elementais ir kitais kūrinių. Su pagalba suvokia literatūros raidą kaip istorinio literatūros proceso dalis. Supranta ir su	E 1.1 Skatinamas aptaria baltarusių / lenkų / rusų / vokiečių ir kitų tautų literatūros kūrinius, juos vertina ir apibendrina savo išvalgas. Sieja perskaitytą kūrinį su autoriumi, jo biografijos elementais ir kitais kūrinių. Su pagalba suvokia literatūros raidą kaip istorinio literatūros proceso dalis. Supranta ir su	E 1.1 Aptaria baltarusių / lenkų / rusų / vokiečių ir kitų tautų literatūros kūrinius, savarankiškai juos vertina ir apibendrina savo išvalgas. Sieja perskaitytą kūrinį su autoriumi, jo biografijos elementais ir kitais kūrinių. Suvokia literatūros raidą kaip istorinio literatūros proceso dalis.

literatūros proceso dalis. Supranta žymiausių rašytojų kūrybos vertę.	mokytojo pagalba paaiškina žymiausių rašytojų kūrybos vertę.	pagalba paaiškina žymiausių rašytojų kūrybos vertę.	Supranta ir savarankiškai paaiškina žymiausių rašytojų kūrybos vertę.
E 2 Įvairiais aspektais analizuoja, interpretuoja ir vertina literatūros ir kitus meno kūrinius, remiantis literatūros, kultūros ir istorijos, kalbos žiniomis; supranta ir paaiškina meninės raiškos ypatumus ir kuriamą prasmę.			
E 2.1 Analizuoja poezijos, epo (epikos) ir dramos kūrinius pasitelkdamas nurodytą kontekstą. Aptaria kai kurias grožinio teksto elementus, nurodytus mokymosi turinyje. Išsako savo nuomonę.	E 2.1 Analizuoja ir interpretuoja poezijos, epo (epikos) ir dramos kūrinius pasitelkdamas nurodytą kontekstą. Aptaria dalį grožinio teksto elementų, nurodytų mokymosi turinyje. Išsako savo nuomonę.	E 2.1 Analizuoja, interpretuoja ir lygina poezijos, epo (epikos) ir dramos kūrinius pasitelkdamas nurodytus kontekstus. Aptaria daugumą grožinio teksto elementų, nurodytų mokymosi turinyje. Argumentuotai išsako savo nuomonę.	E 2.1 Analizuoja, interpretuoja, lygina ir vertina poezijos, epo (epikos) ir dramos kūrinius pasitelkdamas įvairius kontekstus. Aptaria grožinio teksto elementus, nurodytus mokymosi turinyje. Argumentuotai išsako savo nuomonę ir diskutuoja.
E 2.2 Padedamas skiria literatūros rūšis ir joms būdingus žanrus, išvardytus mokymosi turinyje.	E 2.2 Padedamas skiria ir apibūdina literatūros rūšis ir joms būdingus žanrus, išvardytus mokymosi turinyje.	E 2.2 Skatinamas skiria ir apibūdina literatūros rūšis ir joms būdingus žanrus, išvardytus mokymosi turinyje. Aptaria grožinio teksto sąsajas su kitais meno kūriniais.	E 2.2 Skiria ir apibūdina literatūros rūšis ir joms būdingus žanrus, išvardytus mokymosi turinyje. Aptaria ir paaiškina grožinio teksto sąsajas su kitais meno kūriniais.
E 3 Domisi savo regiono, Lietuvos ir savosios tautos kultūra, tradicijomis, istorija ir šiuolaikiniu gyvenimu; ieško baltarusių / lenkų / rusų / vokiečių ir lietuvių literatūros ir kultūros sąsajų, tarpkultūrinių ryšių, gerbia kultūrų įvairovę, aktyviai dalyvauja kultūriniame ir visuomeniniame gyvenime.			
E 3.1 Padedamas aptaria savo regiono, Lietuvos ir gimtosios kalbos kultūros reiškinių ir asmenybių daromą įtaką vertybinių nuostatų formavimui.	E 3.1 Padedamas aptaria savo regiono, Lietuvos ir gimtosios kalbos kultūros reiškinių ir asmenybių daromą įtaką vertybinių nuostatų formavimui.	E 3.1 Aptaria savo regiono, Lietuvos ir gimtosios kalbos kultūros reiškinių ir asmenybių daromą įtaką vertybinių nuostatų formavimui.	E 3.1 Aptaria savo regiono, Lietuvos ir gimtosios kalbos kultūros reiškinių ir asmenybių daromą įtaką vertybinių nuostatų formavimui.
E 3.2 Padedamas palygina reikšmingiausius baltarusių / lenkų / rusų / vokiečių kultūros reiškinius ir tradicijas su Lietuvos reiškiniais ir tradicijomis.	E 3.2 Padedamas palygina reikšmingiausius baltarusių / lenkų / rusų / vokiečių kultūros reiškinius ir tradicijas su Lietuvos reiškiniais ir tradicijomis. Padedamas aptaria šiuolaikinės kultūros tendencijas.	E 3.2 Pasitardamas palygina reikšmingiausius baltarusių / lenkų / rusų / vokiečių kultūros reiškinius ir tradicijas su Lietuvos ir kitų tautų kultūros reiškiniais ir tradicijomis. Pasitardamas aptaria šiuolaikinės kultūros tendencijas.	E 3.2 Palygina reikšmingiausius baltarusių / lenkų / rusų / vokiečių kultūros reiškinius ir tradicijas su Lietuvos ir kitų tautų kultūros reiškiniais ir tradicijomis. Aptaria šiuolaikinės kultūros tendencijas.
E 3.3 Skatinamas kartais dalyvauja savo mokyklos, bendruomenės	E 3.3 Skatinamas dalyvauja savo mokyklos, bendruomenės, regiono	E 3.3 Domisi ir dalyvauja savo mokyklos, bendruomenės, regiono,	E 3.3 Domisi ir aktyviai dalyvauja savo mokyklos, bendruomenės,

kultūriniame ir visuomeniniame gyvenime.	kultūriniame ir visuomeniniame gyvenime.	Lietuvos kultūriniame ir visuomeniniame gyvenime.	regiono, Lietuvos kultūriniame ir visuomeniniame gyvenime.
--	--	---	--